

H. P. BLAVATSKY

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

AZ ERKÖLCS,
A TUDOMÁNY
ÉS A FILOZÓFIA
VILÁGOS ISMERTETÉSE
KÉRDÉS-FELELET FORMÁJÁBAN
ANNAK TANULMÁNYOZÁSÁHOZ,
AMIRE A TEOZÓFIAI TÁRSULAT
MEGALAKULT

MAGYAR TEOZÓFIAI TÁRSULAT

A mű eredeti címe:
H. P. Blavatsky
The Key to Theosophy
(3rd edition)
The Theosophical Publishing House, Adyar, 1893

A 3. kiadást fordította: Szabari János, 2018

Lektorai munkák: Nagyiday Adrienne

© Magyar Teozófiai Társulat, 2019

Minden jog fenntartva.

ISBN 978-615-5038-11-2

Felelős szerkesztő: Martinovich Tamás
Felelős kiadó: a Magyar Teozófiai Társulat elnöke

Nyomdai munkák: ROTALUX Kft.
Felelős vezető: Nyíró András

H.P.B.
ajánlja
minden tanítványának,
hogy megtanulhassák
és tovább taníthassák

TARTALOM

ELŐSZÓ	7
I. A teozófia és a Teozófiai Társulat	
A név jelentése	9
A Teozófiai Társulat irányvonala	13
A Bölcsesség-vallás	
minden korszakban ezoterikus	16
A teozófia nem buddhizmus	22
II. Exoterikus és ezoterikus teozófia	
Mi nem a modern Teozófiai Társulat?	25
A teozófusok	
és a Teozófiai Társulat tagjai	29
A teozófia és az okkultizmus közötti különbség	34
A teozófia és a spiritizmus közötti különbség	37
Miért fogadjuk el a teozófiát?	45
III. A Teozófiai Társulat tevékenységének rendszere	
A Társulat célkitűzései	50
Az emberiség közös eredete	52
A többi célkitűzésünk	58
A fogadalomtétel szentségéről	59
IV. A Teozófiai Társulat viszonya a teozófiához	
Az önfejlesztésről	63
Az elvont és a konkrét	67
V. A teozófia alapvető tanításai	
Istenről és az imádságról	72
Szükséges-e imádkozni?	77
Az imádság meggyilkolja az önbizalmat	83
Az emberi lélek forrásáról	86
A fentiekkel kapcsolatos buddhista tanítások	89
VI. Teozófiai tanítások a természetről és az emberről	
A minden egysége a mindenben	95
Az evolúció és az illúzió	96

Bolygónk hétszeres felépítéséről	99
Az ember hétszeres természete	102
A lélek és a szellem közötti különbség	105
A görög tanítások	109
VII. A különböző halál-utáni állapotokról	
A fizikai és a szellemi ember	114
Az örök jutalomról és büntetésről és a nirvánáról	123
Az emberben lévő különböző „princípiumok”-ról	130
VIII. A reinkarnációról vagy újraszületésről	
Mi az emlékezet a teozófiai tanítás szerint?	137
Miért nem emlékezünk az elmúlt életeinkre?	141
Az egyéniségről és a személyiségről	148
Az én jutalmáról és büntetéséről	152
IX. A kámalokaról és a devachanról	
Az alsó princípiumok pusztulásáról	158
Miért nem hisznek a teozófusok a tiszta „szellemek” visszatérésében?	161
Néhány szó a skandhakról	169
A halál utáni és a születés utáni tudatosságról	172
Valójában mit jelent a megsemmisülés?	178
Egyértelmű kifejezések meghatározott dolgokra	186
X. Gondolkodó princípiumunk természetéről	
Az Én misztériuma	193
A manasz összetett természete	199
A János-evangéliumban tanított tantételek	202
XI. Az újraszületés rejtélyeiről	
Periódikus újraszületések	213
Mi a karma?	217
Kik azok, akik tudnak?	233
A hit és a tudás, vagy a vak- és az átgondolt hit közötti különbség	236
Van-e joga Istennek megbocsájtani?	240

XII. Mi a gyakorlati teozófia?	
Kötelesség	246
A Teozófiai Társulat viszonya	
a politikai reformokhoz	251
Az önfeláldozásról	257
A jótékonyaságról	262
Teozófia a tömegek számára	265
Hogyan segíthetik a tagok a Társulatot?	268
Mit nem szabadna egy teozófusnak tennie?	269
XIII. A Teozófiai Társulattal kapcsolatos félreértésekről	
A teozófia és az aszketizmus	278
A teozófia és a házasság	282
A teozófia és az oktatás	283
Akkor miért van olyan sok előítélet	
a Teozófiai Társulattal szemben?	291
XIV. A teozófiai „Mesterek”, vagy „Mahâtmâ-k”	
Ők a „Fény Szellemei”,	
vagy „átkozott koboldok”?	308
Visszaélés a szent nevekkal és fogalmakkal	320
BEFEJEZÉS	
A Teozófiai Társulat jövője	325
H.P. Blavatsky életrajza	329

ELŐSZÓ

Ennek a könyvnek a rendeltetését a címe pontosan kifejezi, KULCS A TEOZÓFIÁHOZ, és csak néhány további magyarázó szóra van szükség. Ez nem a teozófia teljes vagy kimerítő tankönyve, hanem csak egy kulcs annak az ajtónak a kinyitásához, ami a mélyebb tanulmányozáshoz vezet. Végigköveti a Bölcsesség-vallás szélesebb körvonalait, és elmagyarázza annak legfőbb alapelveit, ugyanakkor szembenéz az átlagos nyugati érdeklődő által tett ellenvetésekkel, és megkísérli bemutatni az eddig ismeretlen elképzeléseket a lehető legegyszerűbb formában és legvilágosabb nyelvezettel. Azt, hogy sikerüljön a teozófiát megérthetővé tenni az olvasó részéről tett mentális erőfeszítés nélkül, túl nagy elvárás lenne, de reméljük, az ezután is megmaradó, a gondolkodásból, nem pedig a nyelvezetből fakadó homályosság a téma mélységének, nem pedig a zűrzavarnak köszönhető. A mentálisan lusták vagy tompák számára a teozófiának meg kell maradnia talánynak, mert mind a mentális, mint a spirituális világban minden embernek a saját erőfeszítései szerint kell fejlődnie.

Az író nem gondolkozhat az olvasó helyett, és nem is tudná semmivel sem különbbé tenni az olvasót, ha ilyen helyettesítő gondolkodás lehetséges lenne. Egy ilyen, a jelenlegihez hasonló ismertetés szükségességét régóta érzik a Teozófiai Társulat és annak munkája iránt érdeklődők, és azt reméljük, hogy tájékoztatást fog adni, a lehetőségekhez mérten szakkifejezésektől mentesen azoknak, akik-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

nek az érdeklődését felkeltettük, de akik még tanácstalanok, és nincsenek meggyőzve.

Próbáltunk vigyázni, hogy szétválasszuk a spiritiszta tanítások azon egyes részeit, amik igazak, attól, amik tévesek, ami a halál utáni életet illetik, és hogy bemutassuk a spiritiszta jelenségek valódi természetét. A hasonló típusú korábbi magyarázatok dühös támadásokat vontak a szerző elkötelezett fejére, mert a spiritiszták – sok más emberhez hasonlóan – szívesebben hiszik azt, ami kellemes, mint ami igaz, és rendkívül dühössé válnak bárkire, aki lerombol egy kellemes téveszmét. Az elmúlt évben ugyanis a teozófia célponttá vált a spiritizmus minden mérgezett nyila számára, mintha egy féligazság birtokosa több kibékíthetetlen ellentétet érezne a teljes igazság birtokosai iránt, mint azok iránt, akik nem osztoznak büszkesége tárgyában.

A szerző tiszta szívből jövő köszönete jár sok teozófusnak, akik elküldték a javaslataikat és kérdéseiket, vagy máshogyan hozzájárultak ennek a könyvnek a megírásához. A mű használhatóbb lesz a segítségüknek köszönhetően, és ez lesz a legfőbb jutalmuk.

LONDON, 1889. H.P.B.

I.

A TEOZÓFIA ÉS A TEOZÓFIAI TÁRSULAT

A NÉV JELENTÉSE

Kérdés: *A teozófiáról és annak tanításairól gyakran úgy beszélnek, mint egy újonnan alapított vallásról. Valóban vallás?*

Teozófus: Nem az. A teozófia isteni bölcsesség vagy tudomány.

K: *Mi a fogalom valódi jelentése?*

T: Isteni bölcsesség, theosophia (θεοσοφία) vagy az istenek bölcsessége, ahogyan a teogónia (θεογονία) az istenek genealógiája, leszármazása. A θεός szó görögül egy istent jelent, az isteni teremtmények egyikét, de semmi esetre sem az „Istent” abban az értelemben, ahogyan ma azt használják. Ezért nem „az Isten bölcsessége”, ahogyan egyesek fordítják, hanem isteni bölcsesség, ami az istenek birtokában van. A fogalom több ezer éves.

K: *Honnan ered a név?*

T: Az alexandriai filozófusoktól származtatjuk, akik az igazság szeretőinek, philaletheian-oknak nevezték magukat, a phil (φιλ) „szerető” és aletheia (ἀλήθεια) „igazság” szavak összetételével. A teozófia elnevezés az i.sz. III. században született, Ammonius Saccas-tól és tanítványaitól ered, akik az eklektikus teozófiai rendszert megalkották, és akiket neveztek analogistáknak is. Ahogyan Alex

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Wilder orvosprofesszor, teozófiai társulati tag a *New Platonism and Alchemy** című könyvében megmagyarázza, azért nevezték őket így, mert:

a szent legendák és elbeszélések, a mítoszok és misztériumok az analógia és a megfelelés elve alapján történő értelmezésének gyakorlata miatt a külső világban megtörténtnek mondott eseményeket az emberi lélek belső tapasztalásai és működése kifejeződésének tekintették.

Nevezték őket neoplatonikusoknak is. Bár a teozófiát, vagy az eklektikus teozófiai rendszert általában az i.sz. III. évszázadra teszik, az eredete sokkal korábbi, ha hihetünk Diogenes Laertius-nak, aki a rendszert egy egyiptomi papnak, Pot-Amon-nak tulajdonítja, aki a Ptolemaios dinasztia korai napjaiban élt. Ugyanez a szerző azt mondja, hogy a név kopt, és a jelentése „Amon-nak, a Bölcsesség Istenének szentelt ember”. A teozófia kifejezés a szanszkrit Brahma-Vidyâ, az Isteni Bölcsesség megfelelője.

K: *Mi volt ennek a rendszernek a célja?*

T: Mindenekelőtt az, hogy a tanítványainak és mindazoknak, akik „az igazság szeretői” voltak, bizonyos nagy erkölcsi igazságokat elméjébe vessen. Innen származik a Teozófiai Társulat által elfogadott mottó is: „Nincs magasabb vallás az igazságnál”.

Az eklektikus teozófiát három tárgykörbe osztották: (1) Hit az egyetlen abszolút, felfoghatatlan és legfőbb Isten-ségben, vagy végtelen lényegben, amely az egész természet, vagyis minden látható és láthatatlan dolog gyökere. (2) Hit az ember örökkévaló és halhatatlan természetében, amely mivel az Egyetemes Lélek egyik sugara, lényegét te-

* Az alexandriai vagy eklektikus iskola fő tanítóit és tanításait összefoglaló és a középkor alkímistáinak belső tanítását vázoló mű. Albany, NY, USA, 1869.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

kintve azonos vele. (3) A teurgia, vagy „isteni munka”, vagyis az istenek munkájának elvégzése, a *theoi* „istenek” és *ergein* „dolgozni” szavakból.

A fogalom nagyon régi, mivel azonban a misztériumok fogalomrendszeréhez tartozik, ezért nem használták általánosan. Ez misztikus hit volt – amit a beavatott adeptusok és papok a gyakorlatban is bebizonyítottak –, az, hogy ha az ember olyan tisztává válik, mint a testetlen lények – tehát visszatér természetének őseredeti tisztaságához –, akkor ráveheti az Isteneket, hogy átadják neki az isteni misztériumokat, és még azt is elérheti náluk, hogy alkalmanként akár tárgyasulatlanul, akár tárgyasultán láthatókká váljanak. Ez annak a transzcendentális formája volt, amit manapság „spiritizmusnak” neveznek, mivel azonban a köznép visszaélt vele és rosszul értelmezte, egyesek ördögösségnek kezdték tartani, és általánosan betiltották.

Iamblichus teurgiájának kiforgatott gyakorlása egyes modern kabbalisták szertartásos mágiájában még mindig fennmaradt. A modern teozófia elkerüli és elutasítja a mágiának és a varázslásnak mind a régi, mind az új formáját, mivel ezek nagyon veszélyesek. A valódi *isten*i teurgiához szinte emberfeletti tisztaságra és szent életre van szükség, különben médiumitássá vagy fekete mágiává züllik.

Ammonius Saccas – akit Theodidaktos-nak, Isten által tanítottanak hívtak – közvetlen tanítványai, mint Plotinus és követője, Porphyrius, eleinte elutasították a teurgiát, de végül megbékéltek vele Iamblichus-on keresztül, aki *De Mysteriis* címen írt egy könyvet annak védelmében, saját mestere, egy Abammon nevű híres egyiptomi pap nevében.

Ammonius Saccas keresztény szülők gyermeke volt. Azonban kiskorától kezdve taszította a dogmatikus spiritalista kereszténység, és neoplatonikussá vált. Jakob

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Böhme-hez és más nagy látnokokhoz és misztikusokhoz hasonlóan róla is azt tartották, hogy az isteni bölcsesség álmokban és látomásokban nyilatkozott meg előtte. Innen származik a Theodidaktos neve. Elhatározta, hogy bemutatva a vallások azonos eredetét, összeegyezteti valamennyi vallási rendszert, és egy etikán alapuló egyetemes hitvallást alapít meg. Az élete annyira feddhetetlen és tiszta, tanítása olyan mély és átfogó volt, hogy több egyházatya titokban a tanítványa volt. Alexandriai Kelemen nagyon elismerőleg beszél róla.

Plotinus, Ammonius „Szt. Jánosa”, szintén általánosan megbecsült és tisztelt, mély tudású és feddhetetlen jellemű ember volt. Amikor 39 éves volt, elkísérte Gordian római császárt és hadseregét keletre, hogy Bactria és India bölcsseitől tanulhasson. Rómában volt egy filozófiai iskolája. Tanítványa, Porphyrius, egy hellenizált zsidó, akinek a valódi neve Malek volt, összegyűjtötte mestere valamennyi írását. Porphyrius maga is nagy író volt, aki ismertette Homérosz írásai egyes részeinek allegorikus értelmezését. A philaletheianok által gyakorolt meditációs rendszer az eksztázis, az indiai jóga-gyakorlatokkal rokon rendszer volt. Mindazt, amit az eklektikus iskoláról tudunk, Ammonius közvetlen tanítványainak, Origenésznek, Longinus-nak és Plotinus-nak köszönhetjük.*

Az eklektikus teozófiai iskola alapítóinak fő célja az volt, ami modern utódjának, a Teozófiai Társulatnak a három célkitűzése közül a második, vagyis, összeegyeztetni valamennyi vallást, szektát és népet egy közös, örök igazságokon alapuló etikai rendszerbe.

* További információkért lásd Dr. Wilder rövid értekezését.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Mivel tudná bebizonyítani azt, hogy ez nem valami lehetetlen álom, és hogy a világ összes vallása egy és ugyanazon igazságon alapul?*

T: A vallások összehasonlító tanulmányozásával és elemzésével. A „Bölcsesség-vallás” egy volt az ókorban, és az őseredeti vallási filozófiák azonosságát bizonyítják a misztériumokban, az egykor általánosan elterjedt intézményekben a beavatottaknak tanított egymással megegyező tantételek. Ahogyan Dr. Wilder mondja:

Az összes régi vallás jelzi egy őket megelőző, egyetlen teozófia létezését. A kulcsnak, amely az egyiket megnyitja, meg kell nyitnia az összest, különben nem lehet az igazi kulcs.

A TEOZÓFIAI TÁRSULAT IRÁNYVONALA

K: *Ammonius idejében számos nagy ősi vallás létezett, sőt, csak Egyiptomban és Palesztinában több szekta is volt. Hogyan tudta ezeket összeegyeztetni?*

T: Úgy, ahogy mi próbáljuk meg most összeegyeztetni azokat. A neoplatonikusok nagy embertömeget jelentettek, amelynek tagjai különböző vallásos filozófiákhoz tartoztak. Ugyanez igaz a teozófusainkra is.

Philadelphus alatt történt, hogy a judaizmus letelepedett Alexandriában, és ettől kezdve a hellén tanítók veszedelmes vetélytársakká váltak a babiloni rabbi kollégium számára. Ahogyan a *New Platonism* szerzője nagyon találóan megjegyzi:

A buddhista, vedântista és mágikus rendszereket a görög filozófiákkal párhuzamosan ismertették. Nem csoda, hogy a gondolkodó emberek úgy vélték, a szócsatákat be kellene fejezni, és lehetségesnek tartották, hogy a különböző tanításokból egyetlen harmonikus rendszert alkossanak... Pantænus, Athenagoras és Kelemen

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

teljesen képzettek voltak a platóni filozófiában, és megértették annak alapvető egységét a keleti rendszerekkel.

Azokban az időkben a zsidó Aristobulus azt állította, hogy Arisztotelész etikája a mózesi törvények ezoterikus tanításait jeleníti meg, Philo Judæus megpróbálta összeegyeztetni Mózes Öt Könyvét Pythagoras és Platón filozófiájával, Josephus pedig bebizonyította, hogy a Carmel-i esszénusok egyszerűen csak az egyiptomi therapeuta-k, vagyis gyógyítók másolói és követői voltak.

Igy van ez napjainkban is. Mi is be tudjuk mutatni mindegyik keresztény vallás – sőt a legkisebb szekta – leágazását is. Utóbbiak csak kis ágacskák vagy hajtások a nagyobb ágakon, de a hajtások és az ágak ugyanarról a törzsről fakadnak, a Bölcsesség-vallásból. Ennek bebizonyítása volt Ammonius célja, aki megpróbálta a pogányokat és a keresztényeket, a zsidókat és a bálványimádókat rávenni arra, hogy hagyjanak fel a vetélkedéssel és veszekedéssel, és lássák be, hogy mindnyájan ugyanannak a különböző mezbe öltözött igazságnak a birtokosai, és hogy mindnyájan egy közös anyának a gyermekei. A teozófiának ugyanez a célja.

Mosheim ezt mondja Ammonius-ról:

Felismerve azt, hogy nemcsak a görög filozófusok, de minden más barbár nép filozófusai is tökéletesen egyetértettek egymással minden lényeges pontban, [Ammonius] feladatává tette, hogy mindezen különböző szekták tanításait feldolgozva kimutassa, hogy valamennyi egy és ugyanazon forrásból ered, és ugyanazon végcél felé tart.

Ha az *Edinburgh Encyclopædia*-ban az Ammonius szócikket író tudja, hogy miről beszél, akkor a mai teozófusokat, meggyőződéseiket és munkájukat ismerteti, mert ezt mondja a Theodidaktos-ról:

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Átvette azokat az Egyiptomban kapott tanításokat a Világegyetemről és az Istenségről [amelyek ezoterikus része Indiából származott], amikre úgy tekintett, hogy azok egy nagy egészet képeznek a világ örökkévalóságát tekintve... Felállította az erkölcsi tanítások rendszerét is, amely lehetővé tette az átlagembereknek, hogy hazájuk törvényei és a természet parancsai szerint éljenek, de a bölcséktől megkívánta, hogy elméjüket kontemplációval felemeljék.

K: *Milyen szaktekintélyekre támaszkodik, amikor ezeket mondja Alexandria egykori teozófusairól?*

T: Jól ismert írók szinte megszámlálhatatlan sora. Az egyikük, Mosheim azt mondja, hogy Ammonius a következőt tanította:

A tömeg vallása kéz a kézben haladt a filozófiával, és osztozott a sorsában úgy, hogy fokról fokra lerontotta és elhomályosította az emberi önteltség, a babona és a hazugság. Ezért vissza kellene adni a vallás eredeti tisztaságát a salak kirázásával, és filozófiai alapelvekre helyezve kellene ismertetni. Krisztus sem akart egyebet, mint újra visszaállítani és eredeti sértetlenségébe helyezni a régiek bölcsességét, korlátok közé szorítani az általánosan elterjedt babonaságok uralmát, és részben kijavítani, részben kiküszöbölni a különböző tévedéseket, amelyek utat találtak az egyes népszerű vallásokhoz.

Ez ismét pontosan az, amit a mai modern teozófusok mondanak. Csak amíg a nagy philaletheian-t kitűzött céljában a két egyházatya, Kelemen és Athenagoras, a zsinagóga bölcs rabbijai, az akadémia és a liget filozófusai segítették és támogatták, és amíg mindnyájuknak közös tanítást adott, addig mi, munkájának folytatói és követői semmi elismerést nem kapunk, hanem éppen ellenkezőleg, becsmérelnék és üldöznek bennünket. Úgy tűnik, az

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

1500 évvel ezelőtti emberek toleránsabbak voltak, mint azok, akik ebben a „felvilágosult” században élnek.

K: *Ammonius-t azért bátorította és támogatta az egyház, mert függetlenül eretnekségeitől, a kereszténységről tanított és keresztény volt?*

T: Egyáltalán nem. Bár kereszténynek született, sohasem fogadta el az egyház kereszténységét. Amint dr. Wilder mondja róla:

Csupán ismertetnie kellett tanításait „Hermész ősi bölcsessége alapján, amelyet Platon és Pythagoras már ismertek, és amelyből filozófiájukat összeállították.” Mivel János evangéliumának előszavában ugyanezeket találta, nagyon helyesen azt feltételezte, hogy Jézus rendeltetése a Bölcsesség nagy tanításának őseredeti teljességébe való visszaállítása volt. A Biblia elbeszéléseit és az istenekről szóló történeteket az igazságot megvilágító allegóriáknak, egyébként pedig elvetendő meséknek tekintette.

Továbbá ahogyan az *Edinburgh Encyclopædia* mondja:

Elismerte, hogy Jézus Krisztus egy nagyszerű ember volt és Isten barátja, de azt állította, hogy Jézusnak nem állt szándékában teljesen eltörölni a démonok [istenek] tiszteletét, és a célja csak az ősi vallás megtisztítása volt.

A BÖLCSESSÉG-VALLÁS MINDEN KORSZAKBAN EZOTERIKUS

K: *Mivel Ammonius soha nem írt le semmit, hogyan lehetünk biztosak, hogy ilyeneket tanított?*

T: Buddha, Pythagoras, Konfucius, Orpheus, Socrates, sőt még Jézus sem hagyott hátra semmilyen írást. Viszont ezek nagy része történelmi személy, akiknek a tanításai fennmaradtak. Ammonius tanítványai, köztük Origenes és Herennius tanlmányokat írtak, és azokban magyaráz-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

ták etikáját. Ezek a tanulmányok legalább annyira történelmieket, ha nem inkább, mint az apostoli írások. Ezenfelül a tanítványai – Origenes, Plotinus és a híres Zenobia királynő tanácsosa, Longinus – feljegyzéseket hagytak hátra a philaletheiai rendszerről – már ami a rendszer nyilvános hitvallását illette, mert az iskola exoterikus és *ezoterikus* tanításokra volt felosztva.

K: *Az utóbbi tanítások hogyan jutottak el napjainkig, ha azt állítja, hogy amit helyesen Bölcsesség-vallásnak nevezünk, ezoterikus volt?*

T: A Bölcsesség-vallás örökké ugyanaz volt, és mivel a lehetséges emberi tudás legfelső fokát jelentette, ezért gondosan megőrizték. Hosszú korszakokkal megelőzte az alexandriai teozófusok korát, elérte a jelenkort, és túl fog élni minden más vallást és filozófiát.

K: *Kik és hol őrizték meg így?*

T: Minden ország beavatottjai és tanítványaik, az igazság állhatatos keresői a világnak azokon a helyein, ahol az ilyen kérdéseket mindig is leginkább keresték és értékelték: Indiában, Közép-Ázsiában és Perzsiában.

K: *Tudna néhány bizonyítékot mutatni az ezoterikusságára?*

T: A legjobb bizonyíték erre az, hogy minden régi vallási, vagy még inkább filozófiai kultusz ezoterikus, vagyis titkos tanításokból és exoterikus, vagyis nyilvános istentiszteletből állt. Továbbá az is jól ismert tény, hogy az ősi misztériumok minden országban a nagyobb (titkos) és a kisebb (nyilvános) misztériumokra tagozódtak, mint például Görögországban az Eleusiniák-nak nevezett híres ünnepek. Az egyiptomi Samothrace hierophantjaitól és a régi India beavatott brahmanjaitól egészen a későbbi héber rabbikig félve a bemocskolódástól, mindenki titok-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

ban tartotta valódi őszinte hitét. A zsidó rabbik világi vallásos szertartásaikat Mercavah-nak, vagyis külső testnek, a „hordozóeszköznek” vagy lepelnek nevezték, amely a *rejtett lelket* – legmagasabb rendű titkos tudásukat – foglalta magába.

A régi népek papjai sohasem adták ki a tömegeknek valódi filozófiai titkaikat. A tömeg csak a tudás héját kapta. Az északi buddhizmusnak is megvan a maga Nagyobb Szekere és a Kisebb Szekere, amiket a Mahâyâna, az ezoterikus és a Hînayâna, az exoterikus iskolákként ismerünk. Nem is kárhoztathatjuk őket ezért a titkolódzásért, hiszen kinek jutna eszébe a juhnyáját fű helyett botanikai doktori disszertációkkal etetni? Pythagoras a „létező dolgok tudásának”, vagyis *ἡ γνώσις τῶν ὄντων*-nak nevezte gnózsát, és ezt a tudást csak fogadalmat tett tanítványaival osztotta meg, vagyis olyanokkal, akik az ilyen szellemi táplálékot tudásvágyukat kielégítve meg tudták emészteni, és akik hallgatást és titoktartást fogadtak.

Az okkult ábécék és titkos írások a régi egyiptomi papi írásokból fejlődtek ki, amelyeknek titkát a régi időkben csak a hierogrammaták vagy a beavatott egyiptomi papok ismerték. Ammonius Saccas – ahogyan életrajzírói elmondják – esküvel kötelezte tanítványait, hogy a *magasabb rendű tanításait* nem hozzák nyilvánosságra, csak olyanoknak, akik már előzetes oktatásban részesültek, és akik szintén fogadalmat tettek.

Végeredményben, nem ugyanezt látjuk a korai kereszténységben, a gnosztikusok között, de még Krisztus tanításaiban is? Hiszen a sokasághoz Krisztus is példabeszédekben szólt, amelyeknek kétszeres jelentésük volt, amit csak a tanítványoknak magyarázott meg. „Nektek megadatott tudni – mondja – az Isten országának titkát; azok-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

nak pedig, akik kívül vannak, minden példabeszédekben szól.”* A *New Platonism* szerzője pedig ezt mondja:

Júdea és Carmel esszénusai hasonló megkülönböztetéseket tettek, amikor követőiket, neofitákra, testvérekre és a tökéletesekre [vagyis beavatottakra] osztották.

Hasonló példákat minden országból fel lehetne hozni.

K: *Elérhetjük-e a „Titkos Bölcsességet” egyszerűen csak tanulmányozással? Az enciklopédiák leginkább úgy határozzák meg a teozófiát, ahogyan a Webster’s Dictionary teszi, vagyis hogy az „feltételezett összeköttetés Istennel és a magasabb rendű szellemekkel, és ebből következően emberfeletti tudás elnyerése fizikai vagy kémiai eljárásokkal.” Ez így van?*

T: Nem gondolom. Nincs is olyan lexikoníró, aki akár sajátmagának, akár másoknak meg tudná magyarázni, hogyan lehetséges *emberfeletti* tudásra szert tenni fizikai vagy kémiai eljárások segítségével. Ha a Webster metafizikai vagy alkímiai eljárásokról beszélne, akkor a meghatározás megközelítőleg helyes volna, de így, ahogy van, képtelenség. Régi és modern teozófusok egyaránt azt állítják, hogy a végtelent nem ismerheti meg a véges – vagyis nem érzékelheti a véges én –, hanem csak a bennünk rejlő isteni lényeg képes kommunikálni a magasabb szellemi Én-nel extázis állapotában. Az ilyen állapot pedig aligha elérhető a hipnózishoz hasonlóan „fizikai és kémiai eljárásokkal”.

K: *Hogyan magyarázza ezt meg?*

T: A valódi extázist Plotinus úgy határozta meg, hogy az „az elme felszabadulása véges öntudatából és a végtelennel való eggyé válása és azonosulása”. Ez a legmagasabb rendű állapot, mondja Dr. A. Wilder is, de nem állandó tartamú, és csak nagyon-nagyon kevesek érik el.

* Márk, IV. 11.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Ténylegesen azonos azzal az állapottal, amit Indiában *szamâdhi*-nak neveznek. Utóbbit a jógik gyakorolják, akik ezt fizikailag az ételtől és italtól való legnagyobb megtartóztatással, mentálisan pedig a tisztaság utáni szüntelen igyekezettel és lelki emelkedettséggel teszik lehetővé. A meditáció csendes és *ki nem mondott imádság*, vagy, ahogyan Platón mondta:

A lélek szenvedélyes Isten felé fordulása, nem azért, hogy valami jót kérjünk [ami az ima általános értelmezése], hanem magáért a jóért – az egyetemes legmagasabb Jóért [amelynek itt a földön egy része vagyunk, és amelynek lényegéből valamennyien kiemelkedtünk]... Ezért maradunk csendben az *isteni lények* jelenlétében, amíg ők eloszlatják szemeink elől a felhőket, és lehetővé teszik, hogy a belőlük kiáradó fénynél ne azt lássuk meg, ami számunkra jónak látszik, hanem azt, ami valójában jó.

Ez az, amit a *New Platonism* tudós szerzője, Dr. A. Wilder „szellemi fényképezésként” ír le:

A lélek az a fényképezőgép, amelyben a tények és az események, a múlt, a jelen és a jövő egyaránt rögzül, az elme pedig tudomást szerez róluk. A mindennapi világunk határain túl minden egy időben vagy állapotban van – a jelen tartalmazza a múltat és a jövőt. [A halál az utolsó *extázis* a földön.] Azután a lélek megszabadul, a test kényszerétől, nemesebb része egyesül a magasabb természettel, és a felsőbb lények bölcsességének és előretudásának résztvevőjévé válik.

A misztikusok számára a valódi teozófia az az állapot, amit Tyana-i Apollonius így ír le:

Úgy látom a jelent és a jövőt, mint egy tiszta tükörben. A bölcsnek nem kell megvárnia a földből kitörő gőzöket és a fojtó levegőt, hogy [az eseményeket] előre lássa... A *theoi*, vagyis az istenek látják a jövőt, a közön-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

séges emberek a jelent, a bölcsek pedig azt, ami rövidesen bekövetkezik.

A bölcsek teozófiáját, amiről beszél, jól kifejezi az a mondás, hogy „az Isten országa bennünk van.”

K: *A teozófia tehát nem egy újonnan megszerkesztett rendszer, ahogyan egyesek gondolják?*

T: Ezt csak a tudatlanok gondolhatják így. Nevétől eltekintve tanításaiban és etikájában olyan régi, mint maga a világ, és mindamellett a legátfogóbb és legegyetemesebb rendszer.

K: *Hogy lehet akkor, hogy a teozófia ennyire ismeretlen maradt a nyugati világ népei számára? Miért kellett lepecsételt könyvnek lennie a bevallottan legkulturáltabb és legfejlettebb fajok előtt?*

T: Mi azt tartjuk, hogy a régi időkben voltak ugyanolyan „kulturált” nemzetek, mint ma, és szellemileg biztosan „fejlettebbek” is. De ennek a szándékos tudatlanságban hagyásnak számos oka van. Az egyiket már Szent Pál is ismertette a művelt athéniaknak, – ez pedig az, hogy hiányzott belőlük hosszú évszázadokon keresztül a valódi szellemi meglátás, sőt, az érdeklődés is, mert túlságosan ragaszkodtak az érzéki dolgokhoz, és hosszú ideig rabjai voltak a dogmák és szertartások holt betűinek. De a legfontosabb ok abban a tényben rejlik, hogy a valódi teozófiát mindig is titokban tartották.

K: *Bizonyítékokat hozott fel arra, hogy ez a titoktartás létezett és létezik, de mi volt ennek a valódi oka?*

T: Ennek az okai a következők: Először is az átlagos emberi természet romlottsága és önzése, amely mindig a személyes vágyak kielégítésére törekszik akár a közeli rokonok és szomszédok rovására is. Az ilyen emberekre sohasem lehetett isteni titkokat bízni. Másodszor a megbízha-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

tatlanságuk abból a szempontból, hogy a szent és isteni tudást távol tartásuk a megszenteltségtelenítéstől. Az utóbbi az, ami a legmagasztosabb igazságok és jelképek lezüllesztéséhez és a szellemi dolgok fokozatos antropomorf, konkrét és durva képekre történő átalakításához, más szóval, az isten-eszme lealacsonyításához és bálványimádáshoz vezetett.

A TEOZÓFIA NEM BUDDHIZMUS

K: Önökről gyakran „ezoterikus buddhistákként” beszélnek. Így tehát önök mind Gautama Buddha követői?

T: Ugyanúgy nem, mint ahogyan a zenészek sem mind Wagner-követők. Egyesek közülünk buddhista vallásúak, viszont sokkal több hindu és brahman van közöttünk, mint buddhista, és sokkal több keresztény születésű európai és amerikai, mint amennyi áttért buddhista. Ez a tévedés onnan ered, hogy sokan félreértették A.P. Sinnett kitűnő műve, az *Esoteric Buddhism* címének a valódi jelentését. A buddhizmus szót ugyanis csak egy *d*-vel kellett volna írni a kettő helyett, mert akkor a *Budhism* azt jelentette volna, amire szánták, vagyis „Bölcsesség-vallást” (a *bodha*, *bodhi* jelentése „értelem”, „bölcsesség”), a *Buddhism*, Gautama vallási filozófiája helyett. Ahogyan már mondtuk, a teozófia a Bölcsesség-vallás.

K: Mi a különbség a buddhizmus, a *Kapilavastu* hercege által alapított vallás és a budhizmus, a teozófiával önök szerint rokon értelmű Bölcsesség-vallás között?

T: Ugyanaz a különbség, mint ami a későbbi egyházak és szekták által gyakorolt szertartásos és dogmatikus teológia és „a mennyek királysága misztériumainak” nevezett krisztusi titkos tanítások között van. Buddha jelentése a megértés és bölcsesség, azaz Bodha által „megvilágosodott”. Ez vált szőröstül-bőröstül azokká az ezoterikus

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

tanításokká, amiket Gautama csak a kiválasztott arhatjainak adott át.

K: *Viszont egyes orientalisták tagadják, hogy Buddha valaha is adott volna bármilyen titkos tanításokat.*

T: Ezzel az erővel azt is tagadhatnák, hogy a természetnek nincs semmilyen rejtett titka a tudósok számára. Ezt a továbbiakban majd Buddha tanítványával, Ānanda-val folytatott beszélgetésével fogom bizonyítani. Az ő ezoterikus tanítása egyszerűen a Gupta-Vidyâ, a régi brahmanok titkos tudása volt, amelynek kulcsát mai utódaik, kevés kivétellel teljesen elvesztették. Ez a Vidyâ azután áthelyeződött oda, amit ma az északi buddhizmus Mahâyâna iskolájának *belső* tanításaiként ismerünk. Azok, akik ezt tagadják, egyszerűen az orientalizmus tudatlan színlelői. Ajánlom, olvassák el Edkins tiszteletes *Chinese Buddhism* című művét – különösen az exoterikus és *ezoterikus* iskolákról és tanításokról szóló fejezeteket –, és utána hasonlítsák össze az egész régi világ tanúságtételét ebben a témában.

K: *De a teozófia etikája nem azonos azzal, amit Buddha tanított?*

T: Természetesen nem, mert ez az etika a Bölcsesség-vallás lelke, amely egykor minden ország beavatottainak közös tulajdona volt. De Buddha volt az első, aki alkalmazta ezt a magasztos etikát nyilvános tanításaiban, és aki nyilvános rendszerének alapjává és lényegévé tette azt. Ez az, amiben rendkívüli módon különbözik az exoterikus buddhizmus minden más vallástól. Ugyanis amíg más vallásoknál a szertartások és a dogmák állnak az első és legfontosabb helyen, addig a buddhizmusban az etika az, amire mindig a legnagyobb hangsúlyt helyezik. Ez a magyarázata annak a szinte azonosságig menő hasonlóságnak, amely a teozófia és Buddha vallásának etikája között fedezhető fel.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Vannak valamilyen nagyobb különbségek?*

T: Az egyik nagy különbség a teozófia és az *exoterikus* buddhizmus között az, hogy ez utóbbi, amelyet a déli egyház képvisel, teljességgel tagadja (a) bármilyen Istenség létezését, és (b) bármilyen *halál utáni* tudatos életet, vagy akár bármilyen öntudatos emberi egyéniség fennmaradását. Legalábbis ezek a szíami szekta tanításai, amelyet jelenleg az exoterikus buddhizmus *legtisztább* formájának tartanak. Ez pedig valóban így van, ha csak Buddha nyilvános tanításaira támaszkodunk. Ennek a szándékos elhallgatásnak az okát a későbbiekben fogom ismertetni. Az északi buddhista egyház iskolái viszont, amelyeket azokban az országokban alapítottak, ahová a Mester halála után beavatott arhatjai visszavonultak, mindazt tanítják, amit most teozófiai tanításoknak nevezünk. Ezek a tanítások ugyanis a beavatottak tudásának egy részét képezik. Kiderül ebből, hogyan áldozta fel az igazságot a holt betű kedvéért a déli buddhizmus túlbuzgó ortodoxiája. De milyen sokkal nagyobb, nemesebb, filozofikusabb és tudományosabb még a holt betűiben is ez a tanítás, mint bármelyik más vallásé, vagy egyházé. Viszont a teozófia nem buddhizmus.

II.

EXOTERIKUS ÉS EZOTERIKUS TEOZÓFIA

MI NEM A MODERN TEOZÓFIAI TÁRSULAT?

K: *A tanításaik tehát nem a buddhizmus új életre keltése, és nem is a neoplatonikus teozófia teljes másolata?*

T: Egyáltalán nem. Ezekre a kérdésekre azonban nem adhatok jobb választ, mint hogy idézem Dr. J.D. Buck tagtársunknak a legutóbbi chicagói Teozófiai Kongresszuson (1889. április) „Teozófia” címen tartott előadása egy részét. Ma élő teozófusnál jobban nem értették meg és fejezték ki a teozófia valódi lényegét, mint nagyra becsült barátunk.

A Teozófiai Társulat azért alakult meg, hogy a teozófiai tanításokat hirdesse, és hogy elősegítse a teozófus életet. A jelenlegi Teozófiai Társulat nem első ilyen szervezet. Van egy könyvem, amelynek címe: *Theosophical Transactions of the Philadelphian Society*, ami Londonban, 1697-ben jelent meg. Ugyancsak Londonban jelent meg 1855-ben egy másik a következő címmel: *Introduction to Theosophy*, vagy „Krisztus misztériumának, vagyis az Istenség, a természet és a teremtes tudománya, belefoglalva az élet valamennyi mágikus és spirituális mozgó erőjének filozófiáját, egyben gyakorlati útmutatás a legmagasztosabb tisztasághoz, szentéletűséghez és evangéliumi tökéletességhez, továbbá útmutatás az Isteni Tudás eléréséhez, a szent an-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

gyali művészetekhez, a rejtett képességekhez és a megújulás egyéb feltételeihez”. A könyv ajánlása a következőképpen hangzik:

„A kereszténység egyetemei, főiskolái és iskolái tanulóinak, a metafizikai, mechanikai és mindenfajta természettudományok professzorainak, az alapvető ortodox hit minden művelt férfiának és asszonyának, a deistáknak, az ariánusoknak, az unitáriusoknak, a Swedenborg-követőknek és más hiányos és megalapozatlan hitvallásoknak, racionalistáknak és mindenféle szkeptikusnak. Pártatlan gondolkodású és megvilágosodott mohamedánoknak, zsidóknak és a keleti pátriárka-valások követőinek, de különösen a bibliamagyarázóknak és a misszionáriusoknak, beszéljenek akár barbár, akár művelt népekhez, ajánlom a legalázatosabban és szeretettel ezt a bevezetést a teozófiába, vagyis a minden dolgok alapjának és misztériumának tudományába.”

A következő évben, 1856-ban, egy újabb könyvet adtak ki nagy formátumban, 600 oldalon, a legkisebb betűtípussal, *Theosophical Miscellanies* címmel. Az utóbbi műből csak 500 példány készült az egyetemek és könyvtárak között való ingyenes szétosztásra. Ezek a korábbi mozgalmak, amiből jó néhány volt, az egyházon belül keletkeztek, feddhetetlen jellemű, komoly és nagyon vallásos emberek hozták létre azokat. Mindezeket a műveket ortodox formában írták, keresztény kifejezéseket használva, és a kiváló egyházfi, William Law írásaihoz hasonlóan nagy komolyságuk és vallásosságuk az átlagolvasó számára is nyilvánvaló.

Mindezek egytől egyig csak kísérletek voltak arra, hogy a keresztény szentírások eredeti lényegét és mélyebb jelentését levezessék és megmagyarázzák, hogy megértessék és feltárják a teozófus életet. Ezeket a műveket gyorsan elfelejtették, és most általában ismeretlenek. Ezek a papság megreformálására és a valódi vallásosság felélesztésére törekedtek, és soha nem fogadták ezeket szívesen. Az az egy szó, hogy „eretnek-ség”, elég volt arra, hogy minden ilyen utópia lomtárba temessék. A reformáció idején John Reuchlin tett

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

egy hasonló kísérletet ugyanezzel az eredménnyel, noha Luther belső és bizalmas barátja volt. Az ortodoxia sohasem kívánta, hogy tájékoztassák és felvilágosítsák. A reformereknek, mint Pálnak Festus, megmondták, hogy a túl sok tudás őrültté tette őket, és hogy veszélyes lenne tovább haladniuk. Tüllépve a bőbeszédűségen, ami ezeknél az íróknál részben szokás és neveltetés kérdése volt, részben pedig a világi hatalmon keresztül gyakorolt vallási megszorításnak tulajdoníthatunk, ha csak a dolog lényegét nézzük, ezek az írások a legszigorúbb értelmükben teozófiai írások voltak, és kizárólag az embernek a saját természetével és a lélek magasabb életével kapcsolatos ismeretekre vonatkoztak. A jelenlegi teozófiai mozgalomról néha kijelentik, hogy megpróbálja áttéríteni a kereszténységet a buddhizmusra, ami egyszerűen azt mutatja, hogy az „eretnesség” szó elveszítette rémuralmát, és lemondott a hatalmáról. Az egyes emberek minden korban többé-kevésbé világosan felfogták a teozófiai tanításokat, és beledolgozták azokat életük szövedékébe. Ezek a tanítások nem tartoznak kizárólagosan egy valláshoz sem, és nem lehet őket semmiféle társulat vagy kor keretébe beleszorítani. Ezek minden emberi lelket születésével megillető jogok. Az olyan dolgokat, mint az igazhitűség, minden egyénnek magának kell kidolgoznia természetének, szükségleteinek és változó tapasztalatainak megfelelően. Ez megmagyarázhatja azt, hogy azok, akik a teozófiát egy új vallásnak képzelik, miért keresik hiába hitvallását és szertartásait. A hitvallása az igazsághoz való hűség, a szertartása pedig „alkalmazva megbecsülni minden igazságot”.

Azt, hogy az emberiség tömegei milyen kevéssé értik meg az egyetemes testvériségnek ezt az alapelvét, és hogy milyen ritkán ismeri fel transzcendentális fontosságát, jól látható a Teozófiai Társulattal kapcsolatos sokféle véleményből és elképzelt magyarázatokból. Ezt a Társulatot erre az egy alapelvre, az emberek alapvető testvériségére szervezték, ahogyan ezt röviden, bár tökéletlenül kifejtettem. Azzal támadják, hogy buddhista és kereszténység ellenes, mintha ez a kettő együtt lehet-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

séges volna, amikor mind a buddhizmus, mind a kereszténység a sugalmazott alapítóiak szerint a testvériséget teszi egyedül lényegesnek az életben és tanításban. A teozófiát úgy is tekintik, mint valami új dolgot a nap alatt, vagy legalábbis új név alatt álarcot öltő régi miszticizmust. Miközben igaz, hogy számos társaságot alapítottak különböző nevek alatt az alapelveinek vagy az alapvető testvériségnek a támogatására, az is igaz, hogy többet közülük teozófiainak neveztek, és a jelenlegi társulathoz hasonló alapelvek és célkitűzések alapján működtek. Ezeknél a társulatoknál az alapvető tanítás ugyanaz volt és minden egyéb csak külsőség, bár ez nem változtat a tényen, hogy sok embert csak a külsőségek vonzanak, és átsiklanak a lényegen, vagy nem akarnak arról tudomást venni.

Ezt a választ egyik legkomolyabb és leginkább nagyra becsült teozófusunk adta, ennél pontosabb és világosabb feleletet mi sem adhatunk az ön kérdésére.

K: *Ebben az esetben a buddhista etikán kívül milyen rendszert részesítenek előnyben vagy követnek?*

T: Egyiket sem és mindet. Nem tartozunk semmilyen adott valláshoz és semmilyen adott filozófiához, hanem kimazsolázzuk a jót, amit mindegyikben találunk. De itt ismét ki kell jelentenünk, hogy minden ősi rendszerhez hasonlóan, a teozófia is exoterikus és ezoterikus részre tagozódik.

K: *Mi a különbség a kettő között?*

T: A Teozófiai Társulat tagjai összességében szabadok abban, hogy olyan vallást vagy filozófiát kövessenek, amely nekik tetszik, vagy egyiket sem, ha úgy akarják, feltéve természetesen, hogy a Társulat hármas célkitűzésével egyetértenek, és azokból egyet vagy többet magukévá tesznek. A Társulat egy filantróp és tudományos testület a testvériség eszméjének nem annyira elméleti, mint in-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

kább gyakorlati úton való terjesztésére. A Társulat tagjai lehetnek keresztények vagy muzulmánok, zsidók vagy párszik, buddhisták vagy brahmanok, spiritiszták vagy materialisták – ez mind nem számít, de minden tagnak vagy emberbarátnak, vagy tudósnek, vagy az árja és régi irodalom kutatójának, vagy pszichikus tanulónak kell lennie. Röviden, tőle telhetően segítenie kell legalább egy célkitűzésünk megvalósítását. Különben nincs értelme, hogy társulati tag legyen. Az exoterikus társulat többsége tehát ilyenekből áll, és ezek lehetnek „társult” vagy „nem társult” tagok.* Ténylegesen válhatnak, vagy nem válhatnak teozófusokká. Annak következtében, hogy csatlakoznak a Társulathoz, tagok, de a Társulat nem csinálhat teozófust abból, akinek nincs érzéke a dolgok isteni rendeltetése iránt, vagy abból, aki a teozófiát a saját szektárius – ha ugyan lehet ezt a kifejezést használni – és önző módján értelmezi. A „Szép az, aki szépen él” mondás ez esetben a következőképpen hangzana: „Teozófus az, aki éli a teozófiát”.

A TEOZÓFUSOK ÉS A TEOZÓFIAI TÁRSULAT TAGJAI

K : *Ahogy értem, ez a világi tagokra vonatkozik. De mi van azokkal, akik a teozófia ezoterikus részét tanulmányozzák, ők a valódi teozófusok?*

T: Nem szükségszerűen azok, amíg ezt be nem bizonyították. Ők beléptek a belső csoportba, és elkötelezték magukat, hogy a tőlük telhető legszigorúbban betartják az

* A „társult” tag olyan tagok jelent, aki csatlakozott a Teozófiai Társulat valamely adott csoportjához (nemzeti társulat vagy alosztály). „Nem társult” tag az, aki összességében a Társulathoz tartozik, rendelkezik diplomával a központból (Adyarból), de nem csatlakozott semmilyen nemzeti társulathoz vagy alosztályhoz.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

okkult testület szabályait. Ez nehéz vállalás, mivel a legfontosabb szabály a személyiségről való teljes lemondás, – vagyis a fogadalmat tett tagnak tökéletes altruistává kell válnia, sohasem szabad magára gondolnia, és el kell felejtene a saját hiúságát és büszkeségét, hogy embertársai, köztük az ezoterikus körben levő tagtársai javával törődjön. Ha az ezoterikus tanítások hasznára válnak, akkor minden téren önmegtartóztatásban, lemondásban és szigorú erkölcsiségben kell élnie, teljesítve kötelességét minden embertársa iránt. Az a kevés valódi teozófus a Teozófiai Társulatban ezekből a tagokból kerül ki. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a Teozófiai Társulaton és annak belső körén kívül nincsenek valódi teozófusok, mert vannak, és többen vannak, mint amiről az emberek tudnak. Mindenesetre sokkal többen vannak, mint amennyit a Teozófiai Társulat világi tagjai között találunk.

K: *Akkor ebben az esetben mi a jó abban, ha csatlakozunk az úgynevezett Teozófiai Társulathoz? Mi ösztönöz erre?*

T: Semmi, legfeljebb az a kedvező helyzet, ami az ezoterikus útmutatásoknak, az ezoterikus filozófia hiteles tanításainak megkapásából származik, és ha a valódi programot megvalósítják, sok segítséget nyernek a kölcsönös támogatásból és összhangból. Az egység erőt és harmóniát jelent, és a helyesen szabályozott együttes erőfeszítések csodákat művelnek. Amióta az emberiség létezik, ez volt minden egyesülésnek és közösségnek a titka.

K: *De egy jól kiegyensúlyozott elméjű és céltudatos ember, akiben megfékezhetetlen energia és kitartás van, miért ne válhatna okkultistává, vagy akár adeptussá, ha egyedül dolgozik?*

T: Válhat, de tízezer az egyhez, hogy nem fog sikerülni. Egyik ok a sok közül az, hogy napjainkban nem léteznek olyan könyvek az okkultizmusról vagy a szellemtudományokról, amelyek az alkímia vagy a középkori teozófia

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

titkait világos nyelven felfednék. Az ilyen könyvek mind szimbólumokban és példabeszédekben vannak megírva. Mivel pedig nyugaton ezen írások kulcsa már ősidők óta elveszett, hogyan érthetnék meg az emberek mindannak a pontos jelentését, amit olvasnak és tanulmányoznak?

A legnagyobb veszély abban rejlik, hogy öntudatlan feketek mágiához és tehetetlen médiumitáshoz vezet. Akinek nincs beavatott mestere, az jobban teszi, ha békén hagyja a veszélyes tanulmányt.

Nézzünk körül, és vegyük észre, amíg a „művelt” társadalom kétharmada kineveti a pusztá feltevést, hogy van bármi is a teozófiában, az okkultizmusban, a spiritizmusban vagy a kabbalában, addig a maradék egyharmad a legvegyesebb és legellentétesebb elemekből tevődik össze. Egyesek hisznek a misztikusban, és még a természetfeletiben(!) is, de mindenki a saját módján hisz.

Mások belevetik magukat a kabbala, a pszichizmus, a mesmerizmus, a spiritizmus vagy a miszticizmus egyik vagy másik formájának tanulmányozásába. Az eredmény: nincs két ember, aki egyformán gondolkozna vagy megégyezne valamilyen alapvető okkult alapelvben, bár sokan vannak olyanok, akik kijelentik, hogy rendelkeznek a végző tudással, és szeretnék elhíttetni a kívülállókkal, hogy ők kész adeptusok.

Nemcsak hogy nincs nyugaton hozzáférhető tudományos és pontos ismeret az okkultizmusról – de még az igazi asztrológiáról sincs, ami pedig az okkultizmus egyedüli ága, ahol az *exoterikus* tanításokban határozott törvények és meghatározott rendszer van, de senkinek nincs fogalma arról, hogy mit jelent a valódi okkultizmus.

Egyesek az ősi bölcsességet a kabbalára vagy a zsidó *Zohar*-ra korlátozzák, amit mindenki a saját módján értelmez a rabbik módszereinek holt betűje szerint. Mások Swedenborg-ot, vagy Böhme-t tekintik a legmagasabb

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

bölcsesség végső megnyilvánulásának, még mások a mesmerizmusban keresik az ősi mágia nagy titkait. De mindazok, akik az elméletüket a gyakorlatba ültetik át, tudatlanságuk következtében gyorsan belesodródnak a fekete mágiába. Boldogok azok, akik megmenekülnek ettől, mivel sem tesztjük, sem ismertetőjelük nincs ahhoz, hogy különbséget tudjanak tenni az igaz és a hamis között.

K: *Úgy kell ezt értenünk, hogy a Teozófiai Társulat belső csoportja azt tanulja, ami a valódi beavatottaktól, vagy az ezoterikus bölcsesség Mestereitől származik?*

T: Nem közvetlenül. Egy ilyen Mester személyes jelenlétére nincs szükség. Elég az, ha utasításokat adnak néhány olyan embernek, akik az ő vezetésük alatt évekig tanultak és egész életüket az ő szolgálatuknak szentelték. Ezek azután az így szerzett tudást tovább tudják adni másoknak, akiknek nem volt ilyen lehetőségük. A valódi tudománynak egy kis része többet ér, mint a félreértett és meg nem emésztett tanulmányok tömege. Egy uncia arany felér egy tonna porral.

K: *De honnan tudhatja az ember, hogy az uncia valódi arany-e, vagy csak utánszat?*

T: A fát a gyümölcséről, egy rendszert az eredményeiről ismerünk meg. Amikor az ellenfeleink be tudják bizonyítani nekünk, hogy az okkultizmus bármelyik egyedülálló tanulmányozója vezető mester nélkül, az idők folyamán olyan szent adeptussá vált, mint amilyen Ammonius Saccas, vagy akár Plotinus, olyan szellemtudóssá mint Iamblichus, vagy olyan tetteket vitt véghez, mint amilyeneket St. Germain-nek tulajdonítanak – anélkül, hogy médium, önbecsapó pszichikus, vagy sarlatán lett volna, – akkor be fogjuk vallani, hogy tévedtünk. De mindaddig a teozófusok inkább követik a szent tudomány hagyományának bizonyított természeti törvényeit. Vannak miszti-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

kusok, akik a kémiai és a fizikai tudományokban olyan nagy felfedezéseket tettek, amelyek már az alkímia és okkultizmus határait súrolják, mások egyedül lángeszük segítségével újból felfedezték a „misztérium-nyelv” elvesztett abc-jének egy részét, ha nem az egészét, és így képesek arra, hogy helyesen olvassák a héber tekercseket.

Megint mások tisztánlátók lévén csodálatos futó pillanásokat tettek a természet rejtett titkaiba. De ők valamennyien *szakemberek*. Az egyik elméleti tudós, a másik héber szektárius kabbalista, egy harmadik az új idők Swedenborg-ja, és mindannyian tagadják annak lehetőségét, hogy különleges tudományukon vagy vallásukon kívül más is létezhet. Egyik sem dicsekedhet azzal, hogy egyetemes, vagy akár nemzeti jótéteményt hozott volna létre, vagy akár saját magának is hasznára volt. Eltekintve attól a néhány gyógyítótól – abból az osztályból, amelyet az Orvosok és Sebészek Királyi Akadémiája kuruzslóknak hívna –, egyik sem segítette tudományával az emberiséget, de még a saját közösségük néhány tagját sem.

Hol vannak tőlük az ősi káldeaiak, akik csodálatos gyógyításokat végeztek „nem csoda, hanem gyógyfüvek segítségével”? Hol van tőlük egy Tyana-i Apollonius, aki bármilyen éghajlat alatt és körülmények között meggyógyította a betegeket, és feltámasztotta a halottakat? Az előbbi csoportból ismerünk néhány specialistát még Európában is, de az utóbbiból csak Ázsiában, ahol a jógik titkát, az „élni a halálban”-t még mindig megőrizték.

K: *A teozófia célja tehát ilyen gyógyító adeptusok létrehozása?*

T: A teozófiának számos célja van, de a legfontosabbak azok, amelyek ilyen vagy olyan formában az emberi nyomorúság enyhítésére szolgálnak, mind erkölcsileg, mind fizikailag. Mi pedig úgy hisszük, hogy az előbbi sokkal

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

fontosabb, mint az utóbbi. A teozófiának az etikára kell nevelnie, meg kell tisztítania a lelket, ha megkönnyebbülést akar hozni a fizikai testnek, amelynek a betegségei, a véletlen balesetektől eltekintve mind öröklöttek. Nem az okkultizmus önző célokból történő tanulmányozása, vagy az ember személyes törekvésének, büszkeségének és hiúságának kielégítése az, amivel az ember valaha is elérheti a szenvedő emberiségen való segítség valódi célját. Nem is az ezoterikus filozófia egy bizonyos ágának tanulmányozása az, amivel az ember okkultistává válhat, hanem valamennyi tanulmányozásával, és még inkább a teljes elsajátításával.

K: *Ennek a legfontosabb célnak eléréséhez segítséget tehát csak azok kapnak, akik az ezoterikus tudományokat tanulmányozzák?*

T: Egyáltalán nem. Minden világi tagnak is joga van az általános tanításokhoz, amennyiben kívánja. De kevesen akarnak úgynevezett „dolgozó tagokká” válni, és legtöbben inkább megmaradnak a teozófia „heréinek”. Értsük meg, hogy a Teozófiai Társulatban a magánkutatót bátorítjuk, feltéve, ha az nem lépi át azt a határt, ami az exoterikust az ezoterikustól, az *öntudatlan* mágiát a *tudatos* mágiától elválasztja.

A TEOZÓFIA ÉS AZ OKKULTIZMUS KÖZÖTTI KÜLÖNBSÉG

K: *Ön teozófiáról és okkultizmusról beszél. Ezek azonosak?*

T: Semmiképpen sem. Egy ember lehet nagyon jó teozófus, akár a Társulaton belül, akár azon kívül, anélkül, hogy bármilyen módon is okkultista volna. De senki sem lehet valódi okkultista anélkül, hogy ne lenne valódi

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

teozófus, különben csak vagy tudatos, vagy öntudatlan fekete mágus.

K: *Mit ért ez alatt?*

T: Már mondtam, hogy egy igazi teozófusnak a legmagasabb rendű erkölcsi eszményt kell átültetnie a gyakorlatba, törekednie kell, hogy felismerje az egységét az egész emberiséggel, és szüntelenül másokért kell dolgoznia. Mármost ha egy okkultista nem teszi meg mindezt, akkor saját személyes hasznáért, önző okokból cselekszik, és ha az átlagembernél több gyakorlati képességre tett szert, akkor azonnal sokkal veszélyesebb ellenséggé válik a világ és a körülötte lévők számára, mint az átlagos halandó. Ez nyilvánvaló.

K: *Az okkultista tehát egyszerűen olyan ember, aki több képességgel rendelkezik, mint a többiek?*

T: Ennél sokkal több – ha tapasztalt és valóban képzett okkultista, és nem csak a nevében az. Az okkult tudományok *nem* olyanok, mint amilyeneknek a lexikonok leírják, vagyis „a középkor *képzelt* tudományai, amelyek okkult képességek vagy természetfölötti erők *feltételezett* hatásaival és eredményeivel foglalkoznak, mint például az alkímia, a mágia, az ördögűzés és az asztrológia”, mert ezek valódi, tényleges és nagyon veszélyes tudományok. A természet dolgainak titkos erőit tanítják, kifejlesztik és ki-művelik „az emberben szunnyadó” rejtett képességeket, és így hatalmas előnyt nyújtanak neki a tudatlanabb halandók fölött.

A hipnotizmus, amely mostanra általánossá és komoly, tudományos vizsgálatok tárgyává lett, jó példa erre. A hipnotikus képességeket szinte véletlenül fedezték fel, a hozzá vezető utat a mesmerizmus készítette elő. Most pedig egy jól képzett hipnotizőr szinte bármit megtehet vele, kezdve egy ember számára öntudatlan kényszerítésétől a

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

bolondja járatásáig, bűncselekmény elkövettetéséig – gyakran a hipnotizőr megbízásából az utóbbi hasznára. Nem szörnyű képesség ez, ha lelkiismeretlen emberek kezébe kerül? Azt se felejtjük el, hogy ez az okkultizmusnak csak az egyik kisebb ága.

K: *De nem a legműveltebbnek és legtanultabbnak tekintett emberek-e azok, akik minden okkult tudományt, mágiát és varázslást a régi tudatlanság és babonáság maradványainak tartják?*

T: Emlékeztetnem kell arra, hogy ez a megjegyezés kétélű fegyver. A „legműveltebb és legtanultabb” emberek a kereszténységet és minden más vallást is a tudatlanság és babonáság maradványainak tartják. Az emberek most már mindenesetre kezdenek hinni a hipnotizmusban, néhányan pedig – éppen a legműveltebbek – a teozófiában és pszichikus jelenségekben. De közülük kik azok – eltekintve a prédikátoroktól és vad fanatikusoktól –, akik bevallják, hogy hisznek a bibliai csodákban? Ez pedig az a pont, amiben a különbség van.

Vannak nagyon jó és tiszta teozófusok, akik hisznek a természetfölöttiben, beleértve az isteni „csodákat” is, de nincs olyan okkultista, aki így tenne. Mert az okkultista a *tudományos* teozófiát gyakorolja, amely a természet titkos tevékenységeinek pontos ismeretén alapul. Az a teozófus viszont, aki ezeket az úgynevezett abnormális képességeket az okkultizmus fénye *nélkül* gyakorolja, az egyszerűen a médiumitás egyik veszélyes módja felé közeledik, mert bár kitart a teozófia és annak legmagasabb erkölcsi törvényei mellett, a gyakorlatait a sötétben, őszinte, de vak hitre alapítva végzi.

Bárki, legyen az teozófus vagy spiritiszta, aki megpróbálja művelni az okkult tudományok valamelyik ágát – mint például a hipnotizmust, mesmerizmust vagy akár a

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

fizikai jelenségek előidézésének titkait –, ezeknek a képességeknek a filozófiai alapja nélkül olyan, mint a viharos tengerre vízrebocsátott kormány nélküli csónak.

A TEOZÓFIA ÉS A SPIRITIZMUS KÖZÖTTI KÜLÖNBSÉG

K: *Önök tehát nem hisznek a spiritizmusban?*

T: Ha spiritizmus alatt néhány abnormális jelenségnek a spiritiszták által adott magyarázatát értik, akkor határozottan nem. Azt tartják, hogy ezeket a megnyilvánulásokat mind az elhunyt emberek, általában a rokonaik „szellemei” hozzák létre, akik visszatérnek a földre, hogy azokkal kommunikáljanak, akiket szerettek, vagy akikkel kapcsolatban álltak. Ezt a nézetet határozottan elutasítjuk. Mi azt állítjuk, hogy az elhunytak szellemei nem tudnak visszatérni a földre, eltekintve egyes ritka és kivételes esetektől, amikről majd később fogok beszélni. Nem is kommunikálnak az élőkkel, kivéve a teljesen *tárgyasulatlan* eszközöket. Az, ami *tárgyasultan* megjelenik, csak az egykori fizikai ember kísértete. De a pszichikus, az úgymond *spirituális* spiritizmusban a leghatározottabban hiszünk.

K: *A jelenségeket is elutasítják?*

T: Egyáltalában nem, – kivéve a tudatos csalás eseteit.

K: *Akkor hogyan magyarázzák a jelenségeket?*

T: Sokféle módon. Az ilyen megnyilvánulások okai egyáltalán nem olyan egyszerűek, mint azt a spiritiszták hinni szeretnék. Mindenekelőtt az úgynevezett „materializációk” nem várt eseménye általában a médiumnak vagy a jelenlevők egyikének asztrális teste, vagy éterikus „testmása”. Ez az asztrális test a létrehozó vagy működtető erő a médiumi írás, a „Davenport”-féle megnyilvánulások esetén, és így tovább.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Ön azt mondja: „általában”. Akkor mi hozza létre a többi?*

T: Ez a megnyilvánulások természetétől függ. Néha az asztrális maradványok, a belőlük szétfoszlott korábbi *személyiségek* kâmalokai héjai, más esetben elementálok. A „szellem” szónak sokféle és tág jelentése van. Valójában nem tudom, mit értenek a spiritiszták ezen a fogalmon, de ahogyan értjük őket, azt állítják, hogy a fizikai jelenségeket a reinkarnálódó Én, a szellemi és halhatatlan *egyéniség* hozza létre. Ezt a hipotézist pedig mi teljesen elutasítjuk. A testetlenek tudatos *egyénisége nem tud materializálódni*, és nem is tud visszatérni a saját devachani mentális síkjáról a tárgyiasult földi síkra.

K: *De a „szellemektől” kapott közlések nem csak értelmet mutatnak, hanem a médium számára ismeretlen tényekről is tudósítanak, amik néha még a kérdező vagy a jelenlevők bármelyikének elméjében sem lehetnek tudatosak.*

T: Ez nem bizonyítja szükségszerűen azt, hogy ez az Ön által említett értelem és tudás a szellemektől vagy a *testetlen* lelkektől árad ki. Alvajárókról tudjuk, hogy transzban zenét szereznek, verseket írnak, vagy matematikai problémákat oldanak meg anélkül, hogy valaha is tanultak volna zenét vagy matematikát. Mások értelmesen felelnek a nekik feltett kérdésekre, sőt, sok esetben olyan nyelveken is beszélnek, mint a héber és a latin, amelyeket éber állapotban egyáltalán nem ismernek, – és mindezt a legmélyebb álm állapotában. Azt állítja talán, hogy ezt is a „szellemek” okozzák?

K: *De hogyan magyarázza ezt?*

T: Mi azt állítjuk, hogy az emberben lévő isteni szikra lényegét tekintve egy és azonos az Egyetemes Szellemmel, így a „Szellemi Én-ünk” gyakorlatilag mindentudó, csak-hogy nem képes megnyilvánítani a tudását az anyag gátjai

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

miatt. Nos, minél inkább eltávolítjuk ezeket a gátakat, más szóval minél inkább megbénítjuk a fizikai testet, már ami a saját független tevékenységét és tudatát illeti, mint például mély alvásban vagy transzban, vagy mondjuk betegségekben, annál inkább meg tud nyilvánulni a *belső* Én ezen a síkon. Ez a mi magyarázatunk azokra a magasabb rendű, valóban csodálatos jelenségekre, amelyeknél tagadhatatlan értelem és tudás nyilvánul meg. Ami pedig az alacsonyabb rendű megnyilvánulásokat, mint a fizikai jelenségeket és az átlagos „szellemek” lapos és mindennapi fecsegéseit illeti, ezek magyarázata – még ha csak a témára vonatkozó legfontosabb tanításokra szorítkozunk is –, sokkal több időt és helyet foglalna el, mint amennyit jelenleg erre rászánhatunk.

Nem szándékozunk a spiritiszták meggyőződéseibe jobban beleavatkozni, mint bármely más hitbe. A felelősségnek azokra kell esnie, akik hisznek a „szellemekben”. Manapság pedig, miközben meggyőződésük szerint a magasabb rendű megnyilvánulásokat a test nélküli lelkek hozzák létre, a spiritiszták vezetői és közülük a legtanultabbak és legintelligensebbek az elsők, akik bevallják, hogy nem *minden* jelenséget szellemek hoznak létre. Fokozatosan el fognak jutni a teljes igazság felismeréséhez, de mindaddig nem kívánjuk és nincs is jogunk arra, hogy a mi nézeteinkre áttérítsük őket. Annál kevésbé, miután a tisztán *pszichikus és spirituális megnyilvánulások* esetében mi is hiszünk az élő ember szellemének kölcsönös érintkezésében a testen kívüli személyiségek szellemeivel.

Mi azt mondjuk, hogy ilyen esetekben, nem az elhunytak szellemei azok, akik *leszállnak* a földre, hanem az élők szellemei azok, akik *felemelkednek* a tisztán szellemi lelkekhez. Az igazság az, hogy nincs sem *leszállás*, sem *felemelkedés*, hanem a médium *tudatállapota* vagy *körülményei* változnak meg. Mivel a médium teste megbénul vagy

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

transzba kerül, szellemi Én-je megszabadul béklyóitól, és ugyanazon a tudatsíkon találja magát, mint a testetlen szellemek. Így ha van bármilyen szellemi vonzás a kettő között, *kommunikálhatnak* egymással, ahogyan az álomban gyakran meg is történik.

A médiumi és a nem-szenzitív természetek között az a különbség, hogy egy médium felszabadult lelkének lehetősége és adottsága van arra, hogy befolyásolja a transzban lévő fizikai testének passzív szerveit, és akarata szerint cselekedtetni, beszéltetni vagy íratja azokat. Az Én visszhangszerűen és emberi nyelven meg tudja ismételtetni a testetlen lények gondolatait és elképzeléseit, mint ahogyan a sajátjait is. De egy nagyon határozott ember nem befogadó, vagy nem szenzitív szervezetét nem lehet így befolyásolni. Ebből ered, hogy bár alig van olyan emberi lény, akinek Én-je, amikor a teste alszik, nem tart fenn kapcsolatot azokkal, akiket szeretett, és akiket elvesztett, viszont fizikai teste és agya határozottsága és fogékonyságának hiánya miatt nem emlékezik, vagy csak nagyon ködös, álomszerű visszaemlékezés dereng az ember agyában, amikor felébred.

K: *Ez azt jelenti, hogy a spiritizmus filozófiáját teljes egészében elutasítja?*

T: Ha a „filozófián” a kidolgozatlan elméleteit érti, akkor igen. De valójában nincs is filozófiája. A spiritizmus legértelmesebb és legkomolyabb védelmezői mondják ezt. Alapvető és egyetlen kétségbevonhatatlan igazságukat, vagyis azt, hogy láthatatlan erők és értelmek által irányított médiumokon keresztül jelenségeket keletkeznek, senki sem akarja és nem is *tudja* tagadni, kivéve Huxley „nagy lábuji” iskolájának legvadabb materialistáit. A filozófiájukkal kapcsolatban azonban hadd idézzem azt, amit a *Light* folyóirat hozzáértő szerkesztője, akinél nincs a spiri-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

tizmusnak bölcsebb és elkötelezettebb védelmezője, a spiritizmusról és filozófiájáról mond. „M.A. Oxon.”, aki a nagyon kevés filozófus spiritiszta egyike, ezt írja a spiritizmus szervezetlenségéről és vak elfogultságáról:

Érdemes ezt a pontot alaposabban megvizsgálni, mert elsőrendű fontosságú. Mi olyan tapasztalatokkal és tudással rendelkezünk, amely mellett minden más tudás viszonylag lényegtelen. Az átlagos spiritiszta mégbe gurul, ha bárki kétségbe meri vonni biztos tudását a jövőről, és teljes bizonyosságát a halál utáni életről. Ahol más emberek csak a sötét jövőben tapogatóznak bizonytalan kezekkel, ott ő olyan merészen jár, mint akinek térkép van a kezében, és ismeri az utat. Ahol más emberek hirtelen megállnak egy jámbor törekvésnél, vagy megelégednek egy örökölt hittel, ott ő azzal dicsekszik, hogy tudja azt, amiben a többiek csak hisznek, és hogy gazdag tárházából ki tudja egészíteni csupán reményre épített hervatag hitüket. Nagyszerű az emberek legdédelgetettebb elképzeléseinek kezelésében. „Ti reménykedtek abban – mintha ezt mondaná – amit én be tudok bizonyítani. Ti elfogadtatok egy hagyományos hitet, amit én kísérletileg, a legszigorúbb tudományos módszerekkel be tudok bizonyítani. A régi hitek elhalványulnak, gyertek ki belőlük, és legyetek önállóak. Ezek ugyanannyi hazugságot tartalmaznak, mint amennyi igazságot. Építkezések csak akkor lesz szilárd, ha igazolt tények biztos alapjára épül. A körülöttek lévő régi hitek ledőlnek. Kerüljétek el az összeomlást, és hagyjátok ott őket.”

Amikor az ember gyakorlati módon foglalkozni kezd egy ilyen nagyszerű személlyel, mi az eredmény? Nagyon különös és nagyon kiábrándító. Annyira biztos magában, hogy fáradságot sem vesz a mások által kétségbevont tények tisztázására. Korszakok bölcsessége foglalkozott olyan dolgok megmagyarázásával, amit ő jogosan bizonyítottnak tekint, de még csak egy futó pillantást sem vet ezekre a kutatásokra. Még csak egyet sem ért teljesen spiritiszta testvéreivel. Úgy van vele,

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

mint az öreg skót asszonyság, aki a férjével együtt külön „egyházat” alapított. Kizárólag kettőjüknek volt meg a kulcsuk a Mennysországba, vagy inkább csak neki, mert „már Jamie-ben sem volt teljesen biztos”.

Ugyanígy a végtelenségig felosztott és továbbosztott spiritiszta szekták is csak rázzák a fejüket, és „nem biztosak” egymásban. Pedig az emberiség összegyűjtött tapasztalata szilárd és állandó ezen a ponton, hogy az egység erő, a különválás pedig a gyengeség és kudarc forrása. Vállvetve, gyakorlattan és fegyelmezetten a csőcselék is hadsereggé válik, ahol minden ember száz gyakorlatlan ellenféllel ér fel. A szervezettség az emberi munka minden fajtájában sikert, idő- és munkamegtakarítást, hasznot és fejlődést jelent. A rendszertelenség, a terv-nélküliség, az ötletszerű munka, a szeszélyes energiakifejtés, a fegyelmezetlen erőfeszítés – ezek zavaros kudarcot jelentenek. Az emberiség hangja igazolja ezt az igazságot.

Elfogadja-e a spiritiszta ezt az ítéletet, és cselekszik-e annak megfelelően? Bizony, hogy nem. Elutasítja a szervezést. Önmaga számára ő a törvény, és szálla a szomszédja szemében.*

K: *Én úgy hallottam, hogy a Teozófiai Társulatot eredetileg azért alapították, hogy döntő csapást mérjen a spiritizmusra és az ember egyéniségének a túlélésében való hitre.*

T: Önt félreinformálták. Meggyőződéseink mind az ember halhatatlan egyéniségén alapulnak. Ön azonban sok más emberhez hasonlóan, összetéveszti a *személyiséget* az *egyénniséggel*. Úgy tűnik, a nyugati pszichológusok nem tesznek a kettő között világos különbséget. Viszont pontosan ez a különbség az, ami megadja a kulcsot a keleti filozófia megértéséhez, és ez az, ami a teozófiai és a spiritiszta tanítások eltérésének gyökerénél húzódik. Bár lehetséges, hogy ismét magamra vonom néhány spiritiszta ellenséges-

* *Light*, 1889. június 22.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

kedését, mégis azt kell állítanom, hogy a teozófia az, ami az igaz és tiszta spiritizmus, míg a napjainkban ezen a néven ismert, és a tömegek által gyakorolt spiritizmus egyszerűen transzcendentális materializmus.

K: *Kérem, magyarázza meg ezt világosabban.*

T: Azt értem ez alatt, hogy bár a tanításainkban ragaszkodunk a szellem és az anyag azonosságához, és bár azt mondjuk, hogy a szellem potenciális anyag, az anyag pedig egyszerűen megkristályosodott szellem, ahogyan a jég megszilárdult gőz, viszont mivel a MINDEN eredeti és örök állapota nem szellem, hanem úgymond „szellem-fölötti” – mivel a látható és szilárd anyag egyszerűen a szellem periodikus megnyilvánulása –, azt tartjuk, hogy a „szellem” fogalmat csak a *valódi egyéniségre* lehet alkalmazni.

K: *De mi a különbség az „valódi egyéniség” és a tudatos „Én” vagy „Ego” között?*

T: Mielőtt erre válaszolni tudnék, tisztáznunk kell, mit ért ön „Én” vagy „Ego” alatt. Mi megkülönböztetjük az egyszerű öntudati állapotot, az „én vagyok Én” érzését attól a bonyolult gondolattól, hogy „én Kovács úr vagy Barina asszony vagyok”. Mivel mi ugyanannak az Én-nek a többszöri megszületésében, vagyis a reinkarnációban hiszünk, ez a különbség-tétel az egész elképzelés alapvető pillére. Beláthatja, hogy a „Kovács úr” valójában a mindennapi tapasztalatoknak az emlékezet által összefűzött hosszú sorozatát jelenti, és alakítja ki azt, amit „Kovács úr” „önmagának” nevez. De ezeknek a „tapasztalatoknak” egyike sem jelenti valójában az „Én-t” vagy az „Ego-t”, és nem is adják meg „Kovács úrnak” azt az érzést, hogy ő ön-maga, mert a mindennapi tapasztalatainak nagy részét elfelejti, és ezek csak addig okozzák az „én-ség” érzetét, amíg tartanak.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Mi, teozófusok ezért különbséget teszünk a tapasztalatok ezen összessége, amit *ál-személyiségnek* nevezünk (mivel olyan véges és mulandó), és az ember azon alkotóeleme között, aminek az „én vagyok Én” érzése köszönhető. Ezt az „én vagyok Én” az, amit a *valódi egyéniségnek* nevezünk, és azt mondjuk, hogy ez az Én vagy egyéniség olyan, mint egy színész, aki különböző szerepeket játszik az élet színpadán.*

Gondoljuk azt, hogy az Én minden egyes élete a földön egy estének felel meg színház színpadán. Az egyik este a színész, vagyis az Én Macbethként jelenik meg, a következő este Shylock-ként, a harmadikon Rómeóként, a negyedikén Hamletként vagy Lear királyként, és így tovább, amíg az inkarnációk teljes ciklusán keresztül nem ment. Az Én élet-zarándoklatát egy természetszellemként, egy Arielként vagy Puck-ként kezdi meg, azután „néma szerepeket” kap, mint egy szolga, egy katona, vagy a kórus egyik tagja, később már „beszélő szerepeket” kap, főszerepeket játszik, közbeiktatva néhány jelentéktelen szerepet, végül pedig Prospero-ként, a *mágusként* vonul vissza a színpadtól.

K: *Értem. Tehát ön azt mondja, hogy ez az igazi Én nem tud visszatérni a földre a halál után. De hiszen a színésznek szabadságában áll, hogy ha úgy akarja, visszatérjen korábbi szerepeinek színpadára, ha csakugyan megtartotta egyéniségét?*

T: Mi azt mondjuk, hogy nem, egyszerűen azért, mert egy ilyen visszatérés a földre összeegyeztethetetlen volna a halál utáni *tiszta* üdvösség állapotával, ahogyan ezt be fogom bizonyítani. Mi azt mondjuk, hogy az ember annyi meg nem érdemelt nyomorúságon megy keresztül életé-

* Részletesebben lásd a VIII. „Az egyéniségről és a személyiségről” szóló fejezetet.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

ben, és annyit szenved mások hibájából, akikkel kapcsolatban áll, vagy a környezete miatt, hogy tökéletes nyugalomra és pihenésre, sőt üdvösségre formálhat jogot, mielőtt újra felveszi az élet terhét. Ezt a kérdést egyébként a későbbiekben részletesen megvizsgáljuk.

MIÉRT FOGADJUK EL A TEOZÓFIÁT?

K: *Bizonyos mértékig értem, de úgy látom, hogy az önök tanításai sokkal bonyolultabbak és metafizikaiabbak, mint akár a spiritizmus, akár a jelenlegi vallásos gondolkodás. Meg tudná mondani akkor, hogy mi okozta azt a nagy érdeklődést és ugyanakkor azt az erős ellenszenvet, amit az önök által támogatott teozófiai rendszer másokban kiváltott?*

T: Azt hiszem, ennek sokféle oka van. Többek között a megemlíthető okok:

(1) A tudományos tanítók között napjainkban uralkodó durva materialista elméletek erős visszahatása.

(2) A különböző keresztény egyházak és a napról-napra növekvő és egymással szembenálló szekták mesterséges teológiájával szembeni általános elégedetlenség.

(3) Annak a ténynek a folyamatosan növekvő felfogása, hogy azok a hitvallások, amelyek egymásnak és önmaguknak is olyan nyilvánvalóan ellentmondanak, *nem lehetnek* igazak, és hogy az igazolhatatlan állítások *nem lehetnek* valóságok. A hagyományos vallások iránt érzett természetes bizalmatlanságot csak jobban megerősíti az, hogy teljes kudarcot vallottak az erkölcsök megőrzésében és a társadalom és a tömegek megtisztításában.

(4) Sokaknak az a meggyőződése és a keveseknek az a *tudása*, hogy kell lennie valahol egy olyan filozófiai és valólási rendszernek, amely tudományos alapon áll, nem pedig pusztán feltevésekre alapul.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

(5) Végül talán az a hit, hogy ilyen rendszert a modern vallásoknál sokkal korábbi tanításokban kell keresni.

K: *De miért éppen most hozták nyilvánosságra ezt a rendszert?*

T: Azért, mert kiderült, hogy az idő már megérett erre. Ezt a tényt mutatja sok komoly tanulmányozó meghatározott erőfeszítése az igazság elérésére, akárhol is legyen az elrejtve, és bármibe is kerüljön. Ezt látva a tudás őrzői megengedték, hogy ennek az igazságnak legalább egy része nyilvánosságra kerüljön. Ha a Teozófiai Társulat megalakulása pár évet késett volna, akkor a civilizált nemzetek fele mára teljesen materialistává, a másik fele pedig antropomorfistává és jelenségekben vakon hívökké vált volna.

K: *Úgy kell-e tekintenünk a teozófiát, mint valamiféle kinyilatkoztatást?*

T: Semmiképpen sem, de még olyan értelemben sem, hogy a teozófia egy új és közvetlen kinyilatkoztatás néhány magasabb, természetfölötti, vagy legalábbis *emberfölötti* lénytől, hanem csak abban az értelemben, hogy régi, nagyon régi igazságok felfedése olyan emberek előtt, akik eddig még nem is tudtak semmilyen ősi tudás létezéséről és fennmaradásáról.

Különösen az utóbbi időben divattá vált kigúnyolni azt a nézetet, hogy a nagy civilizált népek misztériumaiban, mint amilyenek az egyiptomiak, a görögök és a rómaiak voltak, más is volt, mint papi szélhámosság. Még a rózsakeresztesek sem voltak jobbak félig eszelőseknél, félig gáfickóknál. Számos könyvet írtak róluk, és olyan kezdők, akik néhány éve a híret is alig hallották, mélyreható kritikusokként és a téma ismerőiként rontanak neki az alkímiának, a tűzfilozófusoknak és általában a misztikusoknak. Viszont az egyiptomi, indiai, kaldeai és arábiai főpapok

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

hosszú sora, a legnagyobb görög és nyugati bölcsekkel és filozófusokkal együtt minden tudást a bölcsesség és isteni tudományok közé soroltak, mert az tartották, hogy minden művészetnek és tudománynak az eredete és alapja *lényegileg* isteni.

Platón a legszentebbeknek tartotta a misztériumokat, Alexandriai Kelemen pedig – akit az eleuziszi misztériumokba is beavattak – kijelentette, hogy „az ott tanított bölcsesség minden emberi tudás határát tartalmazza”. Kíváncsi vagyok, vajon Platón és Kelemen két bolond vagy két gazfickó volt, vagy mindkettő?

K: *Őn az „ellenszenvről” beszélt. Ha az igazság az, ahogyan a teozófia bemutatja, akkor miért találkozik ilyen ellenkezéssel, nem pedig általános elfogadással?*

T: Ismét csak sok és különböző ok miatt. Ezek egyike például az a gyűlölet, amit az emberek az úgynevezett „innovációk” iránt éreznek. Az önzés alapvetően konzervatív, és dühös, ha megzavarják. Jobban szeret egy kényelmes, de igénytelen hazugságot, mint a legnagyobb igazságot, ha az utóbbihoz akár a legkisebb kényelmének feladása szükséges. A mentális lustaságnak óriási hatalma van mindenben, ami nem ígér azonnali hasznot és jutalmat. A mi korunk mindenekfölött anyagias, és a kézzelfogható tényekben hisz.

Megvan továbbá a teozófiai tanításoknak a szokatlan jellege, a mélyen elrejtett értelmű tantételek, amiknek egy része kereken ellentmond a szektáriusok által dédelgetett emberi ábrándoknak, amelyek teljesen beették magukat a népi elképzelések legmélyébe. Ha ehhez hozzátesszük azt a személyes erőfeszítést és nagy élettisztaságot, amit a belső körbe jelentkező tanítványoktól megkívánnak, és azok nagyon korlátozott számát, akiket a teljesen önzetlen sza-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

bályzat vonz, akkor könnyen belátja, miért van a teozófia ilyen lassú, felfelé kapaszkodó munkára ítélve.

A teozófia lényegében azoknak a filozófiája, akik szenvednek, és akik elvesztették minden reményüket arra, hogy az élet mocsarából más módon kiemelkedhessenek. Különbösen is, bármely újonnan bevezetett és idegen talajba elvetett hit- vagy erkölcsi rendszernek a története azt mutatja, hogy kezdetben minden olyan akadállyal elgáncsolták, amelyet a tudatlanság és az önzés csak ki tudott találni.

„Az újíto koronája valóban töviskorona”! Hiszen semmiféle öreg, szüette épületet nem lehet veszély nélkül lerombolni.

K: *Az eddig elmondottak inkább a teozófia etikájára és filozófiájára vonatkoznak. Szeretnék valami általános ismertetést kapni a Teozófiai Társulatról, a Társulat céljairól és szabályzatáról.*

T: Ezeket sohasem tartottuk titokban. Kérdezzen, és pontos válaszokat fog kapni.

K: *De azt hallottam, hogy fogadalomtételre vannak kötelezve.*

T: Csak a Társulat belső vagy ezoterikus csoportjában.

K: *Azt is hallottam, hogy néhány tag kilépése után már nem tekintette kötelezőnek fogadalma megtartását. Igazuk van az ilyeneknek?*

T: Ez azt mutatja, hogy helytelen elképzelésük van a becsületről. Hogyan lehetne igazuk? Nagyon jól mondja egy ilyen esettel foglalkozva a *The Path* nevű New-Yorki teozófiai közlöny: „Tegyük fel, hogy egy katonát esküszegésért és fegyelemsértésért elítélnék, és a szolgálatból elbocsátanak. A bírósági ítélet miatti dühében, amelyet pedig ő maga hívott ki maga ellen, és amelynek követke-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

ményeire előre figyelmeztették, a katona ekkor az ellenséghez fordul félrevezető információkkal. Mint kém és áruló akarja magát előző főnökén megbosszulni, és azt állítja, hogy az elszenvedett büntetés felmentette őt a hűség-esküje alól.” Gondolja, hogy igaza van? Nem gondolja, hogy megérdemli, hogy becstelennek, gyávának nevezék?

K: *Azt hiszem igen, de egyesek másként gondolják.*

T: Annál rosszabb nekik. De erről a témáról majd később fogunk beszélni, ha megengedi.

III.

A TEOZÓFIAI TÁRSULAT TEVÉKENYSÉGÉNEK RENDSZERE

A TÁRSULAT CÉLKITŰZÉSEI

K: *Mik a Teozófiai Társulat célkitűzései?*

T: Három van, és ez így van kezdettől fogva.

(1) Megalkotni az emberiség egyetemes testvériségének egyik magját fajra, bőrszínre, nemre, kasztra vagy vallásra való tekintet nélkül.

(2) Az árja és más szentírások, a világ vallásai és tudományai tanulmányozásának támogatása és a régi ázsiai irodalom, valamint a brahmani, buddhista és zoroaszteri filozófiák fontosságának igazolása.

(3) A természet rejtett, minden lehetséges megnyilvánulásában megjelenő misztériumainak és különösen az emberben rejtőző pszichikus és szellemi képességek kutatása.

Általánosan megfogalmazva, ez a három a Teozófiai Társulat fő célkitűzése.

K: *Tudna adni ezekről kicsit több és részletesebb tájékoztatást?*

T: Mindhárom célkitűzést olyan sok magyarázó cikelyre oszthatjuk, amennyire csak szükség lehet.

K: *Akkor kezdjük az elsővel. Milyen eszközöket vesznek igénybe ahhoz, hogy a testvériség érzését terjesszék olyan fajok*

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

között, akikről tudjuk, hogy a legváltozatosabb vallásúak, szokásúak, hitűek és gondolkodásmódúak?

T: Engedje meg, hogy kiegészítsem azzal, amit ön láthatóan nem hajlandó kifejezni. Természetesen tudjuk, hogy a fajok két maradékának – a párszoknak és a zsidóknak – a kivételével minden nép megosztott, nem csupán más népekkel szemben, de önmagán belül is. Ezt a legfeltűnőbbben az úgynevezett civilizált keresztény nemzetek között láthatjuk. Ebből ered az ön csodálkozása, és az ok, amiért az ön számára az első célkitűzés utópiának tűnik. Nem így van?

K: *Nos, igen. De mit tud ezzel szemben ön mondani?*

T: Ezzel a ténnyel szemben semmit, viszont sokat annak szükségességéről, hogy szüntessük meg az okokat, amik az egyetemes testvériséget jelenleg utópiává teszik.

K: *Ön szerint mik ezek az okok?*

T: Először és mindenekelőtt az emberi természet természetes önzősége. Ezt az önzőséget ahelyett, hogy megsemmisülne, naponta erősíti és sarkallja kegyetlen és ellenállhatatlan érzéssé a jelenlegi vallásos oktatás, ami nem csak bátorítja, de kifejezetten igazolja is azt. Az emberek elképzelései a jóról és a rosszról teljesen eltorzultak azáltal, hogy szó szerint fogadják el a zsidó Bibliát.

Jézus emberbaráti tanításainak minden önzetlensége pusztán elméleti témává lett a szószékről prédikálók számára, miközben a mózesi Bibliában tanított gyakorlati önzés előírásai, amik ellen Jézus teljesen hiába prédikált, belevésődött a nyugati népek legbelsőbb életébe. „Szemet szemért, és fogat fogért” – ez vált az önök törvényének elsődleges irányelvévé. Most nyíltan és félelem nélkül kijelentem, hogy ennek a doktrínának és sok másnak a romlottságát *egyedül* a teozófia tudja megsemmisíteni.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

AZ EMBERISÉG KÖZÖS EREDETE

K: *Hogyan?*

T: Egyszerűen logikai, filozófiai, metafizikai és még tudományos alapokon is bebizonyítva, hogy:

(a) Minden embernek szellemileg és fizikailag ugyanaz az eredete, ami a teozófia alapvető tanítása.

(b) Mivel az emberiség alapvetően egy és ugyanazon lényegű, és ez a lényeg egy – végtelen, nem teremtetten és örökkévaló, akár Istennek, akár természetnek nevezzük –, ezért semmi sem tud úgy hatni az egyik népre vagy az egyik emberre, hogy ne hasson az összes többi népre és az összes többi emberre. Ez olyan biztos és nyilvánvaló, mint ahogyan egy tavacskaiba beledobott kő előbb vagy utóbb mozgásba fogja hozni a benne levő minden egyes vízcseppet.

K: *De ez nem Krisztus tanítása, sokkal inkább egy panteista elképzelés.*

T: Ez az, amiben az önök tévedése meghúzódik. Ez tisztán keresztény, bár *nem* zsidó, ezért pedig talán az önök bibliai népei szeretnek megfélekezni róla.

K: *Ez egy nagyarányú és igazságtalan vád. Hol vannak a bizonyítékai egy ilyen állításhoz?*

T: Készen vannak a kezünk ügyében. Krisztus állítólag ezt mondta: „Szeressétek egymást” és „Szeressétek ellenségeiteket”. Mert „ha (csak) azokat szeretitek, akik titeket szeretnek, akkor mi a jutalmatok (vagy érdemetek)? Nem ugyanilyenek még a vámszedők is?”

{ Azokban az időkben a vámszedőket a tolvajokkal és zsebtolvajokkal tekintették egyenrangúaknak. A zsidók között a vámszedő név és foglalkozás a legutálatosabb dolog volt a világon. Nekik nem volt szabad belépni a templomba, Máté (18:17) pedig arról beszél, hogy egy

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

pogány és egy vámszedő ugyanaz. Viszont csak a római adószedők voltak, akik ugyanazt a pozíciót foglalták el, mint a brit hivatalnokok Indiában és más gyarmati országban.}*^{*}

Ha pedig csak köszöntitek embertársaitokat, mennyivel teszték többet másoknál? Nem teszik ezt meg még a vámszedők is?” Ezek Krisztus szavai.

Mózes I. Könyve (9:25) viszont ezt mondja: „Átkozott Kánaán! Szolgák szolgálja legyen atyjafiai közt”. Ezért pedig nem a keresztények, hanem a bibliai népek kedvelik jobban Mózes törvényeit Krisztus szeretet-törvényénél. Az *Ószövetség* az, ami kiszolgálja minden szenvedélyüket, ami alapul szolgál törvényeiknek a hódításról, a bekebelezésről és a más fajokon való zsarnokoskodásról, akiket „alacsonyabb rendűeknek” neveznek.

Arról, hogy micsoda büntetteket követtek el *Mózes I. Könyvében* levő e részlet erejével – ha a holtbetűs jelentését vesszük –, arról csak a történelem nyújthat elképzelést, bármennyire is hiányos az.

{„A középkor végére erkölcsi erők hatalmánál fogva a rabszolgaság nagyrészt eltűnt Európában. Azonban történt két jelentős esemény, amik átgázoltak az európai társadalmakban működő erkölcsi szabályokon, és olyan átkok raját szabadították rá a földre, amikről az emberek úgyszólván nem is tudtak. Az egyik ilyen esemény az első tengeri utak voltak lakott és barbár partokra, ahol az emberi lények gyakori kereskedelmi árucikkek voltak. A másik pedig egy új világ felfedezése volt, ahol tündöklő gazdagságú bányákat nyitottak, feltéve, ha ott dolgozó munkaerőt tudtak oda szállítani. Négy száz éven keresztül férfiakat, nőket és gyerekeket szakítottak el mindazoktól, akiket ismertek és szerettek, és adtak el Afrika partjain külföldi kereskedőknek.

* A {...} közötti rész az eredeti kiadásban lábjegyzetben volt. – A szerk.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Összeláncolták őket a fedélzetek alatt – gyakran az élőket a holtakkal – a szörnyűséges „közép-átkelés” során, és Bancroft, egy pártatlan történész szerint a három és negyed millióból 250 ezret hajítottak bele a tengerbe azon a végzetes átkelésen, míg a megmaradókat elküldték a bányákban levő leírhatatlan szenvedésbe, vagy a cukornád és rizsföldek korbácsütései alá. Ennek a hatalmas bünténynek a vétké a keresztény egyházra nehezedik. 'A Legszentebb Háromság nevében' a spanyol kormányzat több mint tíz szerződést kötött, amik felhatalmaztak ötszázezer emberi lény eladására. 1562-ben Sir John Hawkins azzal a sátáni küldetéssel hajózott ki, hogy vegyen rabszolgákat Afrikában, és adja el őket a Nyugat-Indiákon, egy olyan hajón, ami Jézus szent nevét viselte. Míg Erzsébet, a protestáns királynő azzal tüntette ki őt az angolok ezen első ilyen embertelen adásvételi vállalkozásáért, hogy megengedte neki, hogy címerpajzsként viseljen 'egy kötéllel megkötözött megfélelő színű szecscsént', vagy más szavakkal egy megbílycselt néger rabszolgát." – *Conquest of the Cross*, idézve az *Agnostic Journal*-ból.}*

K: *Azt hallottam, ön azt mondja, hogy a fizikai származásunk azonosságát a tudomány bizonyítja, a szellemi származásunkét pedig a Bölcsesség-vallás. Viszont nem találunk olyan darwinistákat, akik nagy testvéri szeretetről tennének tanúbizonyságot.*

T: Pontosan így van. Ez is olyan, ami mutatja a materialista rendszerek hiányosságát, és azt bizonyítja, hogy nekünk, teozófusoknak van igazunk. A fizikai eredetünk azonossága nem vonatkozik a magasabb és mélyebb érzéseinkre. Az anyag, megfosztva a lelkétől és szellemétől, vagyis isteni lényegétől, nem tudja megszólítani az emberi szívet. De a valódi, halhatatlan ember lelkének és szelle-

* A {...} közötti rész az eredeti kiadásban lábjegyzetben volt. – A szerk.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

mének azonossága – ahogyan a teozófia tanítja nekünk – ha egyszer bizonyítást nyer, és elkezd a szívünkben mélyen gyökerezni, akkor messzire fog bennünket vezetni a valódi jótekonyság és testvéri jóakarat ösvényén.

K: *De hogyan magyarázza a teozófia az emberiség közös eredetét?*

T: Azt tanítja, hogy az egész tárgyasult és tárgyasulatlan természet, és minden más a látható és a láthatatlan Univerzumban egyetlen abszolút esszencia volt, van és örökké lesz, amelyből minden elkezdődik, és amelybe minden visszatér. Ez árja filozófia, amit teljességében csak a vedánta és a buddhista rendszer jelenít meg. Ezt szem előtt tartva minden teozófus kötelessége minden gyakorlati módon és minden országban elősegíteni a nem-szektás oktatás elterjesztését.

K: *Mi egyebet kell tenni ezen kívül? Úgy értem, a fizikai síkon.*

T: A Társulat szervezését, amit Edward Bellamy nagyszerű művében, a *Looking Backward*-ban vázolt fel, amely csodálatosan jeleníti meg a teozófiai elképzelést, hogy mi-nek kell lennie az első nagy lépésnek az egyetemes testvériség teljes megvalósítása felé. A dolgok állapota, amit felvázol, messze nem tökéletes, mert az önzés még létezik és működik az emberek szívében. De mindent összevéve az önzést és az individualizmust legyőzi a szolidaritás és a kölcsönös testvériség érzése, az ott leírt életterv csökkenti az okokat, és önzés létrejöttét és táplálását minimális szintre csökkenti.

K: *Akkor teozófusként önök részt fognak venni egy ilyen esz-me megvalósítására irányuló erőfeszítésben?*

T: Feltétlenül, és ezt be is bizonyítottuk a tevékenységünkkel. Nem hallott a Nacionalista pártról és klubokról,

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

amelyek Bellamy könyvének kiadása óta terjedtek el Amerikában? Ezek most kerülnek szembetűnően előtérbe, és egyre többet fognak tenni, ahogyan az idő halad előre.

Nos, ezt a pártot és ezeket a klubokat legelőször teozófusok indították útjukra. Az egyik legelsőnek, a Nationalist Club of Boston, Mass.-nak teozófus elnöke és titkára van, a tisztségviselőinek nagy része pedig a Teozófiai Társulathoz tartozik. Valamennyi klubjuk és a párt létrehozásában a teozófia és a Társulat hatása világos, mert azok mind alapjuknak, első és alapvető princípiumuknak tekintik az emberiség testvériségét, ahogyan azt a teozófia tanítja. Az alapelveik nyilatkozatában kijelentik: „Az emberiség testvériségének alapelve az örökkévaló igazságok egyike, ami olyan irányba vezeti a világ fejlődését, ami megkülönbözteti az emberi természetet az állati természettől”. Mi lehet ennél teozófusabb? De ez nem elég. Amire szintén szükség van, annak az elgondolásnak a megértetése az emberekkel, hogy ha az emberiségnek egy gyökere van, akkor kell lennie egy igazságnak is, ami kifejezésre jut minden különböző vallásban – kivéve a zsidót, mivel nem találjuk meg azt *kifejeződve* még a kabbalában sem.

K: *Ez a vallások közös eredetére utal, és ebben lehet, hogy igaza van. De hogyan vonatkozik ez a gyakorlati testvériségre a fizikai síkon?*

T: Először is, mivel az, ami igaz a metafizikai síkon, annak igaznak kell lennie a fizikain is. Másodszor, mert nincs a gyűlöletnek és a viszálynak termékenyebb forrása, mint a vallási különbségek. Amikor az egyik vagy másik csoport az abszolút igazság egyedüli birtokosának gondolja magát, akkor teljesen természetes, hogy a szomszédjáról nyilvánvalóan az kell gondolnia, hogy a tévedések vagy az „ördög” karmai közé került. Amint azonban az ember

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

megérti, hogy egyikük sem rendelkezik a *teljes* igazsággal, hanem kölcsönösen kiegészítik egymást, hogy a teljes igazság csak valamennyi egyesített vizsgálatában található meg, ami után a tévedés mindegyikből kirostálható, akkor a vallásokban is megalapozzuk az igazi testvériséget. Ugyanez vonatkozik a fizikai világra is.

K: *Kérem, magyarázza ezt tovább.*

T: Vegyünk egy példát. Egy növény gyökérből, szárból, sok hajtásból és levélből áll. Ahogyan az emberiség, mint egész, a szár, ami a szellemi gyökérből nő, úgy a szár a növény egysége. Sebezzük meg a szárat, és nyilvánvaló, hogy minden hajtás és levél megszenvedi ezt. Ugyanígy van az emberiséggel.

K: *Igen, de ha megsebezünk egy hajtást vagy egy levelet, azaz nem sebezzük meg az egész növényt.*

T: Ezért aztán azt gondolja, hogy *egyetlen* ember megsebezésével nem sebezzük meg az emberiséget? De honnan tudja ezt? Tudatában van annak, hogy még a materialista tudomány is azt tanítja, hogy egy növény bármilyen megsebezése, akármilyen kicsi is, befolyásolni fogja jövőző növekedésének és fejlődésének teljes szakaszát? Ezért ön téved, és az analógia tökéletes. Ha azonban elfeledkezik arról a tényről, hogy egy ujj megvágásától gyakran az egész test szenved, és az egész idegrendszer válaszol rá, akkor annál inkább emlékeztetem arra, hogy nagyon is lehetnek más szellemi törvények, amik a növényeken, az állatokon és az emberen is működnek, noha – mivel ön nem ismeri fel tevékenységüket a növényeken és az állatokon – esetleg tagadja azok létezését.

K: *Milyen törvényekre gondol?*

T: Mi karmikus törvényeknek nevezzük ezeket, de ön nem értheti meg ezek teljes jelentését, hacsak nem tanul-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

mányozza az okkultizmust. Az érvelésem azonban nem ezeknek a törvényeknek a feltételezésén nyugszik, hanem ténylegesen a növény analógiáján. Terjesszük ki az elképzelést, tegyük át egyetemes alkalmazásba, és hamarosan azt fogjuk találni, hogy a valódi filozófiában minden fizikai tevékenységnek megvan a maga erkölcsi és örökkévaló hatása.

Sebezzünk meg egy embert fizikai sérülést okozva neki, és azt gondolhatják, hogy a fájdalom és szenvedése semmi esetre sem terjedhet át a szomszédjaira, még kevésbé más nemzetek embereire. Mi azt állítjuk, hogy *át fog, a megfelelő időben*. Ezért azt mondjuk, hogy hacsak minden ember meg nem érti, és el nem fogadja axiómás igazságként, hogy rosszat téve egy embernek, nem csak magunknak teszünk rosszat, hanem hosszú távon az egész emberiségnek, és addig semmilyen testvéri érzés – ahogyan minden nagy reformer, mindenekelőtt Buddha és Jézus tanította – nem lehetséges a földön.

A TÖBBI CÉLKITÚZÉSÜNK

K: *Elmagyarázná azokat a módszereket, amikkel meg akarják valósítani a második célkitűzést?*

T: Összegyűjtünk az Adyar-i központ könyvtára számára, a nemzeti társulatok tagjai pedig saját könyvtáraik számára minden jó művet a világ vallásairól, amit csak tudunk. Írott formában jelentetjük meg a pontos információt a különböző ősi filozófiákról, hagyományokról és legendákról, és ezeket széles körben terjesztjük az eredeti értékes művek fordításaiként és kiadványaiként, kivonatoljuk a velük kapcsolatos magyarázatokat, vagy szóbeli tanításokat az adott területen jártas személyektől.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *És mit tud mondani a harmadik célkitűzésről, az emberben rejlő szellemi és pszichikus képességek kifejlesztéséről?*

T: Ezt ugyancsak publikációk segítségével kell elérni azokon a helyeken, ahol nem lehetségesek előadások és személyes tanítások. A kötelességünk életben tartani a szellemi intuíciókat az emberben. Szembeszállni és megakadályozni – esztelen természetének alapos megvizsgálása és bizonyítása után – a bigottság minden formájával, legyen az vallási, tudományos vagy társadalmi, de mindegyik felett az álszenteskedéssel, akár annak vallási szektáság, akár a csodákban vagy bármilyen természetfölöttiben való hit formájában. Amit tennünk kell az, hogy keressük a lehetőséget, hogy ismerjük meg a természet valamennyi törvényét, és terjesszük azokat. Bátorítsuk ezeknek a törvényeknek a tanulmányozását, hogy a mai emberek legalább megértsék az úgynevezett okkult tudományokat, amik a természet valódi ismeretén alapulnak ahelyett, hogy – ahogyan manapság is – vak hiten és tekintélyen alapuló babonás hiedelmeken alapulnának. A népszerű néphagyományok bármilyen fantázia szülték is legyenek időnként, amikor átrostáljuk azokat, elvezethetnek a természet rég elveszett, de fontos titkainak felfedezéséhez. Ezért a Társulat támogatja a kutatásnak ezt az irányvonalát is abban a reményben, hogy kiszélesíthetjük a tudományos és filozófiai megfigyelés területét.

A FOGADALOMTÉTEL SZENTSÉGÉRŐL

K: *Van bármilyen etikai rendszerük, amit alkalmaznak a Társulatban?*

T: Az etika ott van, készen és elég világosan bárki számára, aki hajlandó követni. Ez a világ etikájának esszenciája és krémje, amit a világ minden nagy reformerének tanításaiból gyűjtöttek össze. Ezért megtalálja benne képvi-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

selve Konfuciust és Zoroasztert, Lao-ce-t és a *Bhagavad Gîtâ*-t, Gautama Buddha és a Názáreti Jézus, Hillel és iskolája, valamint Pythagoras, Szókratész, Platón és iskoláik előírásait.

K: *A Társulat tagjai betartják ezeket az előírásokat? Azt hallottam, hogy nagy nézeteltérések és veszekedések vannak közöttük.*

T: Teljesen természetes, mivel bár a reformot lehet nevezni a jelenlegi formájában újnak, a megreformálandó férfiak és nők ugyanazok az emberek, ugyanolyan bűnös természetűek, mint a régiek. Ahogyan már mondtam, a komolyan *dolgozó* tagok kevesen vannak, de sokan vannak az őszinte és jóindulatú személyek, akik megpróbálják a tőlük telhetőt, hogy megfeleljenek a Társulat és saját eszméiknek. A mi kötelességünk bátorítani és segíteni az egyéni tagokat az értelmi, erkölcsi és szellemi önfejlesztésben, nem pedig hibáztatni és megbélyegezni azokat, akik nem járnak sikerrel. Szigorúan szólva, nincs jogunk, hogy elutasítsuk bárki belépését – különösen a Társulat Belső Iskolájába, amelyben „aki belép, egy újonnan született”. Viszont ha bármely tag, becsületszavára és halhatatlan Én-jének tett szent fogadalma ellenére azt választja, hogy „új megszületése” után az új emberrel a régi életének vétkeivel és hibáival folytatja, és enged azoknak még a Társulatban is, akkor természetesen több mint valószínű, hogy megkérjük a kilépésre és távozásra, vagy ha erre nem hajlandó, ki fogjuk zárni. A legszigorúbb szabályaink vannak az ilyen kényszerhelyzetekre.

K: *Lehet ezek közül néhányat említeni?*

T: Lehet. Kezdjük azzal, hogy nincs olyan tag a Társulatban, akár exoterikus, akár ezoterikus, akinek joga lenne ráerőltetni személyes véleményét egy másik tagtársra. Ez az egyik bűncselekmény a Társulatban, általánosságban.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Ami a Belső Iskolát illeti, a következő szabályokat fektettük le és alkalmaztuk egészen 1880-ig. „Egyetlen tag sem használhat önző módon semmilyen tudást, amit az első csoport [most: egy magasabb „szintű”] bármely tagja átadott neki. A szabály megsértőjét kizárással büntetjük”. Most azonban, mielőtt bármely ilyen tudást át lehetne adni, a jelöltnek ünnepélyes esküvel köteleznie kell magát, hogy nem használja azt önző célokra, és nem is fed fel belőlük semmit, csak külön engedéllyel.

K: *De ha egy embert kizártak vagy kilépett a Belső Iskolából, szabadon felfedhet bármit, amit esetleg tanult, vagy megszegheti az általa tett fogadalom bármely kikötését?*

T: Természetesen nem. A kizárása vagy kilépése csak a tanítójának való engedelmesség kötelezettsége és az alól mentesíti, hogy aktív szerepet vállaljon a Társulat munkájában, de nyilvánvalóan a titoktartás szent fogadalma alól nem.

K: *De ez elfogadható és jogos?*

T: Minden vitán felül. Bármely férfi és nő számára, aki a legkisebb becsület érzésével is rendelkezik a titkossági fogadalom iránt, amit az ember becsületszavára, de még inkább a felső Én-jének – a benne levő Istennek – tett, az halálíg köti. És bár elhagyhatja az Iskolát és a Társulatot, nincs olyan tisztességes férfi vagy nő, akinek eszébe jut megtámadni vagy megsérteni egy olyan testületet, aminek ilyen fogadalmat tett.

K: *Nem feltételez túl sokat?*

T: Talán igen, a mai idők és erkölcsök alacsony színvonala miatt. De ha egy fogadalom nem kötelez semmire, akkor egyáltalán mi értelme van? Hogy várhatja el bárki is, hogy titkos tudásra tanítsák, ha tetszése szerint megszabadulhat mindenféle általa vállalt kötelezettségtől, amikor

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

csak jól esik neki? Milyen biztonság, bizalom vagy hit lehetne az emberek között, ha az ilyen fogadalmaknak egyáltalán nem lenne megkötő ereje? Higgye el, a büntetés és jutalmazás törvénye (karma) nagyon gyorsan utolérné azt, aki megszegte fogadalmát, talán még hamarabb is, és itt, a fizikai síkon, mint ahogyan minden becsületes ember lenézése utoléri. Nagyon jól fejezi ki ezt a *The Path* 1889. júliusi száma, ahonnan a kérdést érintő idézetet vettük:

Egy valamikori fogadalomtétel örökre megköt mind az erkölcsi, mind az okkult világban. Ha egyszer megszegjük azt, és büntetést kapunk érte, az nem jogosít fel arra, hogy újra megszegjük, és mindaddig, amíg ezt meg tesszük, a törvény [a karma] hatalmas keze le fog sújtani ránk.

IV.
A TEOZÓFIAI TÁRSULAT VISZONYA
A TEOZÓFIÁHOZ
AZ ÖNFEJLESZTÉSRŐL

K: *Akkor az erkölcsi felemelkedés az alapvető dolog, amihez ragaszkodnak a Társulatban?*

T: Kétségtelenül! Annak, aki igazi teozófus szeretne lenni, teozófusként is kell élnie.

K: *Ha így van, akkor – ahogyan korábban megjegyeztem – egyes tagok viselkedése különösképpen cáfolja ezt az alapvető szabályt.*

T: Valóban ez a helyzet. De ez elkerülhetetlen közöttünk ugyanúgy, mint azok között, akik kereszténynek nevezik magukat, és ördögien gonoszakként cselekednek. Ez nem a szabályzatunk és az előírásaink hibája, hanem az emberi természeté. Még egyes exoterikus, nyilvános csoportokban is a tagok fogadalmat tesznek a felsőbb Én-jüknek, hogy a teozófia által előírt életet élik. Elő kell hozniuk isteni Én-jüket, hogy az vezesse minden gondolatukat és cselekedetüket, életük minden napján és minden pillanatában. Egy igazi teozófusnak „becsületesen kell cselekednie, és szerényen viselkednie”.

K: *Mit ért ezen?*

T: Csupán ennyit: Az egy Én-nek el kell feledkeznie magáról a sok én kedvéért. Hadd válaszolja egy igazi

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

philaleteiánus, egy társulati tag szavaival, aki csodálatosan fejezte ki ezt a *Theosophist*-ban:

Amire minden embernek először is szüksége van az, hogy megtalálja önmagát, utána pedig készítsen egy őszinte leltárt saját tárgyasulatlan vagyonáról, és lehet az nem megfelelő vagy csőd közeli, nem lehetetlen a helyrehozása, ha komolyan munkába állítjuk.

De hányan teszik ezt? Mindenki a saját fejlődéséért és előrehaladásáért akar dolgozni, nagyon kevesen vannak, akik a másokéért. Ismét ugyanezt a szerzőt idézzük:

Elég sokáig becsapták és rászédtek az embereket. Össze kell törniük a bálványaikat, félre kell tenniük a színleléseiket, és el kell indulniuk önmagukért dolgozni – azaz dehogy, itt egy szóval több van a kelleténél, mert az, aki önmagáért dolgozik, jobb, ha nem csinál semmit; inkább dolgozzon másokért, mindenkiért. Mert a szeretet és a jóindulat minden virágával, amit a szomszédja kertjében ültet el, egy undorító dudva tűnik el a sajátjából, és így az istenek – az emberiség – kertje rózsaként fog virágozni. Minden Bibliában, minden vallásban ezt világosan megfogalmazzák, de a számító emberek először félreértelmezték, végül pedig kiherélték, materializálták, eltompították azokat. Nincs szükség új kinyilatkoztatásra. Legyen minden ember kinyilatkoztatás önmaga számára. Egyszer az ember halhatatlan szelleme vegye birtokába testének templomát, úzze ki a pénzváltókat és minden tisztátalan dolgot, és saját isteni embersége fogja őt helyrehozni, mert amikor így eggyé válik önmagával, megismeri „a Templom építőjét”.

K: *Elismerem, ez tiszta altruizmus.*

T: Igen, az. És ha tízből csak egy társulati tag is gyakorolná ezt, a miénk lenne ténylegesen a legjobb szervezet. Vannak azonban olyanok a kívülállók között, akik soha nem hajlandók megérteni az alapvető különbséget a teozófia és a Teozófiai Társulat között, az eszme és annak töké-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

letlen megtestesülése között. Ilyenek csapnak le a hordozó eszköz, az emberi test minden vétkére és hiányosságára, a tiszta szellemre, ami rávetíti isteni fényét az előbbire. Jogos ez akármelyik esetében is? Köveket dobálnak egy olyan szervezetre, amely megpróbálja fokozatosan megvalósítani és elterjeszteni eszméjét a legszörnyűbb esélytelenség közepette.

Egyesek csak azért gyalázzák a Teozófiai Társulatot, mert meg merészele próbálni azt megtenni, amiben más rendszerek – mindenekelőtt az egyház és az állami kereszténység – minden képzeletet felülmúlóan kudarcot vallottak. Mások azért, mert szíves örömet fenntartanak a dolgok jelenlegi állapotát, a farizeusok és a szadduceusok Mózes trónján, az adószedők és a gazemberek, akik magas helyeken szórakoznak, ahogyan a Római Birodalomban történt annak hanyatlása idején.

Legalább az elfogulatlan embereknek eszébe kellene jutnia, hogy az az ember, aki megteszi azt, amit tud, ugyanolyan sokat tesz, mint az, aki a legtöbbet érte el a viszonylagos lehetőségek világában. Ez egy egyszerű közhelyeszerű igazság, olyan axióma, amit az Evangéliumokban hívók a táltumokról szóló példabeszéddel igazolnak, amiket a Mesterük adott. Az a szolga, aki megduplázta a két táltumát, ugyanakkora jutalmat kapott, mint a szolgatársa, aki ötöt kapott. „Minden embernek „öt megillető képességei szerint” adatik.

K: *Viszont meglehetősen nehéz meghúzni az elv választó vonalat az elvont és a konkrét között ebben az esetben, mivel csak az utóbbi áll rendelkezésünkre, ami alapján ítéletet alkotunk.*

T: Akkor miért tesznek kivételt a Társulat esetében? A pártatlanságnak, ahogyan a jóindulatnak is, otthon kellene kezdődnie. Fogja ön gyalázni és gúnyolni a hegyi beszédet, mert a társadalmi, politikai, sőt, a vallási törvé-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

nyeinek az elveit nem sikerült végrehajtani azok szellemiségében, sőt, holtbetűs értelmükben sem?

Töröljük el a bíróságokon, a parlamentben, a hadseregben és bárhol tett esküket, és csináljuk azt, ami a kvékerek tesznek, ha tényleg kereszténynek nevezzük magunkat.

Töröljük el magukat a bíróságokat, mert ha szeretnénk követni Krisztus parancsolatait, át kell adnunk a köpönyegünket annak, aki elveszi tőlünk a kabátunkat, és oda kell tartanunk a bal arcunkat a verekedőnek, aki jobbról pofon vág. „Ne állj ellen a gonosznak, szeresd ellenségeidet, áldd meg azokat, akik téged átkoznak, tegyél jót azokkal, akik téged gyűlölnék”, mert „Valaki azért csak egyet is megront e legkisebb parancsolatok közül és úgy tanítja az embereket, a mennyeknek országában a legkisebb léssen”, és „a ki pedig ezt mondja: Bolond, méltó a gyehenna tüzére”.

És miért kell önöknek ítélni, ha önökről nem szabad ítéletet mondani? Ragaszkodjon ahhoz, hogy a teozófia és a Teozófiai Társulat között nincs különbség, és haladéktalanul illesse ugyanazokkal a vádakkal a kereszténységet és annak valódi lényegét, csak éppen komolyabb formában.

K: *Miért komolyabb?*

T: Azért, mert amíg a teozófiai mozgalom vezetői teljesen felismerve a hiányosságait, minden tőlük telhetőt megpróbálnak, hogy jobb útra térjenek, és gyökerestől kitépják a Társulatban létező rosszat, és miközben szabályait és rendeleteiket a teozófia szelleme foglalja keretbe, addig a népek és országok törvényhozói és egyházai, amelyek kereszténynek nevezik magukat, az ellenkezőjét csinálják. A mi tagjaink, még a legrosszabbak is közöttünk, nem rosszabbak, mint egy átlagos keresztény. Továbbá, ha a nyugati teozófusok nagyon sok nehézséget tapasztalnak,

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

miközben valódi teozófiai életet próbálnak élni, ez azért van, mert valamennyien generációjuk gyermekei. Mindannyian keresztények voltak, egyházuk, annak társadalmi szokásai, sőt, paradox törvényei között születtek és nevelkedtek. Ezek voltak, mielőtt teozófussá váltak, vagyis inkább a Teozófiai Társulat tagjává, mivel nem lehet élegszer elismételni, hogy az elvont eszme és annak hordozó-eszköze között rendkívül lényeges különbség van.

AZ ELVONT ÉS A KONKRÉT

K: *Kérem, világítsa meg kicsit jobban ezt a különbséget.*

T: A Társulat férfiak és nők nagy szervezete, amely a legheterogénebb elemekből áll. A teozófia annak elvont jelentésében az Isteni Bölcsesség, vagy annak a tudásnak és bölcsességnek az összessége, ami az Univerzum alapját képezi – az örökkévaló Isten homogenitása. Konkrét jelentésében pedig ugyanennek a végösszege, amennyit a természet rábízott az emberre ezen a földön, és nem több. Egyes tagok komolyan törekednek arra, hogy felismerjék, és úgymond tárgyasítsák a teozófiát az életükben, míg mások csak arra vágynak, hogy megismerjék, de nem gyakorolják, és olyanok is vannak, akik lehet, hogy pusztán kíváncsiságból csatlakoztak a Társulathoz, vagy múló érdeklődésből, vagy talán azért, mert a barátaik már beléptek. Akkor hogyan lehet megítélni a rendszert azok mértéke szerint, akik csak feltételezéssel élnek az elnevezésről, de semmilyen joguk nincs ítélni?

Vajon a költészetet vagy annak műzsáját azokkal kell mérni, akiknek az állítólagos versei kínozzák a fülünket? A Társulatot a teozófia megtestesüléseként csak annak elvont alapgondolataiban lehet tekinteni. Soha nem engedheti meg magának, hogy a teozófia konkrét hordozóeszközének nevezze magát mindaddig, amíg az emberi tökélet-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

lenségek és gyengeségek mind megjelennek a szervezetében, különben a Társulat csak megismételné az úgynevezett Krisztus Egyháza hatalmas hibáit és túláradó szentségtöréseit. Ha megenged egy keleti hasonlatot, a teozófia az egyetemes igazság, szeretet és bölcsesség parttalan óceánja, míg a Teozófiai Társulat csak egy látható buborék annak visszatükröződésén. A teozófia a látható és láthatatlan isteni természet, a Társulata pedig az emberi természet, amely megpróbál felemelkedni isteni szülőjéhez. Végül, a teozófia az álló, örökkévaló Nap, a Társulata pedig a tovatűnő üstökös, amely megpróbál pályára állni, és egy bolygóvá válni, örökké keringve az igazság napjának vonzásában. Azért jött létre, hogy segítsen megmutatni az embereknek, hogy létezik olyan dolog, hogy teozófia, és segítsen neki felemelkedni azzal, hogy tanulmányozzák és befogadják örök igazságait.

K: *Jól értem, azt mondja, hogy nincsenek saját tantételeik és tanításaik?*

T: Nincsenek bizony! A Társulatnak nincs saját bölcsessége, amit terjesztene vagy tanítana. Egyszerűen csak mindazon igazságok tárháza, amiket a történelmi, sőt, történelem előtti korok nagy bölcsei, beavatottai, prófétái elmondtak, legalábbis annyié, amennyit meg tud szerezni. Ezért csupán egy csatorna, amin keresztül több-kevesebb igazság, ami az emberiség legnagyobb tanítóinak tanításaiban felhalmozódott, kiárad a világba.

K: *De az ilyen igazság elérhetetlen a Társulaton kívül? Nem minden egyház ugyanezt hirdeti?*

T: Egyáltalán nem. A nagy beavatottak – a valódi „Isten Fiai” – tagadhatatlan létezése mutatja, hogy az ilyen bölcsességet gyakran elszigetelt személyek érték el, azonban soha nem először egy tanító irányítása nélkül. De a legtöbb ilyen követő, amikor maga is tanítónak lett, ezek-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

nek a tanításoknak a katolicizmusát saját szektás dogmájuk szűk sablonjába préselte bele. Egy választott tanító parancsolatait csakis minden más kizárásával alkalmazták és követték– már ha egyáltalán követték (vegyük észre), mint ahogyan a Hegyi Beszéd esetében is történt. Így minden vallás az isteni igazság egy darabkája, amit az emberi képzelet hatalmas panorámájára összpontosítatnak, amiről azt állítják, hogy azt az igazságot jeleníti meg.

K: *Ön azonban azt mondja, hogy a teozófia nem vallás, ugye?*

T: A leghatározottabban nem, mivel az minden vallás és az abszolút igazság esszenciája, egy csepp, ami csak minden hit mögött ott van. Hadd folyamodjak ismét egy hasonlathoz: a teozófia a földön olyan, mint a színek fehér fénye, az egyes vallások pedig olyanok, mint a hét szírvárvány-szín egyike. Figyelmen kívül hagyva az összes többi, és kiátkozva azokat hamisként, minden egyedi színsugár nemcsak elsőséget követel magának, de magát a fehér fényként állítja be, és egyházi átokkal sújtja még a saját világosabb vagy sötétebb színárnyalatait is, mint eretnekeket. Viszont ahogyan az igazság napja egyre magasabbra emelkedik az emberi felfogóképesség horizontján, és minden színes sugár fokozatosan elhalványul, amíg végül visszatér forrásához, amikor rákerül a sor, az emberiséget végül már nem fogják kiátkozni mesterséges polarizációval, hanem csak fürödni fog az örök igazság tiszta, színtelen napfényében. Ez pedig a teozófia lesz.

K: *Ön tehát azt állítja, hogy valamennyi nagy vallás a teozófiából származik, és hogy azt magába oldva a világ végül megmenekül hatalmas illúziói és tévedései átkától?*

T: Pontosan így van. Tegyük hozzá azt is, hogy a mi Teozófiai Társulatunk a szerény mag, amit ha öntözünk és éltetünk, akkor végül felneveli a Jó és a Rossz Tudásának

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Fáját, ami bele van oltva az Örök Élet Fájába. Mert csakis az emberiség nagy vallásainak és filozófiáinak tanulmányozása, azok összehasonlítása szenvedélymentesen és elfogultság nélküli elmével az, ami az embernek reményt adhat arra, hogy elérkezik az igazsághoz. Különösen a különböző egyezési pontjaik felfedezése és megértése az, amin keresztül eljutunk ehhez az eredményhez. Mert mihelyt elérkezünk – akár tanulmányozással, akár úgy, hogy olyan valaki tanít, aki már tud – ezek belső jelentéséhez, azt találjuk szinte minden esetben, hogy a természet valamely nagy igazságát fejezik ki.

K: *Hallottunk egy Aranykorról, ami létezett, és Ön ír egy leendő Aranykorról, ami valamikor a jövőben fog megvalósulni. Mikor lesz ez?*

T: Nem hamarabb, mint amikor az emberiség, mint egész a szükségét fogja érezni. Egy szállóige a perzsa *favidan Khirad*-ban ezt mondja: „Az igazságnak két fajtája van – az egyik kétségbevonhatatlan és magától értetődő, a másik állandóan szemléltetést és bizonyítékokat igényel”. Csak akkor, amikor az utóbbi típusú igazság egyetemesen olyan nyilvánvalóvá válik, mint amilyen homályos most, és ezért hajlamos arra, hogy az álokoskodás és a szórszálhasogatás eltorzítsa, csak akkor, amikor a két típus ismét egyé fog válni, csak akkor fogja minden ember egyformának látni.

K: *De biztos vannak olyanok, akik szükségét érzik, hogy ilyen igazságok mellett el kell köteleződniük, hogy hihessenek valami meghatározottban, ugye? Azt mondja, hogy a Társulatlak nincsenek saját tanításai, minden ember abban hihet, és azt fogadhatja el, ami neki tetszik. Úgy látszik, mintha a Teozófiai Társulat azon lenne, hogy újraélessze az egykori Bábel tornya nyelveinek és hiteinek zűrzavarát. Egyáltalán nincs közös hitük?*

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

T: Az, hogy a Társulatnak nincsenek saját tantételei vagy tanításai, azt jelenti, hogy nincsenek olyan egyedi tanítások vagy hitek, amik *kötelezőek* lennének a tagjaira, de természetesen ez csak a szervezetre, mint egészre vonatkozik. A Társulat – ahogyan már mondtam – egy külső és egy belső szervezetre oszlik. Azoknak, akik az utóbbihoz tartoznak, természetesen megvan a saját filozófiájuk, vagy – ha önnek jobba tetszik – egy vallási rendszerük.

K: *Elmondhatja, mi ez?*

T: Nem csinálunk belőle titkot. Néhány évvel ezelőtt körvonalaztuk a *The Theosophist*-ban és az *Esoteric Buddhism*-ban, és még kidolgozottabban megtalálható a *Titkos Tanítás*-ban. A világ legrégebbi filozófiáján alapul, amit a Bölcsesség-vallásnak vagy az Ősi Tanításnak neveznek. Ha szeretné, tehet fel kérdéseket, és megkapja rájuk a magyarázatot.

V.

A TEOZÓFIA ALAPVETŐ TANÍTÁSAI

ISTENRŐL ÉS AZ IMÁDSÁGRÓL

K: *Hisznek önök Istenben?*

T: Attól függ, mit ért ön ezen a fogalmon.

K: *A keresztények Istenére gondolok, Jézus Atyjára és a Teremtőre, Mózes bibliai Istenére, röviden.*

T: Ilyen Istenben nem hiszünk. Elutasítjuk egy személyes vagy egy kozmoszon kívüli és antropomorf Isten elképzelését, aki csupán az ember óriási árnyéka, még ha nem is ember, a legjobb esetben. A teológia Istene – azt mondjuk, és bizonyítjuk is – ellentmondások halmaza, és logikai lehetetlenség. Ezért semmi közünk nincs hozzá.

K: *Megkérhetem, hogy mondja el az érveit?*

T: Sok van, és nem tudom mindre felhívni a figyelmet. De néhányra igen. Ezt az Istent az imádói végtelennek és abszolútnak nevezik, ugye?

K: *Úgy hiszem, az is.*

T: Akkor, ha végtelen – tehát határtalan – és különösen, ha abszolút, hogyan lehet alakja, és bárminek a teremője? A forma korlátozást jelent, valamint kezdetet és véget is, ahhoz pedig, hogy teremtsen, egy lénynek gondolkodnia és terveznie kell. Hogyan lehet az Abszolútról feltételezni, hogy gondolkodik – vagyis, hogy bármilyen viszonyban van akármivel, ami korlátozott, véges és felté-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

telhez kötött? Ez egy filozófiai és logikai képtelenség. Még a zsidó kabbala is elutasít egy ilyen elképzelést, és ezért az egyetlen és Abszolút Isteni Princípiumból egy végtelen Egységet csinál, amit Ain Soph-nak nevez.

{Ain Soph, אין סוף = τὸ πᾶν = ἀπειρον, a Végtelen, vagy Határtalan a természetben, a Nem-létező, ami VAN, de nem egy Lény.}*}

Ahhoz, hogy teremtsen, a Teremtőnek cselekvővé kell válnia, és ez lehetetlen az Abszolút számára, a végtelen princípiumot úgy kellett bemutatni, hogy közvetett módon a fejlődés (nem a teremtés) okává lett – vagyis a Sephiroth önmagából való kiárasztásán keresztül (egy másik képtelenség, ezt most a kabbala fordítóinak köszönhetjük).

{Hogyan tudna egy nem aktív, örökkévaló princípium kiárasztani vagy kibocsájtani? A vedântisták Parabrahman-ja semmi ilyesmit nem tesz, mint ahogyan a kaldeai kabbala Ain Soph-ja sem. Egy örök és periodikus törvény az, ami azt eredményezi, hogy egy aktív és teremtő erő (a Logosz) kiárad az örökké rejtett és felfoghatatlan egyetlen princípiumból minden Mahâ-manvantara vagy új életciklus kezdetén.}

K: *Mi van azokkal a kabbalistákkal, akik miközben ilyenek, továbbra is hisznek Jehovah-ban vagy a Tetragrammatonban?*

T: Szabadon hihetnek azt, ami nekik tetszik, a hitük vagy hitetlenségük aligha befolyásolja a magától értetődő tényeket. A jezsuiták azt mondják, hogy kettő meg kettő nem mindig biztos, hogy négy, mivel Isten akaratától függ, hogy $2 \times 2 = 5$ legyen. Fogadjuk el az álokoskodásukat mindenről?

* A {...} közötti rész az eredeti kiadásban lábjegyzetben volt. – A szerk.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Akkor önök ateisták?*

T: Ahogyan tudjuk, nem, hacsak az „ateista” fogalmat nem kell mindazokra használni, akik nem hisznek egy antropomorf Istenben. Hiszünk egy Egyetemes Isteni Princípiumban, mindennek a gyökerében, amiből minden kiárad, és amibe minden visszaoldódik a létezés nagy ciklusának a végén.

K: *Ez a panteizmus réges-régi állítása. Ha önök panteisták, nem lehetnek istenhívők, ha pedig nem istenhívők, akkor el kell fogadniuk az ateista elnevezést.*

T: Nem szükségszerűen. A „panteista” fogalom is egyiket a sok helytelenül használt fogalomnak, aminek a valódi és eredeti jelentését eltorzította a vak előítélet és az egyoldalú szemléletmód. Ha elfogadja ennek az összetett szónak a keresztény etimológiáját, és a *pan* (πάν) „minden” és a *theos* (θεός) „isten” szavakból képzi, és ha azt képzelem, és tanítja, hogy ez azt jelenti, minden kő, minden fa a természetben egy isten, vagy az Egy Isten, akkor természetesen igaza lesz, és a panteistákból bálványimádókat csinál a jogos elnevezésükön kívül. Viszont aligha lesz olyan sikeres, hogy a panteizmus szót ezoterikusan származtatja, ahogyan mi tesszük.

K: *Akkor mi az önök definíciója?*

T: Hadd tegyek fel most én egy kérdést önnek: Mit ért Pan, a természet alatt?

K: *Úgy gondolom, a természet a körülöttünk létező dolgok összessége, az anyag világában, a teremtettségben vagy az univerzumban az okok és okozatok együttese.*

T: Ebből ered az ismert okok és okozatok összessége és rendje, minden véges közvetítő és erő együttese, amint teljesen elválnak egy értelmes Teremtőtől vagy Teremtőktől,

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

és talán „egy egyedi és elkülönült erőként foghatók fel” – ahogyan az enciklopédiáikban szerepel?

K: *Igen, így hiszem.*

T: Nos, mi nem is vesszük figyelembe ezt a tárgyiasult és anyagi természetet, amit szertefoszló illúziónak nevezünk, és nem is ezt értjük a Pan – a természet alatt abban az elfogadott értelemben, ahogyan a latin *natura*-t, „valamivé válást” a *nasci*-ből, „megszületendő”-ből származtatják. Amikor az Istenségről beszélünk, és azonossá, ezért egyenrangúvá tesszük a természettel, akkor az örökkévaló és nem teremtetett természetre gondolunk, nem pedig az ön tovatűnő árnyékainak összességére és véges valótlanságaira. Meghagyjuk ezt a himnuszíróknak, hogy a látható eget vagy mennyet Isten trónjának, a sárgolyónkat pedig a lábtartó zsámolyának nevezzék.

A mi Istenségünk nem egyfajta paradicsomban van, nem is egy különleges fán, épületben vagy hegyen, hanem ott van mindenhol, a látható és a láthatatlan kozmosz minden atomjában, minden láthatatlan atomban és felosztható molekulában, azok fölött és körül, mert AZ a fejlődés és kibontakozás misztikus erője, a mindenhol jelen levő, a mindenható és még a mindentudó teremtető lehetségesség.

K: *Állj! A mindentudás olyan valaminek a kiváltsága, ami gondolkodik, ön pedig megtagadja az önök Abszolútjától a gondolkodás képességét.*

T: Megtagadjuk azt az Abszolúttól, mivel a gondolkodás az valami korlátozott és feltételhez kötött dolog. Viszont ön nyilvánvalóan elfelejti, hogy a filozófiában az abszolút öntudatlan az abszolút tudatos, mert különben nem lehetne abszolút.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Akkor az önök Abszolútja gondolkodik?*

T: Nem, AZ nem, azon egyszerű okból, hogy maga az Abszolút Gondolat. Ugyanezen okból nem is létezik, mivel maga az abszolút létezés, és „Létezőség”, nem pedig egy Létező. Olvassa el Solomon Ben Yehudah Ibn Gebriol csodálatos kabbalista versét a *Kether Malchuth*-ban, és meg fogja érteni:

Te egy vagy, minden szám gyökere, de nem vagy alkotóeleme a számrendszernek, mert az egység nem engedi meg a sokszorozást, változást vagy formát.

Te egy vagy, és a te titkos egységedben a legbölcsebb ember is elvész, mert nem ismerik azt.

Te egy vagy, és a te egységed soha nem csökken, soha nem terjed ki, és nem lehet megváltoztatni.

Te egy vagy, és az én gondolatom nem tud korlátot rád húzni, vagy téged meghatározni.

Te VAGY, de nem egyfajta létezőként, mert az értelem és az erkölcsök látomása nem érheti el a Te létezésedet, és nem is határozhatja meg Nálad, hogy hol, hogyan és miért.

Röviden, a mi Istenségünk az örökkévaló, szüntelenül kibontakozó, nem teremő, az univerzum építője, amely univerzum saját esszenciájából tárul fel, nem pedig készül. Ez egy gömb kerület nélkül, a maga jelképrendszerében, aminek csupán egy örökké tevékeny jellemzője van, ami felölel minden más létező vagy elgondolható jellemzőt – önmagát. Ez az egy törvény, ami beindítja a megnyilvánult, örök és megváltoztathatatlan törvényeket, a soha meg nem nyilvánuló – mert abszolút – Törvényen belül, ami a megnyilvánulási időszakában az Örök Valamivé Válás.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Egyszer hallottam az egyik tagjukat megjegyezni, hogy mivel az Egyetemes Istenség mindenhol ott van, jelen van a becsstelen dolgokban, ahogyan a becsületesekben is, ezért pedig jelen van a cigarettám hamujának minden atomjában! Nem istenkáromlás ez?*

T: Nem gondolom, mivel egyszerűen annyira logikus, hogy aligha tekinthető istenkáromlásnak. Ha kizárnánk a Mindenütt Jelenvaló Princípiumot az univerzum egyetlen matematikai pontjáról is, vagy az anyag egyetlen részecskéjéből, ami bármilyen felfogható teret foglal el, akkor még mindig tekinthetnénk végtelennek?

SZÜKSÉGES-E IMÁDKOZNI?

K: *Hisznek önök az imádságban, és szoktak-e valamikor is imádkozni?*

T: Mi nem. A beszéd helyett inkább cselekszünk.

K: *Nem szoktak imádságot ajánlani még az Abszolút Princípiumnak sem?*

T: Miért kellene? Elfoglalt emberekként nem igazán engedhetjük meg magunknak, hogy azzal vesztegessük az időnket, hogy szóbeli imádságokkal szólítunk meg egy tiszta absztrakciót. A Megismerhetetlen egymás közötti kapcsolatra csak részeiben képes, viszont nem létező, ami bármilyen véges viszonyt illet. A látható univerzum létezésében és jelenségeiben a kölcsönösen cselekvő formáitól és azok törvényeitől függ, nem pedig imádságtól vagy imádságoktól.

K: *Nem is hisznek egyáltalán az imádság hatásosságában?*

T: Olyan imádságban nem, amit olyan sok szóval tanítanak, és kifelé ismételgetnek, ha imádságon ön kifelé irányuló könyörgést ért egy ismeretlen Istent megszólítva. Ezt a zsidók vezették be, és a farizeusok terjesztették el.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Van másfajta imádság is?*

T: A leghatározottabban van, mi azt akarat-imának nevezzük, és inkább belső parancs, mint könyörgés.

K: *Akkor kihez imádkoznak, amikor így tesznek?*

T: A „Mennyei Atyánkhoz” – ezoterikus értelmében.

K: *Különbözik ez a teológia által megadottól?*

T: Teljesen. Egy okkultista vagy egy teozófus az imájába az „Atyját” szólítja meg, *aki titokban van* (olvassa el, és próbálja megérteni *Máté 6:6*-ot), nem pedig egy kozmoszon kívüli, ezért véges Istent, és ez az „Atya” magában az emberben van.

K: *Akkor önök egy Istent csinálnak az emberből?*

T: Kérem, mondjon „Istent”, nem pedig „egy Istent”. A mi felfogásunk szerint a belső ember az egyedüli Isten, akit meg tudunk ismerni. Hogyan lehetne ez másként? Engedje meg a kiindulási feltételünket, hogy Isten egy egyetemesen szétáradó, végtelen princípium, akkor az ember hogyan menekülhetne el attól, hogy átitassa és magába ölelje az Istenség? A mi „Mennyei Atyánknak” azt az isteni lényegét nevezzük, ami tudatos bennünk, a szívünkben és a szellemi tudatunkban, és aminek semmi köze ahhoz az antropomorf elképzeléshez, amit kialakíthatunk róla a fizikai agyunkban, vagy annak képzeletében. „Nem tudjátok, hogy Isten temploma vagytok, és hogy [az abszolút] Isten szelleme lakozik bennetek?”

{ Az ember gyakran talál a teozófiai írásokban az emberben levő Krisztus-princípiummal kapcsolatos elmentmondásos kijelentéseket. Egyesek ezt a hatodik princípiumnak (buddhi) nevezik, mások a hetediknek (Átman). Ha a keresztény teozófusok ilyen kifejezéseket akarnak használni, tegyék ezt filozófiailag helyesen, a régi Bölcsesség-vallás jelképeinek a következő analógiájával. Azt mondjuk, hogy Krisztus nemcsak a három

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

legfelsőbb princípium egyike, hanem mindhárom, a Szentháromságra való tekintettel. Ez a Szentháromság jelenti a Szentlelket, az Atyát és a Fiút, amik pedig az absztrakt szellemnek, a megkülönböztődött szellemnek és a megtestesült szellemnek felelnek meg. Krishna és Krisztus filozófiai értelemben ugyanaz a princípium a megnyilvánulás háromszoros aspektusa alatt. A *Bhagavad Gîtâ*-ban azt találjuk, hogy Krishna semlegesen nevezi magát Âtman-nak, az Abszolút Szellemnek, Kshetrajna-nak, a felsőbb vagy reinkarnálódó Én-nek, és az Egyetemes ÉN-nek, és valamennyi név, amikor át-visszük az univerzumról az emberre, megfelel az âtmâ, buddhi és manasznak. Az *Anugîtâ* tele van ugyanezzel a tanítással.}*^{*}

Viszont az ember ne antropomorfizálja a bennünk levő princípiumot. A teozófus, ha szeretné az isteni, nem pedig az emberi igazságot vallani, ne mondja, hogy ez a „titokban levő Isten” hallgat akár a véges emberre, akár a végtelen esszenciára, vagy különbözik azoktól, mert mindegyik egy. Ahogyan már mondtuk, ne legyen az ima könyörgés sem. Ez inkább egy misztérium, egy okkult folyamat, amely során a véges és feltételekhez kötött gondolatok és vágyak – amiket nem tud magába olvasztani az abszolút szellem, ami feltétel nélküli – átalakulnak szellemi akarattá. Az ilyen folyamatot nevezik „szellemi transzmutációnak”. Heves törekvéseink erőssége változtatja át az imádságot a „bölcsek kövévé”, vagy azzá, ami az ólmot tiszta arannyá alakítja. Az egyedüli homogén esszencia, az „akarat-imánk” az aktív vagy teremtő erővé válik, ami létrehozza a kívánságunknak megfelelő hatásokat.

K: Azt akarja mondani, hogy az imádkozás valamilyen okkult folyamat, ami fizikai eredményeket idéz elő?

* A {...} közötti rész az eredeti kiadásban lábjegyzetben volt. – A szerk.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

T: Igen. Az *akarat-erő* egyfajta élő erővé válik. De jaj azoknak az okkultistáknak és teozófusoknak, akik a helyett, hogy legyűrnék az alsóbb személyes én vagy fizikai ember vágyait, és azt mondanák – megszólítva saját felső szellemi Én-jüket, amely belemerül az átma-buddhikus fénybe – „Legyen meg a Te akaratod, nem az enyém”, az akarat-erő hullámaint önző vagy szentségtelen célokért küldik fel! Ez ugyanis fekete mágia, undorító dolog és szellemi varázslás. Sajnos, ez a keresztény politikusok és hadvezérek kedvenc elfoglaltsága, különösen akkor, amikor az utóbbiak elindítanak két hadsereget, hogy egymást gyilkolják. A hadművelet előtt mindketten el szoktak végezni egy olyan varázslatot, amiben külön-külön imádkoznak a Seregek ugyanazon Istenéhez, hogy nyújtson segítséget az ellensége torkának elvágásához.

K: *Dávid imádkozott a Seregek Urához, hogy segítsen neki lesújtani a filiszteusokra és elpusztítani a szíriaiakat és a moabitákat, és „az Úr megóvta Dávidot, akárhová is ment”. Ebben mi csak azt követjük, amit a Bibliában találunk.*

T: Természetesen ezt teszik. Mivel azonban önök szeretik magukat keresztényeknek nevezni, nem pedig izraelitáknak vagy zsidóknak – már ahogyan én tudom –, miért nem követik inkább azt, amit Krisztus mond? Ő pedig határozottan megparancsolja, hogy ne kövessék „a régieket”, vagyis Mózes törvényeit, hanem azt parancsolja, hogy tegyék azt, amit ő mond, és figyelmezteti azokat, akik kardot akarnak ragadni, hogy őket is kard fogja elpusztítani.

Krisztus adott önöknek egy imádságot, amiből önök száj-imát és dicsekvést csináltak, és amit a *valódi* okkultistákon kívül senki nem ért. Ebben az önök holtbetűs jelentésében ezt mondják: „Bocsásd meg a vétkeinket, ahogyan mi is megbocsájtunk az ellenünk vétkezőknek” – amit önök soha nem tesznek meg.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Továbbá azt mondja, hogy szeressék az ellenségeiket, és tegyenek jó dolgokat azokkal, akik gyűlölik önöket. Egészen biztosan nem „Názáret szelíd prófétája” volt az, aki arra tanította önöket, hogy imádkozzanak az „Atyához”, hogy gyilkoljon, és segítsen legyőzni az ellenségeiket! Ez az, amiért elutasítjuk azt, amit önök „imádkozásnak” neveznek.

K: *De mivel magyarázza azt az egyetemes tényt, hogy minden nemzet és nép egy Istent vagy isteneket imádozott és hozzájuk imádkozott? Egyesek ördögöket és ártó szellemeket imádtak és engeszteltek, de ez csak bizonyítja az imádság hatásosságába vetett hit egyetemességét.*

T: Ezt az a tény magyarázza meg, hogy az imádkozásnak számos más jelentése van azon kívül, amit a keresztyének tulajdonítanak neki. Nem csak esdeklést vagy könyörgést jelent, hanem a régi időkben sokkal inkább invokációt és ráolvasást jelentett. A *mantrának*, vagyis a hinduk ritmikusan kántált imájának pontosan ilyen jelentése van, mert a brahmanok azokat magasabbra tartják az átlagos déváknál vagy „isteneknél”. Egy imádság lehet kérés vagy ráolvasás átokért – ahogyan az egy időben kölcsönös pusztulásért imádkozó két hadsereg esetében – de ugyanúgy áldásért is. Mivel pedig az emberek óriási többsége rendkívül önző, és csak önmagáért imádkozik azt kérve, hogy kapja meg a „mindennapi kenyerét” ahelyett, hogy megdolgozna érte, és azért könyörög az Istennek, hogy ne vigye „a kísértésbe”, de szabadítsa meg őket (de csak a kérelmezőket) a gonosztól, az eredmény az, hogy az imádság – ahogyan most értik – kétszeresen ártalmas: (a) meggyilkolja az emberben levő önbizalmat, és (b) kifejleszt benne egy annál is vadabb önzést és egoizmust, mint amivel a természet felruházta.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Ismétlem, mi hiszünk a „bensőséges kapcsolatban” és az ezzel egyidejű tevékenységben, egységben a „titokban levő Atyánkkal”, az elragadtatott üdvösség ritka pillanataiban, felsőbb lelkünk – ami vonzódik eredete és központja felé – összekeveredésében az egyetemes esszenciával. Ezt az állapotot az élet folyamán számádhinak, a halál után nirvánának nevezik. Elutasítjuk, hogy teremtett véges lényekhez imádkozzunk, tehát istenekhez, szentekhez, angyalokhoz, stb., mert ezt mi bálványimádásnak tartjuk.

Nem tudunk imádkozni az Abszolúthoz a korábban elmagyarázott okok miatt, ezért megpróbáljuk felváltani a hiábavaló és haszontalan imádkozást érdemleges és jót eredményező tevékenységekkel.

K: *A keresztények ezt büszkeségnek és istenkáromlásnak neveznék. Tévednének?*

T: Teljes mértékben. Ezzel szemben ők azok, akik sátáni büszkeséget mutatnak abban a hitükben, hogy az Abszolút vagy Végtelen – még ha volna is olyan dolog, mint bármilyen viszony lehetőségessége a feltétel nélküli és a feltételhez kötött között – majd lealacsonyodik, hogy meghallgasson minden ostoba vagy egoista imát. Továbbá azok is ők, akik gyakorlatilag istenkáromlók abban a tanításban, hogy egy Mindentudó és Mindenható Istennek szüksége van kimondott imákra, hogy megtudja, mit kell tennie! Ezt – ezoterikusan értve – mind Buddha, mind Jézus megerősítették.

Az egyik ezt mondja: „Ne kérj semmit a tehetetlen istenektől – ne imádkozz! hanem inkább cselekedj, mert a sötétség nem fog kifényesedni. Ne kérdezz semmit a csendtől, mert az nem tud sem beszélni, sem meghallani”.

A másik pedig – Jézus – ezt ajánlja: „És akármit kértek majd az én nevemben [mármint Krisztuséban], megcselekszem azt”.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Természetesen ez az idézet, ha szószerinti értelmében vesszük, ellentétes az állításunkkal. De ha ezoterikusan fogadjuk el, a Krisztus-fogalom jelentésének teljes ismeretében, ami számunkra az átma-buddhi-manaszt, az Én-t jeleníti meg, akkor ezt a jelentést kapjuk:

Az egyedüli Isten, akit fel kell ismernünk, és akihez imádkoznunk kell, vagy inkább vele egységben cselekednünk, az Isten szelleme, aminek a testünk a temploma, és amiben lakozik.

AZ IMÁDSÁG MEGGYILKOLJA AZ ÖNBIZALMAT

K: *De hát Krisztus nem imádkozott maga is, és ajánlott imát?*

T: Így írták le, de azok az imádságok pontosan olyan típusú kapcsolatot jelentenek az ember imént említett „titokban levő Atyjával”. Egyébként, ha Jézust azonosítjuk az egyetemes istenséggel, akkor valami túlságosan képtelenül logikátlan következtetéshez jutunk, hogy ő, „maga a valódi Isten” önmagához imádkozott, és elválasztotta annak az Istennek az akaratát a sajátjától!

K: *Van még egy érv, ráadásul olyan érv, amit sokat használnak egyes keresztények. Azt mondják: „Úgy érzem, nem tudom legyőzni a szenvedélyeimet és a gyengeségeimet saját erőmből. Amikor azonban Jézus Krisztushoz imádkozom, úgy érzem, erőt ad nekem és az ő erejével képes vagyok győzni”.*

T: Nem csoda. Ha „Jézus Krisztus” az Isten, aki független és elkülönült attól, aki imádkozik, akkor természetesen minden lehetséges, és lehetségesnek is kell lennie a „hatalmas Isten” számára. De akkor hol van egy ilyen győzelem érdeme vagy akár igazságossága? Miért kell az ál-győztest megjutalmazni olyan valamiért, ami neki csak

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

imádságokba került? Adna-e ön, csak egy egyszerű halandó ember a munkásának egy egész napi fizetést, ha ön végezné el a munka nagy részét helyette, ő pedig mindvégig egy almafa alatt ülne, és önhöz imádkozna, hogy így tegyen?

Ez az elképzelés, hogy az ember egész életét erkölcsi semmittevéssel töltse, és a legnehezebb munkáját és kötelezettségét másvalakivel – akár Istennel, akár emberrel – végeztesse el, számunkra a legvisszataszítóbb, mivel az emberi méltóság számára a legmegalázóbb.

K: *Talán így van, viszont ez a személyes Megváltóban való bizakodás – aki segít és megerősít az élet csatájában – elképzelése az, ami a modern kereszténység alapvető elgondolásává vált. Afelől pedig nincs kétség, hogy egyénileg az ilyen hit eredményes, hogy akik hisznek benne, igenis megsegítve és megerősítve érzik magukat.*

T: Nincs is afelől semmi kétség, hogy a „keresztények” és a „mentális tudósok” is – a nagy „tagadók”^{*} – néha gyógyítanak, és afelől sem, hogy a hipnózis, a szuggerálás, a pszichológia, de még a médiumitás is ugyanilyen gyakran, ha még nem gyakrabban hasonló eredményre vezet. Ön egyedül csak a sikereket veszi figyelembe és az érveit erre a fonalra fűzi. De mi van a tízszer ennyi kudarccal? Természetesen ön nem meri azt mondani, hogy a kudarc ismeretlen dolog még eléggé vak hittel sem a fanatikus keresztények között, ugye?

^{*} A gyógyítók egy új szektája, akik tagadva bárminek a létezését a szellemen kívül, ami nem tud sem szenvedni, sem beteg lenni, azt állítják, hogy meggyógyítanak minden betegséget, feltéve, ha a páciens elhiszi, hogy amit tagad, az nem létezhet. Az önhipnózis egy új formája.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *De hogyan tudja megmagyarázni azokat az eseteket, amikben teljes siker következik be? Hol keresi egy teozófus azt az erőt, amivel legyőzi a szenvedélyeit és az önzését?*

T: A felsőbb En-jében, az isteni szellemben vagy a benne levő Istenben és a karmájában. Hányszor kell még újra és újra elismételniünk, hogy a fát gyümölcséről ismerjük meg, az ok természetét pedig az okozatairól? Ön a szenvedélyek legyőzéséről és a jóvá válásról beszél Isten vagy Krisztus segítségével. Megkérdezzük, hol talál több erényes, ártatlan embert, akik távol tartják magukat a bűntől és bűntényektől, a kereszténységben vagy a buddhizmusban, a keresztény országokban vagy a pogány vidékeken? A statisztikusok megadják a választ, és alátámasztják állításainkat.

A legutóbbi népszámlálás szerint Ceylonban és Indiában a bűncselekmények összehasonlító táblázatában, amiket keresztények, muzulmánok, hinduk, eurázsiaiak, buddhisták, stb. követtek el, a népességből kétféle milliót vettek véletlenszerűen, és több éven keresztül lefedve a bűnözőket, a keresztények által elkövetett bűncselekmények aránya kb. 15:4-hez a buddhista népesség által elkövetettekhez képest.* Nincs olyan orientalista, nincs olyan kíváncsi történész vagy buddhista országokban utazó, kezdve Bigandet püspöktől és Huc abbétól Sir William Hunterig és minden elfogulatlan hivatalnokig, aki az erény pálmáját ne a buddhistáknak adná a keresztények előtt. Viszont az előbbieket – nem a valódi buddhista Siamese szekta – nem hisznek sem Istenben, sem egy jövődől jutalomban ezen a földön kívül. Nem imádkoznak, sem a papok, sem a világi emberek. „Imádkozz!” – csodálkozva kiáltanak fel: „kihez, vagy mihez?”

* Lásd: *Lucifer*, 1888. április, 147. oldal, „Christian Lecturers on Buddhism” című cikk.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Akkor ők igazából ateisták.*

T: Tagadhatatlanul, de ugyanakkor ők a leginkább erény szerető és erény megtartó emberek az egész világon. A buddhizmus azt mondja: Tiszteld más emberek vallását, és maradj igaz a sajátodhoz. Az egyházi kereszténység azonban más népek valamennyi istenét ördögnek nyilvánítva, minden nem-keresztényt örök kárhozatra ítélne.

K: *A buddhista papság nem ugyanezt teszi?*

T: Soha. Túlságosan is tisztelik a *Dhammapada*-ban található bölcs tanításokat ahhoz, hogy így tegyenek, mert tudják, hogy:

Ha bármely ember, akár tanult, akár nem, olyan nagynak tartja magát, hogy lenézzé a többi embert, akkor olyan, mint egy gyertyát tartó vak ember – önmaga vak, és másokat világít meg.

AZ EMBERI LÉLEK FORRÁSÁRÓL

K: *Akkor minek tulajdonítják, hogy az ember rendelkezik szellemmel és lélekkel? Honnan származnak ezek?*

T: Az Egyetemes Lélekből. Biztosan nem egy személyes Isten adománya. Honnan származik a nedves alkotóelem a medúzában? Az azt körülvevő óceánból, amiben él, lélegzik, és amiben létezik, és ahová visszatér, amikor feloszlik.

K: *Tehát elutasítják azt a tanítást, hogy a lelket Isten adja az embernek, vagy leheli bele?*

T: Kénytelenek vagyunk. A Mózes I. Könyvében (2:7) tárgyalt „lélek” – ahogyan ott állítják – az „élő lélek” vagy *nephesh*, az életető, állati lélek, amivel Isten – mi természetet és a megváltoztathatatlan törvényt mondunk – felruházza az embert, minden állathoz hasonlóan. Ez egy-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

általán nem a gondolkodó lélek vagy elme, még kevésbé a halhatatlan szellem.

K: *Nos, közelítsük meg máshonnan: Isten-e az, aki felruházza az embert egy emberi értelmes lélekkel és halhatatlan szellemmel?*

T: Ahogyan felteszi a kérdést, újra csak kifogásolnunk kell. Mivel nem hiszünk személyes Istenben, hogyan lehetnénk abban, hogy bármivel is felruházza az embert? De ha a vita kedvéért elfogadunk egy Istent, aki magára vállalja a kockázatot, hogy új lelket teremtsen minden újszülött csecsemő számára, akkor azt mondhatjuk, hogy egy ilyen Istenre aligha lehet úgy tekinteni, hogy önmagát felruházta bármilyen bölcsességgel vagy előrelátással. Bizonyos más nehézségek és a lehetetlenség, hogy ezt összeegyeztessük azokkal az állításokkal, hogy mindez annak az Istennek a kegyelmét, igazságosságát, méltányosságát és mindentudását jelzi, olyan sok halálos zátonyt jelentenek, amiken ez a teológiai dogma naponta és óránként összetörik.

K: *Mire gondol? Milyen nehézségek?*

T: Egy megválaszolhatatlan érvre gondolok, amit egyszer a jelenlétemben egy szingaléz buddhista pap, egy híres prédikátor hozott fel egy keresztény misszionáriusnak, olyan valakinek, akit semmiképpen sem lehet tudatlannak vagy felkészületlennek nevezni a nyilvános vitákban, amely során ezt elővezették. Ez Colombo közelében történt, és a misszionárius kihívást intézett Megittawatti paphoz, hogy mondja el az okokat, hogy a keresztény Isten miért ne fogadhatná el a „pogányok”. Nos, a misszionárius abban az emlékezetes vitából a második helyet érte el, ahogyan lenni szokott.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Boldog lennék, ha megtudhatnám, hogy hogyan.*

T: Egyszerűen így:

A buddhista pap bevezetésként megkérdezte az atyát, hogy az ő Istene vajon azért adott-e parancsolatokat Mózesnek, hogy az emberek csak tartsák be, viszont maga Isten megszegi azokat. A misszionárius felháborodottan visszautasította ezt a feltételezést.

Nos – mondta az ellenfele – ön azt mondja nekünk, hogy Isten nem tesz kivételt e szabály alól, és hogy egyetlen lélek sem születhet meg az ő akarata nélkül. Tehát Isten többek között megtiltja a házasságtörést is, és ön ugyanazzal a levegővétellel azt is mondja, hogy ő az, aki minden újszülöttet megteremt, és ő az, aki felruházza őket lélekkel. Akkor úgy kell-e értenünk, hogy gyermekek milliói, akik bűntényből és házasságtörésből születnek, az ön Isténének munkájából származnak? Hogy az ön Istene megtiltja és bünteti a törvényeinek megszegését, mindazonáltal naponta és óránként teremtléleket pont ilyen gyerekek számára?

A legegyszerűbb logika szerint az ön Istene bűntárs a bűncselekményben, mivel egyetlen ilyen paráznaságból származó gyerek sem születhet meg az ő segítségével és beavatkozása nélkül. Hol van abban az igazságszolgáltatás, hogy nem csak a bűnös szülők kapnak büntetést, hanem az ártatlan gyerek is olyanért, amit ugyanaz az Isten követ el, akit ön bármilyen bűnösség alól felold?

A misszionárius ránézett az órájára, és hirtelen úgy találta, hogy már túl késő van a további vitára.

K: *Elfelejté, hogy minden ilyen megmagyarázhatatlan eset hittitok, és hogy a vallásunk tiltja, hogy Isten titkait kifürkészük.*

T: Nem, nem felejtjük el, csak egyszerűen elutasítjuk az ilyen lehetetlenségeket. Nem is akarjuk azt, hogy ön azt

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

higgye, amit mi. Csupán válaszolunk a kérdésekre, amiket feltesz. Azonban mi más néven nevezzük az ön „hittitkait”

A FENTIEKKEL KAPCSOLATOS BUDDHISTA TANÍTÁSOK

K: *Mit tanít a buddhizmus a lélekkel kapcsolatban?*

T: Attól függ, hogy az exoterikus, népszerű buddhizmusra gondol-e, vagy annak ezoterikus tanításaira. Az előbbit maga a *Buddhist Catechism* magyarázza el ilyen okosan:

A lélek egy olyan szó, amit a tudatlanok használnak egy hibás elképzelés kifejezésére. Ha minden dolog ki van téve a változásnak, akkor ebbe az ember is beletartozik, és minden anyagi részének változnia kell. Az, ami ki van téve a változásnak, nem állandó, így nem lehetséges egy változó dolog halhatatlan fennmaradása.

Ez világosnak és határozottnak tűnik. Amikor azonban eljutunk ahhoz a kérdéshez, hogy az új személyiség minden egymás követő újraszületésben a skandhaknak, vagyis a régi személyiség jellemzőinek összessége, és megkérdezzük, hogy vajon a skandhaknak ez az új összessége szintén egy új lény-e, amiben semmi nem maradt a régeből, akkor ezt olvassuk:

Egyik értelmében ez egy új lény, a másikban pedig nem. A jelenlegi élet folyamán a skandhak folyamatosan változnak, és miközben a 40 éves X.Y. ember személyiségét tekintve azonos a 18 éves fiatal X.Y.-nal, viszont a testének folyamatos pusztulása és helyreállítása, valamint az elme és a jellem változása miatt ő egy különböző lény. Mindazonáltal az idős ember igazságosan aratja le a jutalmat vagy szenvedést, ami életének minden korábbi állomásáról származó gondolatainak és cselekedeteinek következménye. Így egy újraszületés új

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

lénye, mivel ugyanaz az egyéniség, mint korábban volt [de nem ugyanaz a személyiség], csak megváltozott formában, vagyis a skandhak új összességében, jogosan aratja le a korábbi létezésében megtörtént tevékenységei és gondolatai következményeit.

Ez nehezen érthető metafizika, és nyilvánvalóan semmi esetre sem fejez ki hitetlenséget a lélekben.

K: *Nem valami ehhez hasonlót mond az Esoteric Buddhism is?*

T: De igen, mert ez a tanítás hozzátartozik az ezoterikus buddhizmushoz vagy titkos bölcsességhez és az exoterikus buddhizmushoz vagy Gautama Buddha vallási filozófiájához is.

K: *De határozottan azt mondják, hogy a buddhisták többsége nem hisz a lélek halhatatlanságában.*

T: Ahogyan mi sem, ha lelken a személyes én-t, vagy az élet-lelket, a *nephes*-t érti. Viszont minden művelt buddhista hisz az egyéniségben, vagyis az isteni Én-ben. Azok, akik nem, tévednek az ítéletükben. Ugyanúgy hibáznak ezen a ponton, mint azok a keresztények, akik félreértik a kárhozattal és a pokol tüzével kapcsolatos Evangéliumok újabb szerkesztőinek teológiai átültetéseit, Jézus kijelentéseit szó szerint véve. Sem Buddha, sem Krisztus soha nem írt le maga semmit, viszont mindkettő allegóriákban és példabeszédekben beszélt, ahogyan minden valódi beavatott tette, és fogja tenni a jövőben hosszú időn keresztül.

Mindkét szentírás minden ilyen metafizikai kérdést nagyon óvatosan kezel, és mind a buddhista, mind a keresztény feljegyzések bünt követnek el a túl sok exoteriával, a holtbetűs jelentés messze túllő a célon mindkét esetben.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Azt akarja sugallni, hogy sem Buddha tanításait, sem Krisztusét mindeddig nem értelmezték helyesen?*

T: Pontosan úgy értem, ahogyan mondja. A buddhista és a keresztény evangéliumokat egyaránt ugyanazt a célt szem előtt tartva hirdették. Mindkét reformer szenvedélyes emberszerető és gyakorlati emberbarát volt, akik a legnemesebb és legemelkedettebb típusú szocializmust, az önfeláldozást hirdették a végsőkig. „Hadd hulljon az egész világ bűne rám, hogy könnyíthessem az ember gyötrelmét és szenvedését!” – kiált fel Buddha. „Nem fogom megengedni senkinek, hogy sírjon, akit meg tudok menteni!” – kiáltja a herceg-koldus, a temetési helyek szennyes rongyaiba öltözve. „Jőjjetek én hozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és megterhelgettetek, és én megnyugosztlak titeket” – ezt kéri a „fájdalmak férfia” a szegényektől és kitagadottaktól, akiknek nincs hol lehajtaniuk a fejüket.

Mindkettő tanításai az emberiség iránti határtalan szeretet, a kegyelem, a bántás megbocsátása, az önmagáról való elfeledkezés, a megtévesztett tömegek sajnálata. Mindketten ugyanúgy semmibe veszik a gazdagokat, és nem tesznek különbséget az *enyém* és a *tied* között. A vágyuk az volt, hogy a beavatás minden szent misztériumának felfedése nélkül a tudatlanoknak és a félrevezetetteknek, azoknak, akiknek az életben a teher túl nehéz volt, elegendő reményt adjanak, és megsejtsenek annyi igazságot, ami elegendő a támogatásukra a legnehezebb óráikban. De mindkét reformer céljai megghiúsultak, későbbi követői túlságos buzgalmának következtében. Mivel a Mesterek szavait félreértették és félreértelmezték, most láthatjuk a következményeket!

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *De Buddhának biztosan tagadnia kellett a lélek halhatatlanságát, ha valamennyi orientalista és a saját papjai is ezt mondják!*

T: Az arhatok követni kezdték Mesterük eljárását, és a papok többsége, akik követték őket, nem voltak beavatottak, ahogyan a kereszténységben sem, és így apródonként a legnagyobb ezoterikus igazságok szinte teljesen elvesztek. Erre az a bizonyíték, hogy a ceyloni két létező szektából a szíami a halált az egyéniség és a személyiség teljes megszűnésének hiszi, a másik pedig a Nirvâna-t magyarázza, ahogyan mi, teozófusok is tesszük.

K: *De ebben az esetben a buddhizmus és a kereszténység miért képviseli egy bizonyos hitnek a két szembenálló pólusát?*

T: Mert a feltételek, amelyek között hirdették ezeket, nem ugyanazok voltak. Indiában a brahmanok, akik féltékenyek voltak a felsőbbrendű tudásukra, és kizártak abból minden kasztot a sajátjuk kivételével, emberek millióit terelték a bálványimádásba és szinte a fétisizmusba. Buddhának halálos csapást kellett mérnie az egészségtelen képzelődés és a fanatikus babonaság túlburjánzására, ami akkora tudatlanságot eredményezett, amelyet sem azelőtt, sem azóta nem láttunk. Jobb egy filozofikus ateizmus, mint egy ennyire tudatlan istenimádat azoknak,

Akik kiabálnak az isteneiknek,
de nem hallják meg őket,
Vagy nem figyelnek rájuk,

és akik mentális kétségbeesésben élnek és halnak. Mindezekelőtt meg kellett állítania a babonaságnak ezt az iszapos özönét, és gyökerestől kiirtania a tévhiteket, mielőtt átadhatta az igazságot. És nem tudta kiadni az egészet ugyanazon jó okból, amiért Jézus sem, aki emlékezteti a tanítványait, hogy a Mennysorság misztériumai nem a tudatlan tömegeknek valók, hanem egyedül csak a kiválaszt-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

tottaknak, és ezért az emberekhez példázatokban beszélt (*Máté 13:10,11*) – így az óvatossága vezette Buddhát is, hogy túl sok mindent eltitkoljon. Még azt sem volt hajlandó elmondani Vacchagotta szerzetesnek, hogy van-e vagy nincs Én az emberben. Amikor sürgették, hogy válaszoljon, „az emelkedett csendben maradt”.

Beavatott tanítványának, Ánanda-nak, aki ennek a hallgatásnak az okáról kérdezősködik, Buddha világos és egyértelmű választ ad abban a párbeszédben, amit Oldenburg fordított le a *Samyuttaka Nikaya*-ból:

Ha én, Ánanda, amikor az érdeklődő szerzetes, Vacchagotta azt kérdezte tőlem, hogy „Van-e Én?”, azt válaszoltam volna, hogy „Igen, van Én”, akkor, Ánanda, ez megerősítette volna a brahmanok tanítását, akik hisznek az állandóságban.

Ha én, Ánanda, amikor az érdeklődő szerzetes, Vacchagotta azt kérdezte tőlem, hogy „Nincs Én?”, azt válaszoltam volna, hogy „Nem, nincs Én”, akkor, Ánanda, ez megerősítette volna azok tanítását, akik hisznek a megsemmisülésben.

Ha én, Ánanda, amikor az érdeklődő szerzetes, Vacchagotta azt kérdezte tőlem, hogy „Van-e Én?”, azt válaszoltam volna, hogy „Igen, van Én”, szolgálta volna-e az én célomat, Ánanda, elültette-e volna benne azt a tudást, hogy minden létezés (dhamma) nem-én?

Viszont ha azt válaszoltam volna, Ánanda, hogy „Nem, nincs Én”, akkor, Ánanda, ez csak azt eredményezte volna az érdeklődő szerzetesnél, Vacchagottánál, hogy az egyik zavarodottságból egy másikba taszítom. „Áz én Én-em nem létezett korábban? De most már soha többé nem is létezik!”

Ez bármi másnál jobban mutatja, hogy Gautama Buddha visszatartotta az ilyen nehéz metafizikai tanításokat a tömegektől azért, hogy ne zavarja őket jobban össze. Amire gondolt, az a személy, időleges én és a felsőbb Én közötti különbség volt, ami rávetíti a fényét az elpusztíthatatlan ÉN-re, az ember szellemére.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Ez Gautama-ra vonatkozik, de milyen módon érinti az Evangéliumokat?*

T: Olvassa a történelmet, és gondolkodjon el rajta. Az Evangéliumokban elbeszélte, állítólag megtörtént események idején volt egy hasonló intellektuális erjedés, ami az egész világon lezajlott, csak éppen ellentétes eredménnyel keleten és nyugaton. A régi istenek kihaltak. Miközben a művelt osztályok belesodródtek a hitetlen szadduceusok nyomában materialista alkudozásokba és pusztán holtbetűs mózesi vitákba Palesztinában, Rómában pedig erkölcsi züllöttségbe, a legalsóbb és legszegényebb osztályok a varázslatok és idegen istenek után futottak, vagy álszentekké, vagy még rosszabbakká váltak. Újra elérkezett az idő egy spirituális reformra. A zsidók kegyetlen, antropomorf és féltékeny istenét a „szemet szemért, fogat fogért”, a vérontásnak és állatok feláldozásának vérszomjas törvényeivel alárendelt helyre kellett száműzni, és felváltani a könyörületes „titokban levő Atyával”.

Az utóbbit nem egy kozmoszon túli istenként, hanem a testi ember megváltójaként kellett bemutatni, aki a saját szívében és lelkében található, a szegényében ugyanúgy, mint a gazdagéban. Csakúgy, mint Indiában, itt sem lehetett a beavatás titkait kifecsegni, nehogy odaadják a legszentebbet a kutyának, és gyöngyöt szórjanak a disznók elé, mert mind a titkot feltárót, mind a feltárt dolgot letaposnák.

Így mind Buddha, mind Jézus szándékos elhallgatása – az utóbbi akár a neki tulajdonított történelmi időben élt, akár nem – az egyik esetben a déli buddhizmus üres tagadásához, a másikon pedig a keresztény egyház három eltérő formájához és a protestáns Anglia 200 szektájához vezetett.

VI.

TEOZÓFIAI TANÍTÁSOK A TERMÉSZETRŐL ÉS AZ EMBERRŐL

A MINDEN EGYSÉGE A MINDENBEN

K: *Miután elmondta, mi nem az Isten, a lélek és az ember az ön álláspontja szerint, tájékoztatna arról, hogy az önök tanításai szerint mik ezek?*

T: Eredetükben és az örökkévalóságban a három – hasonlóan az univerzumhoz és minden benne levőben – egy az abszolút egységgel, a megismerhetetlen isteni esszenciával, amiről korábban már beszéltem. Nem a teremtésben hiszünk, hanem az univerzum periodikus és egymást követő megjelenésében a tárgyasulatlanból a létezés tárgyasult síkján, szabályos időközönként, mérhetetlen időtartamok periódusait lefedve.

K: *Ki tudná bővebben fejteni a kérdést?*

T: Első hasonlatként és egy helyesebb elképzelés felé vivő segítségként vegyük a szoláris évet, másodikként pedig annak az évnek a két felét, ami az Északi sarkon egy hat-hat hónap hosszúságú nappalt és éjszakát hoz létre. Most képzeljük el – ha tudjuk – a 365 napos szoláris év helyett az örökkévalóságot. Jelentse a Nap az univerzumot, a hat hónapos sarki nappalok és éjszakák olyan nappalokat és éjszakákat, amik 182 nap helyett 182 billió és trillió évig tartanak. Ahogyan a Nap felkel minden reggel a tárgya-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

sult horizontunkon a (számunkra) tárgyiasulatlan és túloldali térből, ugyanígy emelkedik ki periodikusan az univerzum a tárgyiasultság síkjára a tárgyiasulatlanságéről – az előbbi túloldaláról. Ez az „Élet Ciklusa”. Ahogyan pedig a Nap eltűnik a horizontunkról, ugyanígy eltűnik az univerzum szabályos időközönként, amikor eljön az „Egyetemes Éjszaka”. A hinduk az ilyen váltakozásokat „Brahmâ nappalának és éjszakájának” nevezik, vagy pedig *manvantara* és *pralaya* (felbomlás) időszakának. A nyugatiak hívhatják ezeket egyetemes nappaloknak és éjszakáknak, ha így jobban tetszik. Az utóbbi folyamán (éjszaka) minden a Mindenben van, minden atom visszaoldódik az egy homogenitásba.

AZ EVOLÚCIÓ ÉS AZ ILLÚZIÓ

K: *De akkor ki az, aki minden alkalommal megteremti az univerzumot?*

T: Senki nem teremti meg. A tudomány a folyamatot evolúciónak nevezi, a kereszténység előtti filozófusok és az okkultisták kiáradásnak nevezték, mi, okkultisták és teozófusok csak az egyetemes és örökkévaló valóságot látjuk benne, amely önmaga perodikus tükröződését rávetíti a végtelen tér mélységeire. Ezt a tükröződést, amit önök a tárgyiasult anyagi univerzumnak tekintenek, mi egy időleges „illúzió”, és nem egyébnek tartjuk. Egyedül csak az örökkévaló a valóságos.

K: *Ebben az esetben ön és én is „illúziók” vagyunk.*

T: Tovatűnő személyiséggént, ma egy személyiség, holnap egy másik, igen, azok vagyunk. Nevezné-e az északi fény, az aurora borealis hirtelen felvillanásait „valóság-nak”, noha annyira valóságos, amilyen csak lehet, miközben ön nézi? Nyilvánvalóan nem, az a hatás, ami létrehoz-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

za, ha állandó és örökkévaló, ami az egyedüli valóság, míg a hatás csupán egy tovatűnő illúzió.

K: *Mindez nem magyarázza meg nekem, hogy ez az „illúzió” nevezett univerzum hogyan jön létre, a tudat hogyan lesz, hogyan nyilvánítja meg magát az öntudatlanból, ami van.*

T: Ez csak a véges tudatunk számára „öntudatlan”. Valóban idézhetjük Szt. János (1:5) sorát, és elmondhatjuk: „És az [abszolút] világosság [ami számunkra sötétség] a sötétségben [ami képzeletbeli anyagi fény] fénylik, de a sötétség nem fogadta be azt.” Ez az abszolút fény az abszolút és megváltoztathatatlan törvény is. Akár kisugárzással, akár kiáradással – nem kell összevesznünk a fogalmakon – az univerzum kilép a homogén tárgyasulatlanságából a megnyilvánulás első síkjára – úgy tanuljuk, hogy hét síkja van. Minden síkon egyre sűrűbbé és anyagibbá válik, amíg el nem éri ezt a mi síkunkat, amelyen az egyedüli világ, aminek a tudomány megközelítőleg ismeri és érti a fizikai összetételét, a bolygó- vagy naprendszer, amiről azt mondják, hogy egy egyedülálló rendszer.

K: *Mit ért azon, hogy egyedülálló?*

T: Arra gondolok, hogy bár a természet alapvető törvényei és a törvények egyetemes működése egységes, mégis a naprendszerünk – hasonlóan minden más ilyen rendszerhez a kozmoszban levő milliók közül –, de még a földünk is a megnyilvánulás saját programjával rendelkezik, ami különbözik az összes többi megfelelő programjától. Beszélünk más bolygók lakóiról, és azt képzeljük, hogy ha ők emberek, vagyis gondolkodó lények, akkor olyanoknak kell lenniük, mint mi vagyunk. Költők, festők és szobrászok képzelete mindig úgy jeleníti meg az angyalokat, mint az ember gyönyörű másolatait – *szárnyakkal* kiegészítve.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Mi azt mondjuk, hogy ez hiba és tévedés, mert ha csak ezen a kicsi földön az ember ekkora sokféleséget talál a növényzetében, az állatvilágában és az emberek között – a tengeri hínártól a libanoni cédrusig, a medúzától az elefántig, a busmantól és a négertől a Belvederei Apollónig –, akkor a kozmikus és planetáris körülmények változásának teljesen különböző növényzetet, állatvilágot és emberiséget kell eredményeznie.

Ugyanazok a törvények a dolgok és lények teljesen eltérő sorozatát fogják kialakítani még a mi bolygónkon, illetve rendszerünk többi bolygóján is. Mennyire különbözőbbnek kell lennie a külső természetnek más naprendszerekben, és mekkora ostobaság más csillagokat, világokat és emberi lényeket a sajátunk alapján megítélni, mint ahogyan a természettudomány teszi!

K: *De milyen adatai vannak erre az állításra?*

T: Olyan, amit a tudomány általánosságban soha nem fog bizonyítékként elfogadni – bölcsek végtelen sorának összegzett tanúságtétele. Szellemi látásuk, a vak test által nem akadályozott pszichikus és szellemi érzékeiken keresztül tett felfedezéseik szisztematikusan megvizsgálták és összehasonlították egymást és azok átrostált természetét. Mindazt elvetették, amit nem erősített meg egyhangú és közös tapasztalás, és csak azt jegyezték fel és nyilvánították igazságnak, amiről különböző korokban, különböző éghajlatokon és folytonos megfigyelések számtalan sorozatán keresztül azt találták, hogy megegyezik, és állandó további megerősítést kap.

A mi pszicho-spirituális tudományunk tudósai és tanulmányozói által használt módszerek nem különböznek azoktól, amiket a természet- és fizikai tudományok tanulmányozói használnak – mint láthatja. Csak a mi kutatási területeink két különböző síkon vannak, az eszközeinket

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

pedig nem emberi kéz készíti, ami miatt talán ezek megbízhatóbbak. A kémikusok és természettudósok kémcsövei, akkumulátorai és mikroszkópjai elromolhatnak, a távcsövek és a csillagászok időmérő eszközei tönkremehetnek, a mi feljegyző eszközeinket azonban nem befolyásolják az időjárás vagy az elemek.

K: *És ezért önök fenntartás nélkül hisznek bennük?*

T: A hit olyan szó, amit nem találhat meg a teozófiai szótárakban: mi megfigyelésen és tapasztaláson alapuló tudásról beszélünk. Megvan azonban az a különbség, hogy amíg a természettudomány megfigyelése és tapasztalása nagyjából annyi munkahipotézis felállításához vezet a tudósokat, mint ahány elme dolgozik a kifejtésükön, addig a mi tudásunk csak azokat a tényeket engedi meg hozzáadni a tanaihoz, amik tagadhatatlanná váltak, és amik teljesen és tökéletesen bizonyítottak. Nincs két meggyőződés vagy hipotézis ugyanabban a témában.

K: *Ilyen adatok alapján jutottak arra, hogy elfogadják azokat a furcsa elméleteket, amiket az Esoteric Buddhism-ban találunk?*

T: Pontosan. Lehet, hogy ezek az elméletek némileg pontatlanok a kisebb részleteikben, és még tévesek is, ahogyan a világi tanulók magyarázzák, mindazonáltal a természetben található tények, és közelebb járnak az igazsághoz, mint bármilyen tudományos hipotézis.

BOLYGÓNK HÉTSZERES FELÉPÍTÉSÉRŐL

K: *Jól értem, hogy önök a földünket egy földlanc részét képezőként írják le?*

T: Igen. De a másik hat „föld” vagy bolygó a tárgyasulásnak nem ugyanazon a síkján van, mint a földünk, ezért nem láthatjuk azokat.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *A nagy távolság miatt?*

T: Egyáltalán nem, hiszen pusztá szemmel nemcsak a bolygókat látjuk, hanem a mérhetetlenül nagyobb távolságra levő csillagokat is, hanem annak köszönhetően, hogy ez a hat bolygó kívül esik fizikai eszközeink észlelési tartományán vagy a fizikai létezés síkján. Nem csak arról van szó, hogy anyagi sűrűségük, tömegük vagy szövetedük különbözik teljesen a földiétől és a többi ismert bolygóétól, hanem ezek (számunkra) a tér teljesen eltérő úgymond rétegében vannak, olyan rétegben, amit nem lehet érzékelni vagy érezni a fizikai érzékszerveinkkel.

Amikor pedig „réteget” mondok, kérem, ne engedje meg a fantáziájának, hogy azt sugallja, közetrétegekhez hasonló rétegekről van szó, amik egymásra települtek, mert ezzel csak egy újabb képtelen téveszméhez jutna. Amit „rétegen” értek, az a végtelen térnek az a síkja, amely természeténél fogva nem tartozhat a közönséges éber – akár mentális, akár fizikai – érzékelésünk alá, amely azonban a természetben a normál mentalitásunkon vagy tudatunkon kívül, a mi háromdimenziós terünkön kívül és a mi időfelosztásunkon kívül létezik.

A hét alapvető sík vagy réteg mindegyikének a térben – természetesen összességében Locke definíciója szerinti tiszta térben, nem pedig a mi végtelen terünkben – megvan a maga tárgyasultsága és tárgyasulatlansága, a maga tere és idője, a maga tudatossága és érzékei. Mindez azonban aligha érthető olyan ember számára, akit a gondolkodás modern módján képeztek.

K: *Mit ért az érzékek különböző csoportján? Van valami a mi emberi „síkon”, amit fel tudna hozni annak szemléltetésére, amit mond, csak hogy világosabb elképzelésem legyen arról, hogy mit ért az érzékek, terek és a megfelelő érzékelések ilyen változatosságán?*

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

T: Semmi, kivéve talán az, ami a tudomány számára egy ruhafogas lehetne, amire felakaszthat egy ellenérvet. Az érzékek eltérő csoportjával rendelkezünk az áloméle-tünkben, ugye? Érzünk, beszélünk, hallunk, látunk, ízle-lünk, és általánosságban egy különböző síkon működünk. A tudatunk állapotának a változását bizonyítja az a tény, hogy a cselekmények és éveket felölelő események egy pil-lanat alatt átfutnak az elménken, amikor gondolkodunk. Nos, a mentális működésünk különleges gyorsasága az ál-mokban és az összes többi funkció jelenlegi tökéletes ter-mészetessége mutatja, hogy egy teljesen más síkon vagyunk. Filozófiánk azt tanítja, hogy hét alapvető erő van a természetben, és így hét tudatállapot létezik, amely-ben az ember tud élni, gondolkodni, emlékezni és létezni. Ezeket itt felsorolni lehetetlenség, és ehhez az embernek a keleti metafizika tanulmányozása felé kell fordulnia. De ebben a két állapotban – az ébrenlétiben és az álomban – minden közönséges halandó, a művelt filozófustól a sze-gény, tanulatlan vademberig rendelkezik jó bizonyítékkal arra, hogy ezek az állapotok különböznek.

K: *Önök nem fogadják el a biológia és a pszichológia jól is-mert magyarázatait az álomállapot leírására?*

T: Nem. Elutasítjuk még az önök pszichológusainak a hipotéziseit is, és a keleti bölcsesség tanításait részesítjük előnyben. Hiszünk a kozmikus létezés és a tudatállapotok hét síkjában, az univerzum vagy a makrokozmosz eseté-ben pedig megállunk a negyedik síknál, lehetetlennek ta-lálva, hogy a bizonyosság legkisebb mértékével is azon túl lépjünk. A mikrokozmosz, vagyis az ember esetében vi-szont szabadon elmélkedünk a hét állapotáról és principi-umáról.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Hogyan magyarázza ezeket?*

T: Mindenekelőtt két megkülönböztethető lényt találunk az emberben: a szellemi és a fizikai, az embert, aki gondolkodik és az embert, aki feljegyez ezekből a gondolatokból annyit, amennyit csak képes magában feldolgozni. Ezért két elkülöníthető természetre osztjuk, a felső vagy a szellemi lényre, amely három „princípiumból” vagy aspektusból áll, és az alsó vagy fizikai négyességre, így kapjuk összességében a hetet.

AZ EMBER HÉTSZERES TERMÉSZETE

K: *Ez ugyanaz az osztályozás, mint amit mi szellemnek, léleknek és a testi embernek nevezünk?*

T: Nem. Ez a régi platóni felosztás. Platón beavatott volt, ezért nem mehetett bele a tiltott részletekbe, viszont aki megismerkedik az ősi tanítással, megtalálja a hetet a lélek és a szellem különböző platóni kombinációiban. Ő úgy tekintett az emberre, mint aki két részből áll, egy örökkévalóból, amely ugyanabból az esszenciából képződött, mint az Abszolút, a másik pedig halandó és romlandó, akinek az összetevő részei a kisebb, „teremtett” istenektől erednek. Úgy mutatja be, hogy az ember (1) egy halandó testből, (2) egy halhatatlan princípiumból és (3) egy „különálló, halandó típusú lélekből” tevődik össze. Ez az, amit mi rendre a fizikai embernek, a szellemi léleknek vagy szellemnek (nous) és az állati léleknek (psyche) nevezünk.

Ezt a felosztást alkalmazta Pál, egy másik beavatott is, aki azt állítja, hogy van egy pszichikus test, amely bele van ültetve a romlandóba (asztrális vagy fizikai testbe), és egy szellemi test, amely romolhatatlan szubsztanciából áll. Még Jakab (3:15) is ugyanezt erősíti meg, amikor azt mondja, hogy „Ez nem az a bölcsesség (az alsóbb lelkün-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

ké), a mely felülről jó, hanem földi, testi és ördögi”, míg a másik az égi bölcsesség.

Nos, olyan teljesen világos, hogy Platón, de még Püthagorasz is, miközben csak három princípiumról beszél, de hét különálló feladatot oszt ki rájuk, azok különböző összetételeiben, hogy ha szembeállítjuk a mi tanításainkkal, akkor ez teljesen egyértelművé válik. Készítsünk egy felületes áttekintést erről a hét aspektusról úgy, hogy rajzolunk egy táblázatot (l. a következő oldalon)

{Sinnett *Esoteric Buddhism*-ában a d, az e és az f neve rendre az állati, az emberi és a szellemi lélek, és ez is megfelelő. Bár az *Esoteric Buddhism*-ban levő princípiumok meg vannak számozva, ennek szigorúan mondva nincs értelme. Egyedül a kettős monádról (âtmâ-buddhi) elfogadható, hogy a két legfelsőbb számúnak (6. és 7.) gondolják. Ami az összes többit illeti, mivel csak azt a princípiumot, amely uralkodó az emberben, kell figyelembe venni elsőként és legfőbbként, általános szabály az, hogy sorszámozás nem lehetséges. Egyes embereknél a felsőbb értelem (a manasz vagy az 5.) az, ami uralja a többit, másoknál az állati lélek (kâma rûpa) az, ami a legfőbb uralkodó, ami a legállatiasabb ösztönöket mutatja fel, stb.}*^{*}

* A {...} közötti rész az eredeti kiadásban lábjegyzetben volt. – A szerk.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

TEOZÓFIAI OSZTÁLYOZÁS

	Szanskrit fogalom	Exoterikus jelentés	Magyarázat
Alsó négyesség	(a) Rûpa vagy Sthûla Sharîra	(a) Fizikai test	(a) Ez minden más „princípi-um” hordozója az élet során.
	(b) Prâna	(b) Élet- vagy vitális princí- pium	(b) Csak az (a)-hoz, (c)-hez és (d)-hez szükséges, valamint az alsó manasz feladataihoz, amelyek összefogják mindezeket, a fizikai agyra korlátozva
	(c) Linga Sharîra	(c) Asztrális [éterikus] test	(c) A testmás, a fantom test
	(d) Kâma Rûpa	(d) Az állati vágyak és szenvedélyek székhelye	(d) Ez az állati ember központja, ahol az elválasztó vonal húzódik, ami elválasztja a halandó embert a halhatatlan lénytől.
Felső, elpusztíthatatlan hármasság	(e) Manasz – a feladataiban egy kettős princípium	(e) Elme, érte- lem, a felső emberi elme, aminek a fé- nye vagy su- gárzása a mo- nádhoz kap- csolódik a ha- landó ember élete során	(e) Az ember jövőbeli állapota és a karmikus sorsa attól függ, hogy a manasz lefelé, a kâma rûpa, az állati szenvedélyek felé vonzódik-e jobban, vagy felfelé, a buddhi, a szellemi Én felé. Utóbbi esetben az elme (manasz) egyéni szelle- mi törekvéseinek felső tudatosságát, ami hasonlít a buddhira, az magába olvasztja, és kialakítja az Én-t, ami átlép a devachani üdvösségbe
	(f) Buddhi	(f) Szellemi lélek	(f) A tiszta egyetemes szellem hordozója
	(g) Âtmâ	(g) Szellem	(g) Egy az Abszolúttal, mint annak kisugárzása

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Nos, mi az, amit Platón tanít? Beszél a belső emberről, amely két részből épül fel, az egyik megváltoztathatatlan és mindig ugyanaz, aki ugyanabból a szubsztanciából áll, mint az Istenség, a másik pedig halandó és romlandó. Ez a két rész található meg táblázatunk felső hármasságában és az alsó négyességében. Úgy magyarázza, hogy a lélek (*psyche*) hozzáköti magát a *nous*-hoz (isteni szellemhez vagy szubsztanciához*), akkor mindent jól és helyesen csinál, máshogyan van azonban, amikor az *anoia*-hoz (az ok-talan, vagyis értelem nélküli állati lélekhez) köti magát. Itt van tehát a manasz, vagyis általában a lélek a két aspektusában. Amikor az *anoia*-hoz (a *kâma rûpa*-hoz, vagy az „állati lélekhez” az *Esoteric Buddhism*-ban) kapcsolódik, akkor a teljes felbomlás felé rohan, már ami a személyes én-t illeti. Amikor pedig a *nous*-hoz (*âtma*-buddhi) köti magát, akkor belekeveredik a halhatatlan, elpusztíthatatlan Én-be, és akkor, ami a személyes én szellemi tudata volt, halhatatlanná válik.

A LÉLEK ÉS A SZELLEM KÖZÖTTI KÜLÖNBSÉG

K: *Önök tényleg minden személyiség megsemmisülését tanítják, amivel egyes spiritisták vádolják önöket?*

T: Nem. Ellenfeleink elkezdtek képtelen vádakkal illetni, mert ez a dualitással kapcsolatos kérdés – az isteni Én egyénisége és az emberi állat személyisége – magába

* Platón *nous*-át Pál „szellemnek” nevezi, mivel azonban ez a szellem „szubsztancia”, így természetesen a buddhi-t, nem pedig az *âtma*-t jelentette, mivel az utóbbit filozófiai értelemben nem lehet „szubsztanciának” nevezni semmilyen körülmények között. Mi bele vesszük az *âtma*-t az emberi „princípiumok” közé, hogy ne okozzunk további zűrzavart. Valójában ez nem *emberi* princípium, hanem az egyetemes abszolút princípium, aminek a buddhi, a lélek-szellem a hordozója.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

foglalja annak lehetőségét, hogy a valódi halhatatlan Én megjelenik a szeánsz-szobákban „materializált szellemként”, amit mi tagadunk – ahogyan már elmagyaráztam.

K: *Az imént arról beszélt, hogy a psyche a teljes megsemmisülése felé rohan, ha az anoia-hoz köti hozzá magát. Mit értett Platón, és mit ért ön ezen?*

T: Úgy gondolom, a személyes tudat teljes megsemmisülése kivételes és ritka eset. Az általános és szinte mindig az a szabály érvényesül, hogy a személyes belekeveredik az Én egyéni vagy halhatatlan tudatába, egy átalakulás vagy isteni átváltozás történik, és a teljes megsemmisülés csak az alsóbb négyességet érinti. Elvárja-e, hogy a test embere (vagyis az időleges személyiség), az állati ösztönei és még a fizikai élete is túléljen a szellemi Én-nel, és örökkévalóvá váljon? Természetesen mindezek megszűnnek létezni, akár a testi halállal, akár hamarosan az után. Idővel teljesen szétoszlik, és eltűnik szem elől, mivel egészként megsemmisül.

K: *Akkor tagadják a test feltámadását is?*

T: A leghatározottabban igen! Miért fogadnánk el, akik hiszünk az ősi ezoterikus filozófiában, a késői keresztény teológia filozófiát nélkülöző okoskodásait, amiket a gnosztikusok egyiptomi és görög exoterikus rendszereiből kölcsönöztek?

K: *Az egyiptomiak tisztelték a természetszellemeket és még a hagymákat is istenítették, az önök hindui bálványimádók a mai napig, a zoroasztriánusok a Napot imádták és még mindig imádják, a legjobb görög filozófusok pedig vagy álmodozók, vagy materialisták voltak – tanúk erre Platón és Démokritosz. Látja a különbséget?*

T: Lehet, hogy így van az önök modern teológiai, sőt, tudományos kátéiban, de nem így van az elfogulatlan el-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

mék számára. Az egyiptomiak az „Egy, csak Egyet” Nout-ként tisztelték, és ez az a szó, amiből Anaxagorasz megkapta a *nous* elnevezését, vagy, ahogyan ő hívja, νοῦς ἀνοικραυής, „az önhatalmú elme vagy szellem”, ἀρχή τῆς ἐνέργειας, „a legfőbb hajtóerő”, vagyis mindennek a primum mobile-je. Számára a *nous* Isten volt, a *logos* pedig az ember volt, az előbbi kiáradása. A *nous* a szellem (akár a kozmoszban, akár az emberben), a *logos* pedig, akár az univerzum, akár az asztrális test, az előbbi kiáradása, míg a fizikai test csupán az állati összetevő.

A külső képességeink a *phenomena*-t (jelenségeket) érzékelik, egyedül a *nous*-unk képes felismerni azok *noumenon*-jait. Egyedül a *logos* vagy a *noumenon* az, ami túlél, mert valódi természetében és lényegében halhatatlan, és az emberben levő *logos* az örökkévaló Én, az, ami reinkarnálódik, és örökké fennmarad. De a szertefoszló vagy külső árnyék, annak az isteni kiáradásnak az átmeneti öltözeke, amely visszatér a forrásához, ahonnan előtört, hogyan lehet az, ami „a romolhatatlanságban emelkedett fel”?

K: Még mindig aligha tudnak kibújni a vád alól, hogy az ember szellemi és fizikai összetevőinek egy új osztályát vezették be, mert nincs olyan filozófus, aki ezekről beszélne, noha önök úgy hiszik, hogy Platón beszél.

T: Én pedig egyetértek ezzel a hittel. Nemcsak Platón, hanem Püthagorasz is ugyanezt a felosztást követte.

{„Platón és Püthagorasz – mondja Plutarkhosz – a lelket két részre osztják, a racionális [értelmi] és az irracionális lélekre [*agnoia*]. Az ember lelkének az a része, amely racionális, az örökkévaló, mert bár nem Isten, viszont egy örökkévaló istenség terméke, viszont a léleknek az a része, amely nem rendelkezik értelemmel [az *agnoia*], az meghal”. Az *agnosztikus* modern fogalom az *a-gnosticos*-ból ered, ami az *agnoia* szóval rokon. Kíván-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

csiak vagyunk, hogy Huxley-nak, a szó megalkotójának miért kellett összekapcsolnia remek intellektusát az „értelemmel nem rendelkező lélekkel”? Vajon ez a modern materialista túlzásba vitt szerénysége?}*

Ő úgy írta le a lelket, mint egy önműködő egységet (*monas*), ami három összetevőből áll, a *nous*-ból (szellem), a *phren*-ből (elme) és a *thumos*-ból (élet-lehelet, vagy a kabbalisták *nephesh*-e), amely három megfelel a mi Átma-buddhi-nknak (felső szellemi lélek), a manasznak (az Én) és a kâmarûpa-nak a manasz alsóbb tükröződésével együtt.

Amit a régi görög filozófusok általánosságban léleknek neveztek, azt mi szellemnek vagy szellemi léleknek hívjuk, ez a buddhi, ami az âtmâ – a *To Agathon*, vagy Platón Legfőbb Istensége – hordozója. Az a tény, hogy Püthagorasz és mások azt állítják, hogy a *phren*-ben és a *thumos*-ban osztozunk az állatokkal, azt bizonyítja, hogy ebben az esetben az alsóbb manaszi tükröződésre (ösztönre) és a kâma rûpa-ra (állatias szenvedélyekre) gondolnak. Mivel pedig Szókratész és Platón elfogadták ezt vezérfonalként, és követték azt, akkor, ha ehhez az öthöz, nevezetesen a *To Agathon*-hoz (Istenség vagy âtmâ), a *psyche*-hez (a lélek annak összefoglaló értelmében), a *nous*-hoz (szellem vagy elme), a *phren*-hez (fizikai elme) és a *thumos*-hoz (kâma rûpa vagy szenvedélyek) hozzáadjuk a misztériumok *eidolon*-ját (az árnyékforma vagy emberi testmás) és a *fizikai testet*, akkor könnyű belátni, hogy mind Püthagorasz, mind Platón elképzelései azonosak voltak a mieinkkel. Még az egyiptomiak is tartották magukat a hetes felosztáshoz. Azt tanították, hogy a léleknek (Én-nek) a távozásakor át kellett haladnia a hét kamráján vagy princípiumán, azokon is, amiket hátrahagyott, és azokon is, amiket ma

* A {...} közötti rész az eredeti kiadásban lábjegyzetben volt. – A szerk.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

gával vitt. Az egyedüli különbség az – mindig észben tartva a misztérium-tanítások felfedésének büntetését –, ami a halállal kapcsolatos, ők a tanítást csak nagy vonalakban ismertették, mi viszont bővebben kifejtjük és részletesen elmagyarázzuk. Azonban, bár mi átadunk a világnak, amennyi csak törvényes, még a mi tanításunkban is néhány fontos részletet visszatartunk, amiket csak azok, akik az ezoterikus filozófiát tanulmányozzák, és hallgatási fogadalmat tettek, jogosultak ismerni.

A GÖRÖG TANÍTÁSOK

K: *Vannak nagyszerű görög, latin, szanszkrit és héber tudósaink. Hogyan van az, hogy semmit sem találunk a fordításaikban, amik vezérfonalat adnának ahhoz, amit ön mond?*

T: Mert az önök fordítói kiváló műveltségük ellenére a filozófusokból, különösen a görögökből misztikus írók helyett ködös írókat csináltak. Vegyük példaként Plutarkhoszt, és olvassuk el, mit mond az ember „princípiumairól”. Amit leírt, azt szó szerint fogadták el, és metafizikai babonaságnak és tudatlanságnak tekintették. Hadd mutassak egy példát ettől a szerzőtől:

Az ember összetett, és tévednek azok, akik úgy gondolják, hogy csak két részből áll. Mert úgy képzelik, hogy az értelem [agy-értelem] a lélek [felső hármasság] része, de nem kisebb tévedésben vannak, mint azok, akik a lelket a test részévé teszik [tehát azok, akik a hármasságot a romlandó, halandó négyesség részévé teszik]. Mert az értelem [nous] annyira meghaladja a lelket, amennyivel a lélek jobb és istenibb a testnél. A léleknek [psyche] ez az összetétele a megértéssel [nous] együtt adja ki az értelmet, a testtel [vagy thumos, az állati lélek] együtt a szenvedélyt, amiből az egyik az öröm és a fájdalom kezdete vagy eredete, a másik pedig az erény és a bűné. Ez a három összetevő összekapcsol-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

lódott és összetömörödött, a föld adja a testet, a hold a lelket, a nap pedig az értelmet az ember létrejöttéhez.

Az utolsó mondat tisztán allegorikus, és csak azok fogják megérteni, akik járatosak a megfelelések ezoterikus tudományában, és tudják, melyik bolygó melyik princípiumnak felel meg. Plutarkhosz a princípiumokat három csoportra osztja, és a testet a fizikai keret, az asztrális árnyék és a lélegzet alkotja, vagyis a háromszoros alsó rész összetételévé teszi, amely „a földből vétetett, és a földre tér vissza. A középső princípium és az ösztönös lélek, a második rész a holdtól származik, és örökké annak hatása alatt áll,* és csak a magasabb részt, vagy a *szellemi lelket* (buddhi) a benne levő *âtmikus* és *manaszi* alkotóelemekkel teszi a nap közvetlen kiadásává, aki itt a *To Agathon*-t, a Legfőbb Istenséget jelenti. Ezt bizonyítja az, amit ezután mond:

Most pedig azokról a halálokról, amiket halunk, az egyik az embert háromból kettővé teszi, a másik kettőből egygé. Az előbbi Demeter birodalmában és fennhatósága alatt van, amiből eredően a misztériumokban a *veλείν* nevet adták, ami emlékeztet a halálnak adott névre, *νελευνά*-ra. Az athéniai hajdanán az elhunytat Demeternek szenteltnek nevezték.

Itt láthatja a mi tanításunkat, ami az embert hetességnek mutatja be az élet folyamán, ötösségnek a halál után a kâmalokban, és hármasságnak, Én-nek, szellemi léleknek és tudatnak a devachanban. Ez az elkülönülés, először „Hadész rétjein” – ahogyan Plutarkhosz nevezi a kâmalokat –, majd a devachanban a Szent Misztériumok szerves alkotórésze volt az előadás során, amikor a beava-

* A kabbalisták, akik ismerik Jehovah, az élet- és gyermekadó viszonyát a holdhoz, valamint az utóbbi befolyását a nemzésre, látni fogják a lényeket csakúgy, mint egyes asztrológusok.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

tásra jelöltek eljátszották a halál teljes drámáját és egy megdicsőült szellemként való feltámadást, amely néven mi a *tudatot* értjük. Ez az, amire Plutarkhosz gondol, amikor ezt mondja:

És ahogyan az egyiknél, a földinél, úgy van a másik, égi Hermésznél. Ez hirtelen és erőszakkal elszakítja a lelket a testtől, Proserpina viszont gyengéden és hosszú időre szétválasztja a megértést a lélektől.

{Proserpina vagy Persephone itt a *halál utáni karmát* jelenti, amiről azt mondják, hogy szabályozza az alsóbb „princípiumok” szétválását a felsőbbektől: a lelket, mint *nephesh*-t, az állati élet leheletét, ami egy időre a kâmalokaban marad, az Én felsőbb összetevőitől, amely átlép a devachan, vagyis az üdvösség állapotába.}*^{*}

Emiatt nevezik *monogenes*-nek [ivartalanul szaporodó], aki csak fogantatott, vagy inkább önmagától fogant, mert az ember jobb része egyedülivé válik, amikor ő szétválasztja. Nos, egyik is, másik is megtörténik így természetszerűen. A végzet [fátum vagy karma] akarja úgy, hogy minden lélek – akár értelemmel [elmével], akár anélkül –, amikor elhagyja a testet, egy ideig barangolnia kell, bár nem mind ugyanabban a régióban, ami a föld és a hold között húzódik [kâmaloka].

{Amíg a magasabb, szellemi "princípium" elválik az alsóbb princípiumoktól, amik a kâmalokaban maradnak a felbomlásukig.}

Mert azok, akik igazságtalanok és züllöttek voltak, szenvednek a bűneiknek megfelelő büntetéstől, a jókat és az erényeseket pedig ott feltartóztatják, amíg megtisztulnak, és levezeklik mindazokat a fertőzéseket, amiket esetleg elkaptak a test fertőzéseiből, mint valamilyen fertőző betegtől. Ők a levegőnek a legenyhébb részében élnek, amit Hadész mezőinek neveznek, ahol

* A {...} közötti rész az eredeti kiadásban lábjegyzetben volt. A szerk.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

egy bizonyos meghatározott és kitűzött ideig kell maradniuk. Utána pedig, mintha visszatérnének egy vándorló zarándoklatból vagy hosszú száműzetésből az országukba, miután megkóstolták a boldogság ízét, amit elsősorban azok kapnak meg, akiket beavattak a szent misztériumokba. Ez keveredik össze a bánattal, a csodálattal és mindenkinek a sajátos és egyedi reményével.

Ez a nirvânai üdvösség, és nincs olyan teozófus, aki egyszerűbb, de azért ezoterikus nyelven leírhatná a Devachan mentális élvezeteit, ahol minden embernek megvan maga körül a saját paradicsoma, amit a tudata teremtett meg. Figyelnünk kell azonban arra az általános hibára, amibe túl sokan beleesnek, még a teozófusaink közül is. Ne képzeljük, hogy csak mert az embert hívjuk hetességné, ötösségné és hármasságnak, ezért hét, öt, vagy három lény összetétele volna, vagy ahogyan az egyik teozófus író is kifejezte, lehámozandó héjaké, egy hagyma héjaihoz hasonlóan. A „princípiumok” – ahogyan már mondtuk – a test, az élet és az asztrális eidolon, mindazok kivételével, amelyek szétszóródnak a halálkor, egyszerűen csak a *tudat aspektusai és állapotai*. Csupán egyetlen *valódi* ember van, aki fennmarad az életcikluson keresztül, és lényegét tekintve halhatatlan, ha formájában nem is, ez pedig a manasz, az elme-ember, vagy testet öltött tudat. A materialisták ellenvetése, akik tagadják annak lehetőségét, hogy az elme és a tudat anyag nélkül cselekedhet, a mi esetünkben szót sem érdemel. Mi nem utasítjuk el érvelésük helyességét, viszont egyszerűen megkérdézzük az ellenfeleinktől: Ismerik az anyag valamennyi állapotát, önök, akik eddig csak hármat ismertek? És honnan tudják, hogy az, amire Abszolút Tudatként vagy Istenségnként hivatkozunk, mert örökké láthatatlan és megismerhetetlen, vajon nem az-e – bár örökre kivonja magát az emberi

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

véges felfogásunk alól –, ami ennek ellenére az egyetemes szellem-anyag, vagy anyag-szellem a maga abszolút végtelenségében? Akkor ez ennek a szellem-anyagnak az egyik legalsóbb és manvatarai megnyilvánulásában töredezett aspektusa, ami a tudatos Én, amely megteremti a maga paradicsomát, egy ostoba paradicsomát, ami még mindig lehet egy üdvösségi állapot.

K: *De mi az a devachan?*

T: Szó szerint „az istenek földje”, egy állapot, a mentális üdvösség egyik állapota. Filozófiai értelemben egy mentális állapot, ami analóg, csak sokkal élénkebb és valóságosabb a legélénkebb álomnál. Ez a legtöbb halandó halál utáni állapota.

VII.

A KÜLÖNBÖZŐ HALÁL UTÁNI ÁLLAPOTOKRÓL

A FIZIKAI ÉS A SZELLEMI EMBER

K: *Örömmel hallom, hogy önök hisznek a lélek halhatatlanságában.*

T: Nem a lélekében, hanem az isteni szellemében, vagy inkább a reinkarnálódó Én halhatatlanságában.

K: *Mi a különbség?*

T: A filozófiánkban hatalmas, de ez túlságosan nehezen érthető és bonyolult kérdés ahhoz, hogy felszínesen érintsük. Ezeket külön kell majd elemeznünk, utána pedig egymással való kapcsolatukban. Kezddhetjük a szellemmel.

Azt mondjuk, hogy a szellem – Jézus „titokban levő Atyja” – vagyis az Átman egyetlen embernek sem egyéni tulajdonsága, hanem az az isteni esszencia, amelynek nincs teste, nincs formája, amely megmérhetetlen, láthatatlan, feloszthatatlan, az, ami nem *létezik*, és mégis *van*, ahogyan a buddhisták mondják a Nirvâna-ról. Ez csak beárnyékolja a halandót, az, ami beléhatol és áthatja az egész testet, mivel nem más, mint annak mindenütt jelenlevő sugara vagy fénye, ami a buddhin, a hordozó eszközén és közvetlen kiáradásán keresztül sugároz. Ez szinte minden régi filozófus állításainak titkos jelentése, amikor azt

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

mondták, hogy „az ember lelkének az *értelmes* része”^{*} soha nem lép be teljesen az emberbe, csupán többé vagy kevésbé beárnyékolja őt az *értelem nélküli* szellemi lelken vagy buddhin keresztül.

{Értelem nélküli abban az értelemben, hogy az Egyetemes Elme *tiszta* kiáradásaként nem lehet saját egyéni értelme az anyagnak ezen a síkján, hanem a holdhoz hasonlóan, amely a fényét a naptól kölcsönzi, az életét pedig a földtől, a buddhi a bölcsességének fényét az átmá-tól kapja, az értelmi jellemzőit pedig a manasztól veszi. Ami azonban homogén, annak önmagában nincsenek tulajdonságai.}

A {...} közötti rész az eredeti kiadásban lábjegyzetben volt.
– A szerk.

K: *Én abban a hitben élek, hogy egyedül az „állati lélek” az, ami értelem nélküli, nem pedig az „isteni lélek”.*

T: Meg kell tanulnia különbséget tenni, ami negatív módon vagy *passzívan* értelem nélküli, mert elkülönületlen, és ami *aktívan* és pozitív módon értelem nélküli. Az ember szellemi erők kölcsönhatása, valamint kémiai és fizikai erők kölcsönhatása, amik azokon keresztül lépnek működésbe, amiket „princípiumoknak” hívunk.

K: *Jó sok mindent olvastam erről a témáról, és nekem úgy tűnik, hogy a régebbi filozófusok elképzelései alaposan különböznek a középkori kabbalistákétól, bár egyes részletekben azért megegyeznek.*

T: A legalapvetőbb különbség közöttük és közöttünk a következő. Amíg mi a neoplatonikusokkal és a keleti tanításokkal együtt abban hiszünk, hogy a szellem (átmâ) soha nem száll le hiposztatikusan az élő emberbe, hanem csak a

^{*} Általános értelmében az „értelmes” szó olyan valamit jelent, ami az Örök Bölcsességből árad ki.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

belső emberre – az asztrális princípiumok pszichikus és spirituális összetevőjére – bocsátja rá többé-kevésbé a sugárzását, addig a kabbalisták azt állítják, hogy az emberi szellem, elszakítva magát a fény óceánjától és az egyetemes szellemtől, belép az ember lelkébe, ahol ottmarad az élet folyamán, bebörtönözve az asztrális hüvelyben. Minden keresztény kabbalista még mindig ugyanazt tartja, mivel képtelenek teljesen megszabadulni az antropomorf és bibliai tanításaiktól.

K: *És mit mondanak önök?*

T: Mi azt mondjuk, hogy mi csak a szellem, vagyis az átmâ sugárzásának jelenlétét engedjük meg az asztrális hüvelyben, már ami azt a szellemi sugárzást illeti. Azt mondjuk, hogy az embernek és a léleknek meg kell hódítania a halhatatlanságot úgy, hogy felemelkednek az egység felé, amivel – ha sikerrel járnak – végül összekapcsolódnak, és amibe végül úgymond beleoldódnak. Az ember egyéniesülése a halál után a szellemtől függ, nem pedig a lelkétől vagy a testétől. Bár a „személyiség” szó, abban az értelmében, ahogyan általánosságban értik, egy képtelenség, ha szó szerint használják a halhatatlan lényegünkre, viszont az utóbbi, mint az egyéni Én-ünk, egy különálló entitás, önmaga által halhatatlan és örökkévaló. Csak a fekete mágusok és megrögzött bűnözők esetében, olyan bűnözők esetében, akik életek hosszú sorozatában azok voltak – van az, hogy a ragyogó fonal, ami összekapcsolja a szellemet a személyes lélekkel a gyermek megszületésének pillanatától, erőszakosan szétszakad, és a testét elvesztett entitás elválik a személyes lélektől, mivel az utóbbi feloszlik anélkül, hogy a legkisebb benyomást is tenné magáról az előbbire. Ha ez az egyesülés az alsóbb vagy személyes manasz és az egyéni, reinkarnálódó Én között nem valósult meg az élet folyamán, akkor az előbbire az marad,

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

hogy osztozzon az alsóbb állati részek sorsában, hogy fokozatosan feloldódjon az éterben, és a személyisége feloszoljon. De még akkor is a szellemi Én fennmarad külön lényként. Csupán elveszít – azon egyedi és ebben az esetben tényleg értelmetlen élet után – egy devachani állapotot, amit egyébként élvezhetne ideálissá vált személyiségként, és szinte azonnal reinkarnálódik, miután rövid ideig élvezte a szabadságát bolygói szellemként.

K: *Az Isis Unveiled-ben azt a kijelentést találjuk, hogy az ilyen bolygói szellemek vagy angyalok, „a pogányok istenei vagy a keresztények arkangyalai” soha nem lesznek emberek a mi bolygónkon.*

T: Teljesen igaz. Azonban nem az „ilyen bolygói szellemek”, hanem a magasabb bolygói szellemek *egyes* osztályai. Ők soha nem lesznek emberek ezen a bolygón, mert ők felszabadult szellemek egy előző, korábbi világból, és mint ilyenek, nem tudnak ismét emberré válni ezen a földön. Viszont valamennyien élni fognak ismét a következő és sokkal magasabb *mahâmanvantara*-ban, miután vége lesz ennek a „nagy korszaknak” és a Brahma-i *pralaya*-nak (egy 16 számjegyű rövid időszaknak). Önnek ugyanis már természetesen hallania kellett, hogy a keleti filozófia arra tanít bennünket, hogy az emberiség ilyen „szellemekből” áll, akiket emberi testekben börtönöztek be. Az állatok és az emberek közötti különbséget ez jelenti: az előbbieket a „princípiumok” *potenciálisan* lelkesítik meg, az utóbbiakat pedig *ténylegesen*.^{*} Most már érti a különbséget?

^{*} Ennek teljes magyarázatát a *Titkos Tanítás* IV. kötetének kommentárjaiban találjuk meg.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Igen, de ez az elkülönítés minden korban a metafizikusok buktatója volt.*

T: Így van. A buddhista filozófia teljes ezotériája ezen a misztikus tanításon alapul, amit annyira kevesen értettek meg, és sok rendkívül művelt modern tudós olyan teljesen félreértelmezett. Még a metafizikusok is hajlamosak összetéveszteni az okot az okozattal. Egy Én, aki a halhatatlan életét szellemként nyerte el, ugyanaz a Belső Én fog maradni valamennyi földi újraszületése során, de ez nem jelenti szükségszerűen azt, hogy meg kell maradnia akár Kovács úrnak vagy Kiss úrnak, aki a földön volt, akár el kellene veszítenie az egyéniségét. Ezért egy ember asztrolis lelke és a földi teste a másvilág sötétjében beleoldódhat a szublimált elemek kozmikus óceánjába, és lehet, hogy nem érzékeli tovább az utolsó *személyes* én-jét (ha az nem érdekelte ki, hogy magasabbra szárnyaljon), viszont az *isteni* Én-je továbbra is megmarad ugyanaz a változatlan entitás, noha kiáradásának ez a földi tapasztalása teljesen elmodósott, amikor méltatlan hordozójától egy pillanat alatt elvált.

K: *Ha a szellem, vagy a lélek isteni része egy különálló lényként az örökkévalóság óta létezik, ahogyan Origenész, Synesius és más félig keresztény és félig platonikus filozófusok tanították, és ha ez ugyanaz és semmi több, mint a metafizikailag tárgyiasult lélek, hogyan lehet másmilyen, mint örökkévaló? Ami pedig egy ilyen esetben számít az, hogy az ember akár tiszta, akár állattias életet él, ha megteszi, ami tőle telik, akkor soha nem veszítheti el az egyéniségét?*

T: Ez a tanítás – ahogyan ön idézi – éppen olyan ártalmas a következményeiben, mint a bűnhődés átvállalásáé. Ha az utóbbi dogmát azzal a téves elképzeléssel együtt, hogy mi mindannyian halhatatlanok vagyunk, a világnak

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

a valódi fényében mutatnák be, akkor az emberiség már a terjesztésétől is jobbá válna.

Hadd ismételjem meg újra. Püthagorasz, Platón, Locris-i Timæus és a régi alexandriai iskola az ember lelkét vagy magasabb „princípiumait” és jellemzőit az Egyetemes Világlélekből származtatta. Ez utóbbi a tanításuk szerint az Æther (Zeusz Atya). Ezért ezeknek a „princípiumoknak” egyike sem lehet a püthagorasz *monas*, vagy a mi âtmâ-nk vegyítetlen esszenciája, mert az *anima mundi* a *monas*-nak csupán okozata, tárgyasulatlan kiáradása vagy inkább kisugárzása.

Mind az emberi szellem, vagyis az egyéniség, a reinkarnálódó szellemi Én, mind a buddhi, a szellemi lélek korábban létező. Viszont amíg az előbbi különálló entitásként, egy egyéniségként létezik, addig a lélek korábban létező lehetésként, egy értelmes egész tudatlan részeként létezik. Mindkettő az örökkévaló fényóceánból képződött, de ahogyan a tűz-filozófusok, a középkori teozófusok mondták: a tűzben van egy látható, ahogyan egy láthatatlan szellem is. Különbséget tettek az *anima bruta* és az *anima divina* között. Empedoklesz szilárdan hitt abban, hogy minden ember és állat két lélekkel rendelkezik, Arisztotelésznél pedig azt találjuk, hogy az egyiket a gondolkodó léleknek, *ἰσὺς*-nek, a másikat pedig az állati léleknek, *ψυχή*-nek nevezi. E filozófusok szerint a gondolkodó lélek az Egyetemes Lélek *belsejéből* jön, a másik pedig azon *kívülről*.

K: *Nevezné a lelket, tehát az emberi gondolkodó lelket, vagyis azt, amit önök Én-nek hívnak – anyagnak?*

T: Nem anyag, viszont kétségtelenül *szubsztancia*, mint ahogyan az „anyag” szó, ha elé tesszük az „őseredeti” melléknevet, kerülendő szóvá válik. Azt mondjuk, hogy ez az anyag azonosan örökkévaló a szellemmel, és ez nem a mi

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

látható, tapintható, osztható anyagunk, hanem annak végső finomított állapota. A tiszta szellem csak egyetlen lépésre van a *nem*-szellemtől, vagyis az abszolút *Mindentől*. Hacsak el nem ismeri, hogy az ember ebből az őseredeti szellem-anyagból fejlődött ki, és nem képviseli a „princípiumok” fejlődési skáláját a szellem felettől le, a legsűrűbb anyagig, akkor hogyan juthatunk el valaha is addig, hogy a *belső* embert halhatatlannak tekintjük, egyszerre szellemi lénynek és halandó embernek?

K: *Akkor miért nem szabad hinniük Istenben, mint egy ilyen entitásban?*

T: Mert az, ami végtelen és feltételekhez nem kötött, annak nem lehet formája, és nem lehet lény, legalábbis egyetlen említésre méltó keleti filozófiában sem. „Entitásként” halhatatlan, de csak végső esszenciájában az, nem pedig egyéni formájában, amikor a ciklusának végső pontján beleoldódik az őseredeti természetbe, és szellemmé válik, amikor is elveszíti az entitás megnevezését.

Halhatatlansága formaként csak életciklusára vagy a *mahâmanvantara*-ra korlátozódik, ami után eggyé és azonnossá válik az Egyetemes Szellemmel, és többé nem elkülönült entitás. Ami a *személyes* lelket illeti – amin a tudatnak azt a szikráját értjük, ami megőrzi a szellemi Én-ben az elmúlt inkarnáció személyes én-jének elképzelését –, ez különálló határozott emlékezetként csak a devachani időszak végéig marad fenn, ami után hozzáadódik az Én többi, megszámlálhatatlan testet öltésének sorozatához, hasonlóan ahhoz, amikor az év végén az egymást követő napok egyikének emléke benne van a memóriánkban. Ön összekapcsolná az Istenének tulajdonított végtelenséget a véges állapotokkal? Egyedül az, amit elválaszthatatlanul összecementál az átmâ, vagyis a buddhi-manasz a halhatatlan. Az ember, tehát a személyiség lelke

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

önmagában nem halhatatlan, örök, és nem is isteni. A *Zohar* így fogalmaz:

A lélek, amikor a földre küldik, földi öltözéket ölt magára, hogy megvédje magát itt, és ugyanígy, fenn egy ragyogó öltözéket kap, hogy képes legyen sérülés nélkül belenézni a tükörbe, aminek a fénye a Fény Urából sugárzik ki.

Továbbá a *Zohar* azt tanítja, hogy a lélek nem érheti el az üdvösség lakhelyét, hacsak meg nem kapja a „szent csókot”, vagyis a lélek újraegyesülését *a szubsztanciával, amiből kiáradt* – a szellemmel. Minden lélek kettős, és miközben az utóbbi egy nőnemű szubsztancia, a szellem hímnemű. Amikor be van börtönözve a testbe, az ember egy hármasság, hacsak a szennyezettsége nem olyan fokú, ami a szellemtől való elválását eredményezi. „Jaj annak a léleknek, ha előnybe részesíti isteni férjével [a szellemmel] szemben a földi házasságot a földi testével” – mondja a *Kulcsok Könyvének*, egy hermetikus műnek a szövege. Tényleg jaj, mert semmi nem fog megmaradni abból a személyiségből, ami felíródna az Én emlékezetének elpusztíthatatlan tábláira.

K: *Hogyan lehetséges, hogy az, amit bár nem Isten lehel az emberbe, viszont a saját bevallásuk szerint is azonos szubsztancia az istenivel, mégsem halhatatlan?*

T: Az anyag minden atomja és darabkája nem csupán szubsztancia, lényegét tekintve *elpusztíthatatlan*, de nem az *egyéni tudatosságában*. A halhatatlanság nem más, mint az ember töretlen tudatossága, a *személyiségi* tudat pedig aligha tarthat tovább, mint maga a személyiség. Az ilyen tudat pedig – ahogyan már mondtam – csak a devachan végéig marad fenn, ami után visszaoldódik először az *egyéni*, majd pedig az *egyetemes* tudatba. Jobb, ha megkérdezi a teológusait, hogyan sikerült olyan alaposan összekuszálni a zsi-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

dó szentírásokat. Olvassa el a *Bibliát*, ha szeretne látni egy jó bizonyítékot arra, hogy *Mózes Öt Könyvének*, de különösen a *Genézisnek* az írói soha nem tekintették a *nephesh*-t – azt, amit Isten belelehel Ádámba (*Gen*, 2:7) – a *halhatatlan* léleknek.

Lássunk néhány példát: „És teremté Isten a nagy vízi állatokat, (*nephesh*) és mindazokat a csúszó-mászó állatokat (*nephesh*), a melyek nyüzsögnek a vizekben az ő nemök szerint, és mindenféle szárnyas repdesőt (*nephesh*) az ő neme szerint” (*Gen*, 1:21) állat jelentéssel. „Így lőn az ember élő lélekke (*nephesh*)” (*Gen*, 2:7), ami azt mutatja, hogy a *nephesh* szót egyaránt használták a *halhatatlan* emberre és a *halandó* állatra. „De a ti véreteket, a melyben van a ti élteitek (*nepheshim*), számon kérem; számon kérem minden állattól, azonképen az embertől” (*Gen*, 9:5). „Mentsd meg a te életedet (*nephesh*)” (*Gen*, 19:17). „Ne üssük őt agyon.” (*Gen*, 37:21). A héber szövegben ez áll: „Ne öljük meg a *nephesh*-ét”. „*Nephesh*-t *nephesh*-ért” – mondja *Mózes III. Könyve*. „Ha valaki agyon üt valamely embert, halállal lakoljon” – szó szerint: „aki agyonüti egy ember *nephesh*-ét” (*Lev*, 24:17). „Ha pedig barmot üt agyon valaki, fizesse meg azt: barmot baroméért” (*Lev*, 24:18), míg az eredeti szövegben: „*nephesh*-t *nephesh*-ért”.

Hogyan *ölhetné* meg az ember, ami halhatatlan? Ez megmagyarázza azt is, miért tagadták a szadduceusok a lélek halhatatlanságát, és egy másik bizonyítékot szolgáltat arra, mennyire valószínű, hogy a mózesi zsidók – legalább is a beavatatlanok – egyáltalán soha nem hittek a lélek halhatatlanságában.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

AZ ÖRÖK JUTALOMRÓL ÉS BÜNTETÉSRŐL, ÉS A NIRVÁNÁRÓL

K: *Feltételezem, aligha szükséges megkérdeznem, hogy hisznek-e a keresztény dogmákban a paradicsomról és a pokolról, vagyis a jövőendő jutalmakban és büntetésekben, ahogyan az ortodox egyházak tanítják?*

T: Ahogyan az önök katekizmusai leírják, azokat teljesen elutasítjuk, de legkevésbé azok örökkévalóságát fogadjuk el. Viszont határozottan hiszünk abban, amit az *ítélet törvényének* nevezünk, és az abszolút igazságosságban és bölcsességben, ami ezt a törvényt, vagyis a karmát irányítja. Ezért határozottan visszautasítjuk a kegyetlen és filozófiantes, örök jutalomban vagy örök büntetésben való hitnek az elfogadását. Mi Horáciusszal együtt ezt mondjuk:

Rögzítsék a szabályok, hogy a szenvedélyünk
megfékezhető,
És büntesse a vétségeket arányos fájdalommal,
De ne nyúzza meg azt, aki csupán ostorozást
Szolgált meg a vétkeivel, amiket elkövetett.

Ez a szabály minden emberre vonatkozik, és igazságos. El kell-e hinnünk, hogy Istent, akit önök a bölcsesség, a szeretet és a könyörület megtestesülésévé tesznek, kevésbé illetik meg ezek a tulajdonságok, mint a halandó embert?

K: *Van bármi más okuk is, hogy elutasítsák ezt a dogmát?*

T: A fő ok arra, hogy így teszünk, a reinkarnáció ténye. Ahogyan már mondtam, elutasítjuk azt az elképzelést, hogy minden újszülött csecsemő számára egy új lélek teremődik. Abban hiszünk, hogy minden emberi lény egy Én hordozója, amely egykorú minden más Én-nel, mert minden Én *ugyanabból az esszenciából* való, és az egy egyetemes végtelen ÉN őseredeti kiadásához tartozik. Platón az utóbbit a *logos*-nak (vagy a második megnyilvánult Is-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

tennek) nevezi, mi pedig, a megnyilvánult isteni princípiumnak, amely egy az egyetemes elmével vagy lélekkel, nem pedig az antropomorf, kozmoszon kívüli és személyes Istennel, amelyben olyan sok istenhívő hisz. Könyörgöm, ne tévessze ezeket össze.

K: *De miért van azzal probléma, ha egyszer elfogadjuk egy megnyilvánult princípiumot, abban hívve, hogy minden új halandó lelkét ez a princípium teremti meg, ahogyan minden lélek ez előtt így lett megteremtve?*

T: Mert az, ami személytelen, aligha tud teremteni, tervezni és gondolkodni kénye-kedve szerint. Mivel egy egyetemes törvény, ami megváltoztathatatlan a periodikus megnyilvánulásaiban, kisugározva és megnyilvánítva saját esszenciáját az élet minden új ciklusának kezdetén, nem képzeljük Róla, hogy embereket teremt, hanem csak néhány év múlva megbánja, hogy megteremtette őket. Ha egyáltalán hinnünk kell egy isteni princípiumban, olyanak kell lennie, ami abszolút harmónia, logika és igazságosság, mint ahogyan abszolút szeretet, bölcsesség és pártatlanság is. Egy Isten pedig, aki minden lelket egy rövid arasznyi életre teremtene, függetlenül attól a tényről, hogy neki kellene életet öntenie akár egy gazdag, boldog ember testébe, akár egy szenvedő szerencsétlenébe, aki születésétől a haláláig boldogtalan, bár semmit nem tett, amivel rászolgált volna kegyetlen sorsára – az inkább egy érzéketlen démon, mint Isten. Lásd még később „Az Én jutalmáról és büntetéséről”.

Még a zsidó filozófusok, a mózesi *Bibliában* (természetesen ezoterikusan) hívők sem vajon miért nem tettek magukévá ilyen elképzelést? Ráadásul még a reinkarnációban is hittek, ahogyan mi hiszünk.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: Tudna néhány példát mutatni ennek bizonyítására?

T: A leghatározottabban tudok. Philo Judæus ezt mondja:

A levegő tele van velük [a lelkekkel]... azokéval, akik a legközelebb vannak a földhöz, ereszkedve lefelé, hogy hozzákötődjenek halandó testekhez, *παλινδρομοῦσιν αἰθερίς, visszatérnek más testekbe, mivel azokban óhajtanak élni.**

A Zohar-ban a lélek védőbeszédet tart Isten előtt a szabadságáról:

Mindenség Ura! Boldog vagyok ebben a világban, és nem szeretnék egy másik világba menni, ahol szolgálólány leszek, és ki leszek téve mindenféle szennyeződésnek. [Zohar, II. 96.]

Az elkerülhetetlen szükségszerűség, az örökkévaló megváltoztathatatlan törvény megfogalmazódik az Isten-ség válaszában:

Újra egy magzattá fogsz válni, és újra meg fogsz születni. [Mishna, Aboth, IV. 29.]

A fény érthetetlen lenne sötétség nélkül, ami megnyitvánítja azt ellentétéként, a jó nem lenne többé jó rossz nélkül, hogy megmutassa a jótétemény felbecsülhetetlen természetét, és ugyanígy a személyes erény nem jelentene érdemet, ha nem ment volna át a kísértés izzó kemencéjén. Semmi nem örökkévaló és megváltoztathatatlan, kivéve a rejtett Istenséget. Semmi, ami véges – akár azért, mert van kezdete, vagy kell lennie végének – nem maradhat állandó. Vagy fejlődnie kell, vagy hanyatlania. Egy léleknek, amely szomjazik a szellemével való újraegyesülésre, egyedül ami megadhatja neki a halhatatlanságát, meg kell tisz-

* De Gignat, 222C old, De Somniis, 455D.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

títania magát saját lélekvándorlásain keresztül az üdvösség és örök pihenés világa felé, amit a *Zohar*-ban „a Szeretet Palotájának”, *היכל אהבה*, a hindu vallásban „Moksha-nak”, a gnosztikusok „az Örök Fény Plerómájának”, a buddhisták pedig „Nirvâna-nak” neveznek. Viszont mindezek az állapotok átmenetiek, nem pedig örökévalók.

K: *Viszont nem mindegyikben beszélnek a reinkarnációról.*

T: Egy léleknek, amely védőbeszédet mond, hogy maradhasson ott, ahol van, korábban is kellett léteznie, és nem csak úgy, alkalomadtán keletkezett. A *Zohar*-ban azonban van egy még jobb bizonyíték. A reinkarnálódó Én-ekről, az értelem-lelkekről beszélve, azokról, akiknek az utolsó személyisége teljesen elmosódott, ezt mondják:

Minden lélek, amely nem büntelen ebben a világban, már elidegenítette magát a mennyben a Szent Egytől, legyen áldott, belevetette magát egy mélységbe teljes létezése során, és előre látja az időt, amikor (még egyszer) le kell szállnia a földre.*

A „Szent Egy” itt ezoterikusan az Âtman-t vagy âtmâ-buddhi-t jelenti.

K: Ráadásul nagyon furcsa, hogy a Nirvâna-ról úgy beszélnek, mint a Mennyek országának vagy a Paradicsomnak a szinonimájáról, mivel minden említésre méltó orientalista szerint a Nirvâna a megsemmisülés szinonimája!

T: Szó szerint véve, valamint a személyiségre és az elkülönült anyagra nézve az, de máshogyan nem. A reinkarnációval és az emberi hármasságról szóló elképzeléseket sok korai keresztény egyházatya is vallotta. Az Újszövet-

* III. 61b. A fenti idézet K.R.H. Mackenzie: *Masonic Cyclopædia*, „Kabbalah” szócikkéből való.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

ség fordítói és a régi filozófiai értekezések által a lélek és a szellem között keltett zűrzavar az, ami a sok félreértést eredményezte. Ez annak a sok oknak az egyike is, amiért Buddhát, Plotinus-t és olyan sok más beavatottat most azal vádolják, hogy saját lelkeik teljes megszüntetésére vágyakoztak, „az Istenségben való feloldódásra”, vagy „az Egyetemes Lélekkel való újra egyesülésre”, ami a modern elképzelések szerint megsemmisülést jelent.

A személyes léleknek természetesen fel kell bomlania részecskéire, mielőtt képes lenne összekapcsolni tisztább esszenciáját örökre a halhatatlan szellemmel. Azonban az *Apostolok cselekedeteinek* és a *Leveleknek* a fordítói, akik lefektették a *Menntei Királyság* alapjait, valamint az *Igazságosság Királyságának alapjáról* szóló buddhista szútra modern magyarázói összekuszálták a kereszténység nagy apostolának és India nagy reformerének a mondanivalóját. Az előbbi eltompította a *psychikos* (ψυχικός) szót, és így egyetlen olvasó sem képzei, hogy bármilyen kapcsolatban állna a lélekkel, és a léleknek és a szellemnek ezzel az összekeverésével a *Biblia* olvasóinak csak elferdült elképzelésük lesz bármiről a témában.

Másrészt Buddha értelmezőinek nem sikerült megérteniük a Dhyâna buddhista négy fokozatának jelentését és célját. Kérdezzük meg a pithagoreusokat: Lehet-e az életet és mozgást adó, a fény természetében osztozó szellemet nemlétté redukálni? Vajon még az az állatokban levő érző szellem is, amely rendelkezik emlékezettel, az értelmi képességek egyikével, meg tud halni, és semmivé válni? – jegyzik meg az okkultisták.

A buddhista filozófiában a „megsemmisülés” csak az anyag szétszóródását jelenti, legyen az bármilyen formában vagy külszínben, mert minden, aminek formája van, csak időleges, és ezért valójában egy illúzió. Az örökkéva-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

lóságban ugyanis a leghosszabb időszakok is csak olyanok, mint a szempillantás.

Ugyanígy van a formával. Mielőtt lenne időnk felismerni, hogy láttuk, eltűnik, mint egy pillanatig tartó vilámlás, és örökre eltűnik. Amikor a szellemi lény örökre kiszabadul az anyag, szubsztancia vagy forma minden részecskéjéből, és ismét egy szellemi lélegzetté válik, akkor csupán belép az örökkévaló és megváltoztathatatlan Nirvâna-ba, ami addig tart, mint amióta az életciklus tart – tényleg egy örökkévalóság óta. És utána az a *szellemileg* létező lélegzet, ami *semmi*, mert *minden*, formaként, külszínként, alakként teljesen megsemmisül, abszolút szellemként viszont még mindig *van*, mert – hogy egy új szót fabrikáljunk – magává a *létséggé* vált. Az a kifejezés, hogy „feloldódott az egyetemes esszenciában”, amikor a lélekre szellemként használják, akkor a jelentése: „*egyesülve vele*”. Ez soha nem megsemmisülést jelent, mert az örök elkülönülést jelentene.

K: *Nem teszi ki ön magát annak a vádnak, hogy megsemmisülést hirdet az ön által használt nyelvezetben? Éppen most beszélt az ember lelkéről, amely visszatér őseredeti alkotóelemeihez.*

T: Viszont ön elfelejti, hogy én már elmondtam a „lélek” szó különböző jelentései közötti különbségeket, és bemutattam azt a pontatlan módot, ahogyan a „szellem” fogalmat mindeddig fordították. Beszélünk állati, emberi és szellemi lélekről, és különbséget teszünk közöttük. Platon például „értelmi léleknek” nevezi azt, amit mi buddhinak hívunk, hozzátevé azonban a „szellemi” melléknevet, viszont amit mi a reinkarnálódó Én-nek, manasznak hívunk, azt ő szellemnek, *nous*-nak, stb. nevezi, míg mi a „szellem” fogalmat akkor használjuk, amikor egyedül, minden tulajdonság nélkül áll, vagyis csak az

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

âtmâ-ra. Püthagorasz megismétli az ősi tanításunkat, amikor kijelenti, hogy az *Ēn (nous)* örök az Istenséggel együtt, hogy a lélek csak különböző szinteken megy át, hogy elérje isteni kiválóságát, míg a *thumos* visszatér a földre, és még a *phren*, az alsó manasz is megszűnik. Továbbá Platón a *lelket* (buddhit) úgy definiálja, mint „a mozgás, ami képes önmagát mozgatni”. „A lélek – teszi hozzá (*Törvények*, X.) – a legősbibb minden dolog közül, és a mozgás kezdete”, így az âtmâ-buddhit léleknek, a manaszt pedig szellemnek nevezi, amit mi nem így csinálunk.

A lélek a testet megelőzően jött létre, a test pedig utána és másodlagosan, ahogyan a természet szerint van, ami felett a lélek uralkodik... A lélek, ami kormányoz minden dolgot, ami bármilyen módon mozog, hasonlóképpen kormányozza a mennyeket. ...

A lélek vezet tehát mindent a mennyben, a földön és a tengerben a mozgásaival, amiknek a nevei: akarni, megfontolni, gondját viselni, tanácskozni, igaz és hamis véleményeket formálni, boldogság, szomorúság, bizakodás, félelem, gyűlölet, szeretet állapotában lenni, együtt mindazon elsődleges mozgásokkal, amik ezekkel társulnak... Mivel ő egy istennő, mindig szövetségre lép a *nous*-szal, egy istennel, és minden dolgot helyesen és boldogan alakít, amikor viszont az *anoia*-val [nem *nous*-szal], akkor mindenből az ellenkezőjét hozza ki.

Ebben a nyelvezetben – ahogyan a buddhista szövegekben is – a negatívát alapvető létezőként kezelik. A „megsemmisülés” hasonló szövegmagyarázat hatáskörébe tartozik. A pozitív állapot alapvető létezés, de nincs megnyilvánulás, mint olyan. Amikor a szellem – buddhista szóhasználatnál – belép a nirvâna-ba, elveszíti tárgyiasult létezését, de megtartja tárgyiasulatlan létét. A tárgyiasult elme számára ez abszolút „semmivé” válást jelent, a tárgyiasulatlan számára *nem-valamivé* – semmivé, amit az értekek megjelenítenek. Így a nirvâna-juk az egyéni hal-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

hatatlanság bizonyossága *szellemben*, de nem a lélekben, ami bár „minden dolog közül a legősibb”, mégis – az összes többi istennel együtt – egy véges kiáradás, formákban és egyéniségben, ha nem is szubsztanciában.

K: *Még mindig nem fogom fel teljesen az elképzelést, és há-lás lennék, ha ezt valamilyen szemléltetéssel magyarázná el.*

T: Kétségtelen, ezt nagyon nehéz megérteni, különösen annak, aki a keresztény egyház hagyományosan ortodox eszméi között nőtt fel. Továbbá egy dolgot el kell mondanom önnek, ez pedig az, hogy hacsak nem tanulmányozta alaposan az elkülönült feladatokat, amiket az egyes emberi „princípiumoknak” tulajdonítunk, valamint azok halál utáni állapotát, akkor nehezen tudja felfogni a keleti filozófiánkat.

AZ EMBERBEN LÉVŐ KÜLÖNBÖZŐ „PRINCÍPIUMOKRÓL”

K: *Elég sokat hallottam a „belső ember” – ahogyan önök nevezik – felépítéséről, de soha nem tudtam összerakni fejben az egészet.*

T: Ez természetes, ez a legnehezebb, és a legtöbb fejtőrést igényli, hogy helyesen megértsük, és megkülönböztessük a valódi En – általunk „princípiumoknak” nevezett – különböző megnyilvánulásait. Annál is inkább így van, mert jelentős különbség létezik ezeknek a princípiumoknak a számozásában a különböző keleti iskolák esetében, bár alapjában véve a tanításnak a lényege mindenhol ugyanaz.

K: *Például a vedántistákra gondol? Az önök hét „princípiumát” ők nem csak ötre osztják fel?*

T: De igen, és bár nem merésznék vitába szállni erről a kérdésről egy képzett vedántistával, viszont személyes

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

véleményként kijelenthetem, hogy erre nyilvánvaló okuk van. Náluk csak az összetett szellemi összlet, ami a különböző mentális aspektusból áll, az, amit egyáltalán *embernek* neveznek, mivel nézetük szerint a fizikai test valami megvetésre méltó dolog, és pusztán egy illúzió. Nem is csak a vedânta az egyedüli filozófia, amely ilyen módon vélekedik. Lao-cse a *Tao-te-King*-jében csak öt princípiumot említ, mert a vedântistákhoz hasonlóan elmulaszt két princípiumot bevenni, nevezetesen a szellemet (*âtmâ-t*) és a fizikai testet, az utóbbit ráadásul „tetemnek” nevezik. Azután van a Târaka Râja Jôga Iskola. A tanításaiban tulajdonképpen csak három „princípiumot” ismernek el, de valójában a *sthûlopâdhi*-juk, vagyis a fizikai test ébrenléti tudatállapotban, a *sûkshmopâdhi*-juk, ugyanez a test *svapma*-, vagyis álom állapotban és a *kâranopâdhi*-juk, vagyis a „kauszális test”, az, ami egyik testet öltésről a másikra lép, mind duális aspektusait tekintve, és így kapunk hatot. Tegyük ehhez hozzá az *âtmâ-t*, a személytelen isteni princípiumot, vagyis a halhatatlan elemet az emberben, nem megkülönböztetve az Egyetemes Szellemtől, és ismét megkapjuk a hetet.* Semmi akadály, hogy megtartsák a saját osztályozásukat, mi is megtartjuk a magunkét.

K: *Akkor úgy tűnik, hogy szinte ugyanez vonatkozik a misztikus keresztények felosztására, a test, lélek, szellemre is?*

T: Pontosan. Könnyen csinálhatunk a testből a vitális testmás hordozóját, az utóbbiból az élet vagy prâna hordozóját, a kâma rûpâ-ból vagy állati lélekből a felsőbb és az alsóbb elme hordozóját, és ezt a hat princípiumot, mint egészet, megkoronázhatjuk az egy halhatatlan szellemmel. Az okkultizmusban minden minőségjelző változás a tudatállapotunkban egy új aspektust ad az embernek, és ha

* A világosabb magyarázathoz lásd: *Titkos Tanítás*, I. kötet.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

az uralkodóvá és az élő és cselekvő Én részévé válik, akkor egy különleges nevet kell kapnia (kap is), hogy megkülönböztessük az abban az egyedi állapotban levő embert attól, aki egy másik állapotba helyezte magát.

K: *Éppen ez az, amit olyan nehéz megérteni.*

T: Éppen ellenkezőleg, nekem úgy tűnik, nagyon is könnyű, ha egyszer megértjük a fő gondolatot, tehát, hogy az ember ezen vagy egy másik tudati síkon működik, szoros megfelelésben értelmi és szellemi állapotával. De ilyen a korszak materializmusa: minél többet magyarázunk, úgy tűnik, annál kevesebb ember képes megérteni, amit mondunk.

Osszuk fel az embernek nevezett földi lényt, ha úgy tetszik, három fő aspektusra, és hacsak nem csinálunk belőle egy valódi állatot, ennél kevesebbet nem tudunk tenni. Vegyük a tárgyasult testét, a benne levő gondolkodó princípiumot – ami csak kicsit magasabb rendű, mint az állatban levő ösztön-alkotóelem – vagyis a vitális tudatos lelket és azt, ami mérhetetlenül azon túl és magasabbra teszi, mint ahol az állat tart, tehát az értelmes lelkét vagy szellemét. Nos, ha vesszük ezt a három csoportot vagy jellegzetes entitást, és tovább osztjuk őket az okkult tanítás szerint, mit kapunk?

Mindenekelőtt a szellemet – az abszolút, ezért oszthatatlan MINDEN értelmében – vagyis az âtmâ-t. Mivel ezt nem lehet elhelyezni sem korlátozni a filozófiában, mivel egyszerűen az, ami az örökkévalóságban *van*, és ami nem hiányozhat még az anyag vagy szubsztancia univerzumának legapróbb geometriai vagy matematikai pontjából sem, igazság szerint nem lehetne egyáltalán „emberi” princípiumnak nevezni. Legjobb esetben is inkább – a metafizikában – az a pont a térben, amit az emberi Monád és annak hordozója, az ember elfoglal minden életperiód-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

dusban. Nos, az a pont ugyanolyan képzetes, mint maga az ember, és valójában egy illúzió, egy *mâyâ*, de akkor a mi számunkra – ahogyan más személyes én-ek számára is – egy valóság vagyunk, amely során ezt az illúziót életnek nevezzük, és akkor is figyelembe kell vennünk önmagunkat – legalábbis képzeletünkben –, ha senki más nem teszi ezt meg.

Azért, hogy az emberi értelem számára megérthetőbbé tegye, amikor az először próbálja az okkultizmust tanulmányozni és megoldani az ember misztériumának ABC-jét, az okkultizmus ezt a hetedik princípiumot a hatodik szintézisének nevezi, és hordozójának a szellemi lelket, a Buddhít teszi meg.

Az utóbbi egy misztériumot rejt magában, amit a visszavonhatatlan fogadalmat tett *chelâ*-k vagy azok kivételével, akikben legalább is biztonsággal meg lehetett bízni, soha senkinek nem tártak fel. Természetesen kevesebb kavarodás lenne a kérdésben, ha el lehetne mondani, mivel azonban ez közvetlenül érinti az emberi testmás tudatos és akaratlagos kivetítésének képességét, és mivel ez az ajándék, „Gügesch gyűrűjéhez”^{*} hasonlóan végzetesnek bizonyulhat az emberek számára általánosságban, és különösen ennek a képességnek a birtoklója számára, ezért gondosan őrzik azt.

Haladjunk azonban tovább a „princípiumokkal”. Ez az isteni lélek, vagy Buddhí tehát a szellem hordozója. Egyesítve ez a kettő egy, személytelen és minden jellemző nélküli (természetesen ezen a síkon), de két szellemi „princípiumot” alkot. Ha tovább lépünk az emberi lélekre, a manaszra vagy *mens*-re, mindenki egyet fog érteni abban, hogy az ember értelme úgymond legalábbis kettős, vagyis a magas értelmű ember aligha válhat alacsony értelművé, a

* Láthatatlanná tévő gyűrű Platón elbeszélésében. – A szerk.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

nagyon intellektuális és spirituális elméjű embert egy szakadék választja el a tompa, buta és anyagias, állatias elméjű embertől.

K: *De miért ne képviselné inkább az embert két princípium vagy két aspektus?*

T: Minden ember rendelkezik ezzel a benne levő két princípiummal, és az egyik aktívabb, mint a másik, ritkán pedig az egyiket teljesen úgymond elsatnyítja növekedésében, vagy megbénítja a másik aspektus ereje és túlsúlya minden irányban. Ezek tehát azok, amiket a manasz két princípiumának vagy aspektusának nevezünk, a felső és az alsó. Az előbbi, a felső manasz, vagy a gondolkodó, tudatos Én a szellemi lélek (buddhi) felé vonzódik, az utóbbit pedig, annak ösztönös princípiumát a kâma vonzza, az állati vágyak és szenvedélyek székhelye az emberben.

Igy van négy igazolt princípiumunk, az utolsó három pedig (1) a testmás, amiről megegyeztünk, hogy az állandóan változó vagy képlékeny léleknek nevezzük, a (2) hordozója az élet-princípium és (3) a fizikai test.

Természetesen egyetlen fiziológus vagy biológus sem fogadja el ezeket a princípiumokat, és nem is tudja fejben összerakni azokat. Ez az, amiért mind a mai napig talán egyikük sem érti a lép működését, a folyton változó testmás fizikai hordozójáét, vagy az ember jobb oldalán található bizonyos szervekét, a fent említett vágyak székhelyeit.

Ugyanígy nem tudnak semmit a tobozmirigről, ami egy mirigy, amiben egy kis homok van, míg igazság szerint ez az emberben levő legmagasabb és legistenibb tudat tényleges székhelye, a mindentudó, szellemi és mindent átölelő elméjéé. Ez mutatja önnek még világosabban, hogy ezt a hét princípiumot nem mi találtuk ki, és nem is újak a

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

filozófia világában, ahogyan ezt könnyen be tudjuk bizonyítani.

K: *De akkor mi az, ami hitük szerint reinkarnálódik?*

T: A szellemi gondolkodó Én, az emberben levő állandó princípium, vagyis az, ami a manasz székhelye. Ez nem az átmâ, vagy akár az átmâ-buddhi, amit a duális Monádnak tekintenek, ami az egyéni vagy isteni ember, hanem a manasz, mert az Âtman az Egyetemes MINDEN, és az ember felsőbb Én-jévé csak a buddhival, a hordozójával együtt válik, amely összekapcsolja őt az egyéniséggel, vagy az isteni emberrel. Ugyanis a buddhi-manasz – az egyesült ötödik és hatodik princípium – az, amit a vedântisták kauzális testnek neveznek, és ami a *tudat*, ami összekapcsolja valamennyi személyiséggel, amit csak elfoglal a földi létben. Ezért, mivel a lélek egy általános fogalom, az emberben a lélek három aspektusa van meg: (1) a földi vagy állati, (2) az emberi lélek és (3) a szellemi lélek – ezek szigorúan fogalmazva az egy lélek a három aspektusában.

Nos, az első aspektusból a halál után semmi nem marad, a másodikból, a *nous*-ból vagy manaszból csak annak isteni esszenciája, *ha mocsoktalan maradt*, akkor túlél, míg a harmadik, azon túl, hogy halhatatlan, *tudatosan* istenivé válik a felső manasz beolvasztásával. De hogy világossá tegyük, mindenekelőtt néhány szót szólnunk kell a reinkarnációról.

K: *Ezzel kihúzzák a gyufát, mivel éppen ez a tanítás az, ami ellen az ellenségeik a legbőszebben harcolnak.*

T: Úgy érti, hogy a spiritiszták? Tudom, és sok olyan képtelen ellenvetés van, amiket fáradtságosan szóttek egybe újságaik oldalain. Annyira bárgyú és rosszindulatú néhányuk, hogy semmit nem fognak megállítani. Egyikük éppen mostanában talált egy ellentmondást, amit komolyan megtárgyalt egy *Light*-nak írt levélben. Ezt Sinnett

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

előadásaiból kiemelt két állításból vette. Ezt a komoly ellentmondást ebben a két mondatban fedezi fel: „Az idő előtti visszatérések a földi életbe, olyankor, amikor ez előfordul, karmikus bonyodalom következményei lehetnek”, és „nincs véletlen a fejlődést irányító isteni igazságosság tevékenységében”. Az ilyen mélyen szántó gondolkodás biztosan ellentmondást látna a gravitáció törvényében is, ha egy ember kinyújtott kézzel megállítana egy zuhanó követ, hogy ne törje be egy gyermek fejét!

VIII.

A REINKARNÁCIÓRÓL VAGY ÚJRASZÜLETÉSRŐL

MI AZ EMLÉKEZET A TEOZÓFIAI TANÍTÁS SZERINT?

K: *A legnehezebb dolog önnek az lesz, hogy elmagyarázza és ésszerűen megalapozzon egy hitet. Nincs olyan teozófus, akinek valaha is sikerült előhozni egy egyszerű, megalapozott bizonyítékot, ami meggingatta volna a szkepticizmusomat. Először is a reinkarnáció elméletével szemben ott van az a tény, hogy egyetlen embert sem találni, aki emlékezne legalább arra, hogy élt, és ki volt az előző életében.*

T: Úgy látom, az ön érvelése ugyanarra a régi ellenvetésre épül: az előző testet öltésünk emlékének elvesztésére mindannyiunkban. Úgy gondolja, hogy ez érvényteleníti a tanításunkat? Az én válaszom az, hogy nem, vagy legalább is egy ilyen ellenvetés nem lehet döntő.

K: *Szeretném hallani az ön érveit.*

T: Van néhány. Viszont amikor figyelembe veszi a legjobb modern pszichológusok tökéletes képtelenségét, hogy megmagyarázzák a világnak az elme természetét, és a teljes tudatlanságukat az elme lehetőségeivel kapcsolatban, akkor önnek el kell ismernie, hogy ez az ellenvetés egy deduktív következtetésen alapul, amit leginkább valószínűnek látszó és a körülményekből adódó bizonyítékból

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

vontak le. Nos, könyörgöm, mi az emlékezet az ön elképzelése szerint?

K: *Az, amit az általánosan elfogadott meghatározás megmagyaráz: az elménknek az a képessége, hogy korábbi gondolatok, cselekedetek és események ismeretét megtartja és azokra emlékszik.*

T: Kérem, tegye még hozzá, hogy nagy különbség van az emlékezet három elfogadott formája között. A memórián belül általában van *emlékezet*, *visszaemlékezés* és *visszagondolás*, ugye? Ne feledjük, a memória egy általános elnevezés.

K: *Viszont mindezek csupán szinonimák.*

T: Valójában nem – legalábbis filozófiailag nem. A memória egyszerűen annak a belső képessége a gondolkodó lényekben, de még az állatokban is, hogy a múlt benyomásait visszahívják gondolatársítással, amit alapvetően tárgyasult dolgok vagy külső érzékszerveink által észlelt egyes tevékenységek sugallnak. A memória olyan képesség, ami teljességgel a fizikai agyunk többé vagy kevésbé egészséges és normális működésétől függ, az *emlékezet* és a *visszaemlékezés* pedig ennek a memóriának a tulajdonságai és szolgálói. A *visszagondolás* azonban teljesen más dolog. A visszagondolást a modern pszichológusok úgy definiálják, mint valami közbenső láncszemet az emlékezet és a visszaemlékezés között, vagy:

Elmúlt események visszahívásának tudatos folyamata, de a konkrét dolgokra való *teljes és változatos utalás nélkül*, ami a *visszaemlékezést* jellemzi.

Locke, a visszaemlékezésről és az emlékezetről beszélve ezt mondja:

Amikor egy gondolat újra visszatér egy hasonló tárgy behatása nélkül a külső érzékszerveken, ez az *em-*

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

lékezet, ha azt az elme keresi, és megerőltetéssel és igyekezettel megtalálja, és újra előhossa, az a *visszaemlékezés*.

De még Locke sem ad semmilyen világos definíciót a visszagondolásra, mert az nem a *fizikai* memóriánk tulajdonsága vagy jellemzője, hanem egy intuitív érzékelés a fizikai agyunkon kívül és attól függetlenül. Olyan érzékelés, ami, mivel szellemi Én-ünk mindig jelenlevő tudása hozza működésbe, lefedi mindazokat a látomásokat az emberben, amelyeket abnormálisnak tekintenek – kezdve azoktól a képektől, amiket a lángész sugall a lázas vagy akár őrült félrebeszéléshez –, és a tudomány úgy osztályozza, hogy nem léteznek a képzeletünkön kívül.

Az okkultizmus és a teozófia azonban a visszagondolást teljesen más megvilágításba helyezi. Számunkra, amíg a memória fizikai és múlandó, és az agy fizikai körülményeitől függ – alapvető tétel minden mnemonika-tanítónál, akik rendelkeznek a modern tudományos pszichológia megtámogatásukra végzett kutatásaival –, addig a visszagondolás a lélek emlékezete. És ez az a memória, amely megadja a biztosítékot szinte minden emberi lénynek, akár érti, akár nem, hogy élt korábban, és élni fog ismét. Tényleg úgy van, ahogyan Wordsworth mondja:

A születésünk csupán alvás és felejtés,
A lélek, ami velünk emelkedik, az életünk csillaga,
Amely máshol lenyugodott,
Most pedig felkelt a távolból.

K: *Ha ez az a fajta memória – költészet és abnormális fantázia az ön bevallása szerint –, amire a tanításaikat alapozzák, akkor attól tartok, nagyon kevés embert fognak meggyőzni.*

T: Nem vallottam be, hogy fantázia lenne. Egyszerűen azt mondtam, hogy a pszichológusok és a tudósok általánosságban az ilyen visszagondolásokat hallucinációknak

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

és fantáziának tekintik, amihez örömmel fogadják a „tudós” következtetést. Mi nem tagadjuk azt, hogy a múlt ilyen látomásai és a visszapillantások messze az idő folyosóin keresztül ne lennének abnormálisak, ha a normális mindennapi tapasztalatainkhoz és a fizikai memóriához hasonlítjuk azokat. Viszont W. Knight professzorral együtt azt állítjuk, hogy „bármilyen tevékenység emlékének a hiánya, amit egy előző állapotban követtek el, nem lehet meggyőző érv az ellen, hogy át is éltük azt”.

Minden elfogulatlan ellenzőnek pedig el kell fogadnia azt, ami Buttler *Lectures on Platonic Philosophy*-jában hangzik el, „hogy a különtség érzésének, amivel az [a korábban létezés] hat ránk, megvan a maga titkos forrása az anyagelvű vagy félig anyagelvű előítéletekben”. Ezen túlmenően azt állítjuk, hogy a memória – ahogyan Olympiodorus nevezte – egyszerűen „fantázia”, * és a legmegbízhatóbb dolog bennünk. Ammonius Saccas azt állította, hogy az emberben az egyedüli képesség, ami közvetlenül szembeáll a jövővel, vagyis a jövőbe tekintéssel, a memória.

Továbbá ne feledjük, hogy a memória egy dolog, az elme vagy gondolkodás egy másik, a memória egy feljegyző gépezet, egy felvevő, ami nagyon könnyedén elromlik, de a gondolatok örökkévalók és romolhatatlanok. Visszatérítanánk-e, hogy higgyen bizonyos dolgok vagy emberek létezésében csak azért, mert nem látja őket a fizikai szemé-

* „A fantázia – mondja Olympiodorus Platón *Phaedo*-jában – egy akadály intellektuális elképzeléseink számára, és ebből eredően, amikor az Istenség inspiráló befolyása felizgat bennünket, ha a fantázia közbelép, a lelkesítő energia megszűnik, mert a lelkesedés és az eksztázis ellentétesek egymással. Ha megkérdezik, vajon a lélek képes-e begerjedni a fantázia nélkül, akkor azt feleljük, hogy az általánosságok észlelése azt bizonyítja, hogy képes. Vannak észlelései, ezért független a fantáziától, ugyanakkor azonban a fantázia jelen van az energiáiban éppen úgy, ahogyan egy vihar üldözi azt, aki hajózik a tengeren.”

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

vel? Nem jelent-e régi generációk közös tanúságtétele arról, hogy látták Julius Caesart, elegendő garanciát arra, hogy egykor tényleg élt? Miért nem veszik figyelembe pszichikus érzékekkel rendelkező tömegek ugyanilyen tanúságtételét?

K: *De nem gondolja, hogy ezek túlságosan finom különbségtételek ahhoz, hogy a halandók többsége elfogadja?*

T: Mondjuk inkább az, hogy a materialisták többsége. Nekik pedig ezt mondjuk: Vegyék észre, hogy még a közönséges létezés nyúlfarknyi időtartamára is a memória túl gyenge ahhoz, hogy rögzítse egy élet minden eseményét. Milyen gyakori eset, hogy még a legfontosabb események is alszanak a memóriánkban, amíg fel nem ébreszti azokat valamilyen gondolatársítás, vagy működésre és tevékenységre nem készíti valamilyen másik láncszem. Ez különösen előrehaladott korú emberekkel fordul elő, akik mindig emlékezetkieséstől szenvednek. Amikor tehát észben tartjuk, amit tudunk az emberben levő fizikai és szellemi princípiumokról, az nem az a helyzet, hogy a memóriánknak nem sikerült megjegyeznie előző életünket vagy életeinket, amin csodálkoznunk kellene, hanem éppen ellenkezőleg, azon kellene csodálkoznunk, ha nem így lenne.

MIÉRT NEM EMLÉKEZÜNK AZ ELMÚLT ÉLETEINKRE?

K: *Adott nekem egy madártávlati képet a hét princípiumról. Hogyan magyarázza meg, hogy teljesen elveszítünk minden emléket arról, hogy korábban éltünk, annak a fényében, amit elmondott ezekkel a princípiumokkal kapcsolatban?*

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

T: Nagyon könnyen. Azok a princípiumok, amiket fizikainak nevezünk,* felbomlanak a halál után együtt az alkotóelemeikkel, a *memória* pedig az aggyal együtt. Egy eltűnő személyiségnek ez az eltűnő memóriája következésképpen nem emlékezik és nem is jegyez fel semmit az Én további testet öltéseiben.

A reinkarnáció azt jelenti, hogy az Én felszerelkezik egy új testtel, egy új aggyal és egy új memóriával. Ezért ugyanolyan képtelenség lenne azt várni, hogy ez az új memória emlékezzen arra, amit ő soha nem jegyzett fel, mint mikroszkóp alatt vizsgálni egy inget, amit soha nem viselt egy gyilkos, és vérmaradványokat keresni rajta, amiket csak olyan ruhadarabon lehet megtalálni, amiket hordott. Nem a tiszta inget kell faggatnunk, hanem a bűncselekmény elkövetésekor viselt ruhát, ha pedig az utóbbi elégett és elpusztult, hogyan tudnánk hozzáférni?

K: *Ez igaz, de hogyan tudja bizonyossággal kijelenteni, hogy a bűntény egyáltalán valaha is el lett követve, vagy hogy a tiszta ingben levő ember élt valaha is korábban?*

T: Az teljesen biztos, hogy nem fizikai folyamat útján, és nem is annak a tanúságtételére támaszkodva, ami már nem is létezik. Van azonban egy olyan dolog, mint a közvetett bizonyíték, amit a bölcs törvényeink elfogadnak, talán gyakrabban is, mint kellene. Ahhoz, hogy az ember meggyőződjön a reinkarnáció és az elmúlt életek tényéről, az embernek közeli és szoros kapcsolatba kell lépnie való-

* Nevezetesen minden embernél a test, az élet, a szenvedély és az állati ösztönök, valamint az asztrális *eidolon* – akár érzékeljük ezeket a gondolati- vagy elme-szemünkkel, vagy tárgyiasulva és elkülönítve a fizikai testtől, akár nem –, amely princípiumokat Sthûla Sharîra-nak, Prâna-nak, Kâma Rûpa-nak és Linga Sharîra-nak nevezzük. Ezek egyikét sem tagadja a tudomány, bár más neveken nevezi őket.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

di és állandó Én-jével, nem pedig a múlandó memóriájával.

K: *De hogyan lehetnek az emberek abban, amit nem ismernek, soha nem is láttak, és még kevésbé lépnek közeli és szoros kapcsolatba vele?*

T: Ha az emberek – és a legtanultabbakról beszélek – hisznek a „gravitációban”, az „éterben”, az „erőkben”, és ki tudja, még miben a tudományban, absztrakciókban és munkahipotézisekben, amiket soha nem láttak, érintettek, szagoltak, hallottak, és ízleltek, akkor más emberek miért ne hihetnének ugyanezen az alapelven az állandó Én-ben, egy sokkal logikusabb és fontosabb „munkahipotézisben”, mint bármi másban?

K: *Végül is mi ez a rejtélyes örökkévaló princípium? Meg tudná magyarázni ennek a természetét, hogy mindenki számára érthetővé tegye?*

T: Az Én, amely reinkarnálódik, az egyéniség – nem pedig a személyiség – halhatatlan „Én-je”, röviden, az Átmâ-buddhikus Monád hordozója, az, ami elnyeri jutalmát a devachanban, a büntetését pedig a földön, végül pedig az, amelyhez minden testet öltésnek csak a *skandhai* vagy jellegzetességei kapcsolódnak.*

K: *Mit ért skandhakon?*

T: Ahogyan mondtam: „jellegzetességek”, amik között ott van a memória. Mindezek elpusztulnak, mint egy virág, és csak egy gyenge illatot hagynak hátra. Idézek egy

* A buddhista tanításokban öt *skandha* vagy jellegzetesség van: „*rûpa* [forma vagy test], anyagi minőségek; *vedana*, érzékelés; *sanna*, elvont gondolatok; *samkhara*, az elme hajlamai; *vinna*, mentális képességek. Ezekből alakulunk ki, általuk vagyunk tudatában a létezésnek, és rajtuk keresztül kommunikálunk a bennünket körülvevő világgal.”

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

másik részletet H. S. Olcott ezredes *Buddhista katekizmusából*,* amely közvetlenül ezzel a kérdéssel foglalkozik:

Az idős ember emlékszik fiatalkorának jelentős eseményeire, annak ellenére, hogy fizikailag és mentálisan megváltozott azóta. Akkor az elmúlt életek emlékezetét miért nem hozzuk magunkkal a jelenlegi életbe?

Mert a memória a *skandhak* közé tartozik, a *skandha*-k pedig megváltoznak az új létezéssel, egy memória, annak az adott létezésnek a feljegyzője fejlődik ki. Viszont minden elmúlt élet feljegyzésének vagy tükröződésének túl kell élnie, mert amikor Sziddhárta herceg Buddhává lett, korábbi megszületéseinek teljes sorozatát meglátta... És bárki, aki eléri a *jhana* állapotát, visszamenőlegesen nyomon tudja követni életei sorát.

Ez azt bizonyítja önnek, hogy míg a személyiség nem meghaló minőségei – mint a szeretet, jóság, jótékonyság, stb. – hozzákapcsolódnak a halhatatlan Én-hez, úgymond ráfényképeződnek, a néhai ember isteni aspektusán egy állandó képet alkotnak, addig az anyagi *skandhai* – azok, amelyek a legfeltűnőbb karmikus hatásokat hozzák létre – nem tudják befolyásolni az új személyiség új agyát. Viszont az, hogy ezt nem sikerül megtenniük, semmiképpen sincs kárára a reinkarnálódó Én identitásának.

K: Azt akarja bizonyítani, hogy az, ami túlél, csak a lélek-mémória, ahogyan ön nevezi, hogy a lélek vagy az Én egy és ugyanaz marad, míg a személyiségből semmi nem marad meg?

T: Nem teljesen. Minden személyiségből valaminek – hacsak az utóbbi nem volt abszolút materialista, és egy hajszálrepedés sem volt a természetében, hogy egy szellemi sugár áthatoljon rajta – túl kell élnie, amint rajtahagyja

* A szerző Henry S. Olcott, a Teozófiai Társulat elnöke és alapítója. A tanítás pontosságát H. Sumangala, Sipada és Galle főpapja és a Colombói Widyodaya Parivena (főiskola) igazgatója úgy szentesítette, hogy megegyezik a déli buddhista egyház kánonjával.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

örök lenyomatát az inkarnálódó állandó Én-en, a szellemi Én-en.* A személyiség a *skandha*ival állandóan változik minden új megszületéssel. Ahogyan korábban mondtam, az csak egy szerep, amit a színész, a valódi Én eljátszik egyik este. Ez az oka, amiért nem őrizzük meg a fizikai síkon elmúlt életeink emlékeit, noha a *valódi* Én élte át azokat, és ismeri mindet.

K: *Akkor hogyan történik meg, hogy a valódi vagy szellemi ember nem gyakorol hatást az új személyes „én-jére” ezzel a tudással?*

T: Hogy van az, hogy egy szolgálólány egy szegény tanyaházban tudott héberül beszélni, a másik hegedülni transz vagy alvajáró állapotban, és egyikük sem tudta azt normál állapotában? Mert, ahogyan a régi iskola (nem pedig az önök modern iskolája) minden valódi pszichológusa el fogja mondani önnek, a szellemi Én csak akkor tud cselekedni, amikor a személyes én bénult állapotban van. Az emberben levő szellemi Én mindentudó, és rendelkezik minden benne levő ismerettel, míg a személyes én a környezetének teremtménye és a fizikai memória szolgája. Ha az előbbi folyamatosan és akadályok nélkül meg tudná nyilvánítani magát, akkor nem lennének többé emberek a földön, hanem valamennyien istenek lennénk.

K: *Viszont kellenének kivételek, és néhányaknak emlékezniük kellene.*

T: Vannak is ilyenek. De ki hisz a beszámolóiknak? Az ilyen érzékeny embereket általában hallucináló hisztérikusoknak, ütődött fanatikuskoknak vagy szélhámusoknak

* A szellemi, szemben a személyes én-nel. A tanulóknak nem szabad összetévesztenie ezt a szellemi Én-t a FELSŐ ÉN-nel, ami az Átmâ, a bennünk levő isten, és ami elválaszthatatlan az Egyetemes Szellemről. (Lásd a IX. fejezetet, „A halál utáni és a születés utáni tudatról”-t.)

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

tekintik a modern materialisták. Olvassák el azonban az erről a témáról szóló műveket, mindenekelőtt a társulati tag E. D. Walker: *Reincarnation, a Study of Forgotten Truth* című könyvét, és bizonyítékok tömegét találják benne, amiket a hozzáértő szerző előhoz ennek a vitás kérdésnek az alátámasztására. Beszéljen néhány emberrel a lélekről, és meg fogják kérdezni: Mi a lélek? Bebizonyította valaha is a létezését?

Természetesen haszontalan dolog vitatkozni a materialistákkal. De még nekik is feltenném a kérdést: Emlékeznek, milyen volt, vagy mit csináltak, amikor csecsemők voltak? Megőrizték-e a legkisebb emléket is az életükből, gondolataikból vagy cselekedeteikből, vagy éltek egyáltalán a létezésük első 18 hónapjában vagy két évében? Akkor miért nem tagadják, hogy valaha is éltek csecsemőként ugyanezen az alapon?

Amikor mindehhez hozzátesszük, hogy a reinkarnálódó Én vagy egyéniség a devachani időszak alatt az elmúlt földi élet vagy személyiség tapasztalatának csupán az esszenciáját őrzi meg, az egész fizikai tapasztalás egy lehetségeségi állapotba burkolózva átalakul spirituális mintákká.

Továbbá, amikor észben tartjuk, hogy két megszületés közötti időszokról azt mondják, hogy 10-15 évszázadot ölel fel, amely során a fizikai tudat teljesen és tökéletesen inaktív, miután nem rendelkezik szervekkel a gondolkodás tevékenységéhez, és ezért nem létezik, akkor annak az oka, hogy minden emlékezés a tisztán fizikai memóriában hiányzik, nyilvánvaló.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

AZ EGYÉNISÉGRŐL ÉS A SZEMÉLYISÉGRŐL

K: *Mi a különbség a kettő között? Bevallom, még mindig a sötétben tapogatózom.*

T: Olcott ezredes a *Buddhista Katekizmusában*, amit az ezoterikus filozófia logikája kényszerített ki, kötelességének érezte, hogy kijavítsa a korábbi orientalisták tévedéseit, akik nem tettek ilyen különbséget, és ismerteti az olvasóval a magyarázatait a következők szerint:

Az egymást követő megjelenések egy vagy több földön, vagy egy bizonyos lény *tanhaikusán* összefüggő részeinek (*skandhainak*) „nemzésbe való leszállása” a személyiségek egymásutániságát jelentik. A *személyiség* minden megszületésben különbözik attól, amilyen az előző megszületésben volt, vagy a következőben lesz. A karma, az „*isteni közbeavatkozás*” álarc alá rejti (vagy mondjuk azt, hogy visszatükrözi?) magát most egy bölcs személyiségében, majd egy kézművesként, és így tovább, megszületések hosszú láncolatán keresztül. De bár a személyiségek örökké változnak, az egyetlen élvonal, amire gyöngyszemekként felfűződnek, töretlenül fut előre, állandóan azon az *egyedi vonalon*, és soha nem máson. Ezért egyéni, egy egyéni élethullámozás, amely a Nirvâna-ban kezdődik, vagyis a természet tárgyiasulatlan oldalán, ahogyan az æther-en keresztül a fény vagy a hő hullámozása is annak dinamikus forrásánál kezdődött. Átvágtat a természet tárgyiasult oldalán keresztül a karma ösztönzése és a *tanha* [a létezés utáni kielégítetlen vágy] teremtő irányítása alatt, és sok ciklikus változáson keresztül visszavezet a Nirvâna-ba. Rhys-Davids azt, ami személyiségről személyiségre lép az egyéni lánc mentén „jellemnek” vagy „tettnek” nevezi. Mivel a „jellem” nem pusztán metafizikai absztrakció, hanem az ember mentális tulajdonságainak és erkölcs jellemzőinek összessége, nem segítene eloszlatni azt, amit Rhys-Davids „egy misztérium elszánt eszközének” nevez (*Buddhism*, 101. oldal), ha az élethullámozást egyéniségnak tekintenénk, születéssel tör-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

ténő megnyilvánulása sorozatának minden elemét pedig különálló személyiségnek? A tökéletes egyén – buddhista módon szólva –, azt kell mondanom, hogy egy Buddha, mert Buddha az emberiségnek csupán a ritka virága, a legkisebb természetfeletti adalék nélkül. Mivel pedig számtalan generáció („négy *asankheyya* és százezer ciklus” – Fausböll és Rhys-Davids: *Buddhist Birth-Stories*, 13. oldal) kell ahhoz, hogy egy ember Buddhává fejlődjön, és *a vasakarat egyetlen folyamává váljon véges végig az összes egymást követő megszületésen keresztül*, hogy nevezzük azt, ami akar és megmarad? Jellem? Vagy egyéniség, olyan egyéniség, ami csak részben nyilvánul meg bármelyik megszületésben, viszont az összes megszületés töredékeiből épül fel?

Hosszú ideje próbálom súlykolni az egyéniség és a személyiség közötti e különbséget az emberek fejébe, de sajnos, valamivel nehezebb, mint elérni, hogy nagy tiszteletet érezzenek gyerekes lehetetlenségek iránt, csak mert azok hagyományos dolgok, és mert a hagyományosság tiszteletet érdemel. Ahhoz, hogy az elképzelést jól megértse, először a princípiumok kétféle típusát kell tanulmányoznia: a *szellemi*t, vagyis azokat, amik az elpusztíthatatlan Én-hez tartoznak és az *anyagit*, vagyis azokat a princípiumokat, amik az állandóan változó testeket, vagy az Én személyiségeinek a sorozatát alkotják. Adjunk állandó neveket ezeknek, és mondjuk azt, hogy:

I. Átmâ, a felső ÉN, ami nem is az öné, nem is az enyém, hanem a napfényhez hasonlóan mindenre rásüt. Ez az egyetemesen szétszóródott isteni princípium, és elválaszthatatlan egyetlen és abszolút szuper-szellemétől, ahogyan a napsugár elválaszthatatlan a napfénytől.

II: Buddhî, a szellemi lélek, csak annak a hordozója. Sem az Átmâ, sem a buddhi külön-külön, sem együttesen sincs jobban hasznára az ember testének, mint a napfény és annak sugarai egy földbe eltemetett gránittömb számá-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

ra, hacsak az isteni párost magába nem oldotta és vissza nem tükrözte *valamilyen tudat*. Sem az Âtmâ-t, sem a Buddhít nem éri el soha a karma, mert az előbbi a karma legmagasabb aspektusa, *önmagának a működő közege* az egyik aspektusban, az utóbbi pedig öntudatlan *ezen a síkon*. Ez a tudat vagy elme a:

III. Manasz, * az *ahamkâra*-nak, „az Én magzatának” vagy az „Én-ségnek” a terméke visszatükrözött formában. Ezért, amikor elválaszthatatlanul egyesül az első kettővel, a szellemi Én-nek és *taijasa*-nak, a sugárzónak nevezik. Ez a valódi egyéniség, vagyis az isteni ember. Ez az Én az, amely – miután eredetileg testet öltött az értelmetlen emberi formában, amit a benne jelen levő kettős monád éltetett, de erről nem tudott, mivel nem volt tudata – létrehozta a valódi *ember* emberszerű formáját. Ez az Én, ez a „kauzális test” az, amely beárnyékol minden személyiséget, amibe a karma erőinek kell inkarnálódniuk. Ez az Én az, amelyet felelősnek tartunk minden új testben vagy személyiségben – az elenyésző álarcban, ami elrejt a valódi egyéniséget újraszületések hosszú sorozatán keresztül – és az által elkövetett minden bűnért.

K: *De jogos ez? Miért kell ennek az Én-nek büntetést kapnia azokért a cselekedetekért, amiket elfelejtett?*

T: Nem felejtette el azokat. Ugyanúgy ismeri és emlékszik a helytelen cselekedeteire, mint ahogyan ön emlékszik

* A Manasz forrása a *Mahat*, vagy az egyetemes elme. Az előbbit, *mahat*-ot, vagyis az elmét az emberben, Manaszt, nevezik *kshetrajña*, a megtestesült szellemnek, mert a filozófiánknek megfelelően, a *mânasa-putra*-k, vagyis „az egyetemes elme fiai”, amik megteremtették, vagy inkább létrehozták a gondolkodó embert, *manu*-t azzal, hogy a jelenlegi kör harmadik emberfajában testet öltöttek. Manasz tehát az, ami a valódi testet öltő és állandó szellemi Én, az egyéniség, a különböző és számtalan személyiségünk pedig csupán annak külső álarcái.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

szik arra, hogy mit csinált tegnap. Azért, mert a „testnek” nevezett fizikai összetevők paksamétájának memóriája nem emlékezik, mit csinált az elődje, az a személyiség, *ami volt*, úgy képzei, hogy a valódi Én is elfelejtette azt? Ahogy jól mondják, igazságtalan, hogy egy fiún levő új kabátot, akit megfenyítenek alma lopásáért, meg kell büntetni azért, amiről semmit nem tud.

K: *De nincs semmilyen kommunikációs módszer a szellemi és az emberi tudat vagy memória között?*

T: Természetesen vannak módszerek, de ezeket soha nem ismerték fel az önök modern tudományos pszichológusai. Mi az, amit önök intuíciónak, a „tudat hangjának”, előérzetnek, homályos, meghatározatlan visszaemlékezésnek, stb. tulajdonítanak, ha nem ilyen kommunikáció? Vajon legalábbis a tanult emberek többségének nem voltak-e Coleridge-féle finom spirituális észlelései, aki bemutatja, milyen intuitív is ő egyes megjegyzéseiben. Halljuk, mit mond azzal a valószínűséggel kapcsolatban, hogy „minden gondolat önmagában elpusztíthatatlan”.

Ha az értelmi képességet [a memória hirtelen „feléledései”] átfogóbban kellene bemutatni, ahhoz csak egy eltérő és megfelelő szervezet, a *mennyei test* kell a *földi test* helyett, hogy minden emberi lélekhez eljuttassa az *egész elmúlt létezésének közös tapasztalatát*.

Ez a *mennyei test* pedig a mi manaszi Én-ünk.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

AZ ÉN JUTALMÁRÓL ÉS BÜNTETÉSÉRŐL

K: *Hallottam, amikor azt mondta, hogy az Én bármilyen életű személyben is öltött testet a földön, soha nem szenved el halál utáni büntetést.*

T: Soha, nagyon kivételes és ritka esetek kivételével, amikről itt nem fogunk beszélni, mivel a „büntetés” természete semmilyen módon nem közelít a kárhozatról alkotott teológiai elképzeléseikhez.

K: *Viszont, ha az Én büntetést kap ebben az életben az előző életekben elkövetett helytelen cselekedetekért, akkor jutalmat is kellene kapnia akár itt, akár amikor levetette a testét.*

T: Így is van. Ha nem fogadunk el semmilyen büntetést a földünkön kívül, az azért van, mert a szellemi Én a halál után egyedüli állapotként ismer, az a tiszta üdvösség.

K: *Ezt hogy érti?*

T: Egyszerűen így: *a tárgyasultság síkján és az anyag világában elkövetett bűntények és bűnök nem kaphatnak büntetést a tiszta tárgyasulatlanság síkján.* Abban hiszünk, hogy nincs pokol vagy paradicsom mint helyszín, sem tárgyasult pokoltüzekben és el nem pusztuló férgekben, sem semmilyen Jeruzsálemben, ami zafírokkal és gyémántokkal van kirakva. Amiben hiszünk, az egy halál utáni állapot vagy mentális állapot, mint amiben egy élénk álomban vagyunk. Hiszünk az abszolút Szeretet, Igazságosság és Kegyelem megváltoztathatatlan törvényében. Ebben híve pedig azt mondjuk:

Bármik is volt a bűn, és bármik is voltak a most testet öltött Én-ek eredeti karmikus törvényszegésének a szörnyű eredményei, egyetlen ember – vagyis a szellemi lény külső anyagi és periodikus formája – sem tartható az igazságosság semmilyen fokán felelősnek megszületésének következményeiért.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

{Ez az a törvényszegés, amire a „bukott angyalok” kegyetlen és illogikus dogmája épül, amit a *Titkos Tanítás* IV. kötetében magyaráztunk meg. Valamennyi Én-ünk gondolkodó és értelmes entitások (*mânasa-putra*), akik korábban vagy emberi, vagy más formákban éltek a megelőző életciklusban (*manvantara*), és akiknek a karmája az volt, hogy ebben a ciklusban az *emberben* öltessenek testet. A misztériumokban azt tanították, hogy mivel késlekedtek ennek a törvénynek a végrehajtásában (vagy mivel „visszautasították, hogy teremtsenek” – ahogyan a hinduizmus mondja a *kumâra*-król, a keresztény legendák pedig Michael arkangyalról), vagyis mivel nem sikerült testet öltetniük a megfelelő időben, a nekik szánt testek bemocskolódtak. Innen származik az értelem nélküli formák eredendő bűne és az Én-ek büntetése. A lázadó angyalok pokolba való letaszításának a jelentését egyszerűen megmagyarázza ezeknek a tiszta szellemeknek vagy Én-eknek a bebörtönzése tisztátalan anyagból, húsból álló testekbe.}*^{*}

Nem kéri, hogy megszülessen, nem választhatja meg szüleit, akik majd életet adnak neki. Minden szempontból a környezetének az áldozata, a körülmények gyermeke, amik felett nincs irányítása.

Ha pedig minden törvényszegését tárgyilagosan kinyomoznánk, azt találnánk, hogy minden tíz esetből kilencben inkább ő volt, aki ellen a bűnt elkövették, mint sem a bűn elkövetője. Az élet a legjobb esetben egy szívtelen játék, egy viharos tenger, amin át kell kelni, és egy nehéz teher, amit gyakran túl nehéz hordozni. A legnagyobb filozófusok hiába próbálták kipuhatolni és kitalálni létének célját – kivéve azokat, akik rendelkeztek a hozzávaló kulccsal, nevezetesen a keleti bölcseket –, és mindannyian kudarcot vallottak. Az élet, ahogyan Shakespeare leírja:

* A {...} közötti rész az eredeti kiadásban lábjegyzetben volt. – A szerk.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

... árny,
Mely jár-kel; egy szegény komédiás,
Ki egy óra hosszant tombol és dühöng,
Azzal lelép, s szava se' hallatik;
Mese, mit egy bolond beszél, teli
Hangos dagállal, – ám értelme nincs!*

Semmi a különálló részeiben, viszont a legnagyobb fontosságú az életek sorozatának összességében. Bármely esetben szinte minden egyéni élet teljes kifejlődésében tele van szomorúsággal. El kell-e hinnünk, hogy ezt a szegény, gyámoltalan embert, miután összevissza dobálódott, mint egy korhadt fadarab az élet dühös hullámaiban, ha túl gyengének bizonyul, hogy ellenálljon azoknak, meg kell büntetni örökös kárhozattal, vagy akár csak átmeneti büntetéssel?

Soha! Akár a kiváló, akár az átlagos vétkező, jó vagy rossz, bűnös vagy ártatlan, ha egyszer leteszi a fizikai élet terhét, az elfáradt és elhasznált *manu*, vagy „gondolkodó Én” elnyeri a jogot a tökéletes pihenés és üdvösség periódusára.

Ugyanez az inkább tévedhetetlenül bölcs és igazságos, mint sem könyörületes törvény, ami kirója a testet öltött Én-re a karmikus büntetést minden bűnért, amit az előző földi életében elkövetett, biztosítja az éppen test nélkülivé vált entitásnak a hosszantartó mentális pihenést és minden szomorú esemény teljes elfelejtését, egészen a legkisebb fájdalmas gondolatig, ami megtörtént a személyiségként eltöltött utolsó életében. A lélek-memóriában semmit nem hagy, csak annak az emlékezetét, ami üdvös volt, vagy ami boldogsághoz vezetett.

Plotinus, aki azt mondta, hogy a testünk az igazi Lethe-folyó, mert „a lelkek, amelyek belemerülnek, min-

* Shakespeare: Macbeth, V.felv.5.szín – Szász Károly ford.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

dent elfelejtenek”, többre gondolt, mint amit kimondott. Mert ahogyan a földi testünk olyan, mint a Lethe, ugyanilyen a *mennyei testünk* a devachan-ban, és még sokkal több.

K: *Akkor jól értem, hogy egy gyilkosnak, az isteni és emberi törvény minden formájú megsértőjének engedélyezik, hogy büntetlenül megússza?*

T: Ki mondott valaha is ilyet? A filozófiánknak része a büntetésről szóló tanítás, ami olyan szigorú, mint a legmezeibb kálvinistáké, csak sokkal filozofikusabb és következetesebb a tökéletes igazságossága miatt. Nincs olyan cselekedet, de még bűnös gondolat sem, amit büntetlenül meg lehet úszni. Tulajdonképpen az utóbbi még nagyobb büntetést kap, mint az előbbi, mivel a gondolat sokkal hatékonyabban hoz létre rossz eredményeket, mint a cselekedetek.* Hiszünk a megtorlás tévedhetetlen törvényében, amit karmának neveznek, amely előtérbe kerül az okok és az elkerülhetetlen eredményeik természetes láncolatában.

K: *Hogyan vagy hol működik?*

T: Minden munkás megérdemli a fizetését, mondja az Evangélium bölcsessége, minden tevékenység – jó vagy rossz – termékeny szülő, mondja a korszakok bölcsessége. Tegyük a kettőt egybe, és meg fogjuk találni a „miértet”. Azután, hogy a lélek kimenekült a személyes élet gyötrelmeiből, és engedély kap elegendő, sőt, százszoros kárpótlásra, a karma, a *skandhai* seregével ott várakozik a devachan küszöbén, ahonnan az Én kiemelkedik, hogy új testet öltön magára. Ez az a pillanat, amikor az éppen pihenő

* „Én pedig azt mondom néktek, hogy valaki asszonyra tekint gonosz kívánságnak okáért, immár paráználkodott azzal az ő szívében.” (*Máté*, V. 28.)

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Én eljövendő sorsa ott remeg a méltó büntetés mérlegén, mivel ismét az aktív karmikus törvény irányítása alá kerül. Ez az az újraszületés – ami készen áll számára, olyan újraszületés, amit ez a misztikus, kérlelhetetlen, de határozatainak igazságosságában és bölcsességében tévedhetetlen törvény választott ki és készített elő neki –, amelyben az Én előző életének bűnei elnyerik büntetésüket. Csakhogy nem a képzeletbeli pokolba, a színpadias lángokba és a nevetséges farkú és szarvú ördögök közé hull az Én, hanem bizony erre a földre, a bűnei síkjára és régiójába, ahol majd vezekelnie kell minden rossz gondolataért és cselekedetért.

Ahogy vetett, úgy fog aratni. A reinkarnáció össze fogja köré gyűjteni mindazokat a más Én-eket, akik akár közvetlenül, akár közvetve szenvedtek az elmúlt személyiség részéről, vagy akár annak öntudatlan közbenjárásán keresztül. Őket a végzet az új ember útjába vezényli, elrejtve a régít, az örökkévaló Én-t, és...

K: *De hol van az igazságosság, amiről beszél, mivel ezek az új személyiségek nem tudnak arról, hogy bűnt követtek el vagy ellenük követtek el bűnöket?*

T: Vajon azt a kabátot, amit annak az embernek, aki ellopta, a hátáról cafatokká tépte egy másik ember, akitől ellopta, és felismeri saját tulajdonát, úgy kell-e tekinteni, mint amivel igazságosan bántak? Az új személyiség semmivel sem jobb, mint egy új öltözék ruha, annak meghatározott jellemzőivel, színével, formájával és minőségével, de a valódi ember, aki viseli, ugyanaz a bűnös, mint a régi viselője. Az egyéniség az, amely szenved a személyiségén keresztül. És ez, egyedül ez az, amely érthetővé teheti a szörnyű *látszólagos* igazságtalanságot a javak elosztása terén az ember életében.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Amikor majd a modern filozófusaiknak sikerülni fog jó okot mutatni, hogy olyan sok, nyilvánvalóan jó és ártatlan ember miért születik csak arra, hogy egész élete során szenvedjen, olyan sok ember miért születik szegénynek, éhezésre ítélve a nagy városok szegénynegyedeibe, a sors és az emberek által elhagyatva, miközben ők nyomorba születnek, mások paloták fényében látják meg a napvilágot. A nemesként születés és a szerencse látszólag a legrosszabb emberek osztályrésze, és csak ritkán az arra méltóké, miért vannak koldusok, akiknek a *belső* én-jei felérnek a legnemesebb és legmagasabb rangú emberekével, amikor ezt és még sok mást kielégítően megmagyarázzák akár a filozófusaik, akár a teológusaik, csak akkor, de addig nem lesz joguk elutasítani a reinkarnáció igazságát. A legnagyobb és legkiválóbb költők homályosan érzékelték az igazságok ezen igazságát. Shelley hitt benne, Shakespeare-nek gondolkodnia kellett rajta, amikor a születés értéktelenségéről írt. Emlékezzünk a szavaira:

Miért kell a megszületésemnek lenyomnia
a felszálló szellememet?
Nincs-e minden teremtmény kitéve az időnek?
A földön most koldusok tömegei vannak,
A kiknek felmenői királyok sarjai voltak,
És sok olyan király van most, akiknek apái
Koruk söpredékei voltak.*

Változtassuk át az „apái” szót Én-ekre – és megkapjuk az igazságot.

* Anon.: The Life and Death of Thomas Lord Cromwell

IX.

A KÁMA-LOKA-RÓL ÉS A DEVACHANRÓL

AZ ALSÓ PRINCÍPIUMOK PUSZTULÁSÁRÓL

K: *Beszélt a kâmaloká-ról, mi az?*

T: Amikor az ember meghal, a három alsó princípiuma, vagyis a test, az élet és az utóbbi hordozója, az asztrális test vagy az *élő* ember testmása örökre elhagyja. Akkor pedig a négy princípiuma – a központi vagy középső princípium (az állati lélek vagy kâma rûpa) azzal együtt, amit magába olvasztott az alsó manaszból, és a felső hármasság – a kâmalokaban találja magát. Az utóbbi egy asztrális helyszín, a skolasztikus teológia *limbus*-a, a régiek *hades*-e, és szigorúan fogalmazva csupán viszonylagos értelemben *helyszín*. Nincs sem meghatározott területe, sem határa, hanem a tárgyasulatlan téren *belül* létezik, tehát az érzékszervi érzékelésünkön túl. Viszont létezik, és ott történik, hogy valamennyi, korábban élt lény – beleértve az állatokat is – asztrális *eidolon*-ja várja a „második halálát”.

Az állatok esetében ez feloszlással és *asztrális* részecskéiknek az utolsó darabig való teljes elhalványulásával történik. Az emberi *eidolon* esetében ez akkor kezdődik, amikor az átma-buddhi-mânaszi hármasságról azt mondják, hogy „elválasztja” magát az alsó princípiumaitól, vagy az egykori személyiség tükröződésétől azzal, hogy a devachani állapotba zuhan.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *És mit történik ez után?*

T: Utána a kâma-rûpa-i fantom, ami ott marad megfosztva az éltető gondolkodó princípiumától, a felső Manasztól és annak alsó aspektusától, az állati értelemtől, többé nem kap fényt a felsőbb elmétől, és többé nem rendelkezik fizikai aggyal, hogy azon keresztül működjön, így összeomlik.

K: *Milyen módon?*

T: Nos, annak a békának az állapotába kerül, mint amely agyának bizonyos részeit eltávolítják élveboncoláskor. Nem tud többé gondolkodni, még a legalsó állati síkon sem. Ettől kezdve már nem alsó manasz, mivel az „alsó” semmi a „felső” nélkül.

K: *És ez a nemlétező az, ami materializálódik a szeánszszobákban a médiumoknál?*

T: Igen, ez a nemlétező az. Azonban csak az értelmi és gondolkodási képességek vonatkozásában valóban nemlétező, az asztrálison továbbra is *létező*. Ez láthatóvá válik bizonyos esetekben, amikor ez a lény magnetikusan és öntudatlanul egy médiumhoz vonódik, egy időre újra életre kel, és benne él, úgymond a médium felhatalmazásával. Ezt a „szellemet” vagy kâma rûpa-t a medúzához lehet hasonlítani, aminek addig van meg az éteri, kocsonyás megjelenése, ameddig a saját elemében, a vízben van (a médium egyedi *aurájában*), azonban amint kidobjuk a partra, feloldódik, ha kézbe vesszük, vagy a partra vetődik, különösen napfényben. A médium aurájában egyfajta helyettesítő életet él, a médium vagy a többi jelenlevő ember agyán keresztül gondolkodik és beszél. Ez azonban túl messzire vezetne, és más emberek szakterületére, amire én nem kívánok belekontárkodni. Maradjunk meg a reinkarnáció témájánál.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Rendben. Mennyi ideig marad az Én a devachani állapotban?*

T: Úgy tanítják, hogy ez a spiritualitás fokától és az utolsó testet öltés érdemeitől vagy érdemtelenégeitől függ. Az átlagos időtartam 10-15 évszázad, amint már mondtam önnek.

K: *De miért nem tud ez az Én megnyilvánulni és kommunikálni a halandókkal, ahogyan a spiritiszták tartják? Mi az, ami megakadályozza, hogy egy anya kommunikálhasson a gyerekeivel, akiket a földön hagyott, egy férjet a feleségével, és így tovább? Be kell vallanom, ez a legvigasztalóbb hit, és azon sem csodálkozom, hogy akik ebben hisznek, annyira idegenkednek a feladásától.*

T: Senki nem is kényszeríti őket erre, hacsak esetleg nem szeretik jobban az igazságot a képzeletnél, akár mennyire is „vigasztaló” legyen. Lehet, hogy nem rokon-szenves a tanításunk a spiritiszták számára, viszont ami-ben mi hiszünk és tanítunk fele annyira sem önző és kegyetlen, mint amit ők hirdetnek.

K: *Nem értem önt. Micsoda önző?*

T: A tanításuk a szellemek, ahogyan mondják, a valódi „személyiségek” visszatéréséről, és azt is elmondom önnek, hogy miért. Ha a devachan – ha úgy tetszik, nevezze „paradicsomnak”, az „üdvösség és a legmagasabb boldogság helyének”, jelentsen ez bármit – egy ilyen hely, vagy mondjuk, *állapot*, akkor a logika azt diktálja, hogy nem lehet szomorúságot, és a fájdalomnak még csak az árnyékát sem megtapasztalni ott. „Isten le fog törölni minden könnycseppet” a paradicsomban levők szeméből, olvassuk sok ígéret könyvében. Ha pedig „a halottak szellemei” képesek lennének visszatérni, és látni, mi folyik a földön, különösen az *otthonaikban*, miféle üdvösségben lehetne részük?

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

MIÉRT NEM HISZNEK A TEOZÓFUSOK A TISZTA „SZELLEMEK” VISSZATÉRÉSÉBEN?

K: *Mit ért ezen? Miért kellene ennek megzavarnia az üdvösségüket?*

T: Nagyon egyszerű, vegyünk egy példát. Meghal egy anya, és hátrahagyja szerencsétlen kicsi gyermekeit, akiket imád, és talán a szeretett férjét is. Azt mondjuk, hogy a szelleme vagy Én-je – az az egyéniség, amelyet most teljesen átítatnak az egész devachani időtartamra a legnemezebb érzések, amiket néhai személyiségében érzett, a szeretet a gyermekei iránt, a sajnálat a szenvedők iránt, és így tovább – mostanra teljesen elvált a „könnyek völgyétől”, és hogy a jövődő üdvössége áldott tudatlanságból áll minden hátrahagyott szomorúsággal kapcsolatban. Ezzel szemben a spiritiszták azt mondják, hogy ugyanolyan élénken tudatában van azoknak, sőt *jobban, mint korábban*, mert „a szellemek többet látnak, mint a testben levő emberek”. Mi azt mondjuk, hogy a devachanban levő üdvössége tartalmazza azt a teljes meggyőződést, hogy soha nem hagyta el a földet, és egyáltalán nem létezik olyan dolog, mint a halál, és hogy az anya halál utáni szellemi tudata működésének eredményeként azt gondolja, hogy a gyermekei és mindazok körében él, akiket szeretett, hogy nincs hiányzó rés vagy láncszem, hogy testetlen állapotát a legtökéletesebb, abszolút boldogságát megakadályozza.

A spiritiszták elutasítják ezt a pontot. Az ő tanításaik szerint szerencsétlen ember még a halállal sem szabadul meg ennek az életnek a szomorúságaitól. A fájdalom és a szenvedés élet poharából egyetlen csepp sem téveszti el ajkait, és akarva – nem akarva, mivel mindent lát akkor, ki fogja inni keserű cseppjeit. Így a szerető feleség, aki élete során kész volt megmenteni férjét saját élete árán is, halálra váltan látja végső tehetetlenségben a férj kétségbeesését,

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

és számon kell tartania minden forró könnycseppet, amit férje az ő elvesztése miatt ejt. De még ennél is rosszabb, ha esetleg azt látja, hogy a könnyek túl gyorsan kiszáradnak, és egy másik szeretett arc mosolyog a férjre, gyermekei apjára, aki egy másik asszonyt talál, akivel őt helyettesíti. Kétségbeesetten azt hallja, hogy a gyerekei a szent „anya”-nevet irányukban közömbös embernek adják, és azt látja, hogy a kicsiket elhanyagolják, vagy akár bántalmazzák.

E tanítás szerint „a halhatatlan élet felé való finom lebegés” a mentális szenvedés új ösvényéhez vezető úttá válik, bármilyen átmenet nélkül. És mégis a *Banner of Light*-nak, az amerikai spiritiszták régi újságjának hasábjai tele vannak a halottaktól, a „drága elhunytaktól” érkezett üzenetekkel, akik mindannyian elmondják, milyen nagyon *boldogok*! A tudásnak egy ilyen állapota összefér az üdvösséggel? Akkor az „üdvösség” egy ilyen esetben a legnagyobb átkot jelenti, és az ortodox kárhozatnak megkönnyebbülésnek kell lennie hozzá képest!

K: *De az önök elmélete hogyan kerül el ezt? Hogyan tudják összeegyeztetni a lélek mindentudásának elméletét annak vak-ságával azokra a dolgokra, amik a földön történnek?*

T: Mert ilyen a szeretet és a kegyelem törvénye. Minden devachani időszak alatt az Én, amely önmaga által mindentudó, úgymond magára ölti annak a személyiségnek a *tükröződését*, ami volt. Épp az imént mondtam önnek, hogy minden absztrakt, ezért halhatatlan és örökkévaló tulajdonságoknak vagy jellemzőknek az *ideális* kivirágzása – mint például a szeretet és a kegyelem, a jó, az igaz és a szép szeretete – ami valaha is megérintette az élő személyiség szívét, hozzátapadnak az Én-hez, és ezért követik a devachanba. Erre az időre az Én annak az emberi lénynek a tökéletes tükröződésévé válik, ami utoljára volt a földön, és *az* nem mindentudó. Ha az lenne, soha nem

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

kerülhetne abba az állapotba, amit egyáltalában devachan-nak nevezünk.

K: *Milyen indokai vannak erre?*

T: Ha olyan választ akar, ami szigorúan a filozófiánkon alapul, akkor azt kell mondanom, hogy azért van így, mert minden „illúzió” (*mâyâ*) az örök igazságon kívül, aminek sem formája, sem színe, sem korlátja nincs. Annak, aki *mâyâ* fátylán kívülre helyezi magát – és ilyenek a legmagasabb adeptusok és beavatottak – nem lehet devachanja. Ami az átlagos halandót illeti, az ő üdvössége a devachan-ban teljes. Az mindennek az *abszolút* elfelejtése, ami fájdalmat és szenvedést okozott az utolsó testet öltésben, és még annak a ténynek az elfelejtése is, hogy egyáltalán léteznek olyan dolgok, mint fájdalom és szenvedés.

A devachanban levő a két testet öltés közötti átmeneti ciklusát úgy éli, hogy körülveszi mindaz, amire hiába törekedett, és mindenki, akit szeretett a földön. Eléri minden lélek-sóvárgásának beteljesülését. És így él hosszú évszázadokon keresztül a *zavartalan* boldog létezésben, ami a jutalom a földi élet szenvedése miatt. Röviden, a folytonos boldogság tengerében fürdik, amin csak a még nagyobb boldogság eseményei ívelnek keresztül.

K: *De ez több, mint egyszerű érzékcsalódás, ez tébolyodott hallucinációk létezése!*

T: Az ön nézőpontjából lehetséges, de a filozófiából nem így van. Egyébként nincs az egész földi életünk tele ilyen érzékcsalódásokkal? Soha nem találkozott még férfiakkal és nőkkel, akik évekig boldog tudatlanságban éltek? Mivel pedig esetleg ön rájött, hogy a férj, akit a felesége imád, és azt hiszi, hogy viszontszereti őt, hűtlen a feleséghez, fogná-e magát, és összetörné-e az asszony szívét és gyönyörű álmát azzal, hogy durván ráébreszti az igazságra? Azt hiszem, nem.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Újra csak azt mondom, hogy az ilyen feledésbe merülés és hallucináció – ha így nevezi – csupán a természet jószágos törvénye és szigorú igazságosság. Legalábbis sokkal vonzóbb kilátás, mint az ortodox arany hárfa egy pár szárnnal. Annak bizonygatása, hogy „a lélek, amely él, gyakran felemelkedik, és ismerősen közlekedik a Menyyei Jeruzsálem utcáin, meglátogatja a pátriárkákat és a prófétákat, tiszteleg az apostolok előtt, és megcsodálja a mártírok seregét”, egyeseknek ájtatosabb jellegűnek látszhat. Mindazonáltal ez egy sokkal megtévesztőbb típusú hallucináció, mivel mindannyian tudjuk, hogy az anyák halhatatlan szeretettel szeretik a gyermekeiket, míg a „Menyyei Jeruzsálemben” említett személyek még mindig inkább kételkedő természetűek. De még mindig inkább elfogadnám az „Új Jeruzsálemet”, aminek az utcái úgy vannak kikövezve, mint egy ékszerbolt kirakata, mint hogy vigaszt találnék a spiritiszták szívtelen tanításában.

Egyedül annak az elképzelésnek, hogy az ember apjának, anyjának, lányának, fivérének az *értelmes, tudatos lelke* megtalálja az üdvösségét egy „Nyárországban” – ami csak egy kicsit természetesebb, de ugyanolyan nevetséges, mint az „Új Jeruzsálem” leírásában – elégnék kellene lennie, hogy az ember elveszítse minden tiszteletét az ember „eltávozottai” iránt. Elhinni, hogy egy tiszta szellem boldogságot érezhet, miközben arra van ítélve, hogy szemtanúja legyen bűnöknek, hibáknak, hűtlenségnek és mindenekfelett azok szenvedéseinek, akiktől a halál elválasztotta, és akiket a legjobban szeret, anélkül, hogy képes lenne segíteni nekik, őrijítő gondolat lenne.

K: *Van valami az érvelésében. Bevallom, soha nem néztem meg a kérdést ebben a megvilágításban.*

T: Így van, és az embernek a velejéig önzőnek kell lennie, és végképp híján kell lennie a megtorló igazságszol-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

gáztatás érzésének, hogy valaha is elképzeljen ilyen dolgot. Azokkal vagyunk, akiket elveszítettünk anyagi formájukban, és sokkal, nagyon sokkal közelebb vagyunk hozzájuk, mint amikor éltek. És nem csak a devachanban levő fantáziájában, ahogyan egyesek képzelhetik, hanem a valóságban is. Mert a tiszta szeretet nem csak az emberi szív közepén van, hanem a gyökere az örökkévalóságba nyúlik.

A szellemi szent szeretet halhatatlan, a karma pedig előbb-utóbb összehozza mindazokat, akik ilyen szellemi ragaszkodással szerették egymást, hogy még egyszer ugyanabba a család-csoportban öltsenek testet.

Ismét csak azt mondjuk, hogy a síron túli szeretetnek – nevezzék bár azt illúzióknak – mágikus és isteni hatása van, ami visszahat az élőkre. Egy anyai Én, aki tele van képzeletében élő gyermekei iránti szeretettel, akiket maga közelében lát, és boldog életet él, ami ugyanolyan valódi a számára, mint amikor a földön volt, mindig azt eredményezi, hogy azt a szeretetet a testben élő gyermekek is megérik. Meg fog nyilvánulni az álmaikban és gyakran különböző eseményekben – „gondviselészerű” védelmekben és megmenekülésekben, mert a szeretet erős pajzs, és nem korlátozza a tér vagy az idő. Ahogyan ezzel a devachani „anyával” van, úgy van a többi emberi kapcsolattal és érzelmi kötéssel, kivéve a tisztán önzőket és anyagiakat. Az analógia segít önnek a többi esetben.

K: *Tehát semmilyen esetben sem engedi meg az élők kommunikációjának lehetőségét a testüket levetett szellemekkel?*

T: De igen, két kivétel is van a szabály alól. Az első eset abban a néhány napban van, ami közvetlenül követi egy személy halálát, és mielőtt az Én átlép a devachani állapotba. Az azonban, hogy bármely élő halandónak származik-e sok előnye a szellemnek a *tárgyasult* síkra való visszatéréséből, teljesen más kérdés.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Talán lehetséges néhány kivételes esetben, amikor a haldokló személyben levő vágy erőssége arra, hogy visszatérjen valamilyen célból, arra kényszerítette a felsőbb tudatot, hogy *ébren maradjon*, és ezért valóban az *egyéniség*, a szellem volt az, aki kommunikált. Általában azonban a szellem elkábul a halál után, és nagyon gyorsan abba az állapotba esik, amit „devachan előtti öntudatlanságnak” nevezünk. A második kivételt a *Nirmânakâyak*-nál találjuk.

K: *Miről van szó? Mit jelent az elnevezés önnek?*

T: Ez az a név, amit azoknak adtak, akik bár már elnyerték a jogot a nirvânára és a ciklikus pihenésre,* viszont az emberiség és a földön maradtak iránt érzett szánalomból visszautasítják ezt a nirvânai állapotot. Ilyen egy adeptus, vagy szent, vagy bárhogyan is nevezik, aki úgy hiszi, hogy önző cselekedet pihenni az üdvösségben, miközben az emberiség a szenvedés súlya alatt nyög, amit a tudatlanság hoz létre, elutasítja a nirvânát, és úgy dönt, hogy láthatatlanul *szellemben* marad itt a földön. A *nirmânakâyak*-nak nincs anyagi testük, mivel azt hátrahagyták, egyébként azonban megtartják minden princípiumukat, még az *asztrális életben*, a mi szféránkban. Az ilyen pedig képes kommunikálni, és kommunikál is néhány kiválasztottal, de nyilvánvalóan nem hétköznapi médiumokkal.

K: *Azért tettem fel a kérdést a nirmânakâyak-ról, mert azt olvastam bizonyos német és más művekben, hogy az északi buddhista tanításokban a Buddha által felöltött földi megjelenéseknek vagy testeknek adott elnevezés.*

* Nem a devachan, mivel az csak a tudatunk illúziója, egy boldog álmom, és azoknak, akiknek joguk van a nirvânára, teljesen el kell veszíteniük minden vágyukat, vagy a vágy lehetőségét a világ illúzióira.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

T: Ez így van, csak az orientalisták összekeverték ezt a „földi” testet, értve rajta a tárgyasultat és fizikait, a tisztán asztrális és tárgyasulatlan helyett.

K: *És milyen jól tudnak ezek a nirmânakâyak tenni a földön?*

T: Nem sokat, ami az egyéneket illeti, mivel nincs joguk beleavatkozni a karmába, és csak tanácsot és inspirációt adhatnak halandóknak az általános jó érdekében. Viszont több kedvező hatású tevékenységet végeznek, mint amennyit el tud képzelni.

K: *Ezt a tudomány soha nem fogja helyeselni, de még a modern pszichológia sem. A tudomány és a pszichológia számára az értelemnek semmilyen része nem élheti túl a fizikai agyat. Mit válaszolna erre a felvetésre?*

T: Még csak a válaszolásra sem venném a fáradságot, hanem egyszerűen azt mondanám, átadva a szót „M.A. Oxon-nak”:

Az értelem fennmarad, miután a test meghal. A gondolkodás nem csak az agy kérdése... Abból, amit tudunk, indokolt az emberi szellem elpusztíthatatlanságát indítványozni.*

K: *De „M.A. Oxon” spiritiszta, ugye?*

T: Pontosan, és az egyedüli igazi spiritiszta, akit én ismerek, bár lehet, hogy sok kisebb kérdésben nem értünk egyet. Ettől eltekintve, egyetlen spiritiszta sem jut közelebb az okkult igazságokhoz, mint ő. Bármelyikünkhöz hasonlóan ő állandóan „a külső veszélyről” beszél, „ami az okkult tudással rosszul felszerelkezett, hebehurgya kontárt fenyegeti, aki átlépi a küszöböt anélkül, hogy számí-

* *Spirit Identity*, 69. old.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

tásba venné az árát”.^{*} Az egyedüli véleménykülönbség közöttünk a „szellem identitását” illeti. Egyébként szinte teljesen egyetérték vele, és elfogadom a három tételét, amiket 1884. júliusban foglalt össze az előadásában. Inkább ez a kiváló spiritiszta az, aki nem ért egyet velünk, nem pedig mi vele.

K: Mik voltak ezek a tételek?

T: A következők:

1. Van egy élet, ami egybeesik a test fizikai életével, és független attól.
2. Ennek szükségszerű következményeként ez az élet túlterjed a test életén. [Mi azt mondjuk, hogy kiterjed az egész devachanra.]
3. Létezik kommunikáció annak a létezési állapotnak a lakói és aközött a világ között, amelyben most élünk.

Látja, minden ezeknek az alapvető tételeknek a kisebb és másodlagos aspektusaitól függ. Minden azoktól a látásmódoktól függ, ahogyan a szellemre és a lélekre tekintünk, vagyis az *egyéniiségre* és a *személyiségre*. A spiritiszták összegabalyítják a kettőt „egybe”, mi szétválasztjuk azokat, és azt mondjuk – a fent felsorolt esetek kivételével –, hogy egyetlen szellem sem látogat vissza a földre, bár az állati lélek megteheti. De térjünk vissza ismét a közvetlen témánkra, a *skandhakra*.

K: *Kezdem most már jobban megérteni. Ezek az úgymond szellemi skandhak, amik a leginkább megnevesítő, és amik hozzákapcsolódnak a testet öltő Én-hez, azok, amik túlélnek, és hozzáadódnak az anyagi tapasztalásaikhoz. Azok a jellemzők pedig, amik az anyagi skandhakhoz kapcsolódnak, az önző és*

^{*} „Néhány dolog, amit *tényleg* tudok a spiritizmusról, és néhány, amit *nem* tudok.”

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

személyes indítékokkal, amik eltűnnek a tevékenység mezejéről két testet öltés között, ismét megjelennek a következő testet öltésben karmikus eredményeként, amiket le kell vezetelni, és ezért a szellem nem fogja elhagyni a devachant. Így van?

T: Nagyon közel jár hozzá. Ha ehhez hozzáteszi, a bűnhődés törvénye, vagyis a karma, amely megjutalmazza a legmagasabb és legszpirituálisabb jellemzőket a devachanban, soha nem mulasztja el megjutalmazni azokat ismét a földön azzal, hogy további fejlődést biztosít nekik, és felruhazza az Én-t egy hozzá illő testtel, akkor teljesen pontos lesz a megfogalmazása.

NÉHÁNY SZÓ A SKANDAKRÓL

K: *Mi válik a többivé, a személyiség alsó skandhaivá a test halála után? Azok teljesen elpusztulnak?*

T: Igen is, viszont nem is – egy új metafizikai és okkult misztérium önnek. Elpusztulnak a személyiség kezében levő működő állományként, viszont megmaradnak *karmikus hatásokként*, csírákként, a földi sík légkörében függve, készen arra, hogy életre keljenek, mint sok bosszúálló démon, hogy hozzákapcsolódjanak az Én új személyiségéhez, amikor az újra testet ölt.

K: *Ez tényleg túl van a felfogóképességem határán, és nagyon nehéz megérteni.*

T: Majd amikor sikerült minden részletet feldolgoznia, akkor meglátja, hogy a logika, a következetesség, a mélységes filozófia, az isteni kegyelem és igazságosság szempontjából a reinkarnáció tanításának nincs párja a földön. Hit egy folyamatos fejlődésben minden testet öltő Én vagy isteni lélek számára, egy kívülről befelé irányuló fejlődésben, az anyagitól a szellemi felé, valamennyi szint végénél tökéletes egységbe jutva az isteni princípiummal. Erőtől erőig, az egyik sík szépségétől és tökéletességétől egy má-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

sik még nagyobb szépségéig és tökéletességéig, új dicsőségbe, friss tudásba és képességbe való eljutással minden ciklusban – ilyen minden Én rendeltetése, amely így válik saját megváltójává minden világban és testet öltésben.

K: *De a kereszténység ugyanezt tanítja. Az is a fejlődésről prédikál.*

T: Igen, csakhogy hozzátesz még valamit. Beszél nekünk a megváltás elérésének lehetetlenségéről egy csodálatos megváltó segítsége nélkül, ráadásul kárhozatra ítéli mindazokat, akik nem fogadják el a dogmát. Pontosan ennyi a különbség a keresztény teológia és a kereszténység között. Az előbbi kötelezővé teszi a hitet a szellemi Én leszállásában az alsóbb én-be, az utóbbi annak a törekvésnek a szükségességére próbál nevelni, hogy felemeljük magunkat a Krisztushoz, vagyis a buddhi állapotba.

K: *Bukás esetén a tudat megsemmisülésének tanításáról viszont úgy gondolja, hogy az felér a nem-metafizikusok véleménye szerinti én megsemmisülésével?*

T: Azoknak a nézőpontjából, akik a test szó szerinti fel-támadásában hisznek, és ragaszkodnak ahhoz, hogy minden csont, minden ér és a test minden atomja az Ítélet napján testileg fel fog támadni – természetesen igen. Ha még mindig kitart amellett, hogy az elpusztuló forma és a véges jellemzők azok, amik a *halhatatlan* embert alkotják, akkor aligha fogjuk megérteni egymást. Ha pedig nem érti azt, hogy minden Én létezését egyetlen földi életre korlátozva az Istenségből a holtbetűs Purâna-k egy állandóan részeg Indra-ját csinálja, egy kegyetlen Moloch-t, egy olyan istent, aki egy kibogozhatatlan összevisszasággá teszi a földet, és még köszönetet is vár ezért, akkor annál jobb, minél hamarabb befejezzük a beszélgetést.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *De térjünk vissza most a skandhak témájához, amin túléptünk, a halált túlélő tudat kérdéséhez. Ez az a pont, ami a legtöbb embert érdekli. Rendelkezőnk-e több tudással a Devachan-ban, mint itt a földi életben?*

T: Bizonyos értelemben szert tehetünk több tudásra, tehát tovább fejleszthetünk bármilyen képességet, amit szerettünk, és amire törekedtünk az életünk folyamán, feltevé, ha az elvont és eszményi dolgokkal kapcsolatos, mint például a zene, a festészet, a költészet, stb. mivel a Devachan csupán a földi élet idealizált és tárgyiasulatlan folytatása.

K: *De ha a devachanban a szellem szabad az anyagtól, miért nem rendelkezhet minden tudással?*

T: Mert, ahogyan mondtam önnek, az Én úgymond összeházasodott az utolsó testet öltésének emlékével. Így, ha végig gondolja, amit mondtam, és összerakja az összes tényt, rá fog jönni, hogy a devachani állapot nem a mindentudás állapota, hanem az éppen befejezett személyes élet transzcendentális folytatása. A lélek pihenése az élet fáradozásai alól.

K: *De a tudományos materialisták azt állítják, hogy az ember halála után semmi nem marad, hogy az emberi test egyszerűen felbomlik alkotó elemeire, és hogy az, amit léleknek nevezünk, csupán egy időleges öntudat-termék, mint egy szerves tevékenység mellékterméke, amely szétoszlik, mint a füst. Ez nem egy különös elmeállapot?*

T: Egyáltalán nem különös, ahogyan én látom. Ha azt mondják, hogy az öntudat befejeződik a testtel, akkor az ő esetükben egyszerűen kimondanak egy öntudatlan próféciát, mert ha egyszer szilárdan meg vannak győződve arról, amit állítanak, akkor a számukra nem lehetséges az élet utáni tudatosság. Mert minden szabály alól *vannak* kivételek.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

A HALÁL UTÁNI ÉS A SZÜLETÉS UTÁNI TUDATOSSÁGRÓL*

K: *De ha az a szabály, hogy az emberi öntudat túléli a halált, akkor miért kell lenniük kivételeknek?*

T: A szellemi világ legalapvetőbb elveiben nem lehetségesek kivételek. Vannak azonban szabályok azoknak, akik látnak, és szabályok azoknak, akik inkább megmaradnának vaknak.

K: *Azt hiszem, értem. Ez csak egy tévút a vak ember számára, aki tagadja a Nap létezését, mert nem látja azt. De a halál után a szellemi szemei nyilván rákényszerítik, hogy lásson. Ez az, amire gondol?*

T: Nem lesz rákényszerítve semmire, és nem is fog látni semmit. Mivel az élete során kitartóan tagadta a halál utáni létezés folytonosságát, ezért képtelen lesz meglátni azt, mert az életében elkábított szellemi befogadóképessége nem tud kifejlődni a halál után, és vak fog maradni. Azt bizonygatva, hogy neki látnia *kell*, nyilvánvalóan egy dologra gondol, én pedig egy másikra. Ön a Szellemből való szellemről, vagy a Lángból – röviden Átmâ-ból – való lángról beszél, és összekeveri azt az emberi lélekkel, a manasz-szal... Ön nem ért engem, hadd próbáljam meg tisztázni. A kérdésének az egész lényege az, hogy megtudja, egy valódi materialista esetében vajon lehetséges-e a halál után az öntudatnak és az ön-érzékelésnek a teljes elvesztése? Nem így van? Azt tudom válaszolni, hogy lehetséges. Mivel szilárdan hiszek az ezoterikus tanításunkban

* Ennek és az ezt megelőző fejezetnek néhány részét a *Luciferben* publikáltuk „Beszélgetések az élet utáni misztériumokról” formájában, az 1889. januári számban. A cikk alatt nem szerepelt a szerző neve, mintha a szerkesztő írta volna, de e könyv szerzőjének a tollából származott.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

– amely a halál utáni időszakra, vagyis két élet vagy megszületés közötti időközre csupán átmeneti állapotként utal –, azt mondom, hogy az élet csalóka színdarabjának két felvonása közötti halál utáni időszakot, akár egy évig, akár egymillió évig tart, az alapvető törvény bármilyen megszegése nélkül pontosan annak az állapotnak lehet tekinteni, mint egy halálos ájultságban levő emberét.

K: *Mivel azonban éppen most mondta, hogy a halál utáni állapot alapvető törvényei nem engednek meg kivételt, akkor ez hogy lehet?*

T: Nem is azt mondom, hogy nem enged meg kivételt. Hanem azt, hogy a folytonosság szellemi törvénye csak azokra a dolgokra vonatkozik, amik tényleg valóságosak. Annak, aki elolvasta és megértette a *Mundaka Upanishad*-ot és a *Vedânta Sâra*-t, mindez teljesen világossá válik. De többet mondok: elegendő csak azt megérteni, hogy mit értünk buddhin és a manasz dualitásán, hogy tisztán felfogjuk, hogy a materialistáknak a halál utáni öntudatos túlélés esetleg miért nem sikerül. Mivel a manasz az alsóbb aspektusában a földi elme székhelye, ezért csak annyit foghat fel az univerzumból, amennyi annak az elemének a szemmel láthatóságán alapul, nem szolgálhat szellemi látással. A keleti iskola azt mondja, hogy a buddhi és a manasz, az Én, vagy Íshvara és Prajñâ* között valójában nincs nagyobb különbség, mint egy erdő és annak fáí, mint egy tó és annak vize között – ahogyan a *Mundaka* tanítja. Egy vagy száz fa, amely az életerő elvesztése miatt halott, vagy mert gyökerestől kitépték, nem képes megakadályozni az erdőt abban, hogy továbbra is erdő legyen.

* Íshvara a megnyilvánult istenség, Brahmâ együttes tudata, vagyis a *Titkos Tanításban* a Dhyân Chohan-ok seregének együttes tudata, Prajñâ pedig azok egyéni bölcsessége.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *De ahogyan én értem, a buddhi ebben a hasonlatban az erdőt jelenti, a manas-taijasa* pedig a fákat. Ha pedig a buddhi halhatatlan, hogyan tudja az, ami hasonló hozzá, mármint a manas-taijasa, teljesen elveszíteni a tudatát az új testet öltésének napjaig? Egyszerűen nem értem.*

T: Nem is értheti, mert összekeveri az egész absztrakt megjelenítését a formájának az alkalmi megváltozásaival. Ne feledje, hogy ha azt mondhatjuk a buddhi-manaszról, hogy az feltétel nélkül halhatatlan, ugyanez nem mondható el az alsó manaszról, és még kevésbé a taijasa-ról, ami csupán annak egy jellemzője. Sem ezek, sem a manasz, sem a taijasa nem tud létezni a buddhi-tól, az isteni lélektől külön, mert az előbbi (a manasz) annak alsóbb aspektusa, a földi személyiség egy minőségjelző jellemzője, az utóbbi (a taijasa) pedig azonos az előbbivel, mivel ugyanaz a manasz, csak éppen a buddhi fényében megvilágítva.

Másrészről a buddhi csak egy személytelen szellem maradna e nélkül az alkotóelem nélkül, amit az emberi lélekből kölcsönöz, amely feltételhez köti és alkotja ebben az illuzórikus univerzumban, *mintha valami különálló lenne* az egyetemes lélektől a testet öltési ciklus egész időszakára. Mondjuk inkább azt, hogy a buddhi-manasz soha nem halhat meg, és nem is veszítheti el az örökkévalóságban egyesült öntudatát, sem az előző testet öltésekre való emlékezését, amik során a kettő – vagyis a szellemi és az emberi lélek – szorosan összekapcsolódott. De ez nem így van egy materialista esetében, akinek az emberi lelke nemcsak semmit nem kap az isteni lélektől, de még el is utasítja a lé-

* Taijasa a buddhi-val való egyesülés következtében keletkező ragyogást jelenti, vagyis a manaszt, az emberi lelket megvilágítja az isteni lélek ragyogása. Ezért a manasz-Taijasa ragyogó elemként írható le, az *emberi értelmet* megvilágítja a szellem fénye, a Buddhimanasz pedig az isteni *plusz* az emberi értelem és öntudat feltárulása.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

tezésének elismerését. Aligha tudja alkalmazni ezt az alapigazságot az emberi lélek jellemzőire és képzettségeire, mert az hasonló lenne ahhoz, ha azt mondanánk, hogy mivel az isteni lélek halhatatlan, ezért az arca hamvasságának is halhatatlannak kell lennie, miközben ez a hamvasság a taijasa-hoz hasonlóan egyszerűen egy átmeneti jelenség.

K: *Jól értem, hogy azt mondja, nem szabad összetévesztenünk a fejünkben a noumenont a jelenséggel, az okot az okozattal?*

T: Pontosan ezt mondom, és megismétlem, hogy a manaszra vagy egyedül az emberi lélekre korlátozva magának a taijasa-nak a ragyogása merő idő-kérdéssé válik, mert mind a halhatatlanság, mind a tudat a halál után az ember földi személyisége számára egyszerűen feltételes jellemzőkké válik, mivel azok teljesen maga az emberi lélek által testi élete során teremtetett feltételektől és hitektől függ. A karma szüntelenül működik, az élet utáni szakaszunkban csak annak a gyümölcsét aratjuk le, amit mi magunk vetettünk el az életünkben.

K: *De ha az Én-em a testem halála után alámerülhet egy teljes öntudatlansági állapotba, akkor hol lehet a büntetés az elmúlt életemben elkövetett bűnökért?*

T: A mi filozófiánk azt tanítja, hogy a karmikus büntetés az Én-t csak a következő testet öltésében éri el. A halál után csak jutalmat kap a ki nem érdemelt szenvedésekért, amiket az utolsó testet öltésében elszenvedett.

{Egyes teozófusok kifogásolják ezt a kijelentést, de a szavak a Mestertől származnak, a „ki nem érdemelt” kifejezéshez kapcsolt jelentés pedig az, amit fentebb megadtunk. A *Theosophical Siftings*, I. kötet, 6. számában egy, a későbbiekben a *Luciferben* kritizált kifejezést használtak, amit ugyanezen gondolat átadására szántak. Formáját tekintve azonban félresikerült volt, és te-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

ret engedett a vele szembeni kritikáknak, az alapvető elgondolás azonban az volt, hogy az emberek gyakran szenvednek mások által végzett cselekedetek hatásaitól, olyan hatásoktól, amik így szorosan nem tartoznak saját karmájukhoz, és ezekért a szenvedésekért természetesen megérdemlik az ellentételezést.}*^{*}

Az egész halál utáni büntetés – még a materialisták számára is – ezért bármilyen jutalom hiányából és az ember üdvössége és pihenése tudatának teljes elvesztéséből áll.

A karma a földi én gyermeke, azon fa tevékenységének a gyümölcse, amely a mindenki számára látható, tárgyiasult személyiség, mint ahogyan a szellemi Én minden gondolatának, sőt, indítékának a gyümölcse is. A karma azonban a gyengéd anya is, aki meggyógyítja az előző élet során általa okozott sebeket, mielőtt elkezdené az Én kínzását új sebek okozásával.

Mondhatjuk azt, hogy nincs olyan mentális vagy fizikai szenvedés egy halandó életében, amely ne egy előző létezésben elkövetett valamilyen bűn közvetlen gyümölcse és következménye lenne. Másrésztől, mivel az ember nem őrzi meg annak a legkisebb emlékét sem a jelenlegi életében, úgy érzi, hogy nem szolgált rá ilyen büntetésre, ezért úgy gondolja, hogy nem a saját bűnössége miatt szenved, ezért eléggé jogosult a legteljesebb vigaszra, pihenésre és üdvösségre a halál utáni létezésében. A halál a szellemi Én-jeinkhez mindig megmentőként és barátként érkezik. Ugyanis a materialista számára, aki függetlenül a materializmusától, nem volt rossz ember, a két élet közötti időszak olyan lesz, mint egy gyermek mély és nyugodt alvása, vagy teljesen álomtalan, vagy olyan képekkel megtöltve, amiket nem érzékel határozottan, míg az átlag halandó

* A {...} közötti rész az eredeti kiadásban lábjegyzetben volt. – A szerk.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

számára egy álom lesz, ami olyan élénk, mint az élet, és tele van valódi üdvösséggel és víziókkal.

K: *Akkor a személyiség-embernek mindig vakon kell megszenvednie a karmikus büntetéseket, amiket az Én vont magára?*

T: Nem teljesen. A halál ünnepélyes pillanatában minden ember, még ha hirtelen is hal meg, meglátja az elmúlt életének egészét maga előtt felsorakozni, annak apró részleteiben. Egy rövid pillanatra a *személyiség* eggyé válik az *egyénséggel* és a mindentudó Én-nel. De ez a pillanat elég, hogy megmutassa neki az okok egész láncolatát, amik működtek az élete folyamán. Úgy látja, és most megérti önmagát, amilyen valójában, a hízélgés vagy önbecsapás díszítése nélkül. Olvassa az életét, úgy marad, mint egy néző, aki letekint a színtérre, amit éppen elhagy, megérzi és megismeri minden őt ért szenvedés igazságosságát.

K: *Ez történik mindenkivel?*

T: Kivétel nélkül. Úgy tanítják, hogy nagyon jó és szent emberek nem csak az elhagyni készült életet látják, hanem még számos korábbi életet is, amelyek azokat az okokat hozták létre, amik az éppen lezáruló életben azzá tették őket, amik voltak. Felismerik a karma törvényét annak teljes magasztosságában és igazságosságában.

K: *Van valami, ami megfelel ennek az újraszületés előtt?*

T: Igen, van. Ahogyan az embernek a halál pillanatában van egy visszatekintő pillantása az általa leélt életre, ugyanígy a földre való újraszületésének pillanatában az Én-nek, felébredve a devachan állapotából, van egy előretekintő látomása a rá váró életről, és felismeri az összes okot, ami ahhoz vezetett. Felismeri azokat, és meglátja a jövőndőt, mert a devachan és az újraszületés között történik az, hogy az Én visszanyeri teljes manaszi tudatosságát,

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

és egy rövid időre azzá az istenné válik, aki korábban volt, a karmikus törvénynek megfelelően, amikor először szállt le az anyagba, és öltött testet az első hús-vér emberben. Az „arany fonál” látja valamennyi „gyöngyét”, és egyiket sem veszíti el.

VALÓJÁBAN MIT JELENT A MEGSEMMISÜLÉS?

K: *Hallottam, hogy egyes teozófusok beszélnek egy arany fonálról, amire a korábbi életeik vannak felfűzve. Mit értenek ez alatt?*

T: A hindu szent könyvek azt mondják, hogy az, ami a periodikus testet öltésen átmegy, a *sûtrâtmâ*, ami szó szerint „fonál lelket” jelent. Ez a reinkarnálódó Én – a buddhival összekapcsolódott manasz – szinonimája, ami magába oldja minden megelőző életünk manaszi emlékezeteit. Azért nevezik így, mert egy fonálra felfűzött gyöngysorhoz hasonlóan az emberi életek hosszú sorozata is fel van fűzve erre az egyetlen fonálra. Az Upanishad-ok egyikében ezeket az ismétlődő újraszületéseket egy halandó életéhez hasonlítják, amely periodikusan váltakozik az alvás és az ébrenlét között.

K: *Azt kell mondanom, hogy ez nem tűnik nagyon világosnak, és azt is megmondom, miért. Mert annak az embernek, aki felébred, egy másik nap kezdődik, de ő ugyanaz a lélek és test marad, mint aki előző nap volt. Ezzel szemben minden testet öltéskor egy teljes változás történik nemcsak a külső csomagolásban, nemben és személyiségben, de még a mentális és pszichikus képességekben is. A hasonlat nekem nem tűnik teljesen helytállóknak. Az ember, aki felébred az alvásból, teljesen tisztán emlékszik, hogy mi történt tegnap, tegnapelőtt, sőt, egy hónapja és egy éve. De egyikünknek sincs a leghalványabb emléke sem az*

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

előző életről, vagy az azzal kapcsolatos bármilyen tényről vagy eseményről. Lehet, hogy reggel elfelejtem, mit álmodtam éjszaka, azt viszont tudom, hogy aludtam, és bizonyos vagyok abban, hogy alvás alatt is éltem. De milyen emlékem lehet az elmúlt testet öltéséről a halál pillanatáig? Hogyan tudja ezt összeegyeztetni?

T: Néhány ember igenis emlékszik az elmúlt testet öltéseire az élete során, de ők Buddhák és beavatottak. Ez az, amit a jógik *samma-sambuddha*-nak, vagyis az ember elmúlt testet öltései teljes sorozata ismeretének neveznek.

K: *De mi, halandó emberek, akik még nem értük el a samma-sambuddha-t, hogyan fogjuk megérteni ezt a hasonlatot?*

T: Tanulmányozva és megpróbálva helyesebben megérteni az alvás három fajtáját és jellegzetességét. Az alvás egy általános és megváltoztathatatlan törvény az emberek és az állatok számára, de különböző fajtájú alvások, valamint még különbözőbb álmok és látomások léteznek.

K: *Ez azonban egy másik témához vezet bennünket. Térjünk vissza a materialistához, aki bár nem tagadja az álmokat – mert aligha tehetné –, viszont tagadja a halhatatlanságot általánosságban, és saját egyéniségének a túlélését.*

T: A materialistának pedig – anélkül, hogy tudná –, igaza van. Annak esetében, akinek nincs belső érzékelése a lelkének halhatatlanságáról, és nem is hisz abban, annak a lelke soha nem tud buddhi-Taijasa-vá válni, hanem egyszerűen manasz marad, egyedül a manasz számára pedig nem lehetséges halhatatlanság. Ahhoz, hogy az ember tudatos életet éljen az eljövendő világban, először is a földi létezés során kell hinnie abban az életben. A titkos tudomány e két állítására épül minden filozófia a halál utáni tudatossággal és a lélek halhatatlanságával kapcsolatban. Az Én mindig azt kapja, amit megérdemel.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

A test feloszlása után elkezdődik számára a teljesen felébredt tudatosság időszaka, vagy a kaotikus álmok állapota, vagy pedig egy teljesen álom nélküli alvás, ami megkülönböztethetetlen a megsemmisüléstől, és az alvásnak ez a három fajtája van. Ha a fiziológusaink az álmok és a víziók okát egy öntudatlan rákészsülésben találják meg az ébrenléti órákban, akkor miért ne lehetne ugyanezt elfogadni a halál utáni álmokra?

Megismétlem: a *halál alvás*. A halál után a lélek szellemi szemei előtt elkezdődik egy előadás egy megtanult és nagyon gyakran öntudatlanul önmagunk által összeállított programnak megfelelően, helyes hiteinknek vagy általunk megteremtett illúzióknak a végrehajtása. A metódistákból metodisták lesznek, a muzulmánokból muzulmánok, legalábbis valamennyi időre, egy tökéletes ostobák paradicsomában, amit minden ember önmagának teremt és hoz létre. Ezek az élet fájának gyümölcsei. Természetesen, a hitünk vagy hitetlenségünk a tudatos halhatatlanság tényében nem képes befolyásolni magának a ténynek a feltételekhez nem kötött valóságát, ha egyszer az létezik, azonban a hit vagy hitetlenség abban a halhatatlanságban, mint a független vagy különálló lények sajátjában átszínezi a tényt annak alkalmazásában mindezekre a lényekre. Kezdi már megérteni?

K: *Azt hiszem, igen. A materialisták, mivel nem hisznek semmiben, amit nem lehet bebizonyítani nekik az öt érzékszervvel vagy tudományos érveléssel, ami kizárólag ezen öt érzékszerv által szolgáltatott adatokon alapul, azok hiányosságai ellenére, és mivel elutasítanak minden szellemi megnyilvánulást, az életet fogadják el egyedüli tudatos létezésként. Ezért amiben hisznek, az vár rájuk. El fogják veszíteni a személyes én-jüket, és egy álomtalan alvásba fognak merülni, amíg az új felébredés el nem jön. Így van?*

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

T: Majdnem. Ne feledjük el a gyakorlatilag egyetemes tanítást a tudatos létezés két fajtájáról, a földiről és a szellemiről. Az utóbbit kell tekinteni valódinak abból tényből kiindulva, hogy azt az örökkévaló, változatlan és halhatatlan monád foglalja el, míg a testet öltő Én új öltözéket ölt magára, amely teljesen különbözik előző testet öltéseinek öltözékeitől, és amelyben szellemi prototípusának kivételével minden változásra van ítélve, ami olyan gyökeres, hogy nem hagy nyomot maga után.

K: *Hogyhogy? A tudatos földi én-em megsemmisülhet nem csak egy bizonyos időre, mint a materialisták tudata, hanem annyira teljesen, hogy nem hagy nyomot maga után?*

T: A tanítás szerint így kell megsemmisülnie, és a maga teljességében mindennek annak a princípiumnak a kivételével, ami egyesíti magát a monáddal, és ezáltal egy tisztán szellemi és elpusztíthatatlan esszenciává válik, azzal egygyé az örökkévalóságban.

De egy ízig-vérig materialista esetében, akinek a személyes én-jében semmilyen buddhi nem tükröződött soha vissza, hogyan tudna az a buddhi magával vinni az örökkévalóságba abból a földi én-ből csak egyetlen részecskét is?

A szellemi Én-ünk halhatatlan, de a jelenlegi én-ünkből csak azt tudja elvinni az örökkévalóságba, ami érdemessé vált a halhatatlanságra, nevezetesen a virágnak csak az illatát, amelyet a halál leszakított.

K: *Jó, a virág pedig a földi én?*

T: A virág, ahogyan minden elmúlt és eljövendő virág, amely kinyílt és majd ki kell nyílnia a faágon, a *sûtrâtmâ*-n, egyetlen gyöker vagy buddhi minden gyermeke, vissza fog térni a porba. Az ön jelenlegi Én-je, ahogyan önmagát ismeri, nem a test, amely itt áll előttem, még csak nem is az,

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

amit manasz-sûtrâtmâ-nak neveznék, hanem a sûtrâtmâ-buddhi.

K: *De ez nekem egyáltalán nem magyarázza meg, hogy miért nevezi a halál utáni életet halhatatlannak, végtelennek és valódinak, a földi életet pedig káprázatnak vagy illúziónak, mivel még annak a halál utáni életnek is vannak korlátai, bármennyire is sokkal terjedelmesebbek legyenek, mint a földi élet korlátai.*

T: Kétségtelenül. Az ember szellemi Én-je úgy mozog az örökkévalóságban, mint egy inga a születés és halál órái között. De ha ezek az órák, amik a földi élet és a szellemi élet periódusait jelzik, időtartamukban korlátozottak, és másrésről, még ha örökkévalóságban az alvás és az ébrenlét, az illúzió és a valóság közötti ilyen szintek tényleges száma is korlátozott, a szellemi zarándok örökkévaló. Így pedig a mi elképzelésünk szerint az egyedüli valóságot az ember halál utáni életének órái jelentik, amikor testetlenül – a zarándoklat azon periódusai során, amiket „az újraszületések ciklusának” nevezünk – az igazsággal áll szemtől szemben, nem pedig az átmeneti földi létezésének délibábjaival. Az ilyen időszakok azonban, függetlenül azok korlátjától, nem akadályozzák meg az Én-t, amely állandóan tökéletesíti magát, hogy ne kövesse tántoríthatatlanul, bár fokozatosan és lassan a végső átalakulásához vezető ösvényt, amelyen miután elérte a célját, isteni lényyé válik. Ezek az időszakok és lépcsőfokok segítik a végső eredmény felé, nem pedig akadályozzák, és az ilyen korlátozott időszakok nélkül az isteni Én soha nem tudná elérni a végső célját.

Egyszer már bemutattam önnek egy ismerős szemléletet azzal, hogy az Én-t vagyis az egyéniséget egy színészhez hasonlítottam, a számos és különböző testet öltéseit pedig a szerepekhez, amiket eljátszik. Mondaná-e ezekre a

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

szerepekre vagy a hozzájuk tartozó jelmezekre, hogy azok maga az egyéniség, vagyis a színész? A színészhez hasonlóan az Én is arra kényszerül a szükségszerűség ciklusa során, amely fennmarad egészen a *paranirvâna* küszöbéig, hogy sok olyan szerepet játsszon el, amik esetleg kellemetlenek a számára.

De ahogyan a méh gyűjti be a mézet minden virágból, a maradékot otthagya a földi hernyók számára, ugyanígy tesz a szellemi egyéniségünk, akár Én-nek, akár *sûtrâtmâ*-nak nevezzük. Összegyűjtve minden földi személyiségből, amelyekbe a karma kényszeríti a testet öltését, a kizárólag szellemi minőségű és öntudatú nektárt, egyesíti mindazt egyetlen egészben, és annak a bábjából kiemelkedik megdicsőült Dhyân Chohan-ként. Ezért annyira rossz azoknak a földi személyiségeknek, amikből semmit nem tud begyűjteni. Az ilyen személyiségek biztosan nem tudják túlélni a földi létezésüket.

K: *Így tehát úgy tűnik, hogy a földi személyiség számára a halhatatlanság még feltételes. Akkor maga a halhatatlanság nem feltétel nélküli?*

T: Egyáltalán nem. De a halhatatlanság nem érintheti a nem-létezést, mert minden számára, ami *sat*-ként létezik, vagy a *sat*-ból árad ki, a halhatatlanság és az örökkévalóság abszolút. Az anyag a szellem ellentétes pólusa, mégis, a kettő egy. Mindennek ez a lényege, vagyis a szellem, erő, anyag, vagy a három az egyben, ugyanúgy vég nélküli, ahogyan kezdet nélküli, de a forma, amit ez a hármas egység megszerez testet öltése során, kívül levőségében, biztosan csak személyes elképzeléseink illúziója. Ezért nevezük a nirvâná-t és az egyetemes életet egyedüli valóságnak, száműzve a földi életet, beleértve annak földi személyiségét, sőt, még a devachani létezést is az illúzió kísértetbirodalmába.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *De akkor ebben az esetben miért nevezzük az alvást valóságnak, az ébrenlétet pedig illúzióknak?*

T: Egyszerűen egy összehasonlítás, hogy megkönnyítse a kérdés felfogását, és a földi elképzelések nézőpontjából tekintve nagyon jó megközelítés.

K: *Én pedig még mindig nem értem, ha az eljövendő élet az igazságosságon és a kiérdemelt büntetésen alapul minden földi szenvedésünk esetén, akkor a materialisták esetében, akik közül sokan tényleg becsületes és jólelkű emberek, hogyan nem marad meg a személyiségükből semmi, csak egy elhervadt virág hulladéka?*

T: Ilyen dolgot soha nem állítottam. Bármennyire is hitetlen legyen, egyetlen materialista sem halhat meg örökre szellemi egyéniségének teljességében. Amit mondtam az, hogy a tudatosság tűnhet el, akár teljesen, akár részlegesen egy materialista esetében, és így nem marad fenn a személyiségének semmilyen tudatos maradványa.

K: *De ez kétségtelenül megsemmisülés?*

T: Biztosan nem. Az ember mélyen alhat és elmulaszthat sok állomást egy hosszú vonat úton anélkül, hogy a legkisebb emléke vagy tudatossága lenne, és felébredhet egy másik állomáson, és folytathatja az utazást, számtalan más megállóhelyet elhagyva egészen az utazás végéig vagy a cél eléréséig.

Három fajta alvást említettem önnek, az álomtalant, a kaotikust és azt, ami annyira valóságos, hogy az álmok teljes valósággá válnak az alvó számára. Ha hisz az utóbbiban, miért nem hisz az elsőben? Amit az ember az élet utánra várt, és amiben hitt, olyan életet fog élni. Arra, aki nem várta, hogy lesz eljövendő élete, a teljes üresség vár a megszületésig tartó időszakban, ami egyenértékű a megsemmisüléssel. Ez pontosan annak a programnak a végre-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

hajtása, amiről beszéltünk, olyan programé, amit maga a materialista teremtett magának.

Azonban különböző típusú materialisták vannak, ahogyan ön is mondja. Egy önző, gonosz egoistának, aki soha nem ejtene egy könnycseppet sem magán kívül senkiért, és így az egész világ iránti teljes részvétlenséggel párosítja a hitetlenségét, ezért a halál küszöbénél el kell dobni a személyiségét örökre. Mivel ennek a személyiségnek nincsenek meg az együttérzés indái a körülötte levő világ felé, és ezért nincs semmi, ami hozzákötne a *sûtrâtmâ*-hoz, következőképpen az utolsó lehelettel a kettő közötti minden kapcsolat megszakad. Mivel egy ilyen materialista számára nincs devachan, a *sûtrâtmâ* szinte azonnal újra testet fog ölteni.

Azok a materialisták azonban, akik csak a hitetlenségükben estek tévedésbe, semmi másban, csupán egy állomást fognak átaludni. El fog jönni az az idő, amikor az ilyen egykori materialisták érzékelné fogják önmagukat az örökkévalóságban, és talán sajnálni fogják, hogy akár csak egy napot, egy állomást is elvesztegettek az örökkévaló életből.

K: *Nem lenne még helyesebb azt mondani, hogy a halál megszületés egy új életre, vagy egy újabb visszatérés az örökkévalóságba?*

T: Ha akarja, mondhatja. Csak ne felejtse el, hogy a megszületések különböznek, és hogy vannak már megszületett lények születései, amik a természet tévedései. Továbbá az anyagi élettel kapcsolatos berögzült nyugati fogalmai mellett az „élő” és a „lény” szavak egyáltalán nem alkalmazhatók a halál utáni létezés tisztán tárgyiasulatlan állapotára.

Eltételezve néhány filozófustól, akiket nem sokan olvasnak, és akik maguk is túl zavarosak ahhoz, hogy hatá-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

rozott képet mutassanak be erről, az önök nyugati elképzelései az életről és a halálról annyira szűkké váltak, hogy egyik oldalról a durva materializmusba vezettek, a másik oldalról pedig a túlvilági élet még anyagibb elképzeléséhez, mint amit a spíritiszták alkottak meg a „nyárországokban”. Ott az emberek lelkei esznek, isznak, házas életet élnek, és egy olyan paradicsomban élnek, ami teljesen olyan érzéki, mint Mohamedé, csak még kevésbé filozofikus. A képzetlen keresztények átlagos elképzelései sem jobbak semmivel, ha lehet, azok még inkább anyagibbak. A megcsonkított angyalok, a réztrombiták, arany hárfák és anyagi pokoltüzek között a keresztény mennyország úgy néz ki, mint egy keresztény pantomim mesebeli színpadképe.

E szűkös elképzelések miatt van az, hogy ilyen nehézségei támadnak a megértésben. A test nélküli lélek élete, miközben rendelkezik a valóság minden elevenségével, mint bizonyos álmokban, aközben mentes a földi élet minden sűrű tárgyasult formájától, éppen emiatt hasonlították a keleti filozófusok az alvás látomásaihoz.

EGYÉRTELMI KIFEJEZÉSEK PONTOSAN MEGHATÁROZOTT DOLGOKRA

K: *Nem gondolja, hogy mivel nem léteznek határozott és rögzített fogalmak az emberben levő minden egyes „princípium” kifejezésére, ezért van, hogy az elképzelések ilyen zűrzavara kavarog az elménkben e princípiumok jellemző feladataival kapcsolatban?*

T: Én magam is gondolkodtam már ezen. Az egész probléma abból fakad, hogy elkezdtuk használni a szanszkrit neveket a „princípiumokkal” kapcsolatos előadásainkban és megbeszéléseinkben, ahelyett, hogy egyből megalkottuk volna a teozófusok használata számára az an-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

gol megfelelőiket. Meg kell próbálnunk ezt most orvosolni.

K: *Ez nagyon jó lesz, mivel így elkerülhetik a további zűrzavart. Nekem úgy tűnik, nincs két olyan teozófus író, aki mindeddig egyetértett volna, hogy ugyanazt a princípiumot ugyanazon a néven nevezze.*

T: A zűrzavar azonban inkább látszólagos, mint valós. Magam is hallottam egyes teozófusainkat a meglepetésüket kifejezni és számos, ezekről a princípiumokról beszélő tanulmányt kritizálni. Amikor azonban megvizsgáltuk azokat, nem volt bennük nagyobb hiba, mint a „lélek” szó használata a három princípium lefedésére a különbségek megnevezése nélkül. Az első és valóban a legvilágosabb teozófiai írónknak, A.P. Sinnett-nek van néhány érthetően és nagyszerűen megírt értekezése a „felsőbb Én-ről”.^{*}

Mindazonáltal, még az ő gyakorlati elgondolását is félreértették néhányan annak köszönhetően, hogy a „lélek” szót általános értelemben használta. Viszont itt van néhány részlet, amely megmutatja önnek, mennyire világos és érthető minden, amit a témáról ír:

Az emberi lélek, amint emberi egyéniségként elkezdett a fejlődés hullámain hajózni, a fizikai és a viszonylagos szellemi létezés váltakozó időszakain halad keresztül.

{A reinkarnálódó Én, vagy ahogyan ő nevezi, az emberi lélek, a vedántisták „kauzális teste”.}

Az egyik síkról, vagy rétegről, vagy természeti állapotról lép egy másikra karmikus vonzásainak irányítása alatt, olyan testet öltésekben élve az életet, amiket a karmája előre kijelölt, megváltoztatva haladását a körülmények korlátain belül. Majd pedig friss karmát kifej-

^{*} Lásd: *Transactions of the London Logge of the Theosophical Society*, 7. szám, 1885. október.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

lesztve a lehetőségek elfogadásával vagy elutasításával, visszatért egy szellemi létezésbe (devachan) a kâmaloka közbenső régióján keresztül minden fizikai élet után, pihenésre és felfrissülésre, és esszenciájának, a fizikai létezése során a „földön” megszerzett élettapasztalatainak fokozatos beolvasztására, mintegy kozmikus fejlődésként.

A témának ez a megközelítése sok további kiegészítő következtetést sugall bárkinek, aki a kérdésről gondolkodik. Például azt, hogy a tudat átvitele a kâmalokából ennek a haladásnak a devachani szintjére szükségszerűen fokozatosnak kell lennie, hogy igazság szerint nincs szigorú vonal, ami elválasztja a szellemi állapotok változatait, hogy még a szellemi és fizikai síkok – ahogyan az élő emberekben levő pszichikus képességek mutatják – sincsenek teljesen reménytelenül elválasztva egymástól, mint ahogyan a materialista elméletek sugallnák, és hogy a természet minden állapot egyidejűleg vesz körbe bennünket, és különböző érzékelési képességekre hatnak, és így tovább...

{Ennek az „átvitelnek” a hossza azonban függ a testlenné vált Én egykori személyisége spiritualitásának mértékétől. Azok számára, akiknek az élete nagyon spirituális volt, ez az átvitel bár fokozatos, de nagyon gyors. Az idő egyre hosszabbá válik az anyagság növekedésével.}*^{*}

Világos, hogy a fizikai létezés során az emberek, akik rendelkeznek pszichikus képességekkel, kapcsolatban maradnak a fizikai feletti tudat síkjaival, és bár lehet, hogy a legtöbb ember nem rendelkezik ilyen képességekkel, mi mindannyian – ahogyan az alvás, sőt, különösen... az alvajárás és a mesmerizmus jelenségei mutatják – képesek vagyunk olyan tudatállapotokba belépni, amikhez az öt fizikai érzékszervnek semmi köze nincs. Mi – a bennünk levő lelkek – nem vagyunk úgy-

* A {...} közötti rész az eredeti kiadásban lábjegyzetben volt. – A szerk.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

mond az anyag óceánja hullámai játékának teljesen kitéve. Világosan megőrzünk néhány túlélő érdekeltséget vagy jogot a parton, ahonnan egy időre kihajóztunk. A testet öltés folyamatát ezért nem teljességében írjuk le, amikor a fizikai és a szellemi síkon való *váltakozó* létezésről beszélünk, és így a lelket egy teljes lényként ábrázoljuk, amely a létezés egyik állapotából teljesen átcsúszik a másikba. A folyamat pontosabb meghatározása valószínűleg úgy mutatná be a testet öltést, mint ami a természetnek ezen a fizikai síkján játszódik le a lélekből történő kiáramlás miatt. A szellemi birodalom egész idő alatt a lélek megfelelő tartózkodási helye, amit teljesen soha nem hagy el, és *a léleknek arról a nem testet öltő részéről, ami állandóan a szellemi síkon marad, talán helyesen* beszélhetünk úgy, mint a felső ÉN-ről.

Ez a „felső ÉN az Âtmâ, és természetesen „nem testet öltő” – ahogyan Sinnett mondja. Sőt, mi több, soha nem is lehet tárgyasult semmilyen körülmények között, még a legmagasabb szellemi érzékelés számára sem. Mert az Âtman vagyis a „felső ÉN” ténylegesen Brahma, az Abszolút, és megkülönböztethetetlen attól. A *samâdhi* óráiban a beavatott felsőbb szellemi tudata teljesen feloldódik az Egy Esszenciában, ami Âtman, ezért pedig, mivel egy az egésszel, nem lehet semmi tárgyasult a számára.

Egyes teozófusaink felvették azt a szokást, hogy az „ÉN” és az „Én” szavakat rokon értelműekként használják, és az „ÉN” fogalmat csak az ember felsőbb egyéniségi vagy akár a személyiségi „Én-jéhez” vagy én-jéhez kapcsolják, miközben a fogalmat soha nem lenne szabad használni, csakis az *Egy Egyetemes ÉN*-re. Innen ered a zűrzavar. Amikor a manaszról, a „kauzális testről” beszélünk, és összekapcsoljuk azt a buddhikus sugárzással, ezt nevezhetjük a „felsőbb Én-nek”, de „felsőbb ÉN-nek” soha. Mert még a buddhi, a szellemi lélek sem az *ÉN*, csupán az *ÉN* hordozója. Minden más én-ről – mint az egyéni Én-ről

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

és a személyes én-ről – soha nem szabad beszélni vagy írni azok minőség- vagy ismertető jelzőik nélkül.

Így a fenti, a „felsőbb ÉN-ről” szóló legkiválóbb értekezés a fogalmat a hatodik princípiumra, vagyis a buddhira alkalmazza – természetesen a Manasszal együtt, mivel egy ilyen egyesülés nélkül nem lenne *gondolkodó* princípium vagy alkotóelem a szellemi lélekben –, és ennek következtében pontosan ilyen félreértésekhez vezetett.

Az a kijelentés, hogy „egy gyermek nem szerzi meg a *hatodik* princípiumát – vagyis válik erkölcsileg felelős lényvé, aki lépes karmát létrehozni – amíg hét éves nem lesz”, bizonyítja, hogy mit is értett a „felsőbb ÉN” fogalom. Ezért a hozzáértő szerző teljesen felmenthető abban a magyarázatban, hogy miután a „felsőbb ÉN” belépett az emberi lénybe, és telítette a személyiséget – csak egyes finomabb szervezeteket – a tudatával, „a pszichikus képességekkel rendelkező emberek időről időre valóban érzékelhetik ez a felsőbb ÉN-t a finomabb érzékeiken keresztül”.

De így vannak azok is, akik a „felsőbb ÉN” fogalmát az Egyetemes Isteni Princípiumra korlátozzák, és ez „indokolja”, hogy félreértik azt. Mert amikor azt olvassuk megfelelő felkészülés nélkül arra, hogy így megváltoztassunk metafizikai fogalmakat,* hogy miközben „teljesen megnyilvánul a fizikai síkon, ... a Felső ÉN továbbra is megmarad egy tudatos szellemi Én-nek a természet megfelelő síkján” –, akkor hajlamosak vagyunk ennek a mondatnak

* „Megváltoztassunk metafizikai fogalmakat” – itt csak a keleti kifejezésekből való lefordított megfelelőik megváltoztatására vonatkozik, mert a mai napig nem létezik semmi ilyen fogalom az angolban [és a magyarban], így minden teozófusnak saját szóhasználatot kellett alkotnia a gondolatai átadásához. Nagyon itt az ideje tehát, hogy valamilyen határozott fogalomrendszert alkossunk meg.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

a „felsőbb ÉN-jében” az átmâ-t látni, a szellemi Én-ben pedig a manaszt, vagy inkább a buddhi-manaszt, és az egész dolgot azonnal helytelennek minősíteni.

Ahhoz, hogy innentől kezdve elkerüljük a félreértéseket, azt javaslom, az okkult keleti fogalmakat fordítsuk az angol [magyar] megfelelőivel, és ajánlom ezeket a további használatra.

A maradék princípium, a prâna, vagy élet, szigorúan mondvá az Âtmâ sugárzó ereje vagy energiája – mint az Egyetemes Élet és az Egy ÉN –, annak alsóbb vagy (hatásában) inkább fizikaibb (mert megnyilvánuló) aspektusa. A Prâna vagy az élet áthatja a tárgyasult univerzum teljes létét, és csak azért nevezzük princípiumnak, mert ez egy nélkülözhetetlen tényező, és az élő ember isteni közbeavatkozása.

K: Ez a felosztás jobban megmagyarázza a dolgokat, azt hiszem, mivel sokkal egyszerűbb összetételében. A másik túlságosan metafizikus.

T: Ha a kívülállók és a teozófusok is egyetértenek vele, biztosan sokkal érthetőbbé fogja tenni a dolgokat {lásd a következő oldalon}.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

<i>A felső ÉN</i>	Âtmâ, az Egyetemes és Egyetlen ÉN elválaszthatatlan sugara. A fenti Isten, több, mint a bennünk levő. Boldog az az ember, akinek sikerül a belső Én-jét vele telíteni!
<i>A szellemi, isteni Én</i>	a szellemi lélek vagy buddhi, szoros egységben a Manasszal, az elme-princípiummal, ami nélkül az előbbi egyáltalán nem Én, csupán az átmikus hordozó.
<i>A belső vagy felsőbb Én</i>	a manasz, az úgynevezett „ötödik” princípium, függetlenül a buddhitól. Az elme-princípium csak akkor a <i>szellemi Én</i> , amikor belemerül a buddhiba. Egyetlen materialistáról sem gondoljuk, hogy rendelkezik <i>ilyen</i> Én-nel, bármennyire kiváló értelmi képességei is legyenek. Ez az állandó <i>egyéniség</i> , vagy a reinkarnálódó Én.
<i>Az alsó vagy személyes én</i>	a fizikai ember az <i>alsó</i> én-jével, vagyis az állati ösztönökkel, szenvedélyekkel, vágyakkal, stb. együtt. A hamis <i>személyiségnek</i> nevezik, és tartalmazza az alsó manaszt a kâma rûpa-val vegyítve, és a fizikai testen és annak fantomján vagy testmásán keresztül működik.

X.

GONDOLKODÓ PRINCÍPIUMUNK TERMÉSZETÉRŐL

AZ ÉN MISZTÉRIUMA

K: *A röviddel ezelőtt az ön által a Buddhist Catechism-ből idézett részletben ellentmondást érzékelek, amit szeretném, ha megmagyarázna. Ott az az állítás szerepel, hogy a skandhakk – beleértve a memóriát – megváltoznak minden új testet öltéssel. Viszont kijelenti, hogy az elmúlt életek tükröződésének, amelyről azt mondja, hogy teljesen a skandhakkból áll össze, „fenn kell maradnia”. Jelen pillanatban nem teljesen világos a számomra, hogy pontosan mi is az, ami fennmarad, és szeretnék erre magyarázatot kapni. Mi az? Az csak a „tükröződés”, vagy azok a skandhakk, vagy a mindig ugyanaz az Én, a manasz?*

T: Épp az imént magyaráztam el, hogy a reinkarnálódó princípium, vagyis az, amit az isteni embernek nevezünk, elpusztíthatatlan az életciklus folyamán, elpusztíthatatlan gondolkodó *entitásként*, és még egy éteri formaként is. A „tükröződés” csupán a korábbi személyiség – A úr vagy B asszony – szellemivé vált *emlékezete* a devachani időszak alatt, akivel az Én azonosítja önmagát abban az időszakban. Mivel a devachani időszak csupán a földi élet folytatása – úgymond néhány boldog pillanat valódi csúcspontja és veleje egy folytonos sorozatban, amely most már elmúlt létezés –, az Én-nek azonosítania kell magát annak a földi

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

életnek a személyiségi létezésével, ha egyáltalán valami is megmarad belőle.

K: *Ez azt jelenti, hogy az Én, isteni természetétől függetlenül minden ilyen két testet öltés közötti időszakban átmegy egy mentális elsötétülési állapoton vagy átmeneti elmezavaron?*

T: Ha úgy tetszik, tekintheti így is. Mivel hiszünk abban, hogy az Egyetlen Valóságon kívül nincs más, csak egy mulandó illúzió – beleértve az egész univerzumot –, mi nem tekintjük ezt elmezavarnak, csupán a földi élet teljesen természetes folytatásának vagy fejlődésének. Mi az élet? A legváltozatosabb tapasztalások, naponta változó elképzelések, érzelmek és vélemények csokra. Fiatal korunkban gyakran lelkesen elkötelezzük magunkat egy eszmének, valamilyen hősnek vagy hősnőnek, akit megpróbálunk követni és feléleszteni, néhány évvel később pedig, amikor ifjúkori érzelmeink frissessége elhalványul és kijózanodtunk belőle, mi vagyunk az elsők, akik kinevetjük saját hőbortjainkat. Viszont volt olyan nap, amikor annyira teljesen azonosítottuk saját személyiségünket a fejünkben levő eszményképpel – különösen, ha az egy élő személy volt –, hogy az teljesen összekeveredett és elveszett a saját magunk mintaképével. Mondhatjuk-e azt, hogy egy ötvenes ember ugyanaz a lény, mint aki húsz évesen volt? A belső ember ugyanaz, a kívül élő személyiség azonban teljesen átalakult és megváltozott. Neveznénk-e az emberi mentális állapotokban bekövetkező ilyen változásokat is elmezavarnak?

K: *Ön hogyan nevezné, és főleg hogyan magyarázná az egyik állandóságát és a másik mulandóságát?*

T: A mi tanításunk készen áll, és számunkra nem okoz semmilyen nehézséget. Az egésznek a kulcsát elménk kettős tudata, valamint a mentális princípium kettős természete jelenti. Van egy szellemi tudat – a buddhi fényével

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

megvilágított manaszi elme –, amely tárgyasulatlanul fog fel absztrakciókat, és egy érző tudat – az alsó manaszi fény –, amely elválaszthatatlan a fizikai agyunktól és érzékszerveinktől. Az utóbbit az agy és az érzékszervek tartják fogásban, mivel egyaránt függ tőlük, így természetesen el kell halványulnia és végül meg kell hálnia az agy és az érzékszervek eltűnésével. Csak a szellemi tudat, amelynek a gyökere az örökkévalóságban van, az, ami túlél és örökké él, és ezért tekinthető halhatatlannak. Minden más a továbbtűnő illúziókhöz tartozik.

K: *Valójában mit ért illúzión ebben az esetben?*

T: Nagyon jól leírja a fent említett értekezés a „Felsőbb ÉN-ről”, amelyben a szerző ezt mondja:

Az általunk vizsgált elmélet (a gondolatok kicserélése a felsőbb Én és az alsóbb én között) nagyon jó összhangban van azzal, amikor ezt a világot, amelyben élünk, az illúzió jelenségi világaként kezeljük, míg a természet szellemi síkjait a valóság noumenoni világának vagy síkjának tekintjük. A természetnek az a régiója, amelyben úgymond az állandó lélek gyökerezik, valóságosabb, mint az, amelyben átmeneti virágai megjelennek egy rövid időtartamra, hogy elhervadjanak és darabokra essenek, miközben a növény visszanyeri energiáit, hogy egy új virágot hajtson. Feltételezve, hogy a virágok csak a közönséges érzékszervek számára voltak érzékelhetők, és hogy a gyökereik a természet számunkra felfoghatatlan és láthatatlan állapotában léteztek, egy ilyen világban a filozófusok, akik ráéreztek, hogy léteznek olyan dolgok, mint a gyökerek a létezés egy másik síkján, hajlamosak lennének a virágokról beszélni. Ezek nem a valódi növények, nincs viszonylagos fontosságuk, csupán a pillanat megtévesztő jelenségei.

Ez az, amire gondoltam. Nem a világ az, amely a személyes életek átmeneti és tűnékeny virágait neveli, ami a valódi, állandó világ, hanem az, amelyben megtaláljuk a

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

tudat gyökerét, a gyökeret, ami az illúzió mögött van, és ami az örökkévalóságban lakozik.

K: *Mit ért azon, hogy a gyökér az örökkévalóságban lakozik?*

T: Ezzel a gyökérrel a gondolkodó entitásra gondolok, az Én-re, amely testet ölt, tekintsük akár egy angyalnak, szellemnek vagy erőnek. Abból, ami érzékszervi észlelésünk területére esik, csak az, ami közvetlenül ebből nő, vagy ehhez a láthatatlan fenti gyökérhez kapcsolódik, tud részt venni halhatatlan életében. Ezért a személyiség minden nemes gondolatának, eszméjének és törekvésének, amit ez a gyökér éltet, ez táplál, és ebből tör elő, állandóvá kell válnia. Ami a fizikai tudatot illeti, mivel az az érzékelő, de alsó princípium – a kâma rûpa vagy állati ösztön, amit az alsó manaszi tükröződés, vagyis az emberi lélek világít meg – sajátága, ezért el kell tűnnie. A magasabb tudat az, ami tevékenységet mutat, miközben a test alszik, vagy megbénult, a memóriánk rögzíti, de csak nem kielégítően és pontatlanul – mert automatikusan – az ilyen tapasztalásokat, és gyakran nem is sikerül még csak kevéske benyomást sem keltenie.

K: *De hogy van az, hogy a manasz, bár ön nous-nak nevezi, egy „istennek”, annyira gyenge a testet öltése során, hogy ténylegesen legyőzheti és megbilincselheti a teste?*

T: Visszavághatnék egy hasonló kérdéssel, és megkérdezném: Hogy lehet az, hogy ő, akit ön az „Istenek Istenének” és az Egyetlen Élő Istennek tekint, annyira gyenge, hogy megengedi a gonosznak (vagy az ördögnek), hogy legyűrje őt, valamint minden teremtményét, legyenek akár a mennyekben, akár abban az időben, amikor ezen a földön testet öltöttek?

Ön biztosan ismét azt feleli: Ez egy rejtély, és nekünk tilos Isten rejtélyeit kutatnunk. Nekünk azonban nem

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

tiltja meg a vallásfilozófiánk, hogy így tegyünk – válaszó-lom –, hacsak egy Isten le nem száll egy *avatâra*-ként, sem-milyen isteni princípium nem létezhet másként, mint a féktelen állati anyag által legátolva és megbénítva. Az illú-zióknak ezen a síkján a heterogenitás mindig a homogeni-tás fölé kerekedik, és egy esszencia minél közelebb van a gyökér-princípiumához, az őseredeti homogenitáshoz, annál nehezebb az utóbbi számára, hogy megnyilvánítsa magát a földön. A szellemi és isteni erők szunnyadva nyugszanak minden emberi lényben, és minél szélesebb képet ölel fel szellemi látása, annál hatalmasabb lesz ben-ne az Isten.

Azonban kevés ember tudja érezni ezt az Istent. Átlagos szabályként elmondható, hogy az istenséget mindig meg-kötik és korlátozzák gondolatainkban a korábbi elképze-lések, eszmék, amik gyermekkorunk óta belénk vésődtek, ezért annyira nehéz önnek megértenie a filozófiánkat.

K: *És ez az Én-ünk az, ami az Istenünk?*

T: Egyáltalán nem. „Egy Isten” nem az egyetemes is-tenség, csupán egy szikra az Isteni Tűz egyetlen óceánjá-ból. A *bennünk levő* Istenünk, vagy „a titokban levő Atyánk” az, amit a felső ÉN-nek, Âtmâ-nak nevezünk. A testet öltő Én-ünk eredetében egy Isten volt, mivel mind-annyian az Egy Ismeretlen Princípium őseredeti kiáradá-sai vagyunk. Azonban az „anyagba esése” óta testet kell öltenie végig a ciklusban, egymás után, az elsőtől az utol-sóig, ezért már nem egy szabad és boldog Isten, hanem egy szegény zarándok ezen az úton, hogy visszanyerje azt, amit elveszített. Teljesebb választ adhatok, ha megismét-lem azt, amit a belső emberről mondtam az *Isis Un-veiled*-ben (II. 593).

A legrégebbi ősidők óta az *emberiség*, mint egész *min-dig meg volt győződve egy személyes szellemi lény létezéséről*

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

a személyes fizikai emberen belül. Ez a belső lény többé vagy kevésbé isteni volt, a *koronához* való távolságának megfelelően...

Minél közelebb van az egységhez, az ember sorsa annál derűsebb, annál kevésbé veszélyesek a külső körülményei. Ez a hit nem bigottság, és nem is babonáság, csak egy másik szellemi és láthatatlan világ állandóan létező, ösztönös érzése, amely bár a külső ember érzékszervei számára tárgyasulatlan, tökéletesen tárgyasult a belső Én számára.

Továbbá hittek abban, hogy *léteznek külső és belső körülmények, amik befolyásolják akaratunknak a tevékenységeinkkel kapcsolatos célkitűzéseit.* Elutasították az eleve elrendelést, mert a fatalizmus valamilyen teljesen vak erőnek a vak áramlását jelenti. Viszont hittek a *sorsban* (vagy karmában), amit minden ember születésétől haláláig szárlól szárla sző maga köré, ahogyan egy pók szövi a hálóját, és ezt a sorsot vagy az a jelenlét vezette, amit valamilyen őrangyalként határoztak meg, vagy pedig a belsőbb asztrális emberünk, aki azonban túl gyakran az emberi test (vagyis a személyiség) gonosz szelleme.

Ezek mindketten vezetik... az embert, de az egyiküknek túlsúlyban kell lennie, és a láthatatlan összetűzés kezdetének kezdetétől fogva belép és járja a maga útját a *kiegyenlítőds (és büntetés)* szigorú és kérlelhetetlen *törvénye*, hűségesen követve (az összetűzés) hullámozásait. Amikor az utolsó szál is megszövődött, és az embert látszólag beburkolja saját cselekedetének hálójá, akkor magát ennek az *önmaga által készített* sorsnak a birodalmában találja. Ez akkor vagy rögzíti őt egy tehetetlen kagylóhoz hasonlóan egy mozdulatlan sziklaként, vagy egy madártollként elszáll a saját tevékenységei által keltett forgószélben.

Ilyen az *ember* sorsa – a valódi Én-é, nem az akarat nélküli bábé, a *kagylóé*, ami ezt a nevet viseli. Ennek az embernek a sorsa, hogy az anyag legyőzőjévé váljon.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

A MANASZ ÖSSZETETT TERMÉSZETE

K: *Akart azonban mondani valamit a manasz alapvető természetéről, és arról a kapcsolatról, amelyben a fizikai ember skandhai támogatják*

T: Ez az a természet, ami rejtélyes, ezerarcú, túl a felfogóképességeink határán, és szinte teljesen homályos a többi princípiummal való kölcsönhatásaiban, hogy rendkívül nehéz megérteni, és még nehezebb elmagyarázni.

A manasz egy princípium, és mégis egy entitás és egyéniség vagy Én. Egy Isten, mégis a testet öltések vég nélküli ciklusára van ítélve, amelyek mindegyikéért ő a felelős, és amelyek mindegyikéért neki kell szenvednie. Mindez elmentmondásosnak és fejtörést okozónak tűnik, mindazonáltal emberek százai léteznek még Európában is, akik mindezt tökéletesen átlátják, mert az Én-t nemcsak a maga teljességében, hanem a sok megjelenési formájában értik. Azonban ha szeretném magamat megértetni, akkor a kezdeteknél kell kezdenem, és ismertetnem kell ennek az Én-nek a leszármazását.

K: *Folytassa, kérem.*

T: Próbáljon meg elképzelni egy szellemet, egy mennyei lényt, mindegy, milyen néven nevezzük, amely alapvető természetében isteni, viszont nem elég tiszta ahhoz, hogy egy legyen a MINDENNEL, következésképpen meg kell tisztítania a természetét, hogy végül így elérje a célját. Ezt csak azáltal teheti meg, hogy egyéniségileg és személyiségileg, tehát szellemileg és fizikailag is áthalad minden tapasztaláson és érzésen, ami csak létezik az elkülönült univerzum sokféleségében. Ezért, miután megszerzi a tapasztalatokat az alsóbb birodalmakban, és magasabbra, egyre magasabbra emelkedik a létezés létrájának

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

fokain, át kell mennie az emberi síkok minden tapasztalásán is.

Alaplényegét tekintve gondolat, és ezért többes számban *mânasa-putra*-knak, vagy az „(egyetemes) elme fiainak” nevezzük. Ez az egyéniesült gondolat az, amit mi, teozófusok a valódi emberi Én-nek nevezünk, a gondolkodó entitásnak, aki be van börtönözve a hús és a csont zárkájába. Ez nyilvánvalóan egy szellemi entitás, nem anyag, és ilyen entítások a testet öltő Én-ek, akik éltetik az emberiségnek nevezett állati anyag tömegét, és akiket *mânasa-putra*-knak nevezünk, és ők az „elmék”. De amint bebörtönöződnek, vagyis testet öltenek, lényegük kettőssé válik.

Úgy is mondhatjuk, hogy az örökkévaló Isteni Elme sugarai, akiket egyéni entításoknak tekintünk, kétszeres tulajdonságot vesznek fel, (a) az alapvető, bennük lakozó jellemzőt, a mennyek felé törekvő elmét vagy a felső manaszt és (b) a testi gondolkodás képességét, amit az emberi agy felsőbbrendűségének következtében a kâma-ba törekvő vagy alsóbb manasz racionalizál. Az egyik a buddhi felé törekszik, a másik lefelé, a szenvedélyek és a testi vágyak székhelye felé törekszik. Az utóbbinak nincs helye a devachanban, és nem is tud összekapcsolódni az isteni hármassággal, amely egyként emelkedik fel a mentális üdvösségbe. Viszont az Én, a manaszi entitás az, akit felelősnek tartanak az alsóbb sajátosságok minden bűnéért, mint ahogyan a szülőt vonják kérdőre a gyerek vétkeiért mindaddig, amíg az utóbbi jogilag felelőtlen marad.

K: *Ez a „gyerek” a személyiség?*

T: Igen, az. Amikor azonban kijelentjük, hogy a személyiség meghal a testtel, az nem minden. A test, ami csak A úr vagy B asszony tárgyasult jelképe volt, eltűnik minden anyagi skandhával együtt, amik annak látható kife-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

jeződései. Viszont mindaz, ami az élet során a tapasztalások szellemi csokrát alkották, A úr vagy B asszony legnemesebb törekvései, halhatatlan vonzalmai és önzetlen természete, hozzátapadnak a devachan-i időszak során az Én-hez, az Én pedig azonosul a földi entitás szellemi részével, amely most kikerült a látóterünkből. A színész annyira átítatódik a szerepével, amit legutoljára játszott, hogy erről álmodik egész devachan-i éjszakája folyamán, és ez a látomás folytatódik, ameddig az óra fel nem kelti, hogy térjen vissza az élet színpadára, és játsszon el egy új szerepet.

K: *De hogy van az, hogy ez a tanítás, amiről azt mondja, hogy olyan régi, mint a gondolkodó ember, nem talált helyet magának a keresztény teológiában?*

T: Téved, mert talált, csak a teológia a felismerhetetlenségig eltorzította, csakúgy, mint sok más tanítást. A teológia az Én-t angyalnak nevezi, akit Isten ad nekünk a születésünk pillanatában, hogy vigyázzon a lelkünkre. A teológiai logika ahelyett, hogy ezt az „angyalt” tartaná felelősnek a szegény, gyámoltalan „lélek” vétkeiért, az utóbbit teszi büntethetővé mind a test, mind az elme minden bűnéért!

Ez a lélek, Istennek és az ő állítólagos „teremtésének” testetlen „lehelete” az, amely a legelképesztőbb intellektuális zsonglőrködéssel arra ítéltetik, hogy égjen egy anyagi pokolban anélkül, hogy valaha is elemésztődne,^{*} miközben az „angyal” sértetlenül megmenekül, miután összezárja fehér szárnyait, és megnedvesíti azokat néhány könnycseppel. Bizony, ezek a mi „szolgáló szellemeink”, a

* Mivel „azbesztszerű természete” van, egy modern angol tertul-lianus önmagáért beszélő és heves kifejezése szerint.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

„kegyelem hírhozói”, akiket Mant püspök elmondása szerint azért küldtek, hogy

... beteljesítsék a
Jót a megváltó örököseiért, érettünk.
Mindig szomorkodnak, amikor bűnbe esünk,
Örvendeznek, amikor bűnbánatot tartunk.

Viszont nyilvánvaló, hogy ha a világ valamennyi püspökét megkérnék, hogy egyszer s mindenkorra határozzák meg, mit értenek lelken és annak feladatain, ugyanolyan képtelenek lennének ezt megtenni, mint a logikának a halvány árnyékát is felmutatni az ortodox hitben!

A JÁNOS EVANGÉLIUMBAN TANÍTOTT TANTÉTELEK

K: *Ennek a hitnek a pártolói erre azt válaszolhatják, hogy még ha az ortodox tanítás a megrögzött bűnözőnek és a materialistának rossz időszakot ígér egy leginkább valószerű pokolban, másrésztől azonban esélyt ad nekik a bűnbánatra az utolsó percig. Ráadásul nem taníták a megsemmisülést, vagy a személyiség elvesztését, ami ugyanoda vezet.*

T: Ha az egyház nem is tanít semmi ilyesmit, Jézus viszont igen, és ez olyasmi, ami azoknak szól, akik Krisztust magasabbra helyezik, mint a kereszténységet.

K: *Krisztus tanít bármi ilyesmit?*

T: Igen, és ezt megmondja önnek minden jól tájékozott okkultista, de még kabbalista is. Krisztus, vagy legalább is a negyedik evangélium tanítja a reinkarnációt és a személyiség megsemmisülését, ha megfélelkezik a holtbetűről, és ragaszkodik az ezoterikus szellemhez. Emlékezzen János evangéliuma XV. fejezetének 1. és 2. versére. Miről beszél a példázat, ha nem az emberben levő felső hármasságról? Átmâ a „szőlőműves” – a szellemi Én vagy

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

buddhi (Krisztus) a „szőlőtő”, míg a testi és vitális lélek, a személyiség a „szőlővessző”. „Én vagyok az igazi szőlőtő, és az én Atyám a szőlőműves. Minden szőlővesszőt, a mely én bennem gyümölcsöt nem terem, lemetesz; mindazt pedig, a mely gyümölcsöt terem, megtisztítja, hogy több gyümölcsöt teremjen... Miképen a szőlővessző nem teremhet gyümölcsöt magától, hanemha a szőlőtőkén marad; akképen ti sem, hanemha én bennem maradtok. Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők... Ha valaki nem marad én bennem, kivettetik, mint a szőlővessző, és *megszárad*; és egybe gyűjtik ezeket és a tűzre vetik, és megégnek.”

Ezt mi a következőképpen magyarázzuk. Nem híve a pokoltüzekben, amit a teológia úgy tart, hogy meghúzódik a „szőlővesszőknek” szóló fenyegetés mögött, mi azt mondjuk, hogy a „szőlőműves” jelenti az Âtmâ-t, a végtelen, személytelen princípium jelképét, míg a „szőlőtő” a szellemi lelket, Krisztust, az egyes „szőlővesszők” pedig egy-egy új testet öltést jelentenek.

{A misztériumok során a hierophant, az „Atya” az, aki elültette a „szőlőtőt”. Minden jelképhez *hét* kulcs tartozik. A *pleróma*-t a felfedésekor mindig „Atyának” nevezték.}*^{*}

K: *De milyen bizonyítékai vannak egy ilyen önkényes értelmezés alátámasztására?*

T: Az egyetemes jelképrendszer figyelmeztető jel annak helyességére, és hogy nem önkényes. Hermas azt mondja „Istenről”, hogy „ő ültette a szőlőskertet”, vagyis ő teremtette az emberiséget. A *Kabbalah* bemutatja, hogy a Vének Vénje, vagy a „Hosszú Arc” ültet egy „szőlőskertet”, ami az emberiséget jelképezi, egy „szőlőtőke” pedig

* A {...} közötti rész az eredeti kiadásban lábjegyzetben volt. – A szerk.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

az életet jelenti. A „Messiás Király” szellemét ezért úgy mutatja be, mint aki öltözékét a fentről származó *borban* mossa a világ teremtmése óta. [Zohar, XI. 10.] A Messiás Király pedig az Én, aki megtisztult „öltözékei kimosásával” – vagyis személyiségeinek az újraszületésben – „a fentről származó borban”, vagy buddhi-ban. Ádám, vagy A-dam a „vér”. A test élete a vérben van – *nepesh*-ben, a lélekben. (*Mózes III. Könyve*, XVII.) Adam-Kadmon pedig az Egyedüli Elsőszülött. Noé szintén szőlőskertet ültet – a jövődő emberiség allegorikus melegágyát. Ugyanezen allegória átvétele következtében azt találjuk, hogy megismétlődik a *Codex Nazarænus*-ban. Hét szőlőtőke – a hét fajunk a hét megváltójával vagy Buddhájával – kerül létrehozásra. Ez a hét szőlőtő Jukabar Zivo-ból hajt ki, és Aebel Zivo öntözi azokat. [*Codex Nazarænus, Liber Adami Appellatus* – a Matth, Norberg, III. 60, 61.] Amikor az üdvözültek felemelkednek a Fény teremtményei közé, meg fogják látni Javar Zivo-t, az Élet Urát, és az Első Szőlőtőkét. [Ugyanott.] Ezek a kabbalista metaforák így természetesen megismétlődnek *Szt. János evangéliumában*.

Ne felejtsük el, hogy – még azon filozófiák szerint is, amelyek nem veszik figyelembe hétszeres felosztásunkat – az emberi rendszerben az Én-t vagy a *gondolkodó embert* nevezik a Logosznak, vagy a lélek és szellem „fiának”. „A Manasz — Király és — Királynő fogadott fia” (âtmâ és buddhi ezoterikus megfelelői) – mondja egy okkult mű. Ő Platón „ember-istene”, aki keresztre feszíti magát a „térben”, vagyis az életciklus tartamában az anyag megváltása érdekében. Ezt úgy teszi meg, hogy újra és újra testet ölt, így vezeti az emberiséget előre a tökéletesedéshez, és készíti ezáltal helyet az alsóbb formák számára, hogy magasabbakká fejlődjenek. Még egyetlen életre sem áll le önmaga fejlesztésével, sem az összes fizikai természet fejlődéshez való segítségével, még ha nagyon ritkán, alka-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

lomadtán el is veszíti személyiségei egyikét – abban az esetben, ha az utóbbiból teljesen hiányzik a spiritualitásnak még a szikrája is –, így halad egyéni fejlődése felé.

K: *Viszont nyilvánvaló, hogy ha az Én-t tartjuk felelősnek személyiségei bűneiért, akkor neki is kell kezkeskednie a vesztségért, vagyis inkább egy ilyennek a teljes megsemmisüléséért.*

T: Egyáltalán nem, csak ha semmit nem tett azért, hogy elhárítsa ezt a szörnyű sorsot. Viszont ha minden erőfeszítése ellenére a hangja, a *tudat hangja* nem volt képes áthatolni az anyag falán, akkor az utóbbi tompasága, ami az anyagi tökéletlen természetéből ered, a természet többi kudarcához sorolódik. Az Én-t éppen eléggé megbünteti a devachan elvesztése, és különösen az, hogy szinté azonnal újra testet kell öltenie.

K: *Az ember lelke – vagy személyisége, ugye így nevezi? – elvesztésének lehetőségéről szóló tanítás szembenáll mind a keresztények, mind a spiritiszták tökéletes elméleteivel, bár Swedenborg bizonyos mértékig átveszi azt azon a területen, amit „szellemi halálnak” nevez. A keresztények és a spiritiszták soha nem fogják ezt elfogadni.*

T: Ez semmilyen módon nem változtathat meg egy természeti tényt, ha ez tény, vagy akadályozhatja meg, hogy egy ilyen dolog alkalom adtán megtörténjen. Az univerzum és abban minden erkölcsi, mentális, fizikai, pszichikai vagy szellemi dolog az egyensúly és harmónia tökéletes törvényére épül. Ahogyan korábban az *Isis Unveiled*-ben mondtuk, a centripetális erő nem tud megnyilvánulni a centrifugális nélkül a szférák harmonikus forgásában, és minden forma és az ilyen formák fejlődése ennek a duális természeti erőnek a terméke.

Nos, a szellem vagy buddhi a centrifugális, a lélek vagy manasz pedig a centripetális szellemi energia, és egy eredmény létrehozásához tökéletes egységben és összhangban

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

kell lenniük. Törjük meg vagy akasszuk meg a földi lélek centripetális mozgását, amely az őt vonzó központ felé törekszik, állítsuk meg a fejlődését azzal, hogy az anyag nagyobb súlyával terheljük meg, mint amit el tud cipelni, vagy mint ami megfelelő a devachani állapothoz, és az egész összhangja felborul.

A személyes élet, vagy inkább annak mintaképi tükrözése csak akkor folytatható, ha azt fenntartja a kétszeres erő, tehát a buddhi és a manasz szoros egységével minden újraszületésben, vagyis személyes életben. Az összhangtól való legkisebb eltérés megsérti azt, amikor pedig visszaállíthatatlanul összeomlik, a két erő szétválik a halál pillanatában. Egy rövid időszak során a *személyiségi* forma – amit pártatlanul *kâma-rûpa*-nak és *mâyâvi-rûpa*-nak neveznek –, amelynek a szellemi virága hozzákapcsolódik az Énhez, követi azt a devachanba, az állandó *egyéniességnek* átadja *személyiségi* színezetét, és így úgymond megússza, hogy a kâmalokban maradjon, és fokozatosan fel kelljen oszlania. Mert a végletekig lezüllött ember halála után a javíthatatlanul világias és bűnös számára elérkezik a kritikus és nagy pillanat.

Ha az élet folyamán a belső Én (manasz) végső és elkeseredett erőfeszítése, hogy egyesítsen valamit a személyiségből magával, és a isteni buddhi csillogó sugarával, megghiúsul, ha megengedi ennek a sugárnak, hogy kirekesztődjön a fizikai agy egyre vastagodó kérgéből, akkor a szellemi Én vagy a manasz amint kiszabadul a testből, teljesen elvágva marad a személyiség éterikus maradványától. Az utóbbi, vagyis a rûpa pedig, követve földi vonzásait, bevonódik az általunk kâmalokanak nevezett Hádészba, és ott ragad. Ezek azok a „lemetszett szőlővesszők”, amikről Jézus azt mondja, hogy levágták a „szőlőtőkéről”.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

A megsemmisülés azonban soha nem azonnali, és néha évszázadokra lehet szükség, hogy megtörténjen. Ott a személyiség fennmarad más, sokkal szerencsésebb személyes én-ek *maradványaival*, és egy *burokká és egy elementáris*sá válik velük. Ahogyan az *Isis Unveiled*-ben mondtuk, a „szellemeknek” ez a két osztálya, a burkok és az elementárisok azok, amelyek a vezető „sztárok” a „materializációk” nagy színpadán. Ön pedig biztos lehet benne, hogy nem ezek azok, amelyek inkarnálódnak, és ezért nagyon kevés olyan „kedves eltávozott” van, aki bármit is tud a reinkarnációról, és ezért félrevezetik a spiritisztákat.

K: *De nem éppen az Isis Unveiled szerzőjét vádolják azzal, hogy a reinkarnáció ellen agitál?*

T: Azok számára, akik félreértették, hogy mit mond, igen. Abban az időben, amikor az a mű íródott, a reinkarnációban semmilyen spiritiszta nem hitt, sem az angolok, sem az amerikaiak, és amit ott írtunk a reinkarnációról, az a francia spiritiszták ellen irányult, akiknek az elmélete annyira filozófia mentes és képtelen volt, mint amilyen logikus és magától értetődő a keleti tanítás igazsága.

Az Allan Kardec iskola reinkarnáció-hívői egy önkényes és azonnali reinkarnációban hisznek. Náluk az elhunyt apa testet tud öltetni saját még meg nem született lányában, és így tovább. Náluk nincs sem devachan, karma, sem semmilyen filozófiai elmélet, ami indokolná vagy bizonyítaná az egymást követő újraszületések szükségességét. De hogyan tudna az *Isis Unveiled* szerzője érvelni a *karmikus* reinkarnáció ellen, amelynek időtartama 1000 és 1500 év között változik, amikor ez mind a buddhistáknál, mind a hinduknál az alapvető hittétel?

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Akkor ön azok teljességében utasítja el a spiritiszták elméleteit?*

T: Nem azok teljességében, csak a saját alapvető hittételeikkel kapcsolatosakat. Ezek azon alapulnak, amit a „szellemek” mondanak nekik, és annyira nem értenek egyet egymással sem, mint ahogyan mi, teozófusok, nem értünk egyet velük. Az igazság egy, és amikor azt halljuk, hogy a francia szellemek a reinkarnációt hirdetik, az angol szellemek pedig tagadják és elítélik ezt a tanítást, akkor mi azt mondjuk, hogy sem a francia, sem az angol „szellemek” nem tudják, miről beszélnek. A spiritisztákkal együtt hiszünk a „szellemek”, vagyis a több-kevesebb értelemmel felruházott láthatatlan lények létezésében. De amíg a mi tanításainkban ezeknek tömérdek típusa és nemzetsége van, ellenzőink semmi mást nem fogadnak el, csak az emberi testetlen „szellemeket”, amelyek tudomásunk szerint többségében kámalokai *burkok*.

K: *Ön nagyon kegyetlennek tűnik a „szellemekkel” szemben. Ahogyan megosztotta velem a nézeteit és indokait azzal kapcsolatban, hogy nem hisz a testetlen szellemek – vagyis „az elhunytak szellemei” – materializációjában és a velük való kommunikációban, megtenné, hogy még egy ténnyel kapcsolatban felvilágosítást ad? Egyes teozófusok miért nem fáradsz az azal soha, hogy elmondják, mennyire veszélyes a médiumitás és az érintkezés a szellemekkel? Van erre valamilyen különleges okuk?*

T: Ezt kell feltételeznünk. Tudom, hogy *nekem* van. Annak következtében, hogy több mint fél évszázados ismeretségem van ezekkel a láthatatlan, viszont nagyon is tapintható és tagadhatatlan „befolyásokkal”, amelyek a tudatos elementáloktól kezdve a féltudatos burkokon keresztül a teljesen öntudatlan és nehezen meghatározható,

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

mindenféle kísértetből származnak, bizonyos jogot formálók a nézeteimre.

K: *Tudna mutatni egy vagy több példát arra, hogy bebizonyítsa, ezeket a gyakorlatokat miért kell veszélyesnek tekinteni?*

T: Ehhez több időre lenne szükség, mint amennyit ezzel a kérdéssel tudok itt foglalkozni. Minden esetet az általa létrehozott hatások alapján kell megítélni. Menjen végig az elmúlt ötven év spiritizmusának a történetén, az Amerikában való újra megjelenése óta, és ítélje meg maga, hogy vajon több hasznot vagy kárt eredményezett. Könyörgöm, értsen meg. Nem a valódi spiritizmus ellen beszélek, hanem a modern mozgalom ellen, amelyet ugyanilyen néven neveznek, és az úgynevezett filozófia ellen, amit bevezettek, hogy megmagyarázzák a jelenségeit.

K: *Ön egyáltalán nem hisz a jelenségeiben?*

T: Éppen azért, mert túlságosan jó okból hiszek bennük, és – eltekintve néhány szándékos csalási esettől – tudom, hogy olyan igazak, mint hogy ön és én élünk, ezért egész lényem tiltakozik ellenük. Hangsúlyozom, csak a fizikai, nem pedig a mentális, vagy akár pszichikus jelenségekről beszélek. A hasonló a hasonlót vonzza.

Számos nemes lelkű, tiszta jó férfit és nőt ismerek személyesen, akik éveket töltöttek az életükből akár testetlen, akár bolygói, magas „szellemek” közvetlen irányítása, sőt, védelme alatt. Ezek az értelmek azonban nem „János király” vagy „Ernest” típusúak, akik megjelennek a szeánsz-szobákban. Ezek az értelmek csak ritkán és kivételes esetekben vezetnek és irányítanak halandókat, akikhez vonzódnak, és akikhez az egyéniség karmikus múltja magnetikusan odahúzza őket.

Nem elég „fejlődés érdekében” szeánszot ülni ahhoz, hogy odavonzzák őket. Az csak megnyitja az ajtót jó, rossz vagy közömbös kísértetek számára, akiknek a médium egy

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

életre a szolgájává válik. Az ilyen válogatás nélküli médi-umitás és lidércekkel való kapcsolat az, ami ellen felelem a szavamat, nem pedig a spiritiszta miszticizmus ellen. Az utóbbi magasztos és szent, az előbbi pontosan olyan természetű, mint a két évszázaddal ezelőtti jelenségek, amikért olyan sok boszorkányt és boszorkánymestert megkínóztak. Olvassa Glanvil-t és más szerzőket a boszorkányság témájában, és meg fogja találni feljegyezve a XIX. századi „spiritizmus” legtöbb, ha nem is mindegyik fizikai jelenségének párhuzamát.

K: *Azt akarja sugallni, hogy az egész boszorkányság ennyi, és nem több?*

T: Úgy értem, hogy akár tudatosan, akár öntudatlanul az összes ilyen halottakkal való foglalkozás szellemidézés, és a legveszélyesebb gyakorlat. Mert korszakokkal Mózes előtt a halottak ilyen felkeltését az összes intelligens nép bűnösnek és kegyetlennek tekintette, mivel megzavarja a lelkek pihenését, és beleavatkozik a magasabb állapotokba való normális fejlődésükbe. Az összes elmúlt évszázad közös bölcsessége mindig is hangos volt az ilyen praktikák leleplezésétől. Végül azt mondom, aminek ismételtetését soha nem hagytam abba az elmúlt 15 évben sem szóban, sem írásban: Miközben egyes úgynevezett „szellemek” nem tudják, miről beszélnek, csupán papagájhoz hasonlóan ismételtetik, amit a médiumok és más emberek agyában találnak, mások a legveszélyesebbek, és az embert csak a gonoszságra viszik. Ez két, magától értetődő tény.

Menjen be Allan Kardec iskolájának spiritiszta köréibe, és fog találni „szellemeket”, akik állítják a reinkarnációt, és úgy beszélnek, mint a született római katolikusok. Forduljon Angliában és Amerikában a „drága elhunytakhoz”, és hallani fogja őket, amint tűzön, vízen át tagadják a reinkarnációt, szidják azokat, akik ezt taníták, és protes-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

táns nézeteket vallanak. A legjobb, leghatékonyabb médiumaiknak, mindnek megromlott a testi és elméleti egészsége. Gondoljon Charles Foster szomorú végére, aki egy menhelyen halt meg dühöngő örülteként, Slade-ra, aki epilepsziás lett, Eglinton-ra – aki most Anglia legjobb médiuma – akit ugyanezek a betegségek kínoznak.

Tekintsen vissza D.D. Home életére, arra az emberre, akinek az elméjét gyűlölet és keserűség itatta át, akinek soha nem volt egy jó szava senkihez, akiről feltételezte, hogy pszichikus képességekkel rendelkezik, és aki minden más médiumot gyalázott a kegyetlen végig. A spiritizmus e Kálvinja évekig szenvedett szörnyű gerincfájdalomtól, amit a „szellemekkel” való érintkezése hozott rá, és teljesen tönkremenve halt meg.

Gondoljon aztán a szomorú sorsú, szegény Washington Irving püspökre. Ismertem őt New Yorkban, amikor 14 éves volt, és tagadhatatlanul médium volt. Az az igazság, hogy szegény ember odalopakodott a „szellemeihez”, és elkeresztelte őket „öntudatlan izomtevékenységnek”, magasan képzett és tudós ostobák minden testületének nagy öröme, és saját zsebének újratöltésére. Mivel azonban *de mortuis nil nisi bonum* [halottakról igazat, vagy semmit], nagyon szomorú véget ért. Bőszén titkolta epilepsziás rohamait – az első és legerősebb tünete a valódi médiumitásnak –, és ki tudja, tényleg halott volt, vagy transzban volt, amikor a halottkémi vizsgálatot végezték? A rokonai állítják, hogy élt, ha hihetünk a Reuter táviratainak.

Végül nézze meg a veterán médiumokat, a modern spiritizmus alapítóit és fő mozgatóit, a Fox nővéreket. Több mint ötven év érintkezés után az „angyalok” hagyták, hogy gyógyíthatatlan alkoholistákká váljanak, akik most nyilvános előadásokon saját életművüket és filozófiájukat csalásként ítélik el. Miféle „szellemeknek” kell lenniük azoknak, akik erre ösztönzik őket – kérdezem öntől?

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *De vajon az ön következtetése helyes?*

T: Ön mire következtetne, ha egy adott ének iskola legjobb tanulói lerobbannának túlerőltetett torokgyulladás miatt? Nem arra, hogy a követett módszer rossz? Így azt gondolom, hogy a következtetés ugyanolyan helyes a spiritizmusra való tekintettel, ahol azt látjuk, hogy a legjobb médiumok ugyanolyan végzet zsákmányául esnek.

Mi csupán annyit mondunk: Akiket érdekel a kérdés, ítéljék meg a spiritizmus fáját a gyümölcseről, és tűnődjenek el a leckén. Mi, teozófusok mindig testvérként tekintettünk a spiritisztákra, miután ugyanolyan spirituális törekvéseik vannak, mint nekünk, ők viszont mindig ellenséggként tekintettek ránk.

Mi mivel egy régebbi filozófia birtokában vagyunk, megpróbáltunk segíteni nekik, és figyelmeztetni őket, de ők azzal fizettek, hogy minden lehetséges módon sértegettek és becsméreltek bennünket és az indokainkat. Mindazonáltal a legjobb angol spiritiszták pontosan azt mondják, amit mi, amikor csak a hitükről komolyan értekeznek. Lássuk „M.A. Oxon-t”, hogyan ismeri be ezt az igazságot:

A spiritiszták túlságosan hajlamosak kizárólag a külső szellemek közbenjárásával foglalkozni a mi világunkban, és figyelmen kívül hagyni az inkarnálódó szellem hatalmát.*

Miért pocskondiáznak és gyaláznak bennünket akkor, ha pontosan ugyanezt mondjuk? A továbbiakban semmi közünk a spiritizmusához. Most pedig térjünk vissza a reinkarnációhoz.

* *Second Sight*, Bevezetés.

XI.

Az ÚJRASZÜLETÉS REJTÉLYEIRŐL

PERIODIKUS ÚJRASZÜLETÉSEK

K: *Úgy érti tehát, hogy mi mind élünk a földön korábban, sok múltbeli testet öltésben, és élni is fogunk majd?*

T: Igen. Az életciklus, vagy inkább a tudatos élet ciklusa a halandó állat-ember nemekre való szétválásával kezdődik, és az emberek utolsó generációjának lezárulásával végződik a hetedik körben, az emberiség hetedik fájában. Figyelembe véve, hogy csak a negyedik körben és az ötödik fajban vagyunk, ennek az időtartamát könnyebb elképzelni, mint kifejezni.

K: *És egész idő alatt folytatjuk a testet öltést új személyiségekben?*

T: Egészen biztosan így van, mert ez az életciklus vagy testet öltési periódus leginkább az emberi élethez hasonlít. Mivel minden ilyen élet az aktív nappalokból áll, amiket elválasztanak az alvás vagy inaktivitás éjszakái, ugyanígy a testet öltési ciklusban egy aktív életet egy devachani pihenés követ.

K: *És a születéseknek ez a sorozata az, amit általában reinkarnációként határoznak meg?*

T: Pontosan. Csak ezek a megszületések azok, amiken keresztül elérhető az Én-ek számtalan millióinak folyamatos fejlődése a végső tökéletesség felé, és a végső pihenés felé, ami olyan hosszú, mint az aktivitás időszaka volt.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *És mi az, ami szabályozza ezeknek a testet öltéseknek az időtartamát vagy egyedi jellemzőit?*

T: A karma, a büntető igazságszolgáltatás egyetemes törvénye.

K: *Ez értelmes törvény?*

T: A materialisták számára, akik a periodicitás törvényét, amely a testek elrendeződését szabályozza, és a természet minden más törvényét vak erőknek és mechanikai törvényeknek nevezik, a karma kétségtelenül a véletlen törvénye lenne, és nem több. Számunkra semmilyen jelző vagy minősítés nem tudná leírni azt, ami személytelen és nem entitás, hanem egy egyetemesen működő törvény.

Ha ön a benne levő okozati értelemről kérdez, akkor azt kell válaszolnom, hogy nem tudom. De ha arra kér, hogy határozzam meg a hatásait, és mondjam meg önnek, hogy hitem szerint mik azok, azt mondhatom, hogy korszakok ezreinek tapasztalata megmutatta nekünk, hogy ezek a tökéletes és tévedhetetlen igazságosság, a bölcsesség és az értelem. Mert a karma hatásaiban az emberi igazságtalanság és a természet minden tévedésének csálhatatlan helyrehozója, a rossz dolgok szigorú beigazítója, kiegyenlítő törvény, ami azonos pártatlansággal jutalmaz és büntet.

Ez a legszorosabb értelemben vett „rangbeli szempon-
tokat figyelmen kívül hagyó”, bár másrésről nem lehet se kiengesztelni, sem imádsággal elhárítani. Ez olyan hit, ami közös a hinduknál és a buddhistáknál, akik hisznek a karmában.

K: *A keresztény dogmák mindkettőnek ellentmondanak, és kétlem, hogy lesz egyetlen keresztény is, aki elfogadja ezt a tanítást.*

T: Nem értek egyet, és Inman sok évvel ezelőtt megadta ennek az okát. Ahogyan mondja:

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

A keresztények bármilyen képtelenséget elfogadnak, ha azt az egyház hittételként hirdeti... A buddhisták azt tartják, hogy semmi, ami ellentmond a józan észnek, nem lehet valódi Buddha-tanítás.

A buddhisták nem hisznek a bűneik semmilyen megbocsájtásában, csakis egy megfelelő és igazságos büntetés után minden gonosz tettért vagy gondolatért egy jövődó testet öltésben, és a megkárosított felek arányos kárpótlása után.

K: *Hol találom meg ezt az állítást?*

T: A legszentebb műveikben. A *Wheel of the Law* [A törvény kereke] 57. oldalán a következő teozófiai tantételt találja:

A buddhisták úgy hiszik, hogy minden cselekedetnek, szónak vagy gondolatnak megvan a maga következménye, amely előbb vagy utóbb, ebben vagy egy jövődó életben meg fog jelenni. A rossz cselekedetek rossz következményeket hoznak létre, a jó cselekedetek jó következményeket teremtenek, jólétet ebben a világban, vagy megszületést a mennyekben [devachanban]... a jövődó életben.

K: *A keresztények ugyanezt hiszik, nem?*

T: Óh, nem. Ők hisznek minden bűn megbocsájtásában és elengedésében. Nekik azt ígérik, hogy ha csak hisznek Krisztus – egy *ártatlan* áldozat! – vérében, az egész emberiség bűneiért való engesztelő áldozatként felajánlott vérben, akkor az vezekelni fog minden halandó bűnért.

Mi pedig nem hiszünk sem a helyettesítő vezeklésben, sem pedig legkisebb bűn valamilyen isten, de még egy *személyes* Abszolút vagy Végtelen – ha ilyen dolog egyáltalán létezhetne – általi megbocsájtás lehetőségében. Amiben mi hiszünk, az a szigorú és pártatlan igazságosság. A mi elképzelésünk az ismeretlen Egyetemes Istenségről, akit a karma képvisel, az, hogy egy erő, amely nem tud hibázni,

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

és ezért nem lehet sem haragos, sem megbocsájtó, hanem csak tökéletesen igazságos, és amely engedi, hogy minden ok, nagy vagy kicsi, a felszínre hozza elkerülhetetlen okozatait.

Jézus mondása, „amilyen mértékkel mértek, olyannal mérnek néktek”, (*Máté*, VII.2.) sem közvetlenül, sem közvetve nem mutat semmilyen jövődó kegyelem vagy helyettesítő megváltás reményére. Ez az, amiért felismerve ennek a kijelentésnek az igazságát, ami a mi filozófiánk is része, nem tudjuk elég erősen ajánlani a könyörületességet, jótékonytságot és a kölcsönös megbántások megbocsájtását.

„Ne állj ellen a gonosznak”, és „fizess jóval a rosszért” buddhista előírások, és mi ezt kezdettől hirdettük, szem előtt tartva a karmikus törvény kérlelhetetlenségét.

Mert az, hogy az ember a saját kezébe vegye a törvényt, mindenképpen szentségtörő feltételezés. Az emberi törvény alkalmazhat korlátozó, nem megtorló mércéket, de egy olyan ember, aki hisz a karmában, és mégis bosszút áll, mégis elutasítja, hogy megbocsátsa a sérelmeket, ami által jóval fizetne a rosszért, bűnöző, és csak önmagának árt. Mivel a karma biztosan megbünteti azt az embert, aki rosszat tesz egy másikkal, aki arra törekszik, hogy további büntetést mérjen az ellenségére, és ahelyett, hogy a büntetést a nagy törvényre hagyná, hozzáteszi saját fillérjeit, és ezáltal megszüli az okot ellensége jövődó jutalmára és önmaga eljövendő büntetésére.

A csálhatatlan „szabályozó” minden testet öltésben hatással van örökösének tulajdonságaira, és az előző életben szerzett érdemek és érdemtelenségek összessége határozza meg a következő újraszületést.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Akkor következtethetünk egy ember múltjára a jelenéből?*

T: Csak annyiban, hogy hiszünk abban, hogy a jelenlegi élete az, aminek igazságosan lennie kell, és vezekelnie kell az elmúlt élet bűneiért. Természetesen – a látók és nagy adeptusok kivételével – átlagos halandókként nem tudhatjuk, mik voltak azok a bűnök. Mivel csekély adatunk van, számunkra lehetetlen meghatározni még azt is, hogy milyennek kellett lennie egy idős ember ifjúságának, és hasonló okból végső következtetést sem tudunk levonni csupán abból, amit egyes emberek életében látunk arra, hogy milyen lehetett az előző élete.

MI A KARMA?

K: *De mi a karma?*

T: Ahogyan már mondtam, mi az univerzum *alaptörvényének* tekintjük, minden más törvény forrásának, eredetének és alapjának, ami a természetben létezik. A karma a tévedhetetlen törvény, amely az okozatot hozzáilleszti az okhoz a létezés fizikai, mentális és szellemi síkjain. Ahogyan egyetlen ok sem marad a neki megfelelő okozat nélkül, kezdve a legnagyobbtól, a legkisebbig, egy kozmikus háborgástól a kezünk mozgásáig, és ahogyan a hasonló hasonlót hoz létre, a karma az a láthatatlan és ismeretlen törvény, amely *bölcsen, értelmesen és igazságosan hozzáilleszt* minden okozatot annak okához, az utóbbit visszakövetve a létrehozójához. Bár maga megismerhetetlen, a tevékenysége érzékelhető.

K: *Akkor ismét ez az „abszolút”, a „megismerhetetlen”, és ez nem sokat ér az élet problémáinak magyarázataként.*

T: Éppen ellenkezőleg. Mert bár nem tudjuk, micsoda a karma önmagában, de azt *igenis* tudjuk, *hogyan* működik, viszont pontosan meg tudjuk határozni és le tudjuk írni működési módjait. Csupán *végső* okát *nem* ismerjük, mint

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

ahogyan a modern filozófia is bevallja, hogy egy dolog *vég-ső oka* „megismerhetetlen”.

K: *És mit mond a teozófia az emberiség pusztán gyakorlati szükségleteinek megoldásával kapcsolatban? Mi az a magyarázat, amit kínál az úgynevezett „alsóbb osztályokra” jellemző borzalmas szenvedésre és szörnyű szükségre?*

T: Kihegyezve a dolgot: a tanításunk szerint mindezek a nagy társadalmi gonoszságok – a társadalom osztályainak és a nemeknek a megkülönböztetése az élet dolgaiban, a tőke és a munka egyenetlen szétosztása – azért vannak, amit tömören, de helyesen a karmának tulajdonítunk.

K: *De biztos az, hogy mindezek a rossz dolgok, amik a tömegekre hullani látszanak, valahogyan válogatás nélkül, ténylegesen nem kiérdemelten és egyéni karmából származnak?*

T: Nem, nem lehet olyan szigorúan meghatározni az okozataikat, hogy kimutassuk, hogy minden egyéni környezet és az élet egyedi körülményei, amelyek között az egyes emberek találják magukat, nem többek, mint a bűntető karma, amit az egyén egy előző életében hozott létre.

Nem téveszthetjük szem elől aényt, hogy minden atom az általános törvény alárendeltje, amely kormányozza az egész testet, amihez tartozik, és itt a karmikus törvény szélesebb pályájára térünk. Ugye, nem érti, hogy az egyéni karmák összessége annak a népnek a karmájává válik, amelyhez azok az egyének tartoznak, és tovább lépve, a nemzeti karmák összessége adja a világ karmáját?

Azok a rossz dolgok, amikről beszél, nem az egyén vagy akár a nemzet jellegzetességei, ezek többé-kevésbé egyetemese, és az emberi egymástól függés széles sávja az, amelyben a karma megtalálja a törvények és igazságok kifejeződését.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Akkor jól értem, hogy a karma törvénye nem szükségszerűen egy egyénre szabott törvény?*

T: Pontosan ezt mondom. Nem lehetséges, hogy a karma vissza tudná állítani az erőegyensúlyt a világ életében és fejlődésében, ha nem lenne széles és általános tevékenységi tere. A teozófusok igaznak tartják, hogy az emberiség egymástól függése annak az oka, amit szétoszló karmának nevezünk, és ez az a törvény, amely megoldást nyújt a közös szenvedés és annak enyhülése nagy kérdésére.

Továbbá ez egy okkult törvény, amely fölé egyetlen ember sem tudja felemelni egyéni gyarlóságait anélkül, hogy akármilyen kicsit is, de felemelné az egész testét, aminek ő szerves része. Valójában nincs olyan dolog, mint az „elkülönülés”, és a legjobb megközelítést ehhez az önző állapothoz, amit az élet törvényei megengednek, a szándékban vagy indítékban találjuk.

K: *És nincs semmilyen eszköz, amivel a szétoszló vagy nemzeti karmát úgymond koncentrálni vagy egybegyűjteni lehetne, és eljuttatni annak természetes és törvényes beteljesítéséhez mindezen elnyújtott szenvedések nélkül?*

T: Általános szabályként és bizonyos korlátokon belül, amik meghatározzák a kort, amihez tartozunk, elmondhatjuk, hogy a karma törvényét nem lehet meggyorsítani vagy késleltetni annak beteljesítésében. Abban azonban biztos vagyok, hogy a lehetőség csúcsát ezen irányok egyikeben sem értük el soha. Hallgassa meg a nemzeti szenvedés egyik fázisának a következő ismertetését, és utána kérdezze meg önmagától, hogy elfogadva az egyéni, rokon- és szétoszló karma hatóerejét, vajon ezek a rossz dolgok nem képesek-e jelentős módosulásra és általános enyhülésre. Szeretnék felolvasni önnek egy nemzet megváltójának a tollából valamit, aki legyőzte az én-t, és mivel szabadon választhatott, az emberiség szolgálatát választot-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

ta, legalább annyit cipelve, amennyit egy női váll elbírhata a nemzeti karmából. Ez az, amit mond:

Igen. A természet mindig is beszél, nem gondolja? Csak néha akkora zajt csapunk, hogy elnyomjuk a hangját. Ez az, amiért annyira pihentető kimenni a városból és egy kicsit befészkelni magunkat anya karjaiba. Eszembe jut az az este Hampstead Heath-ben, amikor a naplementét néztük, de óh, de micsoda szenvedést és boldogtalanságot zárt le a nap!

Tegnap egy hölgy hozott nekem egy nagy kosár vadvirágot. Arra gondoltam, hogy néhány East-end-i családom jobban megérdemli, mint én, és így elvittem egy nagyon szegény, Whitechapel-i iskolába ma reggel. Látnia kellett volna a sápadt kis arcokat felragyogni! Onnan elmentem, hogy kifizessek néhány ebédet egy kis kifőzdében néhány gyerek számára. Ez egy szűk mellékutcában volt, tele lökdösődő emberekkel, a bűz leírhatatlan, a haltól és más élelmektől, minden ott bűzlik egy olyan napon, ami Whitechapel-ben, inkább gennyesít, mint tisztít. A kifőzde mindezeknek a szagoknak a tömény párlata volt. Leírhatatlan húspástetomok, undorító „étel” darabok és légyrajok, igazi Belzebub-oltár! Mindenfelé gyerekek portyáznak, hogy elcsaklizzanak valami zsákmányt, angyalarccal, cseresznyemagokat, mint az étrend könnyű és tápláló formáját gyűjtögetve. Úgy jöttem a nyugati részre, hogy minden idegszálam remegett és borzolódott, és azon tűnődtem, hogy lehetne-e bármit is csinálni London egyes részeivel azon kívül, hogy elnyeletni azokat egy földrengéssel, és elkezdni megújítani a lakosságukat, a tisztító Lethe-be való lemerülésük után, ahonnan még csak az emlékük sem merülhet fel!

Azután Hampstead Heath-re gondoltam, és eltűnődtem. Ha valamilyen áldozat árán az ember elnyerhetné azt a hatalmat, amivel megmentené ezeket az embereket, az ára jelentéktelen lenne, de lássuk be, *őket* kell megváltoztatni – és hogyan lehetne ezt megcsinálni? Abban az állapotban, amiben most vannak, nem látnának hasznot semmilyen környezetből, amibe esetleg

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

helyeznék őket, és a jelenlegi környezetükben kell továbbra is rothadniuk. Megszakad a szívem ettől a vég nélküli, reménytelen gyötrelemtől és az embertelen lealjasodástól, ami egyszerre a következménye és a gyökere. Olyan ez, mint a banyan-fa, minden ág maga is gyökeret hajt, és új hajtásokat növeszt. Micsoda különbség van ezen érzések és a Hampstead-i békés színtér között! Nekünk viszont, akik ezeknek a szegény teremtményeknek a fivérei és nővérei vagyunk, csak arra van jogunk, hogy Hampstead Heath-et arra használjuk, hogy erőt merítsünk Whitechchapels megmentéséhez.

[Olyan valaki írta alá, akinek a neve túl nagy tiszteletben áll és túl jól ismert, hogy kitegyük a gúnyolódásnak.]

K: *Ez egy szomorú, de gyönyörű levél, és úgy gondolom, fájdalmas kiválósággal jeleníti meg annak a működését, amit ön „rokoni” és „szétoszló” karmának nevez. De sajnos, nem látszik semmilyen azonnali remény valamilyen földrengés, vagy valami ilyen általános alámerülés segítségével.*

T: Milyen jogunk van így gondolni, amíg az emberiség egyik fele olyan helyzetben van, hogy az embertársai által megszenvedett nyomoron azonnali enyhülést okozhat? Amikor majd minden egyén hozzájárult az általános jóhoz, amivel tudott, pénzzel, munkával és nemesítő gondolatokkal, akkor, és csak akkor fog a nemzeti karma kiegyenlítődni, és addig nincs jogunk és semmilyen okunk azt mondani, hogy több élet van a földön, mint amit a természet támogatni tud.

Fajunk és nemzetünk hősiei lelkeire, megmentőire vár, hogy megtalálják a szétoszló karma ezen aránytalan nyomásának az okát, és egy mindennél nagyobb erőfeszítéssel visszaállítsák az erőegyensúlyt, és megmentse az embereket az erkölcsi elmerüléstől, ami ezerszer pusztítóbb és tartósabb rosszat eredményez, mint a hasonló fizikai katasztrófa, amelyben úgy tűnik, hogy ön csak ennek a fel-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

halmozódott szenvedésnek a lehetséges levezetődését látja.

K: *Nos, akkor kérem, mondja el általánosságban, hogyan írja le a karma törvényét?*

T: Úgy írjuk le a karmát, mint a kiigazítás törvényét, ami állandóan törekszik visszaállítani a megzavart egyensúlyt a fizikai, és a megtört harmóniát az erkölcsi világban. Azt mondjuk, hogy a karma nem mindig ilyen vagy olyan konkrét módon működik, viszont mindig működik, hogy visszaállítsa a harmóniát, és megőrizze az egyensúlyt, aminek az alapján az univerzum létezik.

K: *Kérem, szemléltesse ezt.*

T: Később teljes szemléltetést fogok önnek adni. Gondoljon most egy tavacsára. Egy kő beleesik a vízbe, és zavaró hullámokat kelt. Ezek a hullámok oda-vissza haladnak, amíg végül azon működés következtében, amit a fizikusok az energiaszóródás törvényének neveznek, lenyugszanak, és a víz visszatér a nyugalmi állapotába.

Hasonló módon *minden* tevékenység, minden síkon zavaró hullámokat vet az univerzum kiegyensúlyozott harmóniájában, és az így keletkező rezgések addig folytatják az oda-vissza haladásukat, ha a terület korlátozott, amíg az egyensúly vissza nem áll. Mivel azonban minden ilyen zavaró hullám valamilyen adott pontból indul ki, világos, hogy az egyensúly és a harmónia csak minden erőnek *ugyanabba a pontjába* való újra összefolyásával állítható helyre, amelyből a mozgás kiindult.

És itt van a bizonyíték arra, hogy az ember cselekedetei, gondolatai, stb. következményeinek mind vissza kell hatnia *önmagára*, ugyanazzal az erővel, mint amit mozgásba hozott.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *De én semmi erkölcsi jellegűt nem látok ebben a törvényben. Nekem úgy tűnik, mint az egyszerű fizikai törvény, amely szerint a hatás és az ellenhatás egyenlő és ellentétes irányú.*

T: Nem lepődöm meg, hogy ezt mondja. Az európaiakban annyira beleivódott az a szokás, hogy az igazat és a hamist, a jót és a rosszat egy önkényes törvény cikkelyeinek kérdéseként ítélik meg, amit vagy emberek fektettek le, vagy pedig egy személyes Istennek tulajdonítanak. Mi, teozófusok azonban azt mondjuk, hogy a „jó” és a „harmónia”, és a „rossz” és a „diszharmónia” szinonimák.

Továbbá azt tartjuk, hogy minden fájdalom és szenvedés a harmónia hiányának eredménye, és hogy a harmónia összezavarásának egyetlen és szörnyű oka az ilyen vagy olyan formájú *önzés*. Ebből eredően a karma minden embernek saját tevékenységei *tényleges következményeit* adja vissza, bármilyen tekintet nélkül az erkölcsi jellegére. Mivel azonban megkapja a neki járó *mindenért*, nyilvánvaló, hogy majd vezekelnie kell minden szenvedésért, amit ő okozott, mint ahogyan örömmel és elégedetten fogja learatni minden boldogság harmónia gyümölcsét, amit ő segített létrejönni.

Nem tehetek jobbat, mint idézek az ön okulására bizonyos részeket könyvekből és cikkekből, amiket azok a teozófusok írtak, akiknek helyes elképzelésük van a karmáról.

K: *Szeretném, ha megtenné, mivel úgy tűnik, az irodalmuk nagyon takarékos ezzel a témával.*

T: Azért, mert az összes tanításunk közül *ez* a legnehezebb. Nem túl régen a következő ellenvetés jelent meg egy keresztény szerző tollából:

Megengedve, hogy a teozófiai tanítás helyes, és hogy „az embernek saját megváltójának kell lennie, le kell győznie az én-t, és le kell igáznia a gonoszt, ami a kettős

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

természetében lakozik, hogy felszabadítsa a lelkét” – mit kell csinálnia az embernek, miután felébredt, és átváltozott bizonyos mértékig gonoszból vagy bűnösből? Hogyan kapja meg a felszabadulást vagy megbocsátást, vagy a már elkövetett gonoszság vagy bűnök elfeledtetését?

Erre J. H. Connelly nagyon találóan azt válaszolja, hogy senki nem remélheti, hogy „beindíthatja a teozófiai mozgott teológiai kerékvágásban”. Ahogyan mondja:

Az a lehetőség, hogy lecsökkentsük az egyéni felelősséget, nem a teozófia elképzelései közé tartozik. Ebben a hitben nincs olyasmi, mint a megkegyelmezés vagy „a már elkövetett gonoszság vagy bűn kitörlése” máshogyan, mint a rosszat tevő megfelelő büntetésével és a harmónia visszaállításával az univerzumban, amit a helytelen cselekedet összezavart. A gonoszság a sajátja, és amíg másoknak kell szenvedniük a következményei miatt, vezekelni senki más nem tud, csak ő.

Az az állapot... amelyben egy ember „majd felébred, és bizonyos mértékig megtér a gonoszságból vagy bűnösségből”, az, amelyben egy ember majd felismeri, hogy a saját cselekedetei gonoszak, és büntetést érdemelnek. Ebben a felismerésben a személyes felelősség érzékelése elkerülhetetlen, és a felébredettségével vagy „megtértségével” egyenes arányban kell lennie az ijesztő felelősség érzésének is. Amíg ez erőssé nem válik benne, addig annak az ideje van, hogy elfogadja a helyettesítő vezeklés tanát.

Azt mondják neki, hogy megbánónak is kell lennie, de ennél semmi sem könnyebb. Az emberi természetnek egyik szeretetre méltó gyengesége, hogy nagyon hajlamosak vagyunk megbánni az elkövetett gonoszságot, amikor erre felhívják a figyelmet, és vagy magunk szenvedtünk tőle, vagy élveztük a gyümölcseit. Lehetséges, hogy az érzés alapos elemzése megmutatná, hogy amit megbánunk, az inkább annak a szükségessége, ami a gonoszsághoz kellett önző céljaink elérése érdekében, mint maga a gonoszság.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Bármilyen vonzó is legyen a hétköznapi elme számára az a lehetőség, hogy a bűnei súlyát „a kereszt lábához” helyezze, ez egyáltalán nem ajánlott a teozófus tanuló számára. Ő nem érti meg, hogy a bűnösnek, aki eljut gonoszságának felismeréséig, ezzel miért érdemelné megbocsájtást, múltbeli bűnösségeért, vagy annak eltörlését, vagy hogy a bűnbánat és a jövőbeli helyes élet miért jogosítaná fel az ok és okozat közötti kapcsolat egyetemes törvényének a felfüggesztését a javára. Gonosz cselekedeteinek eredményei továbbra is léteznek, a bűneivel másoknak okozott szenvedés nem törlődött el. A teozófia tanulója a bűnösségnek az ártatlanra eső eredményét is saját problémájaként veszi magára. Nemcsak a bűnös személyt, hanem az áldozatát is figyelembe veszi.

A rossz a harmónia törvényének a megszegése, amely harmónia kormányozza az univerzumot, a büntetésének pedig magára a törvény megszegőjének fejére kell hullania. Krisztus arra figyelmeztetett, hogy „Ne vétkezz, különben rosszabb dolog fog veled történni”, Szent Pál pedig azt mondja, hogy „Dolgozd le saját megváltásodat. Az ember bármit is vessen, azt is fogja learatni”. Egyébként ez a sokkal korábbi Purána-i mondatnak a finom metaforikus visszaadása, ami szerint „minden ember saját cselekedeteinek a következményeit aratja le”.

A karma törvényének ez az alapelve, amit a teozófia tanít. Sinnett az *Esoteric Buddhism*-jában a karmát „az etikai okiság törvényeként” határozza meg. „A büntetés törvénye”, ahogyan Madame Blavatsky fordítja a jelentését, jobb. Ez az az erő, amely

Igazságosan, bár rejtélyesen vezet minket
a tévedhetetlenséghez,
Észrevétlen módokon a bűnösségtől a büntetésig.

De ennél több. Az erényt jutalmazza olyan tévedhetetlenül és bőségesen, mint ahogyan bünteti az érdemtelenséget. Ez minden cselekedet, gondolat, szó és tett

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

következménye, és az emberek ezzel formálják önmagukat, az életüket és történeteiket. A keleti filozófia elutasítja az elképzelést, hogy minden megszülető csecsemő újonnan teremtett lelket kap. Korlátozott számú monádban hisz, amelyek egyre tökéletesebbé fejlődnek és növekednek az által, hogy sok egymást követő személyiséget olvasztanak magukba. Ezek a személyiségek a karma termékei, és a karma és reinkarnáció által történik meg, hogy az emberi monád idővel visszatér a forráshoz, az abszolút istenséghez.

E. D. Walker a *Reincarnation* című művében a következő magyarázatot kínálja:

Röviden, a karma tana az, hogy azt, amik vagyunk, mi magunknak csináltuk tevékenységeinkkel, és most építjük a jövőnket a jelenlegi cselekedeteinkkel. Nincs végzet, csak az, amit mi magunk kijelölünk. Nincs megváltás vagy elkárhozás, kivéve azt, amit mi magunk létrehozunk... Mivel nem kínál menedéket a büntetendő cselekedetekre, és igazi férfiasságot igényel, nem fogadják olyan szívesen a gyenge természetűek, mint a könnyű vallási tanokat a helyettesítő vezeklésről, közbenjárásról, megbocsájtásról és halálos ágyon megtérésekről...

Az örök igazság birodalmában a bűn és a büntetés elválaszthatatlanul összekapcsolódnak ugyanazon eseményként, mert nincs valódi különbség a cselekedet és annak következménye között...

A karma, vagyis régi cselekedeteink az, ami visszahúzz bennünket a földi életbe. A szellem tartózkodási helye karmájának megfelelően változik, és ez a karma megakadályoz bármilyen hosszú folytonosságot egy adott állapotban, mert állandóan változik. Mindaddig, amíg a tevékenységet anyagi és önző indítékok uralják, pontosan addig az adott tevékenység hatásának fizikai újraszületésben kell megnyilvánulnia. Csak a tökéletesen önzetlen ember tudja kivonni magát az anyagi élet vonzása alól. Kevesen érték ezt el, de ez az emberiség célja.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Ezt követően a szerző a *Titkos Tanításból* idéz:

Azoknak, akik hisznek a karmában, hinniük kell a sorsban is, amelyet a születéstől a halálig minden ember fonálról fonálra fon maga köré, mint a pók a hálóját. Ezt a sorsot pedig vagy a rajtunk kívüli láthatatlan prototípus mennyei hangja irányítja, vagy a közvetlenebb *asztrális* vagy belső emberünk, aki azonban túlságosan gyakran az embernek nevezett megtestesült lény gonosz démona. Ezek mindketten vezetik a külső embert, de egyiküknek túlsúlyban kell lennie, a láthatatlan összetűzés első pillanatától kezdve pedig belép a könnyörtelen és kérlelhetetlen *kiegyenlítés törvénye*, és szabadon áramlik, hűségesen követve a küzdelem hullámmását. Amikorra az utolsó kötélzál is megfonódik, az ember látszólag beburkolózik saját cselekedeteinek hálójába, akkor teljesen a *saját maga készítette* sors hatalmában találja magát...

Egy okkultista vagy egy filozófus soha nem beszél a gondviselés jóságáról vagy kegyetlenségéről, soha nem tanítja azt, hogy az megvédi a jókat, és vigyáz rájuk ebben és az eljövendő életekben, és hogy megbünteti a gonoszsgot elkövetőt – mindig, még a hetedik újrászületéséig is – röviden addig, amíg a hatása által akár a legkisebb atomban is keltett zavar a harmónia végtelen világában végül teljesen le nem cseng. A karma egyedüli intézkedése –örök és megváltoztathatatlan intézkedés – ugyanis a tökéletes harmónia megvalósítása mind az anyag világában, mind a szellem világában. Ezért nem a karma az, ami jutalmaz vagy büntet, hanem mi vagyunk azok, akik jutalmazzuk vagy büntetjük magunkat, annak a munkának megfelelően, amit a természettel és azon keresztül végzünk, alávetve magunkat azoknak a törvényeknek, amiktől ez a harmónia függ, vagy pedig megsértve azokat.

A karma útjait nem lehet kifürkészni akkor sem, ha az ember egységben és harmóniában dolgozik, akkor sem, ha elkülönülve és viszálykodva. Mert ezen utak számunkra való ismeretlensége – amiket az emberiség egy része a gondviselés sötét és zavaros útjainak nevez,

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

mások a vak eleve elrendelés tevékenységének, míg a harmadik rész egyszerűen véletlennek nevez, amit sem az istenek, sem az ördögök nem irányítanak – biztosan megszűnik, ha mindegyiket csak a saját pontos okához fogjuk hozzárendelni...

Megzavarodva állunk saját tetteink misztériuma és az élet rejtvényei előtt, amelyeket *nem fogunk* megoldani, majd pedig a Nagy Szfinxet hibáztatjuk, hogy felfal bennünket. Valójában azonban nincs véletlen az életünkben, nincs egy torz nap sem, nincs szerencsétlenség sem, amelyet nem lehetne visszakövetni ezen vagy egy másik életünk saját cselekedetéhez...

A karma törvénye elválaszthatatlanul egybefonódik a reinkarnáció törvényével. Ez az egyetlen tanítás, amely meg tudja magyarázni a jó és a rossz titokzatos problémáját, és kibékítheti az embert az élet szörnyű és *látszólagos* igazságtalanságaival. Mert amikor az ember, aki nem ismeri ezt a nemes tanítást, szétnéz maga körül, és megfigyeli a születési hely és a szerencse, az értelem és a képességek egyenlőtlenségét, amikor látja, mennyi kiváltságban részesülnek ostoba és züllött egyének, akiket a szerencse elhalmozott minden jóval pusztán születésüknél fogva, míg közvetlen szomszédjaik, minden értelmi képességükkel és nemes erényeikkel sokkal inkább megérdemelnék a jó sorsot, hiányt szenvednek, és senki sem törődik velük, nos, amikor az ember mindezt látja és, el kell fordítani a fejét, mert nincs reménye, hogy enyhítsen a meg nem érdemelt szenvedésen, amikor az ember fülében visszhangzik és szívébe hasít a körülötte felhangzó jajkiáltás, akkor egyedül csak a karma áldott ismerete akadályozza meg abban, hogy megátkozza az életet és az embereket, valamint azok állítólagos Teremtőjét...

Ez a törvény – sem tudatosan, sem öntudattalanul – semmit és senkit nem predesztinál. Valóban létezik az örökkévalóságtól kezdve és abban, mert ez maga az örökkévalóság, és mint ilyen – mivel semmilyen cselekvés nem lehet egyenrangú az örökkévalósággal – nem lehet azt mondani rá, hogy cselekszik, mert maga a Cselekvés. Nem a hullám az, ami vízbe fullasztja az embert,

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

hanem a szerencsétlen ember személyes cselekvése, aki saját akaratából teszi ki magát az óceán mozgását irányító törvények személytelen hatásának.

A karma semmit nem teremt, és nem is tervez. Az ember az, aki tervez, és aki okokat teremt, a karmikus törvény pedig elrendezi a hatásokat, és ez az elrendezés nem cselekvés, hanem egyetemes harmónia. Ez a harmónia arra törekszik, hogy mindent az eredeti helyzetbe állítson viasza, mint ahogyan egy erőszakkal földre húzott ág is hasonló erővel igyekszik visszapattanni eredeti helyzetébe. Ha pedig véletlenül kificamodik a kar, amely megpróbálta eredeti helyzetéből lehajlítani, akkor azt fogjuk-e mondani, hogy az ág sértette meg karunkat, vagy saját ostobaságunk okozta, hogy pórul járunk?

A karma sohasem törekszik arra, hogy megsemmisítse az értelmi és egyéni szabadságot, mint a monoteisták által kitalált Isten. Rendelkezéseit nem burkolja szándékosan homályba, hogy összezavarja az embert. Nem is fogja megbüntetni azt, aki arra merészkedik, hogy titkait alaposan megvizsgálja. Ellenkezőleg, aki tanulmányozással és meditációval felfedi tekervényes ösvényeit, és megvilágítja azokat a sötét utakat, amelyeknek kanyarulataiban annyi ember pusztul el, mert eltévednek az élet labirintusaiban, az az embertársai javára munkálkodik.

A karma a megnyilvánulás világában abszolút és örök törvény, és mivel csak egyetlen Abszolút létezhet, mint az egyetlen örökkévaló, mindig jelenlévő Ok, a karmában hívőket nem lehet sem ateistáknak, sem materialistáknak, még kevésbé fatalistáknak tekinteni, mivel a karma egy a Megismerhetetlennel, aminek egyik aspektusa, a hatásai pedig a jelenségek világában nyilvánulnak meg.

Egy másik teozófus író, Mrs. P. Sinnett a *Purpose of Theosophy* című művében ezt mondja:

Minden egyén karmát csinál – vagy jót, vagy rosszat – minden cselekedettel és gondolattal napi tevékenysé-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

ge folyamán, és ugyanabban az időben dolgozza le ebben az életében azt a karmát, amit a múlt cselekedetei és vágyai hoztak el.

Amikor látunk embereket, akiket veleszületett betegségek sújtanak, akkor biztonsággal feltételezhetjük, hogy ezek a betegségek olyan esetek okainak az elkerülhetetlen okozatai, amik egy korábbi megszületésben kezdődtek el. Kijelenthetjük, hogy mivel ezek a betegségek öröklődőek, nem lehet semmi közülük egy múltbeli testet öltéshez, de nem szabad elfelejteni, hogy az Én, a valódi ember, az egyéniség szellemi eredete nem a szülőktől származik, akik által újra testet ölt, hanem azok a rokonjellemzők vonzzák, amikkel előző életmódja behúzta az őt tovább vivő áramlatba, hogy amikor eljön az újraszületés ideje, elvigye a fejlettségéhez legjobban illő otthonba...

Ez a karmáról szóló tanítás, amikor helyesen értik, jól kiszámíthatóan vezeti és segíti egy magasabb rendű és jobb életmódhoz azokat, akik felismerik igaz voltát, mert nem szabad elfelejteni, hogy nemcsak a cselekedeteinket, hanem a gondolatainkat is a legnagyobb bizonyossággal körülmények tömege követi, amelyek jóra vagy rosszra fordítják saját jövőnket, és ami még fontosabb, sok embertársunk jövőjét.

Ha a bűnök elkövetése és elhagyása bármely esetben csak önmagára lenne hatással, a tény a bűnös karmájára csak kicsi következménnyel járna. Az a hatás, hogy minden, jóra vagy rosszra irányuló gondolat és cselekedet az életben, hordoz magával egy megfelelő hatást az emberi család más tagjaira, annak az erős érzetét kelti, hogy az igazságosság, az erkölcsösség és az önzetlenség alapszükséglet a jövődő boldogsághoz vagy előrehaladáshoz.

Egy korábban elkövetett bűntényt, az elméből kiüldött gonosz gondolatot nem lehet visszaszívni, semmennyi vezeklés nem törölheti ki azok jövőbeli eredményeit. A vezeklés, ha őszinte, meggátolja az embert, hogy a hibákat megismételje, de nem tudja mentesíteni őt vagy másokat a már elkövetett hibák hatásaitól, amik

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

teljesen tévedhetetlenül lesújtanak rá vagy ebben az életben, vagy a következő újraszületésben.

J. H. Connelly így folytatja:

Egy vallás hívei, amely ilyen tanításon alapul, azt szeretnék, hogy összehasonlítsák egy olyannal, amelyben az ember sorsát örökre meghatározzák egyetlen rövid földi létezés véletlen eseményei, amely során azzal az ígérettel bátorítják, hogy „ahogyan a fa eldől, úgy fog feküdni”. Ebben a legfényesebb reménye, amikor ráébred bűnösségének a tudatára, a helyettesítő vezeklés tana, és amelyben még ez is csökkentett mértékű a presbiteránus hitvallás szerint.

„Isten rendelése szerint az ő dicsőségének kinyilvánítására egyes emberek és angyalok örök életre vannak kiválasztva, mások pedig örök halálra vannak előre elrendelve.”

Ezek az így eleve elrendelt és előre kiválasztott angyalok és emberek egyénileg és megváltoztathatatlanul vannak kijelölve, a számuk olyan biztos és meghatározott, hogy azt nem lehet sem növelni, sem csökkenteni... Mivel Isten a kijelölést az ő dicsőségére tette... senki mást nem váltott meg, oldozott fel, tisztított meg, fogadott be, és mentett meg Krisztus, csak a kiválasztottakat.

Az emberiség maradékával Isten megörvendeztette magát saját akaratának kifürkészhetetlen szándéka szerint, ami által kedve szerint kiterjesztette vagy visszatartotta kegyelmét, teremtményei fölötti legfőbb hatalma dicsőségére, és elrendelte nekik, hogy megszegjenüljenek a bűneikért, és ezzel hirdessék magasztos igazságosságát”.

Ez az, amit a hozzáértő szerző mond. Mi sem tehetünk mást, mint ő, vagyis a témánkat egy csodálatos versből vett idézettel fejezzük be. Ahogyan ő mondja:

Edwin Arnold karmáról szóló magyarázatának művészi szépsége az *Ázsia Világosságá*-ban arra csábít, hogy

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

megismételjük itt azt, de teljességében túl hosszú idézet lenne. Ezért csak egy részletet teszünk ide:

„Méreg-borba fútan száll tova a lélek,
Szomjas láztól hajtva a Karma visszatér,
Testiségtől úzve, csömörrel kezd az én,
S mindig új csalódás, amely minket elér.

★ ★ ★ ★ ★ ★

A kezdet előtt még vég nélkül kinyúlván,
Végtelen, mint a tér, biztos bizonyosság,
Van egy szilárd erő, mi a jót akarja,
Csak az Ő törvénye örökös tartósság.

Ki nem kerülheti senki emberfia;
Meggötöd: elveszted; szolgáltad: megérte.
Rejtett jóért üdvvel és békével fizet.
Rejtett rossznak kín lesz egyedüli bére.

Mindent meglát, meghall, jót a jóval, rosszat
Rosszal megfizeti, mint a kereskedő,
Egyformán kell mindent visszatéríteni,
Ámbár Dharma működése késlekedő.

Haragot nem ismer, de kegyelmet sem ad,
Mérlege hibátlan, helyes súlyokkal mér;
Idő semmi neki, lehet hogy csak hosszú
Napok múlva, lehet, hogy már holnap ítél.

★ ★ ★ ★ ★ ★

Bűne fejükre száll. A Törvény így halad
Az Igazság felé. Nem téríti ki, és
Soha nem állítja meg senki az útját.
Mélyén jóság, végén béke s teljesedés,
Fogadd meg a szavát!”*

Most pedig azt javaslom önnek, hasonlítsa össze a karmáról, a büntetés törvényéről szóló teozófiai nézeteinket, és mondja meg, nem filozofikusabbak és igazságosab-

* Martinovich Ernő fordítása.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

bak-e, mint ez a vad és idióta dogma, ami „Istenből” egy érzéketlen szörnyeteget csinál, mint ez a tan, nevezetesen, hogy „csak a kiválasztottal” lesznek megmentve, a többiek pedig örök kárhozatra ítéltetnek!

K: *Igen, általánosságban értem, mire gondol, de szeretném, ha tudna néhány konkrét példát mutatni a karma tevékenységére.*

T: Ezt nem tudom megtenni. Csupán azt érezhetjük biztosan – ahogyan korábban mondtam – hogy a jelenlegi életünk és körülményeink elmúlt életeink cselekedeteinek és gondolatainak közvetlen eredménye. De mi, akik nem vagyunk látnokok, vagy beavatottak, nem tudhatunk részleteiben semmit a karma törvényének a működéséről.

K: *Megvalósíthatja-e valaki, akár egy adeptus vagy egy látnok ezt a karmikus kiigazítási folyamatot részleteiben?*

T: Nyilvánvalóan, „azok, akik tudnak”, ezt meg tudják tenni azoknak a képességeknek a gyakorlásával, amelyek rejtve minden emberben benne vannak.

KIK AZOK, AKIK TUDNAK?

K: *Egyenlőnek tart bennünket másokkal?*

T: Egyenlőnek. Ahogyan az imént mondtam, ugyanaz a korlátozott vízió áll mindenki rendelkezésére, kivéve azokat, akik a jelenlegi testet öltésükben elérték a szellemi vízió és tisztánlátás csúcsát. Mi csak annyit tudunk észlelni, hogy ha a dolgainknak különbözőknek kell lenniük, akkor azok különbözők, és hogy azok vagyunk, amiké magunkat tettük, és csak annyink van, amennyiért magunk megdolgoztunk.

K: *Attól tartok, egy ilyen elképzelés csak elkésérít bennünket.*

T: Azt hiszem, pontosan az ellenkezője igaz. A büntetés igazságos törvényében való hitetlenség az, ami na-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

gyobb valószínűséggel felébreszt az emberben minden harcias érzést. Egy gyerek, ahogyan a felnőtt is, rossz néven vesz egy büntetést, vagy akár egy leszidást, sokkal inkább azt hiszi, nem érdemli meg, mint hogy megszolgált a büntetést, kiérdemelte azt. A karmában való hit a legmagasabb indíték arra, hogy az ember megbékéljen élete terhével, és a legerősebb ösztönző, hogy erőfeszítéseket tegyen egy jobb következő újraszületés érdekében. Ez a kettő ténylegesen elillanna, ha azt feltételeznénk, hogy a terhünk nem szigorú törvény, hanem valami más eredménye, vagy hogy a sorsunk nem a saját, hanem valaki más kezében van.

K: *Éppen most jelentette ki, hogy a reinkarnációnak ez a rendszere a karmikus törvény alatt az értelemnek, igazságosság-nak és erkölcsiségnek ajánlja magát. De ha ez így van, akkor ez nem az együttérzés és a szánalom szelídebb tulajdonságainak feláldozása és így az emberi természet tisztább hajlamainak megkeményítése?*

T: Csak látszólag, de a valóságban nem. Egyetlen ember sem kaphat többet vagy kevesebbet, mint amit meg-szolgál mások iránti megfelelő igazságtalanság vagy rész-rehajlás nélkül, és egy törvény, amelyet el lehetne téríteni az együttérzésen keresztül, több szenvedést hozna, mint amennyitől megóvna, több bosszúságot és átkot, mint kö-szönetet. Azt se felejtjük el, hogy nem mi irányítjuk a tör-vényt, amikor okokat teremtünk az okozataihoz, az irá-nyítja magát, továbbá, hogy az igazságos együttérzés és szánalom megnyilvánulásának a legbőségesebb ellátmá-nyát a devachani állapotban tapasztaljuk meg.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Beszél az adeptusokról, mint az általános tudatlanságunk szabálya alóli kivételekről. Ők tényleg többet tudnak a reinkarnációról és a halál utáni állapotokról?*

T: Tényleg. Azoknak a képességeknek a képzésével, amikkel mindannyian rendelkezünk, de amiket csak ők fejlesztettek ki tökéletesre, szellemileg belépnek a különböző síkokra és állapotokba, amikről beszéltünk. Hosszú korszakokon keresztül adeptusok egyik generációja a másik után tanulmányozta a létezés, az élet, a halál és az újraszületés rejtélyeit, és mind tovább tanítottak néhány így megtanult tényt.

K: *A teozófia célja adeptusok létrehozása?*

T: A teozófia úgy tekint az emberiségre, mint az istenségből való egyik kiáradásra, abba visszavezető útján. Az úton egy előrehaladott pontnál az adeptusságot azok érik el, akik számos testet öltést szenteltek annak megvalósítására. Mert ne feledjük, egyetlen ember sem érte még soha el a Titkos Tudomány adeptusságát egyetlen élet alatt, hanem sok testet öltésre van szükség azután, hogy megfogalmazza a konkrét célt, és elkezdi a szükséges képzéseket. Sok férfi és nő lehet Társulatunkban, akik számos testet öltéssel ezelőtt kezdték el ezt a fáradságos munkát a megvilágosodás felé, és akik viszont a jelenlegi élet személyes illúzióinak következtében vagy nem is tudnak erről a tényről, vagy arrafelé tartanak, hogy ebben a létezésben minden esélyt elveszítsenek arra, hogy előbbre lépjenek. Ellenállhatatlan vonzódást éreznek az okkultizmushoz és a „magasabb élethez”, viszont túlságosan személyesek és önfejűek, túlságosan szeretik a földi élet és a világ röpké élvezeteinek megtévesztő csábításait ahhoz, hogy feladják azokat, és így elveszítik az esélyüket a jelenlegi megszületésükben. De az átlagember számára a mindennapi élet gyakorlati kötelességei számára egy ilyen távoli eredmény

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

célként való kitűzése nem helyénvaló, és teljesen hatástalan hajtóerőként.

K: *Akkor mi lehet a céljuk vagy határozott szándékuk a Teozófiai Társulathoz való csatlakozással?*

T: Sokan érdeklődnek a tanításainkról, és ösztönösen érzik, hogy azok igazabbak, mint bármely dogmatikus valláséi. Mások kialakítottak egy szilárd elhatározást, hogy elérik az ember szolgálatának legmagasabb eszméjét.

A HIT ÉS A TUDÁS, VAGY A VAK- ÉS AZ ÁTGONDOLT HIT KÖZÖTTI KÜLÖNBSÉG

K: *Ön azt mondja, hogy ők elfogadják a teozófia tanításait, és hisznek azokban. De mivel nem tartoznak ezek közé az ön által imént említett adeptusok közé, így nekik „vakhit” szerint kell elfogadniuk a tanításaikat. Mennyiben különbözik ez a hagyományos vallásoktól?*

T: Ahogyan szinte minden más pontban különbözik, úgy különbözik ebben is. Amit ön „hitnek” és amit „vakhitnek” nevez, valójában – tekintettel a keresztény vallások dogmáira – nálunk *tudássá* válik, dolgok logikus sorozatává, amiket *tudunk* a természet *tényeiről*. Az önök tanításai értelmezésen, ezért bölcsek *másodkézből* vett tanúságtételén alapulnak, a mieink pedig a bölcsek változatlan és állandó tanúságtételén. A közönséges keresztény teológia például azt tartja, hogy az ember Isten teremtménye, a három összetevő rész – test, lélek, szellem – mind alapvető szükséglet a teljességéhez. Továbbá mind, akár a fizikai földi létezés sűrű formájában, akár a feltámadás utáni létezés éteribb formájában szükséges, hogy ezek építsék fel mindörökké, és így minden embernek állandó létezése van, ami különálló a többi emberétől és az Istenségtől. A teozófia viszont azt tartja, hogy mivel az ember egy kiára-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

dás az ismeretlen, mégis örökké jelenlevő és végtelen Isteni Lényegből, a teste és minden más múlandó, ezért csak illúzió. Csupán a benne levő szellem az egyedüli marandó szubsztancia, és még az is elveszíti elkülönült egyéniségét abban a pillanatban, amikor teljesen újraegyesül az Egyetemes Szellemmel.

K: *Ha elveszítjük még az egyéniségünket is, akkor az nem egyszerűen megsemmisülés?*

T: Azt mondom, hogy nem, mivel az *elkülönült*, nem pedig az egyetemes egyéniségről beszélek. Ez az egyéniség az egészbe átalakult résszé válik, a „harmatcsepp” nem párolog el, hanem a tengerré válik. Megsemmisül-e a fizikai ember, amikor egy magzathoz öregebbé válik? Miféle sátáni büszkeségünknek kell lennie, hogy saját végtelenül kicsi tudatunkat és egyéniségünket magasabbra helyezzük, mint az egyetemes és végtelen tudat!

K: *Ebből akkor az következik, hogy tulajdonképpen nincs is ember, hanem minden szellem?*

T: Téved. Ebből az következik, hogy a szellem egyesülése az anyaggal csak átmeneti, vagy, hogy világosabban fogalmazzak, mivel a szellem és az anyag egy, a megnyilvánult egyetemes szubsztancia két ellentétes pólusa, a szellem elveszíti azt a jogát a nevére, amíg ennek a megnyilvánult szubsztanciának a legkisebb részecskéje és atomja bármilyen formához, az elkülönülés eredményéhez is kötődik. Másképp hinni, az „vakhit”.

K: *Így ennek a tudásnak, és nem hitnek alapján ön azt állítja, hogy az állandó princípium, a szellem, egyszerűen áthalad az anyagon keresztül?*

T: Máshogyan fogalmaznék, és azt mondom: Azt állítjuk, hogy az állandó és *egyetlen* princípium – a szellem –

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

anyagként való megjelenése átmeneti, és ezért nem több egy illúziónál.

K: *Nagyszerű, és ezt tudás és nem hit alapján állítja?*

T: Pontosan. De nagyon jól látom, mire akar kilyukadni, és azt is elmondhatom önnek, hogy mi azt a hitet, amit ön támogat, egy mentális betegségnek tartjuk, a valódi hitet, vagyis a görögök *pistis*-ét pedig „tudáson alapuló hitnek”, akár fizikai bizonyítékok, akár szellemi érzékek támogatják azt.

K: *Mit ért ezen?*

T: Ha ez a különbség a kettő között, amit tudni akar, akkor azt mondhatom, a *tekintélyelv*en alapuló hit és az *ember szellemi intuícióján alapuló hit* között van egy nagyon nagy különbség.

K: *Mi az?*

T: Az egyik emberi hiszékenység és babona, a másik emberi hit és intuíció. Ahogyan Alexander Wilder professzor mondja az *Eleusinian Mysteries* című műve Bevezetésében:

A tudatlanság az, ami a megszenteltség eléréséhez vezet. Az emberek kigúnyolják azt, amit nem megfelelően értenek... E világ rejtett áramlásai egyetlen cél felé haladnak, és az emberi hiszékenység belsejében... van egy szinte végtelen erő, egy szent hit, amely képes felfogni minden létezés legmagasztosabb igazságait.

Azok, akik ezt a „hiszékenységet” egyedül az emberi tekintélyelvű dogmákra korlátozzák, soha nem fogják kipukkolni azt az erőt, de még érzékelni sem annak természetét. Gyorsan hozzátapad a külső síkhoz, és nem képes szerephez juttatni az esszenciát, ami uralkodik rajta, mert ahhoz, hogy ezt megtegye, nekik jogot kellene formálniuk a személyes véleményre, és ezt soha nem *merik* megtenni.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Ez az az „intuício”, amely arra kényszeríti, hogy elutasítsa az Istent, mint személyes atyát, az univerzum uralkodóját és kormányzóját?*

T: Pontosan. Hiszünk egy örökké megismerhetetlen Princípiumban, mert csak a vak tévelygés tudja az emberrel azt gondoltatni, hogy az univerzum, a gondolkodó ember és minden csodálatos dolog, ami akár csak az anyag világában is megtalálható, kinőhetett valamilyen *értelmes erők* nélkül, amely létrehozta valamennyi részének különleges bölcs elrendezését. A természet tévedhet, és gyakran meg is teszi a részleteiben és anyagainak külső megnyilvánulásaiban, de a belső okaiban és eredményeiben soha.

A régi pogányok sokkal filozofikusabb nézeteket vallottak ebben a kérdésben, mint a modern – akár agnosztikus, akár materialista, akár keresztény – filozófusok. Egyetlen pogány író sem eszményítette soha azt az állítást, hogy a kegyetlenség és a könyörületesség nem véges érzések, és ezért egy *végtelen* Isten jellemzőivé lehet tenni azokat. Ezért az ő isteneik mind végesek voltak. A *Wheel of the Law* szíami szerzője ugyanazt a gondolatot fejezi ki az önök személyes Istenéről, mint mi. Ő ezt mondja (25. old.):

Egy buddhista hihet egy Isten létezésében, amely minden emberi tulajdonság és jellemző fölött áll, egy tökéletes Istenben, szeretet, harag és féltékenység fölött, amely nyugodtan pihen a békességben, amit semmi nem zavarhat meg. Egy ilyen Istenről semmilyen becsmérlőt nem mondana, de nem abból a vágyból, hogy a kedvében járjon vagy abból a félelemből, hogy meg ne sértse, hanem természetes tisztelete miatt. Viszont nem tud megérteni egy emberi tulajdonságokkal és jellemzőkkel rendelkező Istent, olyan Istent, aki szeret és gyűlöl, dühöt mutat, egy Istenséget – mindegy, hogy a keresztény misszionáriusok vagy a mohamedá-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

nok, a brahmanok* vagy a zsidók írják le – aki számára még egy közönséges jó embernél is kevesebb.

K: *Hit a hitért – nem jobb-e a keresztény hite, aki emberi tehetetlenségében és alázatosságában úgy hiszi, hogy van egy könyörületes Atya a mennyekben, aki megvédi őt a kísértéstől, segít neki az életben, és megbocsájtja neki a vétkeit, mint a buddhisták, védantisták és teozófusok hideg, büszke, szinte fatalista hite?*

T: Ha úgy tetszik, ragaszkodjon hozzá, hogy a hitünket „vallási hitnek” nevezi. De ismét ennél az állandóan visszatérő kérdésnél vagyunk. Én viszont azt kérdezem öntől: Hit a hitért – nem jobb-e az, ami szigorú logikán és értelmén alapul, mint ami egyszerűen az emberi tekintélyelvre vagy hős-imádásra épül? A mi „hitünknek” megvan a „kettő meg kettő egyenlő négyel” aritmetikai közhelynek minden logikai ereje. Az ön hite olyan, mint egyes érzelmi beállítottságú hölgyek logikája, akikről Turgenyev azt mondta, hogy számukra kettő meg kettő általában öt, meg még egy faggyúgyertya. Az ön hite továbbá olyan, amely az igazságosságnak és a logikának nemcsak minden elképzelhető nézetével ellenkezik, de amelyet ha elemzünk, az embert erkölcsi romlásába vezet, megakasztja az emberiség fejlődését, és biztosan átalakít minden második embert Káinná testvérével, Ábellel szemben.

VAN-E JOGA ISTENNEK MEGBOCSÁJTANI?

K: *Mire céloz?*

T: A „vezeklés” tanára. Arra a veszélyes dogmára célozok, amelyben ön hisz, és ami azt tanítja, hogy nem számít, milyen hatalmas bűnöket követünk el Isten és ember

* Itt a szektás brahmanokra gondol. A védantisták Parabrahman-ját az az Istenség, aki mi elfogadunk és hiszünk benne.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

törvényei ellen, csupán hinnünk kell Jézus önfeláldozásában az emberiség megváltásáért, és az ő vére el fogja mosni minden bűnünket. Most már húsz éve, hogy ez ellen prédikálok, és most felhívnám a figyelmét egy bekezdésre az *Isis Unveiled*-ből, amit 1875-ben írtam. Ez az, amit a kereszténység tanít, és amivel mi harcolunk:

Isten kegyelme határtalan, és kifürkészhetetlen. Lehetetlen elképzelni egy olyan aljas emberi bűnt, hogy a bűnös megváltásáért előre megfizetett ár ki ne egyenlítené azt, még ha ezerszer rosszabb is. Mellesleg soha nem túl késő megbánni a bűnt. Bár a bűnös halandó élete utolsó napja utolsó órájának utolsó percéig vár, mielőtt az elfehéredett ajkai elmondják a hitvallást, akkor is a Paradicsomba kerülhet, ahogyan a haldokló tolvaj és minden más gonosztevő is. Ezek az egyház és a papság feltevései, azok a feltevések, amiket Anglia kedvenc prédikátorai vertek bele a vidéki emberek fejébe, éppen „a XIX. század fényében” – az összes közül a legellentétesebb korban!

Most hová vezet ez?

K: *Nem teszi ez a keresztényt boldogabbá, mint a buddhistát vagy a brahmant?*

T: Nem, legalábbis a tanult embert nem, mivel ezek többsége réges-régen gyakorlatilag minden hitüket elvesztették ebben a kegyetlen dogmában. Viszont azokat, akik még mindig hisznek benne, könnyebben vezeti *minden elképzelhető bűntény küszöbéhez*, mint bármi más, amit ismerek. Hadd idézzek ismét önnek az *Isis Unveiled*-ből (II. 542, 543.):

Ha kilépünk a vallás kicsiny körén kívülre, és az univerzumot egészként vizsgáljuk, amit a részek finom összeillesztése egyensúlyoz ki, minden egészséges logika, az igazság leghalványabb, pislákoló érzése hogyan lázadozik a helyettesítő vezeklés ellen! Ha a bűnös csak önmaga ellen követett el bűnt, és csakis magának tett

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

rosszat, ha őszinte megbánással eltörölhetné a múlt eseményeit, nemcsak az ember memóriájából, de még abból az elpusztíthatatlan feljegyzésből is, amit semmilyen istenség – még a Legmagasabbak Legmagasabbja – sem tüntethet el, akkor ez a dogma talán érthetetlen.

De tovább gondolva, hogy az ember tehet rosszat embertársával, megölheti, megzavarhatja a társadalom és a dolgok természetes rendjének az egyensúlyát, és akkor – gyávaságból, reményből, kényszerből, nem számít – megbocsájtást nyer, ha elhiszi, hogy az ember vérének ontását elmossa a másik vér ontása – ez egyszerűen nevetséges! El lehet-e törölni egy bűncselekménynek az *eredményét*, még ha magát a bűncselekményt meg is bocsájtják?

Egy ok okozatai soha nem korlátozódnak az ok határait, és a büntény eredményeit sem lehet az elkövetőre és az áldozatára korlátozni. Minden jó és minden rossz cselekedetnek megvannak a maguk hatásai, olyan nyilvánvalóan, mint a nyugodt vízbe belehajított kőnek. A hasonlat közhelyszerű, de a legjobban kigondolt, így használjuk ezt. A keletkező vízkörök attól függően nagyobbak és gyorsabbak, hogy a zavaró tárgy nagyobb vagy kisebb, de a legkisebb kavics, sőt a legapróbb porszem is körhullámokat kelt. Ez a zavar pedig nemcsak látható és a felszínen megjelenő. Lent, láthatatlanul, minden irányban – kifelé és lefelé – vízcsepp lök meg vízcseppet, amíg a szélét és alját el nem éri. Továbbá, a víz feletti levegőt is felkavarja, és ez a zavar – ahogyan a fizikusok mondják – rétegről rétegre halad, ki a térbe, örökkön örökké. Az anyag kapott egy olyan impulzust, ami soha nem vész el, amit soha nem lehet visszahívni!

Ugyanígy van a bűncselekménnyel, és ugyanígy annak ellentétével. A cselekedet lehet egy pillanatig tartó, de a hatásai örökkévalók. Majd amikor, miután bedobtuk a követ a tavacskába, visszavesszük azt a kezünkbe, visszagörgetjük a hullámokat, eltöröljük a felhasznált erőket, visszavisszük az éteri hullámokat azok korábbi nem létező állapotába, és eltöröljük a kő eldobása cselekedetének minden nyomát úgy, hogy az Idő feljegyzése

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

nem mutatja, hogy az valaha is megtörtént, akkor, tehát akkor tudjuk majd türelmesen meghallgatni a keresztények érvelését ennek a vezeklésnek a hathatóságáról,

és akkortól majd nem hiszünk a karma törvényében. Ahogy most áll, az egész világhoz fordulunk, hogy döntse el, a két tanítás közül melyik méltányolja jobban az isteni igazságot, és melyik az ésszerűbb, akár csak az egyszerű emberi logika és tapasztalat alapján.

K: *Mégis, milliók hisznek a keresztény dogmában, és boldogok tőle.*

T: Tiszta szentimentalizmus, ami legyőzi a gondolkodási képességeiket, amit egyetlen valódi filantróp vagy alt-ruista sem fog soha elfogadni. Ez még csak nem is az önzőség álma, hanem az emberi értelem rémálma. Nézze meg, hova vezet, és mondja meg nekem annak a pogány országnak a nevét, ahol bűntényeket könnyebben vagy nagyobb számban követnek el, mint a keresztény országokban. Nézze meg a hosszú és hátborzongató éves krónikákat az európai országokban elkövetett bűncselekményekről, és nézze meg a protestáns és bibliai Amerikát. Ott, a börtönökben megtörtént *megtérések* sokkal gyakoribbak, mint amennyit a nyilvános *evangelizációk* és prédikációk eredményeztek.

Nézze meg, mi áll a keresztény igazságszolgáltatás(!) jegyzőkönyveiben. Véreskezű gyilkosok, akiket a testi gerjedelem démonjai ösztökéltek, bosszúállásból, kapzsiságból, fanatizmusból, vagy pusztán kegyetlen vérszomjából ölik meg áldozataikat, a legtöbb esetben anélkül, hogy időt adnának nekik a bűnbánat tartására, vagy Jézus hívására. Ők talán bűnösen haltak meg, és természetesen – a teológiai logikának megfelelően – megkapják a jutalmat kisebb vagy nagyobb bűneikért. A gyilkos vizsont, akit elért az emberi igazságszolgáltatás, akit börtönbe vetnek, akit a szentimentalisták meg-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

síratnak, akiért imádkoznak, kimondja a megtérés varázslatos szavait, a vesztőhelyre Jézus megváltott gyermekeként megy! A gyilkosság kivételével semmiért nem imádkozott, nem kapott megváltást, megbocsájtást. Világos, hogy ez az ember jól tette, hogy gyilkolt, mert így elnyerte az örök boldogságot!

Es mi van az áldozattal és a családjával, rokonaival, eltartottjaival, társadalmi kapcsolataival, az igazságszolgáltatás kárpótolja őket? Szenvedni kell nekik ebben a világban és a következőben, miközben az, aki rosszat tett velük, a Kálvária „szent tolvajaként” üldöggel, és örökre áldott? Erről a kérdésről a papság óvatos hallgatásba merül.

Most már tudja, hogy a teozófusok – akiknek az alapvető hite és reménye az igazságosság minden számára, a mennyben és a földön egyaránt, és a karma törvényében – miért utasítják el ezt a dogmát.

K: *Akkor az ember végső küldetése nem az Isten által kormányzott mennyország, hanem az anyag fokozatos átalakítása annak őseredeti alkotójává, a szellemmé?*

T: Igen, ez a végső cél, ami felé minden halad a természetben.

K: *Önök közül egyesek nem tekintik ezt a képzettársítást, vagyis „a szellem anyagba hullását” rossz dolognak, az újrászületést pedig szerencsétlenségnek?*

T: Egyesek igen, ezért törekednek a földi próbatétel időszakának lerövidítésére. Ez azonban nem tökéletes rossz, mivel biztosítja azokat a tapasztalásokat, amik által felmászhatunk a tudás és bölcsesség csúcsára. Arra gondolok, hogy a tapasztalások, amelyek *megtanítják*, hogy szellemi természetünk szükségletei semmi mást nem okozhatnak, mint szellemi boldogságot. Mindaddig, amíg testben vagyunk, ki vagyunk téve a fájdalomnak, a szenvedésnek és mindazoknak az elkeserítő eseményeknek, amik

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

előfordulnak az életben. Ezért és ennek gyógyítására végül tudást szerzünk, egyedül az tud enyhülést hozni, és reményt adni egy jobb jövőben.

XII.

MI A GYAKORLATI TEOZÓFIA?

KÖTELESSÉG

K: *Akkor mi szükség van az újraszületésekre, mivel semminek sem sikerül egy állandó békét biztosítania?*

T: Mert a végső célt nem lehet elérni semmilyen más módon, csak élettapasztalatokon keresztül, és mert ezeknek a zöme fájdalomból és szenvedésből áll. Csak az utóbbin keresztül tudunk tanulni. Az élvezetek és az öröмок nem tanítanak nekünk semmit. Ezek átmenetiek, és hosszú távon csak csömört tudnak hozni. Továbbá az állandó kudarcaink, hogy bármilyen tartós elégedettséget találunk az életben, amelyek a felsőbb természetünk igényeivel találkoznak, világosan megmutatják, hogy azokat az igényeket csak a saját síkjukon, vagyis a szellemin lehet kielégíteni.

K: *Ennek természetes eredménye-e egy olyan vágy, hogy kilépjünk az életből ilyen vagy olyan eszköz segítségével?*

T: Ha az ilyen vágyon „öngyilkosságot” ért, akkor azt mondom, a leghatározottabban nem. Egy ilyen eredmény soha nem lehet „természetes”, hanem mindig halálos agybetegségnek, vagy a leghatározottabb és erős materialista nézeteknek köszönhető. De ha a vágyon egyszerű törekvést ért, hogy elérjük a szellemi létezést, és nem annak kívánását, hogy kilépjünk a földről, akkor ezt tényleg nagyon természetes vágnak nevezem. Egyébként az ön-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

kéntes halál a jelenlegi szolgálati helyünk és a ránk háruló kötelességek feladása lenne, mint ahogyan próbálkozás is a karmikus felelősségek csökkentésére is, és így új karma teremtesének létrehozására.

K: *De ha az anyagi síkon a tevékenységek nem kielégítőek, akkor a kötelességek – amik ilyen tevékenységek – miért fontosak?*

T: Mindenekelőtt azért, mert a filozófiánk azt tanítja, hogy az a cél, hogy elvégezzük a minden emberre igaz kötelességeinket, és mindent egybevetve számunkra ez nem az egyéni boldogságnak, hanem mások boldogságának elérése, a helyes elvégzése a helyes kedvéért, nem pedig azért, hogy mit hoz nekünk. A boldogság, vagy inkább a megelégedettség valóban követheti a kötelesség teljesítését, de nem ez, és nem szabad, hogy ez legyen a hajtóerő.

K: *Mit értenek egészen pontosan „kötelességen” a teozófiában? Ez nem lehet a Jézus és apostolai által hirdetett keresztény kötelesség, amivel önök egyiket sem ismerik el.*

T: Ön ismét téved. Amiket ön „keresztény” kötelességeknek nevez, azokat minden nagy erkölcsi és vallási reformer tanította korszakokkal a kereszténység időszeke előtt. Mindannyian nagyszerűek, nemes lelkűek, hősiesek voltak a régi időkben, nem csak beszéltek és prédikáltak az emelvényekről, mint a mai időkben, hanem néha egész nemzetekre *voltak hatással*. A buddhista reform történelme tele van a legnemesebb, leghősiesebb önzetlen cselekedetekkel. „Legyetek mind egy elméjűek, akik együttérzők egymás iránt, szeretők, mint a felebarátok, legyetek irgalmasak, legyetek udvariasak, ne viszonozzátok a rosszat rosszal, vagy a sértegetést sértegetéssel, hanem ellenkezőleg, áldással” – gyakorlatilag ezt hajtották végre Buddha követői sok évszázaddal Péter előtt. A kereszténység etiká-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

ja kétségtelenül nagyszerű, de az is kétségtelen, hogy nem új, és a „pogány” kötelességekből ered.

K: *Hogyan határozná meg ezeket a kötelezettségeket vagy „kötelességet” általában, ahogyan ön érti a fogalmat?*

T: Kötelesség az, ami az emberiségnek, embertársainknak, szomszédjainknak, családunknak és különösen annak köszönhető, amivel tartozunk mindazoknak, akik szegényebbek és szerencsétlenebbek nálunk. Ez egy adósság, amit ha kifizetetlenül hagyunk az életben, szellemi értelemben fizetéseképtelenné tesz, és erkölcsileg csődbe juttat a következő testet öltésünkben. A teozófia a kötelesség párlata.

K: *Ugyanígy van a kereszténységben is, amikor helyesen értik és hajtják végre.*

T: Kétségtelenül így van, de ha nem *száj-vallás* lenne a gyakorlatban, a teozófiának kevés dolga lenne a keresztények között. Sajnos azonban ez csak egy száj-erkölcs. Azok, akik teljesítik a kötelességüket mindenki felé, és nem csak saját érdekükben, kevesen vannak, és még kevesebben azok, akik úgy teljesítik ezt a kötelességet, hogy megelégednek saját titkos tudatuk kielégítésével. Ez –

Annak a dicsőítésnek a közös hangja,
Ami tiszteli az erényt, és jutalmazza azt –

az, ami örökké a legfontosabb a „világ-megújító” emberbarátok elméjében. A modern erkölcstanokról gyönyörű olvasni és megbeszéléseket hallgatni, de mik a szavak, ha csak nem burkolják be azokat cselekedetekbe? Végül, ha azt kérdezi, hogyan értjük a teozófiai kötelességet a gyakorlatban és a karma szempontjából, azt tudom válaszolni, hogy a kötelességünk kiinni az utolsó cseppig, morgás nélkül az élet poharát, bármit is tartalmazzon az a számunkra, letépni az élet rózsáit csupán azért az illatért, amit mások-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

ra árasztanak, mi magunk pedig elégedjünk meg a tövissekkel, ha azt az illatot nem élvezhetjük anélkül, hogy más valakit megfosztanánk tőle.

K: *Mindez nagyon homályos. Mi az, amiben többet tesznek, mint a keresztények?*

T: Nem az a lényeg, hogy mi, a Teozófiai Társulat tagjai mit csinálunk – bár néhányunk megpróbálja a legtöbbet kihozni magából –, hanem hogy a teozófia mennyivel messzebbre vezet a jóhoz, mint a modern kereszténység teszi. Amiről beszélek: *cselekvés*, erőltetett tevékenység a pusztá szándék és beszéd helyett. Egy ember lehet az, amit szeret, a legvilágiasabb, önző és rideg szívű, vagy akár alattomos gazember, és ez nem akadályozza meg, hogy kereszténynek nevezze magát, vagy másokat, hogy annak tekintsék. De egyetlen teozófusnak sincs joga erre a névre, hacsak teljesen át nem itatja Carlyle közhelyszerű igazsága: „Az ember vége egy *cselekedet*, nem pedig egy *gondolat*, még ha az a legnemesebb is” – és hacsak nem ennek az igazságnak megfelelően alakítja ki a mindennapi életét. Egy igazság kinyilatkoztatásától az még nem emelkedik törvényerőre, és minél szebbnek és nagyszerűbbnek hangzik, annál hangosabban beszélnek erényről vagy kötelességről annak megvalósítása helyett, és annál erőteljesebben fog mindig a Holt-tenger egyik gyümölcsére emlékeztetni. Az *álszentelkedés* az egyik legvisszatartóbb bűn, és az álszentség az évszázad legnagyobb protestáns országának, Angliának a legjellemzőbb tulajdonsága.

K: *Mit tekint nagy általánosságban az emberiség kötelességének?*

T: Az egyenlő jogok és kiváltságok teljes elismerése mindenki számára, függetlenül fajára, bőrszínére, társadalmi helyzetére vagy születésére.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Mikor tekinti úgy, hogy ez a kötelesség nem teljesül?*

T: Amikor egy másik valaki jogait a legkisebb mértékben is megsértik – legyen az egy ember vagy egy nemzet, amikor elmulasztjuk megmutatni neki ugyanazt az igazságosságot, kedvességet, figyelmet vagy részvétet, mint amit magunknak kívánunk. A politika egész jelenlegi rendszere az ilyen jogok elfelejtésére és a nemzeti önzés legerőszakosabb érvényesítésére épül. A franciák ezt mondják: „Ahogyan az úr, úgy a szolgálja”, de még hozzá kellene tenniük: „Ahogyan a nemzeti politika, úgy az állampolgárok”.

K: *Vállal ön bármilyen szerepet is a politikában?*

T: Társulatként gondosan elkerüljük, aminek az okát az alábbiakban ismertetem. Arra törekedni, hogy politikai reformokat érjünk el, mielőtt reformot érnénk el az emberi természetben, olyan, mintha újbort töltenénk régi palackba. Érjük el, hogy az emberek érezzék és felismerjék legbelsőbb szívükben azt, hogy mi a valódi, igazi kötelességük minden ember felé, és az erő minden rossz célra fordítása, és minden igazságtalan törvény a nemzeti politikában, amely emberi, társadalmi vagy politikai önzésen alapul, magától el fog tűnni. Ostoba az a kertész, aki úgy próbálja meg kigyomlálni a virágágyását a mérgező növényektől, hogy talajszinten elvágja azokat, ahelyett, hogy tövestől kitépné őket. Semmilyen tartós politikai reformot nem lehet elérni ugyanazokkal az önző emberekkel, ugyanolyan kormányal, mint a régi.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

A TEOZÓFIAI TÁRSULAT VISZONYA A POLITIKAI REFORMOKHOZ

K: *A Teozófiai Társulat akkor nem egy politikai szervezet?*

T: Természetesen nem. Internacionalista abban a legmagasabb értelemben, hogy a tagjai között vannak minden faj, vallás és gondolkodási forma férfiai és női, akik együtt dolgoznak egy cél, az emberiség fejlődése érdekében, de mint társulat, egyáltalán semmilyen szerepet nem vállal semmilyen nemzeti- vagy pártpolitikában.

K: *Miért?*

T: Pontosan a már említett okokból. Továbbá a politikai tevékenységnek szükségszerűen változnia kell az időben változó körülményekkel és az egyének gondolkodásmódjával. Miközben teozófusi pozíciójuknál fogva a Teozófiai Társulat tagjai egyetértettek a teozófiai alapelvekkel, különben egyáltalán nem tartozhatnának a Társulathoz, ebből nem következik, hogy egyetértenek minden más kérdésben is. Társulatként csak olyan dolgokban tudnak együtt dolgozni, amik mindenki számára közősek, ami maga a teozófia, egyénileg viszont mindenki teljesen szabadon követheti saját adott politikai gondolkodásmódját és tevékenységét mindaddig, amíg ez nem kerül összeütközésbe a teozófiai alapelvekkel, vagy nem sérti a Teozófiai Társulatot.

K: *Az azonban biztos, hogy a Társulat egyáltalán nem áll messze a társadalmi kérdésektől, amelyek mostanában olyan gyorsan nyomulnak előtérbe, ugye?*

T: A Teozófiai Társulat alapelvei bizonyítékot nyújtanak arra, hogy nem – vagyis inkább a legtöbb tagja számára nem – áll távol. Ha az emberiséget mentálisan és spirituálisan fejleszteni csak mindenekelőtt a legjózanabb és legtudományosabb fiziológiai törvények kikényszerítésé-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

vel lehet, akkor mindazoknak, akik e fejlődés érdekében dolgoznak, szent kötelessége, hogy a legtöbbet megtegye, hogy megláthassa ezeknek a törvényeknek az általános végrehajtását. Az összes teozófus csupán túlságosan szomorúan tudomásul veszi, hogy különösen a nyugati országokban az emberek nagy tömegének a társadalmi körülményei lehetetlenné teszik, hogy akár testileg, akár szellemileg megfelelően képezzék őket, és így mindkettő fejlődése ennek következtében megakadt. Mivel ez a képzés és fejlődés a teozófia sürgős céljainak egyike, ezért a Teozófiai Társulat teljes egyetértésben és összhangban van minden igaz erőfeszítéssel ebben az irányban.

K: *De mit ért ön „igaz erőfeszítésen”? Minden társadalmi reformernek megvan a maga csodaszere, és mindegyik azt hiszi, hogy az övé az egyetlen és egyedüli dolog, ami az emberiséget fejleszteni és megmenteni tudja.*

T: Tökéletesen igaz, és ez a valódi ok, amiért olyan kevés társadalmi munka valósul meg. A legtöbb csodaszerezetében nincs valódi iránymutató alapelv, és biztosan nincs egy olyan alapelv, ami mindezeket összekapcsolná. Értékes idő és energia megy így veszendőbe, mert az emberek ahelyett, hogy együttműködnének, egymás ellen küzdenek, gyakran attól kell félni, hogy inkább a hírnév és a jutalom érdekében, mint a nagyszerű okért, amiről azt állítják, hogy a szívükben hordozzák, és aminek a legfőbbnek kellene lennie az életükben.

K: *Akkor hogyan kell a teozófiai alapelveket alkalmazni ahhoz, hogy ezt a társadalmi együttműködést ösztönözni lehessen, és hogy a társadalmi fejlődés érdekében valódi erőfeszítések történjenek?*

T: Röviden hadd emlékeztessenem, hogy mik ezek az alapelvek: az Egyetemes Egység és okiség, az emberi szolidaritás, a karma törvénye és a reinkarnáció. Ez annak az

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

aranyláncnak a négy láncszeme, aminek össze kell kötnie az emberiséget egyetlen családba, egyetlen Egyetemes Testvériségbe.

K: *Hogyan?*

T: A társadalom jelenlegi állapotában, különösen az úgynevezett civilizált országokban folyamatosan szembe-sülünk azzal a ténnyel, hogy az emberek nagy száma szenved nyomorúságtól, nincstelenségtől és betegségtől. A fizikai körülményeik pocsékok, a mentális és spirituális képességeik pedig gyakran szinte teljesen alszanak. Másrészről, a társadalmi ranglétra másik végén levő sok ember a nemtörődöm érzéketlenség, az anyagi luxus és az önzés-be merültség életét éli. A létezés e formáinak egyike sem puszta véletlen. Mindkettő azoknak a körülményeknek a hatása, amik körbeveszik az érintetteket, és az egyik oldal-ról a társadalmi kötelességek elhanyagolása a legszorosabb kapcsolatban áll a másik oldalon az elsatnyult és visszama-radt fejlődéssel.

A szociológiában, mint a valódi tudomány valamennyi ágában, az egyetemes okiság törvénye érvényben van. De ez az okiság szükségszerűen magába foglalja – annak logi-kai következményeként –, azt az emberi szolidaritást, ami-hez a teozófia olyan erősen ragaszkodik. Ha az emberi tevékenység visszahat mindenki életére, és ez igaz tudo-mányos elképzelés, akkor csak valamennyi férfi fivérré és valamennyi nő nővérré válása, és a mindennapi életükben a valódi testvériség gyakorlása az, amivel valaha is elérhe-tő az igazi emberi szolidaritás, amely a faj felemelkedésé-nek gyökerénél húzódik. Ez a tevékenység és kölcsön-hatás, ez a testvériség az, amelyben mindenkinek minden-ki másért kell élnie, és amely az alapvető teozófiai alapel-vek egyike, amihez minden teozófusnak elkötelezettnek

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

kell lennie, nemcsak tanítani róla, hanem végre is hajtani az egyéni életében.

K: *Ez mind nagyon szép általános alapelvként, de hogyan alkalmazná ezt ön konkrét módon?*

T: Egy pillanatra nézze meg, mit nevez ön az emberi társadalom konkrét tényeinek. Ne csak az emberek tömegeinek életét állítsa szembe, hanem azon sokakét, akiket közép vagy felsőbb osztályoknak neveznek, azzal, hogy mennyivel egészségesebb és nemesebb körülmények között lehetnének, ahol az igazságosság, kedvesség és szeretet lenne mindenek előtt való, az önzés, közönyösség és kegyetlenség helyett, ami most túl gyakran a legfőbb uralkodó.

Az emberiségben minden jó és rossz dolognak a gyökei az emberi jellemben húzódnak, és ezt a jellemet most és korábban is az okok és okozatok végtelen láncja szabja meg. De ez a megszabás ugyanúgy vonatkozik a jövőre is, mint ahogyan a jelenre és a múltra. Az önzés, a közönyösség és a kegyetlenség soha nem lehet a faj normális állapota – ezt elhinni az emberiségről való lemondást jelentené, amit egyetlen teozófus sem tehet meg. A haladás csak és kizárólag a nemesebb tulajdonságok fejlődésével érhető el.

Nos, az igazi evolúció arra tanít bennünket, hogy az organizmusok környezetének megváltoztatása meg tudja változtatni és fejleszteni tudja az organizmusokat, és ez a legszigorúbb értelemben igaz az emberre vonatkoztatva is. Ezért minden teozófus köteles megtenni a tőle telhető legtöbbet, hogy ereje minden eszközével segítsen minden bölcs és jól megfontolt társadalmi erőfeszítést, amely célul tűzi ki a szegények helyzetének javítását. Az ilyen erőfeszítéseket a végső társadalmi egyenjogúság, vagy azoknál akik túlságosan gyakran elhanyagolják azt az élet szinte

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

minden területén, a kötelességérzés fejlesztésének szem előtt tartásával kell megtenni.

K: *Egyetérték. De ki dönti el, hogy a társadalmi erőfeszítések bölcssek vagy ostobák?*

T: Nincs olyan egyetlen személy vagy társulat, amely lefektethetne egy szigorú szabályt ezzel kapcsolatban. Szükségszerűen sok mindent rá kell hagyni az egyéni ítélőképességre. Egy általános próbatételt azonban megadhatunk. A javasolt tevékenység a valódi testvériség előmozdítása felé fog-e irányulni, aminek az elhozatala a teozófia célja? Valódi teozófusnak nem lesz sok nehézsége egy ilyen teszt alkalmazásában.

Ha egyszer meggyőződik róla, akkor kötelessége a közvélemény formálása ebben az irányban. Ez pedig csak úgy érhető el, hogy elméjébe vési a közösségi és magán kötelességeknek azokat a magasabb és nemesebb eszméit, amit minden szellemi és anyagi fejlődés gyökerénél húzódnak. Minden elképzelhető esetben neki magának kell lennie a szellemi tevékenység egyik központjának, és belőle, a saját mindennapi életéből kell kisugározniuk azoknak a magasabb erőknek, amik egyedül feléleszthetik embertársait.

K: *De miért kellene ezt tennie? Ő és mindenki – ahogyan ön tanítja – nem a karmájuktól függenek, és a karmának nem kell szükségszerűen megvalósulnia bizonyos irányokban?*

T: Éppen ez a karma törvénye az, ami erőt ad mindenhez, amiről beszéltem. Az egyén nem tudja magát függetleníteni a fajtól, és a faj sem az egyéntől. A karma törvénye egyenlő módon vonatkozik mindenkire, noha nem mindenki egyenlő módon fejlett. A mások fejlődésének segítése során a teozófus abban hisz, hogy ő nemcsak segít nekik saját karmájuk teljesítésében, hanem a legszorosabb értelemben teljesíti a sajátját is. Az emberiség fejlődése az, aminek mind ő, mint a többiek szerves részei, és amit ő

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

mindig szem előtt tart, és tudja, hogy bármilyen kudarc a maga részéről abban, hogy válaszoljon a benne levő legmagasabbra, nem csak magát késlelteti, hanem mindenkit a fejlődés útján. A tevékenységével nehezebbé vagy könnyebbé is teheti az emberiségnek, hogy elérje a létezés következő, magasabb síkját.

K: *Milyen hatás gyakorol ez az ön által említett negyedik princípiumra, vagyis a reinkarnációra?*

T: A kapcsolat a legközvetlenebb. Ha a jelenlegi életünk bizonyos princípiumok fejlődésétől függ, amelyek egy előző létezésből hátrahagyott csírákból nőnek ki, akkor a törvény ugyanúgy érvényes a jövőre nézve. Értsük meg egyszer azt a gondolatot, hogy az egyetemes okiság nemcsak a jelen, hanem a múlt, jelen és jövő, és minden tevékenység a jelenlegi síkunkon természetes módon és könnyen annak valódi helyére jut, és láthatóvá válik annak valódi kapcsolatában hozzánk és másokhoz.

Minden hitvány és önző cselekedet hátrafelé küld bennünket, nem pedig előre, míg minden nemes gondolat, minden önzetlen tett egy lépcsőfok a létezés magasabb és dicsőségesebb síkjai felé. Ha ez az élet lenne minden, akkor sok szempontból tényleg silány és alávaló lenne, de a létezés következő szférájára való felkészülésnek tekintve, aranykapuként használható, amin keresztül átléphetünk, nem önző módon és egyedül, hanem embertársainkkal közösen az ittenin túli palotákba.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

AZ ÖNFELÁLDOZÁSRÓL

K: *A mindenkire egyenlően érvényes igazságosság és a minden teremtmény iránti szeretet a teozófia legmagasabb irányelve?*

T: Nem, van egy még ennél is magasabb irányelv.

K: *Mi lehet az?*

T: Másoknak *többet* adni, mint önmagunknak – az *önfeláldozás*. Ez volt az irányelv és aminek bőséges mértéke jellemezte mindenekelőtt az emberiség legnagyobb tanítóit és mestereit, mint például a történelmi Gautama Buddhát és az Evangéliumok Názáreti Jézusát. Ez a jellemvonás egyedül elég volt arra, hogy az utánuk következő emberi generációk szüntelen hódolatát és háláját biztosítsa számukra.

Mi azonban azt mondjuk, hogy az önfeláldozást megkülönböztető-képességgel együtt kell végrehajtani, és egy ilyen önfeladás, ha igazságosság nélkül, vakon, a bekövetkező eredményeket figyelmen kívül hagyva történik, gyakran nem csak hiábavaló cselekedetnek, hanem akár ártalmasnak is bizonyulhat. A teozófia egyik alapvető szabálya az igazságosság önmagunk iránt – a közös emberiség egy egységének tekintve, nem pedig egy személyes én-nek – igazságosság, nem jobban, de nem is kevésbé, mint mások iránt, hacsak az egy Én feláldozásával nem tudunk ténylegesen a sokak hasznára válni.

K: *Meg tudná világitani ezt a gondolatát egy példa bemutatásával?*

T: Sok példa van, ami ezt szemlélteti a történelemben. Az önfeláldozást sokak vagy több ember javáért a teozófia sokkal nagyobbra tartja, mint az önmegtagadást egy szektás eszméért, mint például „a pogányok megmentéséért a kárhózzattól”.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

A mi véleményünk szerint Damien atya, a fiatal harmincas férfi, aki az egész életét feláldozta Molokai-ban a leprások szenvedéseinek enyhítése érdekében, aki miután 18 évig élt velük egyedül, végül maga is elkapta a szörnyű betegséget, amibe belehalt, nem halt meg hiába. Megnyugvást és viszonylagos boldogságot adott több ezer nyomorult szerencsétlennek. Mentális és fizikai vigaszt vitt nekik. Egy fénysugarat vetített nekik a létezés fekete és sivár éjszakájába, a reménytelenségbe, ami párját ritkító az emberi szenvedés történelmében. Valódi teozófus volt, és az emléke örökké élni fog az évkönyvekben.

A mi szemünkben ez a szegény belgiumi pap mérhetetlenül magasabban áll, mint például azok az őszinte, de beképzelt ostobák, a misszionáriusok, akik az életüket déltengeri szigeteken vagy Kínában áldozták fel.

Mi jót tettek ők? Az egyik esetben elmentek azokhoz, akik még nem voltak érettek semmilyen igazságra, a másik esetben pedig egy olyan néphez, amelynek a vallásfilozófiai rendszere legalább olyan magas szintű, mint bármelyik másik, mármint, ha az ember Konfuciuszuk és más bölcseik irányelvei szerint akar élni. Meghaltak a kiszámíthatatlan kannibálok és vademberek, és a népi fanatizmus és gyűlölködés áldozataiként. Míg ha elmennének Whitechapel* nyomortanyáira, vagy azoknak más, hasonló lakhelyeire, amelyek mélyen a civilizációnk napsütötte világa alatt poshadnak, tele keresztény primitív emberekkel és mentális leprával, akkor talán tehettek volna valami jót, és megőrizhették volna az életüket egy jobb és érdemeesebb célra.

* London szegénynegyede – a ford.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *De a keresztények nem így gondolják.*

T: Természetesen nem, mert egy téves hit alapján cselekednek. Azt gondolják, hogy egy felelősség nélküli vadember testének megkeresztelésével megmentik a lelkét a kárhozattól. Az egyik egyház elfelejti a mártírjait, a másik boldoggá avatja és szobrokat emel olyan embereknek, mint Labre, aki feláldozta a testét 40 évig az élősdieknek, amiket szaporított. Ha meglennének az eszközeink, mi Damien atyának emelnénk szobrot, az igazi, gyakorlati szentnek, és megörökítenénk az emlékét örökre a teozófiai hősiesség, a Buddha- és Krisztusszerű könyörületesség és önfeláldozás egyik élő példajaként.

K: *Akkor önök az önfeláldozást az egyik kötelességnek tekintik?*

T: Igen, és magyarázatként bemutatva, hogy az altruizmus az önfejlődés szerves része. De különbséget kell tennünk. Egy embernek nincs joga *halálra* éheztetnie magát, hogy egy másik embernek legyen étele, hacsak annak az embernek az élete nyilvánvalóan hasznosabb a sokaság számára, mint az övé. Azonban az kötelessége, hogy feláldozza a kényelmét, és másokért dolgozzon, ha azok nem képesek önmagukért dolgozni. Kötelessége, hogy odaadjon mindent, ami teljesen az övé, és senki más javát nem szolgálja, csak az övét, ha önző módon elzárja azt másoktól. A teozófia tanítja az áldozatkészséget, de nem tanítja a meggondolatlan és értelmetlen önfeláldozást, és azt nem is igazolja semmilyen fanatizmus.

K: *De hogyan fogunk eljutni egy ilyen emelkedett szintre?*

T: Erkölcsi előírásaink megvilágosodott alkalmazásával a gyakorlatban. Magasabb értelmünk, szellemi intuíciónk és erkölcsi érzékünk használatával, és követve annak a parancsait, amit mi a tudatunk „még halk hangjának” nevezünk, ami az Én-ünké, és hangosabban beszél ben-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

nünk, mint Jehova földrengései és mennydörgései, amikben „az Úr nincs benne”.

K: *Ha ilyenek a kötelességeink az emberiséggel szemben általánosságban, akkor mit ért ön a közvetlen környezetünket érintő kötelességeinken?*

T: Pontosan ugyanezt, és még azokat, amik a családi kötelékeinkkel kapcsolatos különleges kötelezettségeinkből felmerülnek.

K: *Akkor nem igaz, amit mondanak, hogy amint egy ember belép a Teozófiai Társulatba, elkezd fokozatosan eltávolodni a felelőségétől, gyermekeitől és a családi kötelezettségeiktől?*

T: Ez egy alaptalan rágalom, sok másikhhoz hasonlóan. Az első teozófiai kötelesség az ember minden ember iránti kötelessége, különösen azok iránt, akik iránt az embernek különleges felelőssége van, mert vagy önkéntesen magára vállalta azt – mint a házassági kötelékek – vagy mert az ember sorsa összekötődött velük – mint amilyen szüleink vagy közeli rokonaink iránt van.

K: *És mi lehet egy teozófus kötelessége saját magával szemben?*

T: Hogy irányítsa és legyőzze a magasabb Én-en keresztül az alsóbb én-t. Hogy megtisztítsa magát belülről és erkölcsileg, hogy senkitől és semmitől ne féljen, saját tudatának ítélő széke kivételével. Hogy soha ne csináljon dolgokat félig, vagyis, ha úgy gondolja, hogy helyes egy dolgot megtenni, tegye meg nyíltan és merészen, ha pedig rossznak tartja, soha ne nyúljon hozzá többet. Egy teozófus kötelessége, hogy könnyítsen a terhén azzal, hogy gondol Epiktetosz aforizmájára, aki ezt mondja:

Ne térítsen el a kötelességedtől semmilyen elfogult visszajelzés, amit az ostoba világ küld neked, mert a

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

rosszallásuk nem tartozik a hatáskörödbe, következésképpen nem is lehet hozzá semmi közöd.

K: *De tegyük fel, hogy a Társulatuk egyik tagja azt állítja, hogy nem képes gyakorolni az altruizmust más emberek iránt, azon az alapon, hogy „a jótékonyság otthon kezdődik”, hangsúlyozva, hogy túl elfoglalt, vagy túl szegény, hogy jót tegyen az emberiségnek, vagy akár csak valamely egységének – mik az önök szabályai egy ilyen esetben?*

T: Nincs olyan ember bármilyen kifogást is felhozva, akinek joga lenne azt mondani, hogy nem tud semmit tenni másokért. „Ellátva a megfelelő kötelességet a megfelelő helyen, az ember a világot az adósává teheti” – mondja egy angol író. Egy pohár hideg víz, amit egy szomjas vándornak ad a megfelelő időben, nemesebb kötelesség, és többet ér, mint egy tucat vacsorát adni alkalmatlan időben olyan embereknek, akik meg tudnák azt fizetni. Senki, akiben ez nincs benne, soha nem fog teozófussá válni, de tagja maradhat a Társulatunknak mindezek ellenére. Nincsenek szabályaink, amikkel bárkit kényszeríthetnénk, hogy gyakorlati teozófussá váljon, ha nincs benne a vágy, hogy az legyen.

K: *Akkor egyáltalán miért lép be a Társulatba?*

T: A legjobban ő tudja, hogy mit csinál. Mert megismétlem, nincs jogunk előre megítélni egy embert, még akkor sem, ha egy egész közösség emeli fel a szavát ellene, és elmondhatom önnek, hogy miért. Napjainkban a *vox populi* – már ami legalábbis a tanult emberek hangját illeti – többé nem a *vox dei*, hanem mindig az előítélete, az önző indítékoké, és gyakran egyszerűen a népszerűtlenségé. A mi kötelességünk magok elvetése, a jövőnek vetve, és látni, hogy ez jó, nem pedig megállni, hogy azt kérdezzük, *miért* kell ezt tennünk, hogyan és mi célból vagyunk köte-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

lesek az időnket vesztegetni, mivel azok, akik majd learatják a termést, amikor eljön az ideje, soha nem mi leszünk.

A JÓTÉKONYSÁGRÓL

K: *Önök, teozófusok hogyan tekintenek a jótékonyság keresztény kötelességére?*

T: Milyen jótékonyságra gondol? Az elme jótékonyságára, vagy gyakorlati jótékonyságra a fizikai síkon?

K: *Gyakorlati jótékonyságra gondolok, mivel az önök elképzelése az egyetemes testvériségről természetesen tartalmazza az elme jótékonyságát is.*

T: Akkor önnek Jézus hegyibeszédben elmondott parancsainak gyakorlati végrehajtása jár a fejében?

K: *Pontosan.*

T: Akkor miért nevezi azokat „kereszténynek”? Mert bár a Megváltójuk hirdette és gyakorolta azokat, az utolsó dolog, amire napjaink keresztényei gondolnak, hogy megvalósítják azokat az életükben.

K: *Viszont sokan vannak, akik életük folyamán adományokkal jótékonykodnak.*

T: Igen, nagy szerencsénk feleslegéből. De mutassa meg nekem azt a keresztényt, a leginkább filantrópok közül, aki odaadná a köpenyét is a didergő és éhező tolvajnak, aki ellopja a kabátját, vagy odatartaná a jobb orcáját annak, aki balról pofon vágja, és soha nem gondol arra, hogy megsértődjön.

K: *Ah, de önnek nem szabad elfelejtenie, hogy az előírásokat nem kell szó szerint érteni. Az idők és a körülmények megváltoztak Krisztus ideje óta. Ráadásul ő példázatokban beszél.*

T: Akkor az önök egyházai miért nem azt tanítják, hogy a kárhozatról és a pokol tüzéről szóló tanításokat is

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

példabeszédként kell érteni? A legnépszerűbb prédikátoraik közül egyesek – miközben gyakorlatilag megengedik, hogy ezeket a példabeszédeket úgy értsék, ahogyan önök értik – miért ragaszkodnak a pokol tűzének és az „azbeszt-szerű” lélek fizikai kínzásának szó szerinti jelentéséhez? Ha az egyik példabeszéd, akkor a másik is az. Ha a pokol tüze szó szerinti igazság, akkor Krisztus hegyi-beszédi parancsait be kell tartani az utolsó betűig. Én pedig azt mondom önnek, hogy sokan, akik nem hisznek Krisztus istenségében – mint Lev Tolsztoj gróf és több teozófus is –, igenis betartják szó szerint ezeket a nemes és egyetemes előírásokat, és sok jó ember is ugyanígy tenne, ha nem lennének biztosak abban, hogy egy ilyen életvitel nagyon valószínűen egy elmegyógyintézetbe juttatná őket. Ennyire keresztények az önök törvényei!

K: *De azt biztosan tudja minden ember, hogy milliókat és milliókat költenek minden évben magán és közösségi jótékony-ságra?*

T: Óh, igen, és ennek a fele hozzáragad azokhoz a kezekhez, amiken átmegy, mielőtt a rászorulóknak megkapnák, miközben a maradék jó része hivatásos koldusok kezébe jut, akik túl lusták dolgozni. Így nem tesznek semmi jót azokkal, akik tényleg nyomorban vannak, és szenvednek.

Nem hallotta még, hogy a londoni East-end-be eljuttatott jótékonyosság nagy eredménye az volt, hogy mintegy 20%-kal emelkedtek a bérleti díjak Whitechapel-ben?

K: *Akkor ön mit csinálna?*

T: Cselekvés egyénileg, nem pedig együttesen, az északi buddhisták szabályainak a követése:

Soha ne tegyél ételt az éhes ember szájába egy másik ember kezével.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Soha ne engedd, hogy a szomszédod [egy harmadik személy] árnyéka közéd és adományod címzettje közé kerüljön.

Soha ne adj időt a napnak, hogy felszárítsa a könnyet, mielőtt letörölte azt.

Soha ne adj pénzt a rászorulóknak, vagy ételt a papnak, aki az ajtódnál koldul a szolgádon keresztül, különben a pénzed csökkenti a hálát, az ételed pedig keserűvé válik.

K: *De hogyan lehet ezt a gyakorlatban alkalmazni?*

T: A jótékonyág teozófiai eszméjének jelentése a *személyes* erőfeszítés másokért, a *személyes* könyörületesség és kedvesség, a *személyes* érdekelttség azok jólétében, akik szenvednek, a személyes együttérzés, gondoskodás és segítség a bajaikban és szükségleteikben. A teozófusok nem hisznek abban, hogy pénzt adnak más emberek kezén vagy szervezeteken keresztül. Abban hiszünk, hogy a pénz adásának ezerszer nagyobb ereje és hatékonysága van, ha személyes kapcsolattal és együttérzéssel tesszük meg azoknak, akiknek szükségük van rá. Hiszünk a lélek éhségének enyhítésében, legalább annyira, ha nem jobban, mint az üres gyomoréban, mert a hála több jót tesz az emberrel, aki érzi azt, mint azzal, aki iránt érzik.

Hol van az a hála, amit az önök „font millióinak” elő kellene idéznie, vagy az általa kiváltott jó érzés? Megmutatkozik-e az East-end szegényei által érzett gyűlöletben a gazdagok iránt, az anarchia és zűrzavar pártjának növekedésében, vagy a szerencsétlen dolgozó lányok ezreinél, az „éhbérért dolgoztató” rendszer áldozatainál, akik naponta kényszerülnek az utcára kiállni, hogy kiegészítsék a keresetüket? Az önök tehetetlen férfiai és asszonyai köszönetet mondanak-e a szegényházakért, vagy a szegényeik a mérgezően egészségtelen lakóhelyekért, amelyekben beteg, görvélykóros és angolkóros gyerekek új generációit nemz-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

hetik, csak azért, hogy pénzt tegyenek a telhetetlen uzsorások zsebébe, akik birtokolják a házakat?

Ezért van az, hogy a jó és adakozni kész emberek által befizetett „milliók” minden fontsterlingje égő átokként és nem áldásként hull a szegényekre, akiken segítenie kellene. Mi ezt a *nemzeti karma létrehozásának* nevezzük, és szörnyű lesz az eredménye az elszámolás napján.

TEOZÓFIA A TÖMEGEK SZÁMÁRA

K: *Gondolja, hogy a teozófia színre lépve fog segíteni ezeknek a rossz dolgoknak a megszüntetésében, modern életünk gyakorlati és kedvezőtlen körülményei közepette?*

T: Ha több pénzünk lenne, és ha a legtöbb teozófusnak nem kellene a napi betevő falatért dolgoznia, őszintén hiszem, hogy akkor tudna.

K: *Hogyan? Azt várják, hogy a tanításaik valaha is megragadják a tanulatlan tömegeket, amikor azok olyan nehezen érhetők és bonyolultak, hogy a magasan képzett emberek is alig tudják megérteni?*

T: Egy dolgot elfelejt: pontosan az önök nevezetes modern oktatása az, ami nehezzé teszi önök számára a teozófia megértését. A fejük annyira tele van intellektuális finomságokkal és előítéletekkel, hogy a természetes intuíciónk és igazságérzékük nem tud működni.

Nincs szükség metafizikára vagy tanultságra, hogy az ember megértse a karma és a reinkarnáció alapvető igazságait. Nézze meg a szegény és tanulatlan buddhisták és hinduk millióit, akik számára a karma és a reinkarnáció kézzelfogható valóság, egyszerűen azért, mert az elméjüket soha nem bénították meg, és torzították el azzal, hogy belekényszerítették egy természetellenes sablonba. A bennük levő ösztönös emberi igazságérzetet soha nem zülleszt-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

tették le azzal, hogy azt mondták nekik, higgyék el, hogy a bűneikre bocsánatot nyernek, mert egy másik embert kivégeztek az ő kedvükért.

Azt is jegyezzük meg, hogy a buddhisták anélkül élnek meg a hitüket, hogy morognának a karma, vagy az ellen, amit igazságos büntetésnek tekintenek, míg a keresztény köznép nem az erkölcsi eszméje szerint él, és nem is fogadja el annak végzetét elégedetten. Innen ered a felzúdulás, az elégedetlenség és a létezésért való harc hevéssége a nyugati országokban.

K: *De ez a megelégedettség, amit ön annyira magasztal, megszüntetheti az erőfeszítés minden hajtóerőjét, és átfordíthatja a haladást állodálássá.*

T: Mi, teozófusok pedig azt mondjuk, hogy az önök által felmagasztalt fejlődés és civilizáció nem több, mint litércfények serege, amely a mérgező és halálos gőzöket kibocsájtó mocsár felett vibrál. Mivel látjuk az önzést, a bűncselekményeket, az erkölcstelenséget és az összes elképzelhető rossz dolgot, ami lecsap a szerencsétlen emberiségre ebből a Pandora szelencéjéből, amit önök a fejlődés korának neveznek, és együtt haladva növekszik az anyagi civilizációjuk növekedésével. Ilyen áron jobb a buddhista országok tétlensége és passzivitása, amelynek következménye csupán a politikai rabság korszakai lettek.

K: *Akkor mindez a metafizika és miszticizmus, amikkel ön annyira elfoglalja magát, nem bír jelentőséggel?*

T: A tömegek számára, amelynek csak gyakorlati irányításra és támogatásra van szüksége, ezeknek nincs sok következménye, de a képzetek számára, a tömegek természetes vezetői számára, azoknak, akiknek a gondolkodás- és cselekvésmódjait előbb vagy utóbb alkalmazni fogják ezek a tömegek, ezek a legfontosabbak. Csak a filozófia eszközei azok, amikkel egy értelmes és képzett ember el

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

tudja kerülni azt az intellektuális öngyilkosságot, hogy vakhitben hisz, és csak a keleti – ha nem is az ezoterikus – tanítások szoros folytonosságának és logikai következetességének átvétele az, amivel fel tudja ismerni ezek igazságát.

A meggyőződés szaporítja a lelkesedést, és ahogyan Bulwer Lytton mondja, „a lelkesedés az őszinteség védőszelleme, és az igazság nélküle nem ér el győzelmeket”, míg Emerson nagyon helyesen jegyzi meg, hogy „minden nagy és kimagasló mozgalom a világ évkönyveiben a lelkesedés diadala”. És mi az, ami többet számít egy ilyen érzés létrehozásában, mint egy olyan nagyszerű, olyan következetes, olyan logikus és olyan mindent felölelő filozófia, mint a mi keleti tanításaink?

K: *Viszont az ellenségei nagyon sokan vannak, és a teozófia minden nap új ellenfeleket szerez.*

T: Pontosan ez az, ami bizonyítja belső kiválóságát és értékét. Az emberek csak azokat a dolgokat gyűlölik, amiktől félnek, és senki nem veszi a fáradságot, hogy legyőzze azt, ami nem fenyegető és nem is emelkedik a közepszerűsége túl.

K: *Azt reméli, hogy egy napon átadják ezt a lelkesedést a tömegeknek?*

T: Miért ne, hiszen a történelem azt mondja nekünk, hogy a tömegek lelkesen vették át a buddhizmust, miközben – ahogyan korábban mondtam – ennek a filozófiának a gyakorlati hatását az erkölcsökben ma is mutatja a bűncselekmények legkisebb aránya a buddhista népességben, összehasonlítva az összes többi vallással. A fő szempont minden bűncselekmény és erkölcstelenség legtermékenyebb gyökerének a kitépése, annak a hitnek, hogy lehetséges az embernek megmenekülnie saját cselekedetei következményeitől.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Ha egyszer megtanítjuk nekik a legnagyobb törvényt, a karmát és a reinkarnációt, és emellé elültetjük bennük az emberi természet valódi méltóságát, akkor el fognak fordulni a rossztól, és úgy fogják kerülni, mint ahogyan a fizikai veszélyeket kerülik.

HOGYAN SEGÍTHETIK A TAGOK A TÁRSULATOT?

K: *Milyen elvárásai vannak Társulat tagjaival szemben, hogyan segíthetik a munkát?*

T: Először is a teozófiai tanítások tanulmányozásával és megértésével, és így tudnak másokat, különösen a fiatal embereket tanítani.

Másodszor megragadva minden lehetőséget, hogy beszéljenek másokkal, és elmagyarázzák nekik, mi a teozófia, és mi nem az, tisztázva a téves elképzeléseket, és felkeltve az érdeklődést a téma iránt.

Harmadszor segítve az irodalmunk terjesztésében, megvásárolva a könyveinket, ha megengedhetik maguknak, kölcsönadva vagy elajándékozva azokat, és arra biztatva barátaikat, hogy ugyanezt tegyék.

Negyedszer megvédve a Társulatot az igazságtalan rágalmazásoktól, amiket ránk szórnak, a számukra elérhető minden legális eszközzel.

Ötödször – és mind közül ez a legfontosabb – példamutatással a saját életükben.

K: *De mindez az irodalom, aminek a terjesztését ön olyan fontosságot tulajdonít, számomra nem úgy tűnik, hogy nagy gyakorlati hasznot jelent az emberiség segítésében.*

T: Mi másként gondoljuk. Azt tartjuk, hogy egy jó könyv, ami az embereknek gondolat-táplálékot ad, amely erősíti és megtisztítja az elméjüket, és lehetővé teszi ne-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

kik, meg felfogják azokat az igazságokat, amiket homályosan éreztek, de nem tudtak megfogalmazni – tehát egy ilyen könyv valódi, alapvető jót tesz.

Ami azt illeti, amit önök gyakorlati jótékonysági cselekedeteknek neveznek, embertársaink testeinek javára végezve, megteesszük azt a kicsit, ami tőlünk telik, de ahogyan már mondtam önnek, a többségünk szegény, míg magának a Társulatnak arra sincs pénze, hogy kifizesse az alkalmazottakat.

Mindannyian, akik dolgozunk a Társulatért, ingyen adjuk a munkánkat, és a legtöbb esetben pénzt is. Az a néhány tag, aki rendelkezik olyan eszközökkel, amik az általában jótékonykodásnak nevezett tevékenységekhez szükségesek, a buddhista előírásokat követik, és maguk végzik a munkájukat, nem pedig megbízással vagy jótékonysági alapokhoz történő nyilvános csatlakozással. Amit a teozófusnak mindenekelőtt tennie kell az, hogy elfeledkezik a személyiségéről.

MIT NEM SZABADNA EGY TEOZÓFUSNAK TENNIE?

K: *Vannak-e bármilyen tiltó törvények vagy kikötések a teozófusok számára az önök Társulatában?*

T: Sok van, de sajnos egyik sem kényszerítő erejű. Ezek kifejezik a szervezetünk eszményképét – de arra kényszerülünk, hogy az ilyen dolgok gyakorlati alkalmazását maguknak a tagoknak a belátására hagyjuk. Sajnos, az emberi elmék állapota ebben az évszázadban olyan, hogy hacsak meg nem engedjük, hogy ezek az előírások megmaradjanak „puháknak”, akkor egyetlen férfi vagy nő sem merné megkockáztatni, hogy csatlakozzon a Teozófiai Társulathoz. Pontosan ez az, amiért kényszerít érzek, hogy ilyen nagy hangsúlyt fektessenek a valódi teozófia és annak komo-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

lyan igyekvő, és jószándékú, de még érdemtelen eszköze, a Teozófiai Társulat közötti különbségre.

K: *Megtudhatom, mik ezek a veszélyes zátonyok a teozófia nyílt tengerén?*

T: Teljes joggal nevezi ezeket zátonyoknak, mivel több, egyébként őszinte és jószándékú társulati tag zúzta már darabokra rajtuk a teozófiai csónakját! Viszont bizonyos dolgok elkerülése a világon a legkönnyebben megtehetőnek tűnik. Például, itt egy felsorolás az ilyen negatívumokról, kivédve azokat pozitív teozófiai kötelességekkel.

Egyetlen teozófusnak sem szabad hallgatnia, amikor rosszindulatú beszámolókat vagy rágalmakat hall, amiket a Társulatról vagy ártatlan emberekről terjesztenek, legyenek azok a munkatársai vagy kívülállók.

K: *De tegyük fel, hogy amit hall, az igaz, vagy igaz lehet anélkül, hogy az ember tudna róla.*

T: Akkor a kijelentés igazolására komoly bizonyítékokat kell megkívánni, és meghallgatni pártatlanul mindkét oldalt, mielőtt megengedné, hogy a vád cáfolatlanul maradjon. Nincs jogunk elhinni a rosszat mindaddig, amíg tagadhatatlan bizonyítékkal nem rendelkezünk az állítás helyességében.

K: *És akkor mit kell tenni?*

T: Sajnálatsnak és elnézésnek, jóindulatnak és békétűrésnek kellene eltöltenie bennünket, hogy megbocsájtunk vétkező testvérünknek, és a lehető legszelídebb ítéletet kiszabni azokra, akik vétkeznek. Egy teozófusnak soha nem szabadna elfelejtenie, mi az, ami az emberi természet hiányosságainak és fogyatékosságainak a következménye.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Meg kellene teljesen bocsájtania ilyen esetekben?*

T: Minden esetben, különösen akkor, amikor ellene következtek el bűnt.

K: *Viszont ha így tesz, nem kockáztatja, hogy ártsen, vagy megengedje, hogy másoknak ártsanak? Ilyenkor mit kellene tennie?*

T: A kötelessége az, amit a tudata vagy felsőbb természete sugall neki, de csak érett megfontolás után. Az igazságszolgáltatás magába foglalja, hogy ne ártsunk semmilyen élőlénynek, de az igazságszolgáltatás arra is utasít, hogy ne engedjük meg, hogy sok, vagy akár csak egyetlen ártatlannak ártsunk azzal, hogy megengedjük egy bűnös személynek, hogy ellenőrzés nélkül távozzon.

K: *Mik a további tiltó kikötések?*

T: Egyetlen teozófusnak sem szabad dologtalan vagy haszontalan életre törekednie, nem csinálva semmi valódi jót magának és még kevesebbet másoknak. Dolgoznia kell annak a néhány embernek a javáért, akiknek szüksége van a segítségére, ha már nem képes az egész emberiségért fáradozni, és így a teozófia ügyének előrehaladásáért kell dolgoznia.

K: *Ez kivételes természetet kíván, és egyesek számára meglehetősen nagy nehézséget jelent.*

T: Akkor ők jobban teszik, ha kívül maradnak a Teozófiai Társulaton, mint hogy hamis színben tüntessék fel magukat. Senkitől sem kívánják, hogy többet adjon, mint amennyije van, legyen szó akár odaadásról, akár időről, munkáról vagy pénzről.

K: *Mi a következő?*

T: Dolgozó tag nem tulajdoníthat túl nagy értéket a saját személyes fejlődésének vagy szaktudásának a teozófiai tanulmányok során, inkább arra kell készülnie, hogy

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

annyi emberbaráti munkát végezzen el, amennyi az erejéből telik. Nem hagyhatja a teozófiai mozgalom minden súlyos terhét és felelősségét a néhány elkötelezett dolgozó vállain. Minden tagnak kötelességének kell éreznie, hogy bekapcsolódjon a közös munkába, és minden erejéből telő eszközzel segítenie kell azt.

K: *Ez így teljesen ésszerű. Mi a következő?*

T: Egyetlen teozófus sem helyezheti személyes hiúságát vagy érzéseit a Társulat, mint testület fölé. Annak, aki feláldozza az utóbbi, vagy más emberek jó hírét személyes hiúsága, világi előnyök vagy a büszkeség oltárán, nem szabad megengedni, hogy tag maradjon. Egy rákos tüdő megbetegíti az egész testet.

K: *Kötelessége-e minden tagnak, hogy másokat tanítson és hirdesse a teozófiát?*

T: Igen, az. Egyetlen tagnak sincs joga tétlennek maradnia azzal a kifogással, hogy túl keveset tud ahhoz, hogy tanítson. Mert abban biztos lehet, hogy fog találni másokat, akik még kevesebbet tudnak nála. Amíg pedig egy ember el nem kezdi megpróbálni, hogy másokat tanítson, addig nem fedezi fel saját tudatlanságát, és nem próbálja meg megszüntetni azt. Ez azonban egy kisebb követelmény.

K: *Akkor ön mit tekint a legfőbbeknek ezek közül a negatív teozófiai kötelességek közül?*

T: Azt, hogy legyünk felkészülve, hogy felismerjük és beismerjük a hibáinkat. Hogy inkább vétkezzünk a túlzó dicsőreten keresztül, mint hogy túl kevésbé értékeljük embertársunk erőfeszítéseit. Hogy soha ne beszéljünk ki vagy rágalmazzunk meg egy másik személyt. Mindig mondjuk meg nyíltan, és közvetlenül a szemébe, ami ellenünk van. Soha ne váljunk annak a visszhangjává, ami

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

rosszat hallunk róla, és ne forraljunk bosszút azok ellen, akik esetleg bántanak bennünket.

K: *De gyakran veszélyes megmondani az embereknek a szemükbe az igazságot. Nem gondolja? Ismerem az egyik tagjukat, akit keservesen megbántottak, kilépett a Társulathoz, és annak legnagyobb ellenségévé vált, csak mert a szemébe mondtak valamilyen kellemetlen igazságokat, és szemrehányást tettek neki értük.*

T: Ilyenből már sok volt. Nincs olyan tag, sem kiemelkedő, sem jelentéktelen, aki valaha is úgy lépett volna ki, hogy nem vált megkeseredett ellenségünké.

K: *Mivel magyarázza ezt?*

T: Egyszerűen ezzel. Mivel a legtöbb esetben először erősen elkötelezték magukat a Társulathoz, és a legbőkezűbben elhalmozták azt túlzó dicséretekkel, az egyedüli lehetséges kifogás egy ilyen visszaesésre, ami a további viselkedését és múltbeli rövidlátását megmagyarázza az, hogy *ártatlan és becsapott áldozatként pózolnak*, így dobják le a felelősséget a saját vállaikról, és helyezik azt általában a Társulatban levőkére, de különösen annak vezetőiére. Az ilyen emberek arra a régi mesére emlékeztetnek, ami egy eltorzult arcú emberről szól, aki széttörte a tükrét abban a hitben, hogy az arcképét rosszul tükrözi vissza.

K: *De mitől fordulnak ezek az emberek a Társulat ellen?*

T: Szinte minden esetben az ilyen vagy olyan formában megsértett hiúság miatt. Általában azért, mert a véleményüket és a tanácsukat nem tekintették a Társulatban döntőnek és mértékadónak, vagy esetleg azért, mert ők azok, akik inkább uralkodnának a pokolban, mint szolgálnának a mennyekben. Röviden, mert nem tudják elviselni, hogy valaki mögött valamiben a másodikok legyenek.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Így például, az egyik tag – egy valódi „pápább a pápánál” – a Társulat minden tagját kritizálta és szinte gyalázta a kívülálló és a teozófusok előtt is azzal az ürüggyel, hogy mindannyian „teozófiátlanok”, pontosan amiatt hibáztatva őket, amit egész idő alatt maga csinált. Végül elhagyta a Társulatot, indokként azt a mélységes meggyőződését közölte, hogy mi mind (különösen az alapítók) csalók vagyunk.

Egy másik tag, miután minden lehetséges fondorlatot bevetett, hogy a Társulat egy nagy szekciójának a vezetői posztját elfoglalja, és azt találta, hogy a tagok nem őt akarják, a Teozófiai Társulat alapítói ellen fordult, és a legmegátalkodottabb ellenségükké vált, az egyiküket ott szidalmazta, ahol csak tudta, egyszerűen azért, mert az utóbbi nem tudta és nem akarta őt a tagságra ráerőltetni. Ez egyszerűen a hiúság szörnyű megsértésének az esete volt.

Még egy másik tag fekete mágiát akart gyakorolni, és valójában gyakorolt is, tehát jogtalan személyes pszichológia hatást kelteni bizonyos tagokban, miközben elkötelezettséget és minden teozófiai erényt színlelt. Amikor ezt leállítottuk, a tag szakított a Társulattal, és most rágalmazza a szerencsétlen vezetőket, és hazudozik róluk a legártalmasabb módon, arra törekedve, hogy tönkre tegye a Társulatot, befeketítve azok jó hírét, akiket ez a derék ember nem tudott becsapni.

K: *Mihez kezdenek az ilyen személyekkel?*

T: Ráhagyjuk őket a karmájukra. Azért, mert egy ember gonosz dolgot művel, ez nem ok arra, hogy mások is ugyanezt tegyék.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *De visszatérve a rágalmazásra, hol kell meghúzni a demarkációs vonalat a rosszindulatú pletyka és a jogos kritika között? Nem kötelessége-e az embernek, hogy figyelmeztesse a barátait és a szomszédjait azokra, akikről tudja, hogy veszélyes társaik?*

T: Ha megengedjük nekik, hogy más, nem ellenőrzött személyekkel folytassák tevékenységüket, amiből káruk származhat, akkor természetesen kötelességünk elhárítani a veszélyt úgy, hogy személyesen figyelmeztetjük őket.

De akár igaz, akár nem, egy másik személy elleni vádaskodást soha nem szabad terjeszteni. Ha igaz, és a hiba a vétkezőn kívül mást nem bánt, akkor hagyjuk rá a karmájára. Ha nem igaz, akkor az el fog kerülni bennünket, és hozzáadódik a világban levő igazságtalanságokhoz. Ezért hallgassunk az ilyen dolgokról mindenki előtt, aki közvetlenül nem érintett.

Ha azonban a diszkréciónk és hallgatásunk valószínűleg károsít vagy veszélybe sodor másokat, akkor azt mondom: Mondd meg az igazat bármi áron, és mondd Annesly-vel: „A kötelességet és ne az eseményeket tekintsd irányadónak”. Vannak esetek, amikor az ember arra kényszerül, hogy így kiáltson fel: „Inkább pusztítsd el a diszkréciót, mint megengedd, hogy megakadályozza a kötelességet”.

K: *Azt hiszem, ha önök végrehajtják ezeket az irányelveket, valószínűleg nem kicsi problématermést fognak aratni!*

T: Aratunk is. El kell ismernem, hogy most mi ugyanolyan gúnyolódásnak vagyunk kitéve, mint a korai keresztények voltak. „Nézzétek, ezek a teozófusok hogy szeretik egymást!” – mondhatják most rólunk az igazságtalanság árnya nélkül.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Mivel beismeri, hogy legalább annyi, ha nem több intrika, rágalmazás és veszekedés van a Teozófiai Társulatban, mint a keresztény egyházakban, nem beszélve a tudományos egyesületekről, megkérdezem, miféle testvériség ez?*

T: Nagyon szegényes fajta valóban, mivel jelenleg, és ameddig fel nem emeljük és át nem szervezzük, nem jobb, mint az összes többi. Ne feledjük azonban, hogy az emberi természet ugyanolyan a Teozófiai Társulatban, mint azon kívül. A tagjai nem szentek, legjobb esetben vétkezők, akik megpróbálnak jobbak lenni, és ki vannak téve annak, hogy visszaesnek személyes gyengeségeknek köszönhetően.

Tegyük ehhez hozzá, hogy a mi „Testvériségünk” nem elismert vagy megalapított testület, és kívül esik az igazságszolgáltatás hatáskörén. Nem is szólva arról, hogy kaotikus állapotban van, és igazságtalanul népszerűtlenebb bármely más testületnél. Nem csoda tehát, hogy azok a tagok, akiknek nem sikerül megvalósítani az eszményét, miután kiléptek a Társulattól, az ellenségeink felé kezdenek vonzódni, és minden sérelmüket és keserűségüket a nagyon is megértő fülükbe mondják. Tudva, hogy támogatást, szimpátiát és minden vádaskodásuk – legyen bármilyen képtelen is – készséges elhívését találják náluk, amiket tetszésük szerint szórnak a Teozófiai Társulatra, ezért sietnek ezt megtenni, és az ártatlan tükrön töltik ki haragjukat, ami csupán túlságosan őszintén tükrözi vissza az arcukat.

Az emberek soha nem bocsájtanak meg azoknak, akiket ők sértettek meg. A kedvességnek az érzése, amivel fogadták őket, és hálátlansággal fizettek meg, beleviszi őket az önigazolás örületébe a világ és saját tudatuk előtt. Az előbbi túlságos kész elhinni bármit, amit mondanak egy olyan társulatra, amit gyűlöl. Az utóbbi – de inkább nem mondok többet, attól félek, már így is túl sokat mondtam.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Az ön helyzete számomra nem tűnik nagyon irigylésre méltónak.*

T: Nem is az. De nem gondolja, hogy lennie kell valami nagyon magasztosnak, nagyon emelkedettnek, nagyon igaznak a Társulat és annak filozófiája mögött, amikor a mozgalom alapítói és vezetői még mindig teljes erejükből folytatják a munkát? Feláldozzák érte minden kényelmüket, minden világi jólétüket és sikerüket, még a jó hírnevüket is – sőt, a megbecsülésüket is –, hogy viszonzásul szüntelen és állandó becsmérést, irgalmatlan üldözést, fáradhatatlan rágalmazást, állandó hálátlanságot, legjobb erőfeszítéseik félreértését, pofonokat kapjanak mindkét oldalról, amikor egyszerűen eldobva a munkájukat azonnal megszabadulnának minden felelősségtől, mentesülnének minden további támadástól.

K: *Bevallom, az ilyen állhatatosság számomra elképesztőnek tűnik, és kíváncsi lennék, miért csinálják mindezt.*

T: Higgye el, nem a saját passzióinkból, csak abban a reményben, hogy kiképzünk néhány egyént arra, hogy folytassák a munkánkat az emberiségért annak eredeti programjával, amikor majd az alapítók meghalnak, és eltávoznak. Már találtak néhány ilyen nemes és elkötelezett lelket, akik a helyünkre állnak. Az elkövetkező generációk, ennek a néhánynak köszönhetően, kevésbé tövises ösvényt fognak találni a békéhez, az út egy kicsit szélesebb lesz, és így minden mostani szenvedés jó eredményeket fog teremteni, az önfeláldozásuk pedig nem lesz hiábaváló.

Jelenleg a Társulat legfőbb, alapvető célja magok elültetése az emberek szívébe, akik időben majd kihajtanak, és kedvezőbb körülmények között elvezetnek egy egészséges reformhoz, akik több boldogságot hoznak el a tömegeknek, mint amennyit eddig élvezhettek.

XIII.

A TEOZÓFIAI TÁRSULATTAL KAPCSOLATOS FÉLREÉRTÉSEKRŐL

A TEOZÓFIA ÉS AZ ASZKETIZMUS

K: *Hallottam, amint emberek azt mondják, hogy az önök szabályai megkövetelik minden tagtól, hogy vegetáriánusok, szigorú aszkéták legyenek, és tegyenek szüzességi fogadalmat, de ön eddig semmi ilyesmit nem mondott. Elmondaná az igazat erről egyszer és mindenkorra ?*

T: Az igazság az, hogy a szabályaink semmi ilyesmit nem követelnek meg. A Teozófiai Társulat nem várja el, még kevésbé követeli meg egyetlen tagjától sem, hogy bármi módon aszkétáknak kellene lenniük, kivéve – ha ezt ön aszketizmusnak nevezi –, hogy meg kell próbálniuk más emberek javára tenniük és önzetlennek lenni a saját életükben.

K: *Sok tagjuk viszont szigorú vegetáriánus, és nyíltan beismerik az elhatározásukat, hogy nem lesznek házasok. A leggyakrabban azokra is igaz ez, akik meghatározó szerepet játszanak a Társulatuk munkájában.*

T: Ez csak természetes, mert a tényleg komoly dolgozóink legtöbbször tagja a Társulat belső iskolájának, amiről korábban már beszéltem önnek.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Óh, akkor önök abban a belső iskolában követelik meg az aszkéta gyakorlatot?*

T: Nem, nem követeljük meg vagy írjuk elő még ott sem, de úgy látom, jobb, ha megmagyarázom a nézeteinket az aszkézis témájában általánosságban, és akkor meg fogja érteni azokat a vegetariánizmussal és a többivel kapcsolatban.

K: *Kérem, folytassa.*

T: Ahogyan már mondtam önnek, a legtöbb ember, aki a teozófia valóban őszinte tanulmányozójává és Társulatunk aktív dolgozójává válik, szeretne többet tenni, mint hogy csak elméletileg tanulmányozza azokat az igazságokat, amiket tanítunk. Szeretné *megismerni* az igazságot saját közvetlen tapasztalatukon keresztül, és tanulmányozni az okkultizmust abból a célból, hogy bölcsességet és erőt szereznek, amelyről úgy érzik, hogy szükségük van mások hatékony és igazságos segítéséhez a vak és ötletszerű segítség helyett. Ezért előbb vagy utóbb csatlakoznak a belső iskolához.

K: *Viszont ön azt mondta, hogy az „aszketikus gyakorlatok” nem kötelezők még abban a belső iskolában sem.*

T: Valóban nem, de az első dolog, amit a tagok megtanulnak, egy valóságos elképzelése a test, vagyis a fizikai burok viszonyáról a belső, a valódi emberhez. A viszonyt és a kölcsönhatást az emberi természet e két megnyilvánulási formája között elmagyarázzuk és bemutatjuk nekik, és így hamarosan átítatja őket a belső ember mindenek feletti fontossága a külső héjjal vagy testtel szemben.

Megtanulják, hogy a vak, értelmetlen aszkézis merő ostobaság, hogy az ilyen viselkedés, mint Szt. Labre-é, amiről már korábban beszéltem, vagy az indiai fakíroké és a dzsungelben lakó aszkétáké, akik saját testüket megvágják, megégetik és lesóványítják a legvadabb és legször-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

nyűbb módon, egyszerűen önkínzás önző célból, vagyis hogy akaraterőt fejlesszenek ki, de tökéletesen haszontalan abból a célból, hogy segítsék a valódi szellemi vagy teozófiai fejlődést.

K: *Látom, csak az erkölcsi aszkézist tekinti szükségszerűnek. Ez egy eszköz egy cél érdekében, amely cél az ember belső természetének a tökéletes egyensúlya, és a test – annak minden szenvedélyével és vágyával – fölötti teljes uralom elérése.*

T: Pontosan. De ezt az eszközt értelmesen és bölcsen kell használni, nem pedig vakon és ostobán, mint egy atléta, aki edz és készül egy nagy versenyre, nem pedig mint a zsugori, aki betegségbe éheztetni magát, hogy kielégítse az arany iránti szenvedélyét.

K: *Most már értem az önök általános elgondolását, de lássuk, hogyan alkalmazzák ezt a gyakorlatban. Mit mond például a vegetáriánusságról?*

T: Az egyik legnagyobb német tudós kimutatta, hogy mindenféle állati szövet, bármennyire is megfőzik, még mindig megtart bizonyos feltűnő olyan állati jellegzetességet, amiből származik, és ezeket a jellegzetességeket fel lehet ismerni. Ettől eltekintve mindenki ismeri az ízt, hogy milyen húst eszik. Mi egy lépéssel tovább megyünk, és bebizonyítjuk, hogy amikor az állatok húsa élelemként felszívódik az emberben, átadja neki fiziológiailag annak az állatnak a jellegzetességét, amiből származik.

Továbbá az okkult tudomány tanítja és bebizonyítja ezt a tanulóinak kézzelfogható bizonyítékkal, kimutatva azt is, hogy ez a „durvító” vagy „állati anyaggá váló” hatás az emberre a legnagyobb a nagyobb állatok húsából, kisebb a madarakból és a hideg vérű állatokból, és akkor a legkisebb, ha az ember csak növényeket eszik.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Akkor nem jobb lenne egyáltalán semmit sem enni?*

T: Ha tudnánk evés nélkül élni, akkor természetesen jobb lenne. De ahogyan a dolgok állnak, ennünk kell, hogy éljünk, így azt tanácsoljuk a legkomolyabb tanulóknak, hogy olyan ételeket egyenek, amik a legkevésbé terhelik meg és nehezítik el az agyukat és testüket, és amiknek a legkisebb hatása van az intuíciójuk, belső képességeik és erőik fejlődésének akadályozására és késleltetésére.

K: *Akkor önök nem vesznek át minden érvet, amit a vegetáriánusok általában alkalmazni szoktak?*

T: Természetesen nem. Bizonyos érvek nagyon gyengék, és gyakran olyan feltevéseken alapulnak, amik teljesen tévesek. Másrészt viszont sok dolog, amit mondanak, teljesen igaz. Például hiszünk abban, hogy sok betegség, különösen arra a betegségre való nagy hajlam, ami mostanában válik annyira jellemzővé, nagyon nagyrészt a hús fogyasztásának köszönhető, és különösen a konzervekre gondolok. De túlságosan sok időbe telne végig menni a vegetarianizmus kérdéskörén, ezért kérem, lépjünk tovább más témára.

K: *Még egy kérdés. Mit kell csinálniuk a belső iskola tagjainak az étkezéssel kapcsolatban, amikor betegek?*

T: Követni a legjobb gyakorlati tanácsot, amit kaphatnak, természetesen. Ön még mindig nem érti, hogy soha nem írunk elő semmilyen szigorú kötelezettséget ezzel kapcsolatban? Emlékezzon egyszer és mindenkorra, hogy minden ilyen kérdésben a dolgokat racionálisan, és soha nem fanatikusan szemléljük. Ha betegség miatt vagy erős megszokásból egy ember nem tud megélni hús nélkül, akkor feltétlenül egyen húst. Ez nem bűncselekmény, ez csak egy kicsit lelassítja a fejlődését, mert végül is arról van szó, hogy a tisztán testi cselekedetek és funkciók sokkal kevésbé fontosak annál, mint amit az ember gondol és

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

érez, milyen vágyakat bátorít az elméjében, és minek enged meg, hogy gyökeret verjenek és növekedjenek ott.

K: *Akkor a bor és a röviditalok fogyasztásával kapcsolatban feltételezem, hogy nem tanácsolja az embereknek, hogy ilyeneket igyanak?*

T: Ezek rosszabbak az erkölcsi és szellemi növekedésre, mint a hús, mert az alkoholnak minden formájában van egy közvetlen, észrevehető és nagyon ártalmas hatása az ember pszichikai állapotára. A bor és a rövidital fogyasztás éppen csak kicsit tisztítóbb a belső erők fejlesztésében, mint a hasis, az ópium és hasonló kábítószeres szokásszerű használata.

A TEOZÓFIA ÉS A HÁZASSÁG

K: *Akkor most egy másik kérdés: az embernek meg kell-e házasodnia, vagy megmaradnia cölibátusban?*

T: Attól függ, milyen típusú emberre gondol. Ha ön olyan valakire utal, aki a világban szándékozik élni, aki, bár ha egy jó, komoly teozófus is, és lelkesen dolgozik az ügyünkért, viszont vannak kötődései és kívánságai, amik a világhoz láncolják, röviden, aki nem érzi azt, hogy örökre leszámolt azzal, amit az emberek életnek neveznek, és csak egyetlen, csakis egyetlen dologra vágyik – megismerni az igazságot és képes lenni másoknak segíteni – akkor egy ilyen emberre azt mondom, nincs akadály, hogy házasságot kössön, ha szeret kockáztatni szerencsejátékon, ahol sokkal több „nem nyert” van, mint nyeremény. Egyszerűen nem hihet bennünket olyan képtelennek és fanatikusnak, hogy általában a házasság ellen prédikálunk! Éppen ellenkezőleg, a gyakorlati okkultizmus néhány kivételes esetétől eltekintve, a házasság az egyedüli gyógyszer az erkölcstelenség ellen.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *De miért nem tudja az ember megszerezni ezt a tudást és képességet, amikor házasságot él?*

T: Kedves uram, nem tudok vitát nyitni fiziológiai kérdésekről, de tudok adni önnek egy nyilvánvaló és – úgy gondolom – kielégítő választ, ami megmagyarázza az erkölcsi okokat. Tud-e az ember két urat szolgálni? Nem! Akkor ugyanígy lehetetlen, hogy megossa a figyelmét az okkult tevékenység és a felesége között. Ha megpróbálja, egészen biztosan nem fog sikerülni egyiket sem megfelelően szolgálni, és hadd emlékeztessem önt, a gyakorlati okkultizmus sokkalta komolyabb és veszélyesebb annál, mint hogy az ember csak úgy belevágjon, hacsak nem halálosan komoly, és kész feláldozni *mindent, mindenekelőtt önmagát*, hogy eljusson a végcélhoz. De ez nem vonatkozik a belső iskolánk tagjaira. Csak azokra utalok, akik eldöntötték, hogy a tanítványság ösvényén haladnak, ami a legmagasabb célokhoz vezet. A legtöbben, vagy talán mindenki, aki a belső iskolánkhoz csatlakozik, csupán kezdő, akik arra készülnek ebben az életben, hogy ténylegesen az elkövetkező életekben lépjenek rá arra az ösvényre.

A TEOZÓFIA ÉS AZ OKTATÁS

K: *Az önök egyik legerősebb érve a nyugati vallás létező formáinak alkalmatlanságára, valamint bizonyos mértékig a materialista filozófia ellen, amely mostanában annyira népszerű, de amit – úgy tűnik – önök pusztító borzalomnak tekintenek, az a nagymértékű szenvedés és boldogtalanság, ami tagadhatatlanul létezik, különösen a nagyvárosainkban. Azt azonban el kell ismerniük, milyen sok minden történt és történik a dolgok ezen állapotának az orvoslásáért az oktatás elterjesztésével és az értelem szétterjesztésével.*

T: Az eljövendő generációk aligha lesznek hálásak önöknek az ilyen „értelem szétterjesztéséért”, és az önök

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

jelenlegi oktatása sem tesz sok jót a szegény éhező tömegeknek.

K: *Ah, de időt kell adnia nekünk! Még csak néhány éve, hogy elkezdték oktatni a népet.*

T: De könyörgöm, mit csinált az önök keresztény vallása egészen a XV. század óta, ha egyszer beismeri, hogy a tömegek oktatását meg sem próbálták mostanáig, azt a valódi munkát – ha egyáltalán lehet ilyen –, amit a keresztényeknek, tehát egy Krisztus-követő egyháznak és az embereknek el kellene végeznie?

K: *Nos, lehet, hogy igaza van, de most —*

T: Csak vizsgáljuk meg az oktatás kérdését egy tágabb nézőpontból, és be fogom önnek bizonyítani, hogy csak ártanak és nem használnak a sok elismert fejlesztéssel. A szegény gyerekek iskolái, bár jóval kevésbé hasznosak, mint amilyeneknek lenniük kellene, jók, a hitvány környezethez képest, amire ítélte őket az önök modern társadalma. Egy kis gyakorlati teozófia bevitele százszor annyit segítene a szegény szenvedő tömegeknek, mint a haszontalan értelemnek mindezen bevitele.

K: *De tényleg —*

T: Kérem, hadd fejezzem be. Olyan témába fogott, amivel kapcsolatban nekünk, teozófusoknak mély érzéseink vannak, és el kell mondanom a mondandómat. Teljesen egyetértek azzal, hogy óriási előny származik egy kicsi gyerek számára, aki nyomornegyedben nevelkedik, akinek a vizesárok a játszótere, és folyamatos durva viselkedés és szavak közepette él, ha egy világos, tiszta osztályteremben van naponta, ahol képek vannak a falon, és gyakran színpompás virágok a teremben. Ott megtanítták neki, hogy legyen tiszta, kedves, szófogadó, ott megtanul énekelni és játszani, vannak játékok, amik felébresztik az

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

értelmét, megtanulja ügyesen használni az ujjait, széles mosollyal beszélni homokráncolás helyett, kedvesen dorgálják vagy hízelegnek neki ahelyett, hogy átkoznák.

Mindezek emberiebbé teszik a gyerekeket, felébresztik az agyukat, fogékonnyá teszik őket értelmi és erkölcs hatásokra. Az iskolákban nincs meg minden, ami lehetne, és aminek kellene lennie, de összehasonlítva az otthonaikkal, édenkertek, és azok lassan visszahatnak az otthonaikra. Amíg azonban ez igaz sok iskolaszékre, az önök rendszere a legrosszabbat érdemli, amit az ember elmondhat róla.

K: *Kérem, folytassa.*

T: Mi a valódi célja a modern oktatásnak? Az-e, hogy művelje és fejlessze az elmét a helyes irányban, hogy tanítsa a kitagadott és szerencsétlen embereket, hogy állhatatosan cipeljék az élet terhét, amit a karma osztott rájuk, hogy megerősítsék akaraterijüket, hogy beléjük neveljék a szomszédjuk szeretetét, a kölcsönös egymásrautaltság és a testvériség érzését, és ezáltal képezzék és alakítsák a jellemüket a gyakorlati élet számára? Egy szikrányit sem. Viszont tagadhatatlanul ezek minden valódi oktatás céljai. Senki nem tagadja ezt, minden oktatási szakértőjük elismeri ezt, és nagyon emelkedett módon beszél a témáról.

De mi a tevékenységük gyakorlati eredménye? Minden fiatal ember és gyerek, sőt, az iskolamesterek fiatalabb generációjának minden tagja ezt válaszolja: „A modern oktatás célja az, hogy átmenjünk a vizsgákon”. Ez olyan rendszer, ami nem a helyes versengés kifejlesztéséről, hanem a féltékenység, az irigység és szinte a gyűlölködés keltéséről és táplálásáról szól a fiatal emberekben egymás iránt, és így egy kegyetlenül önző életre, a megbecsülésért és jó fizetésért való harcra képezik ki őket.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *El kell ismernem, ebben igaza van.*

T: És mik ezek a vizsgák, a modern gyerekek és fiatalok rémálmai? Egyszerűen egy osztályozási módszer, amellyel az iskolai tanításuk eredményeit osztályozzák. Más szavakkal, ezek alkotják a modern tudományos módszer gyakorlati alkalmazását az értelmes emberi fajra. Most a tudomány azt tanítja, hogy az értelem az agy anyagának mechanikus kölcsönhatása, ezért az az egyetlen logikus dolog, hogy a modern oktatásnak szinte teljesen mechanikusnak kell lennie, egyfajta mechanikus gépezetnek a tonnával mért értelem legyártására. A vizsgák terén szerzett nagyon kevés tapasztalat elég annak bebizonyításához, hogy az általuk megvalósított oktatás egyszerűen a fizikai memória képzése, és előbb vagy utóbb az önök összes iskolája le fog süllyedni erre a szintre. Ami a gondolkodási és értelmi képességek bármilyen képzését illeti, ez egyszerűen lehetetlen, miközben mindent olyan eredmények alapján kell megítélni, amiket versenyvizsgákkal teszteltek le.

Továbbá az iskolai oktatás legnagyobb fontosságát a jellem alakítása jelenti, különösen az erkölcsi magatartásé. Most az elsőtől az utolsóig, az önök modern rendszere az úgynevezett tudományos kinyilatkoztatásokon alapul: „a létért való küzdelmen” és a „legjobb túlélésén”. Minden embert egész korai élete folyamán ezek vezetnek gyakorlati példákon és tapasztalásokon keresztül, valamint közvetlen tanítással is, amíg lehetetlenné válik kiirtani az elméjéből az elképzelést, hogy az „én”, az alsó, személyes, az állati én az élet végső célja és értelme. Itt találjuk minden boldogtalanság, bűncselekmény és szívtelen önzés nagy forrását, aminek a létezését ön ugyanúgy elismeri, ahogyan én teszem.

Ahogy számtalanszor mondtam, az önzés az emberiség átka, és minden gonoszság és bűncselekmény termé-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

keny szülője ebben az életben, az önök iskolái pedig azok, amik az ilyen önzésnek a melegágyai.

K: *Mindez nagyon szép általánosságként, de szeretnék néhány ténnyt hallani, és azt is megtudni, hogy ezt hogyan lehet orvosolni.*

T: Rendben van, megpróbálom kielégíteni a kíváncsiságát. Az oktatási szervezetnek három nagy felosztása van: az irányító testület, a középosztályi és a nyilvános elemi iskolák, amik a legdurvább kereskedelmiktől az eszményi klasszikusig terjedő skálán helyezkednek el sok változatban és keverékben. A gyakorlati kereskedelmik alkotják a modern oldalt, a régi ortodox pedig tükrözi a társadalmi formákhoz való mélységes ragaszkodását, még ami az iskola vezetését, a tanuló-tanár viszonyt is illeti. Itt egyértelműen látjuk, amint a tudományos és materialista kereskedelmi kiszorítja az idejétmúlt ortodoxot és klasszikust.

Az oktatás ezen ágainak a céljai így a fontok, schillingek és a pennyk, a XIX. század legfőbb jója. Így az agy molekulái által létrehozott energiák mind egyetlen pontra összpontosulnak, és ezért bizonyos mértékig az emberek kisebbsége képzett és spekulatív érteleinek szervezett serege, akiket a tudatlan, egyszerű gondolkodású tömegek seregei ellen képeztek ki, akiket arra ítélték, hogy értelmileg erősebb testvéreik szívják a vérüket, és élősködjének rajtuk. Az ilyen oktatás nemcsak teozófia ellenes, hanem keresztény ellenes is.

Az eredmény: Az oktatás ezen ágának közvetlen hozadéka a piac elárasztása pénzcsináló gépekkel, szívtelen, önző emberekkel – állatokkal –, akiket a leggondosabban kiképeztek arra, hogy élősködjének embertársaikon, és kihasználják gyengébb testvéreik tudatlanságát!

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Nos, de ezt legalábbis nem állíthatja a nagy, előkelő középiskoláinkról.*

T: Nem, ez igaz. De bár a *forma* különbözik, az éltető szellem ugyanaz: nem teozófus és nem keresztény, bocsáson is ki Eton vagy Harrow tudósokat, vagy lelkészeket és teológusokat.

K: *De ezért nem úgy gondolja, hogy Eton-t és Harrow-t „kereskedelminek” nevezi, ugye?*

T: Nem. Természetesen a klasszikus rendszer mindennek fölött *tiszteletre méltó*, és napjainkban is valamennyi jót hoz létre. Ezek továbbra is megmaradnak a kedvenc előkelő középiskoláknak, ahol nem csak értelmi, de társadalmi oktatás is kapható. Ezért elsődleges fontosságú, hogy az arisztokrata és gazdag szülők lusta fiai ilyen iskolákba menjenek, hogy találkozzanak a „vér” és pénz osztályok maradék fiataljainak életével. De sajnos, óriási verseny van még a bejutásért is, mert a pénzes osztályok növekednek, a szegény, de okos fiúk pedig megkísérelnek bejutni az előkelő iskolákba ösztöndíjakkal, mind magukba a középiskolákba, mind onnan az egyetemekre.

K: *E nézet szerint a gazdagabb „tőkfilkóknak” még keményebben kell dolgozniuk, mint a szegényebb társaiknak.*

T: Így van. De furcsa ezt mondani, „a legalkalmasabb túlélése” istenítésének hívei nem gyakorolják hitvallásukat, mert minden erőfeszítésük arra irányul, hogy az alkalmatlanokkal kitúrassák az alkalmasokat. Így, nagy pénzösszegű megvesztegetéssel elcsábítják a legjobb tanárokat megszokott diákjaiktól, hogy természetüknél fogva alkalmatlan utódaikat bevigyék olyan szakmákba, amiket értelmetlenül túlszűfolnak.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *És mindezt ön minek tulajdonítja?*

T: Mindez egy olyan rendszer ártalmasságának köszönhető, amely megrendelésre állít elő termékeket, függetlenül az ifjúság hajlamától és tehetségétől. Szegény kis jelöltnek erre a progresszív oktatási paradicsomra szinte egyenes útja vezet az óvodától az urak fiai előkészítő iskolájának taposómalmáig. Itt azonnal a hatalmukba kerítik az anyagi-intellektuális gyár munkásai, és teletömik latin, francia és görög alaktannal, dátumokkal és táblázatokkal, és így ha volt is bármilyen természetes tehetsége, azt gyorsan kisajtolják belőle a hengerek, amiket Carlyle találóan „halott szavaknak” nevezett.

K: *De nyilvánvalóan tanítanak neki valamit a „halott szavakon” túl is, és sok olyat is, ami elvezetheti közvetlenül a teozófiához, ha nem is teljesen a Teozófiai Társulatba, ugye?*

T: Nem sokat. Mert a történelemből csak saját adott nemzetéről szerez elegendő ismeretet, ami az előítélet acél fegyverével látja el az összes többi nép ellen, és belemeríti a krónikákban feljegyzett nemzeti gyűlölet és vérszomj bűzös pöcegödrébe, és ezt ugye nem nevezi teozófiának?

K: *Mik a további ellenvetései?*

T: Ehhez hozzáadódik kiválasztott, úgynevezett bibliai tények felszínes ismerete olyan tanulmányokból, amikből minden értelmet száműztek. Ha ez egyszerűen egy memória lecke, akkor a tanító *magyarázata* a körülmények *magyarázata*, és nem az okoké.

K: *Igen, de hallottam, hogy ön üdvözölte napjainkban az agnosztikusok és az ateisták számának emelkedését, és így nyilvánvaló, hogy még ebben az ön által szívből ócsárolt rendszerben képzett emberek igenis megtanulnak gondolkodni és érvelni.*

T: Igen, de ez inkább erre a rendszerre adott egészséges reakciónak, mint magának a rendszernek köszönhető.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Mérhetetlenül többre értékeljük az agnosztikusokat és még a tiszta ateistákat is a Társulatunkban, mint bármely vallás bigottjait. Egy agnosztikus elme mindig nyitott az igazságra, míg az utóbbi megvakítja a bigottot, mint a napfény a baglyot. A legjobb – értsd a leginkább igazságszerető, filantróp és becsületes – tagjaink agnosztikusok és ateisták voltak, és ma is azok, abban az értelemben, hogy nem hisznek egy *személyes* Istenben. Nincsenek azonban szabadgondolkodó fiúk és lányok, és általában a korai oktatás hátra hagyja a bélyegét a beszűkült és eltorzult elmén.

Egy megfelelő és józan oktatási rendszernek a legélénkebb és legliberálisabb elméket kell létrehoznia, amelyeket keményen kiképeztek a logikus és pontos gondolkodásra, nem pedig a vak hitre. Hogyan várhatnak el egyáltalán jó eredményeket, miközben a gyermekeik gondolkodási képességeit lezüllesztik, azt parancsolva nekik, hogy higgyenek a *Biblia* csodáiban vasárnaponként, míg a hét maradék hat napján azt tanítják nekik, hogy ilyen dolgok tudományosan lehetetlenek?

K: *Akkor önök hogyan csinálnák?*

T: Ha lenne pénzünk, olyan iskolákat alapítanánk, amelyek valami más felé fordulnának, mint az éhezésre jeöltek írása és olvasása. A gyerekeket mindenekelőtt önbi-zalomra, minden ember szeretetére, altruizmusra, kölcsönös jóindulatra, és bármi másnál jobban gondolkodásra kell tanítani. Lecsökkentenénk a memória tisztán mechanikus munkáját az abszolút minimális szintre, és az időt a belső érzékek, tulajdonságok és rejtett képességek fejlesztésére és képzésére szentelnénk. Megpróbálnánk minden gyerekkel, mint egységgel foglalkozni, és úgy oktatni, hogy a képességeinek legharmonikusabb egyenlő arányú kibontakozását érjük el azért, hogy egyéni adottsá-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

gai megtalálhassák teljes, természetes fejlődésüket. Azt kellene célul kitűznünk, hogy teremtsünk *szabad* férfiakat és nőket, akik szabadok értelmileg, szabadok erkölcsileg, minden tekintetben előítéletektől mentesek, és mindezekelőtt *önzetlenek*. Hiszünk abban, hogy ebből sok minden, vagy akár minden elérhető megfelelő és valódi teozófiai neveléssel.

AKKOR MIÉRT VAN OLYAN SOK ELŐÍTÉLET A TEOZÓFIAI TÁRSULATTAL SZEMBEN?

K: *Ha a teozófia akár csak fele annak, amit ön mond, miért kell léteznie ilyen szörnyű rossz ellenérzésnek vele szemben? Ez még inkább probléma, mint bármi más.*

T: Így van, de nem szabad elfelejtenie, milyen sok erős ellenséget szereztünk csak a Társulat megalapítása óta is. Ahogyan már mondtam, ha a teozófiai mozgalom csak annak a számos modern hóbortnak az egyike lenne, amik ártalmatlanok, és végül szerte foszlanak, akkor egyszerűen nevetnének rajta – ahogyan nevetnek azok, akik még mindig nem értik valódi jelentőségét –, és egyszerűen békén hagynák. Azonban egyáltalán nem ilyen. Valójában a teozófia a kor legkomolyabb mozgalma, és ráadásul olyan, ami fenyegeti a hagyományos szemfényvesztések, előítéletek és napjaink társadalmi gonoszságai legtöbbszörének létét – azokat a gonoszságokat, amik hizlalják és boldoggá teszik a felső 10%-ot, az őket utánpótlókat és talpnyalóikat, a középosztályok gazdagjainak tucatjait, miközben ténylegesen megsemmisítik és kiéheztetik a szegények millióit. Gondolkodjon el ezen, és könnyen meg fogja érteni egy ilyen könyörtelen üldözés okát, amit azok a jó megfigyelők és éles eszűek folytatnak, akik pontosan értik a teozófia természetét, és ezért rettegnek tőle.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Azt akarja nekem mondani, hogy ez azért van, mert néhányan megértették, hová vezet a teozófia, és ezért megpróbálják összezúzni a mozgalmat? De ha a teozófia csak jóhoz vezet, akkor önök biztosan nem lehetnek felkészülve, hogy a hitvány szívtelenség és hűtlenség ilyen szörnyű vádjával illessék még ezt a néhányat is?*

T: Éppen ellenkezőleg, fel vagyok készülve. Nem hívom ellenségeknek azokat, akikkel a Társulat létezésének első 9-10 évében erős vagy veszélyes csatát kellett vívunk, csak azokat, akik az elmúlt 3 vagy 4 évben keltek ellenünk. Ők pedig nem beszélnek, írnak és nem is prédikálnak a teozófia ellen, hanem csendben és az ostoba bábok háta mögött dolgoznak, akik úgy viselkednek, mint a látható bábuik. Viszont, ha láthatatlanok is Társulatunk legtöbb tagja számára, a Társulatunk valódi alapítói és védelmezői jól ismerik őket. Jelenleg azonban bizonyos okok miatt névteleneknek kell maradniuk.

K: *És őket önök közül többen ismerik, vagy csak ön egyedül?*

T: Soha nem mondtam, hogy én ismerem őket. Lehet, hogy ismerem őket, lehet, hogy nem, de tudok róluk, és ez elegendő, én pedig megakadályozom, hogy megtegyék a legrosszabbat. Lehet, hogy hatalmas kárt okoznak, és összezavarják a sorainkat, különösen a bártortalanok és azok között, akik a látszat alapján ítélnék. Azonban nem fogják összezúzni a Társulatot, bármit is csinálhatnak. Eltekintve ezektől a valóban veszélyes ellenségektől – viszont csak azokra a teozófusokra veszélyesek, akik érdemtelenek a névre, és akiknek a helye inkább kívül, mint a Teozófiai Társulaton belül van –, az ellenfeleink száma több, mint jelentős.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Meg tudja legalább ezeket nevezni, ha a többiekről nem is beszél?*

T: Természetesen igen. Harcolnunk kell (1) az amerikai, angol és francia spiritiszták gyűlölködésével, (2) a papság és az összes felekezet állandó szembeállításával, (3) különösen Indiában a misszionáriusok engesztelhetetlen gyűlöletével és zaklatásával, (4) ez vezetett a nevezetes és aljas támadáshoz a Teozófiai Társulat ellen, amit a Society for Psychical Research hajtott végre, egy olyan támadáshoz, amit az indiai misszionáriusok által szervezett rendszeres összeesküvés szított fel. Végül, számításba kell vennünk különböző kiváló(?) tagok elpártolását, aminek az okait már elmagyaráztam. Mindezek hozzájárultak a velünk szembeni előítélet megnövekedéséhez.

K: *Nem tudna ezekről több részlettel szolgálni, hogy megtudhassam, mit válaszoljak, amikor kérdezik – röviden a Társulat történetéről, és miért hiszi el a világ mindezt?*

T: Az ok egyszerű. A legtöbb kívülről egyáltalán nem tud semmit magáról a Társulatról, annak hajtóerejéről, céljairól és meggyőződéseiről. A kezdetektől fogva a világ a teozófiában semmi mást nem látott, mint bizonyos csodás jelenségeket, amikben a nem-spiritiszták kétharmada nem hisz. A Társulatra nagyon gyorsan úgy kezdtek tekinteni, mint egy testületre, ami „csodás” képességekkel való rendelkezést színlel. A világ soha nem ismerte fel, hogy a Társulat a *csodának*, vagy akár csak a lehetőségének teljes tagadását tanítja, hogy a Társulatban csupán néhány ember van, aki rendelkezik ilyen pszichikus képességekkel, és csak kevesen vannak, akik szeretik ezeket a képességeket. Azt sem értette, hogy a jelenségeket soha nem a nyilvánosság előtt hozták létre, csakis bizalmasan, barátok előtt, segédletként használva annak közvetlen szemléltetéssel történő bizonyítására, hogy ilyen dolgokat létre le-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

het hozni sötét szobák, szellemek, médiumok vagy bármilyen szokásos kellékek nélkül. Sajnos, ezt a tévképzetet rendkívül megerősítette és eltúlozta a témában megjelent első könyv – Sinnett *Occult World*-je –, amely nagy figyelmet keltett Európában. Ha ez a mű sokat is tett azért, hogy a Társulat előtérbe kerüljön, de még több szidalmazást, gúnyolódást és félreértelmezést zúdított szerencsétlen hősei és hősnői fejére. Erre a szerző erős figyelmeztetést kapott a *Occult World* írásakor, de nem fordított figyelmet a próféciára – mert volt ilyen, bár félig elfátyolozva.

K: *Miért és mióta gyűlölik önöket a spiritiszták?*

T: A Társulat létezésének első napja óta. Amint ismertté vált a tény, hogy testületként a Teozófiai Társulat nem hisz a halottak szellemeivel való kommunikációban, hanem az úgynevezett „szellemeket” legnagyobb részben elhunyt személyiségek, burkok stb. asztrális tükröződéseinek tekinti, a spiritiszták erőszakos gyűlölettel fordultak felénk, különösen az alapítók felé. Ez a gyűlölet kifejezésre jutott mindenfajta rágalmazásban, kíméletlen személyeskedő megjegyzésekben és a teozófiai tanítások képtelen félremagyarázásában valamennyi amerikai spiritiszta szervezetben. Évekig üldöztek, feljelentgettek és gyaláztak bennünket. Ez 1875-ben kezdődött, és folytatódik a mai napig. 1879-ben a Társulat központját átvittük New Yorkból Bombayba, Indiába, majd állandóra Madrasba [jelenlegi neve: Chennai]. Amikor Társulatunk első ága, a Brit Teozófiai Társulat megalakult Londonban, az angol spiritiszták fogtak fegyvert ellenünk, ahogyan az amerikaiak tették, majd a francia spiritiszták is követték őket.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *De miért kell a papságnak ellenségesnek lennie önökkel, amikor végül is a teozófiai tanítások fő irányvonala a materializmussal, napjainkban a vallások minden formájának nagy ellenségével áll szembe?*

T: A papság azon általános alapelv miatt áll szembe vele, hogy „Aki nincs velünk, az ellenünk van”. Mivel a teozófia nem ért egyet semelyik szektával vagy felekezettel, ezért mindegyik egyaránt ellenségnek tekinti, mert azt tanítja, hogy mindegyik többé-kevésbé téved. Indiában a misszionáriusok gyűlölködtek, és megpróbáltak megsemmisíteni bennünket, mert látták, hogy a számukra szinte elérhetetlen képzett indiai fiatalok és a brahminok nagy számban csatlakoznak a Társulathoz. Viszont ettől az általános osztályellenségességtől függetlenül a Teozófiai Társulat sok egyházi személyt, sőt, egy-két püspököt is a soraiban tudhat.

K: *És mi vezette az S.P.R.-t*, hogy harcba szálljon önökkel szemben? Mindketten bizonyos szempontból ugyanazon a területen végeztek kutatást, és számos pszichikus kutató az önök társulatához tartozott.*

T: Eleinte nagyon jó barátságban voltunk az S.P.R. vezetőivel, de amikor a *Christian College Magazine*-ban megjelent a támadás a jelenségekkel kapcsolatban, amit egy cseléd állítólagos kijelentései támasztottak alá, az S.P.R. úgy találta, hogy kompromittálták magukat azzal, hogy a „Közleményeik”-ben túl sok olyan jelenségről számoltak be, amik a Teozófiai Társulattal kapcsolatban fordultak elő. Az a törekvésük, hogy *mértékadó és tudományos* testületnek adják ki magukat, és így választaniuk kellett aközött, hogy fenntartják ezt a helyzetet azáltal, hogy cserben hagyják a Teozófiai Társulatot, sőt, megpróbálják lerom-

* Society for Psychical Research

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

bolni azt, vagy az úri társaság szadduceusainak véleménye szerint elkeverednek a „hiszékeny” teozófusokkal és spiritisztákkal.

A két választáson kívül nem volt más lehetőségük, és ők azt választották, hogy hátat fordítanak nekünk. Ez szorongató szükségszerűség kérdése volt a számukra. De annyira kemény nyomás nehezedett rájuk, hogy találjanak bármilyen látszólag elfogadható indokot a két alapító által élt önfeláldozó élet, a szüntelen munka és bármilyen pénzügyi haszon vagy másfajta előny teljes hiánya ellen, hogy ellenfeleink arra kényszerültek, hogy a háromszorosan képtelen, rendkívül nevetséges, mostanra híressé vált „orosz kém elmélethez” folyamodjanak, hogy magyarázatot adjanak erre az önfeláldozásra.

A régi mondás, „A mártírok vére az egyház forrása” azonban ismét helyesnek bizonyult. E támadás első megrázkódtatása után a Társulat megkétszerezte és megháromszorozta a tagságát, de a megteremtett rossz benyomás még mindig fennáll. Egy francia szerzőnek igaza volt, amikor azt mondta: „Bemutatjuk, újra és újra megrágalmazzuk, és mindig marad valami nyoma”. Ezért van az, hogy az igazságtalan előítéletek elterjedtek, és hogy minden, a Teozófiai Társulattal, különösen az alapítóival kapcsolatos dolog annyira hamisan eltorzult, mivel egyedül rosszindulatú szóbeszéden alapul.

K: *Viszont abban a 14 évben, amióta a Társulat létezik, elegendő idő és lehetőség állt rendelkezésükre, hogy megmutassák magukat és a munkájukat az igazság fényében. Nem?*

T: Hogyan, vagy mikor kaptunk mi ilyen lehetőséget? A legkiválóbb tagjaink idegenkedtek bármitől, ami úgy látszott, hogy a nyilvánosság előtt igazolja őket. A vezérelvük mindig is a „Túl kell élnünk” és a „Mit számít, hogy

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

az újságok mit írnak, vagy az emberek mit gondolnak?” volt.

A Társulat túlságosan szegény volt, hogy előadókat küldjön nyilvános előadásokra, és ezért a nézeteink és tanításaink kifejtése néhány teozófiai munkára szorítkozott, amik sikert arattak, de amiket az emberek gyakran félreértettek, vagy szóbeszéd alapján ismertek meg. Az újságjainkat bojkottálták, és még most is így van, az irodalmi munkáinkat figyelmen kívül hagyták, és a mai napig sem érzi senki biztosnak, hogy a teozófusok egyfajta kígyó- és ördög-imádók, vagy egyszerűen „ezoterikus buddhisták” – bármit is jelentsen ez.

Értelmetlenség volt nap nap után, évről évre folyamatosan tagadni mindenféle felfoghatatlan dajkamesét rólunk, mert amint egyet rendbe tettünk, az első hamvaiból egy másik, még képtelenebb és rosszindulatúbb született meg. Sajnos, az emberi természet úgy épül fel, hogy bármi jót mondanak egy személyről, annak hátsó gondolatát, és az ezt kiváltó indítékot azonnal elfelejtik, és soha nem ismétlik meg. De az embernek csak el kell mondania egy rágalmat, vagy elkezdenie egy történetet – nem számít, bármennyire képtelen, hazug vagy hihetetlen is lehet, ha valamilyen népszerűtlen személlyel kapcsolatos –, mert sikeres lesz, és előre elfogadják történelmi tényként.

Don Basilio „CALUMNIA”-jához hasonlóan a híresztelés először puha, lágy szellőként fújdogál, ami alig mozdíttja meg a fűszálakat a lábunk alatt, és senki sem tudja, honnan eredt, majd a legrövidebb idő alatt átalakul erős szélle, elkezd fújni, majd azonnal dühöngő viharra változik! A hírek között egy rágalom olyan, mint egy polip a halak között, befészkei magát az ember elméjébe, beletapad a memóriánkba, ami táplálja azt, kitörölhetetlen nyomokat hagyva még az után is, hogy a rágalom testét elpusztítottuk. A rágalmazó hazugság az egyedüli főkulcs, amely

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

minden agyat megnyit. Biztos, hogy minden emberi elmében – a legfejlettebben és a legfejletlenebben egyaránt – szíves és vendégszerető fogadtatásra talál, ha az csak egy kicsit is előítéletes, és nem számít, hogy mi is volt a hátsó gondolat és az azt elindító ok alapja.

K: *Nem gondolja, hogy az állítása összességében túlzóan általánosító? Az angolok soha nem hisznek el készségesen akármilyen kijelentést, és a nemzetünk közmondásosan arról ismert, hogy szereti a tisztességes játékot, a fair playt. Egy hazugságnak gyengék a lábai, hogy túl sokáig megálljon, és –*

T: Az angolok éppen olyan készek hinni a rosszban, mint bármely más nemzet tagjai, mert ilyen az emberi természet, és ez nem nemzeti jellemző. Ami a hazugságokat illeti, ha nincs lábuk, hogy megálljanak, a közmondás szerint, akkor rendkívül gyors szárnyaik vannak, messzebb és szélesebb körbe elrepülnek, mint bármilyen más típusú hír, Angliában is, ahogyan máshol is. Ne feledje, hogy a hazugságok és a vádaskodás az egyetlen olyan irodalomtípus, amit mindig ingyen kapunk meg, és nem kell előfizetési díjat fizetnünk érte.

Tehetünk egy kísérletet, ha akarja. Ön, aki annyira érdeklődik a teozófiai dolgok iránt, és olyan sokat hallott rólunk, nem olyan sok szóbeszédről és mendemondáról tesz fel kérdéseket, hogy észre sem veszi? Én pedig az igazat fogom válaszolni, csakis az igazat, ami a legszigorúbb ellenőrzésnek is megfelel.

K: *Mielőtt témát váltanánk, szeretném megismerni a teljes igazságot a következőről. Egyes írók az önök tanításait „erkölcstelennek és ártalmasnak” nevezik, mások pedig sok úgynevezett „szakértő” és orientalista alapján az indiai vallásokban semmi mást nem találnak, mint szex-imádást sokféle formában, és azazal vádolják a tanításaikat, hogy semmivel sem jobbak a fallikus imádatnál. Azt mondják, hogy mivel a modern teozófia*

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

annyira szorosan össze van kötve a keleti, különösen az indiai gondolkodással, ezért nem lehet mentes ettől a romlottságtól. Esetenként még odáig is eljutnak, hogy az európai teozófusokat ezzel a kultusszal kapcsolatos gyakorlatok újraélesztésével vádolják. Mi igaz ebből?

T: Hallottam és olvastam erről korábban, a válaszom pedig az, hogy ennél alaptalanabb hazug rágalmat még soha nem találtak ki és terjesztettek. „Az ostoba emberek csak ostoba álmaik vannak” – mondja egy orosz közmondás. Az embernek felforr a vére, amikor ilyen aljas rágalmazást hall, aminek a legkisebb alapja sincs, és pusztán levezetésből ered.

Kérdezze meg tiszteletreméltó angol férfiak és nők szavait, akik évek óta a Teozófiai Társulat tagjai, hogy tanítottunk-e nekik valaha is bármilyen *erkölcstelen* szabályt vagy *ártalmas* tant. Nyissa ki a *Titkos Tanítást*, és oldalak tömegét fogja megtalálni, amik a zsidókat és más népeket leplezik le pontosan a fallikus szertartásaik imádata alapján, amik a természetes jelképrendszer holtbetűs értelmezésének és a dualizmusuk sűrű materialista felfogásainak köszönhető minden exoterikus hitrendszerben.

A tanításainknak és meggyőződéseinknek az ilyen szüntelen és rosszindulatú félreértelmezése tényleg szégyenteljes.

K: *Azt azonban nem tagadhatja, hogy a fallikus elemek igenis léteznek a keleti vallásokban, ugye?*

T: Nem, nem tagadom, csupán fenntartom, hogy ez nem bizonyít többet, mint a jelenlétét a kereszténységben, a nyugati vallásban. Olvassa el Hargrave Jennings *Rosicrucians*-át, ha szeretne erről maga is megbizonyosodni. Keleten a fallikus jelképrendszer talán nyersebb, mert jobban megfelel a természetnek, vagy inkább azt mondanám, hogy naivabb és őszintébb, mint nyugaton. De egy-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

általán nem szabadosabb, és nem is sugallja a keleti elmének ugyanazokat a trágár és durva gondolatokat, mint a nyugatiaknak, talán egy-két kivétellel, mint milyen a „Maharadzsa”-ként vagy *Vallabhacharya*-ként ismert szégyenletes szekta.

K: *Az Agnostic folyóiratban egy író – az önök egyik vádlója – éppen mostanában célzott arra, hogy ennek a botrányos szektának a követői teozófusok, és „valódi teozófiai szellemi látásmódról nyilatkoznak”.*

T: Valótlanságot írt, és nem többet. Soha nem volt, és jelenleg sincs egyetlen vallabhacharya sem a Társulatunkban. Ami azt illeti, hogy rendelkeznek teozófiai szellemi látásmóddal, vagy ezt állítják magukról, egy másik füllentés, ami az indiai szektákkal kapcsolatos szörnyű tudatlanságon alapul. A „Maharadzsájuk” csupán ostoba követőinek pénzére, feleségére és lányaira tart igényt, és semmi másra. Ezt a szektát az összes többi hindu megveti.

Viszont a témát teljes részletességgel kifejtve megtalálja a Titkos Tanításban, aminek elolvasását ismét javaslom önnek a részletes magyarázatért. Összefoglalva, a teozófia valódi lelke teljesen ellentétes a fallikus imádással, az okkult vagy ezoterikus iskolájára pedig még inkább érvényes, mint az exoterikus tanítások esetében. Soha nem volt ennél hazugabb állítás, mint a fenti. Most pedig tegyen fel más kérdéseket.

K: *Rendben. Keresett-e bármelyik alapító, H.S. Olcott ezredes vagy H.P. Blavatsky valaha is pénzt, volt-e profitja, vagy származott-e bármilyen világi előnye a Teozófiai Társulattól, ahogyan néhány cikk állítja?*

T: Egyetlen pennyt sem. A cikkek hazudnak. Éppen ellenkezőleg, mindenüket odaadták, és szó szerint koldusbotra jutottak. Ami a „világi előnyöket” illeti, gondoljon a

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

rágalmakra és a gyalázkodásra, aminek ki voltak téve, és utána tegye fel a kérdést.

K: *Viszont azt olvastam sok misszionárius szervezetnél, hogy a belépési díjak és a tagdíjak bőségesen fedeznek minden költséget, az egyik pedig azt mondta, hogy az alapítók húszezer fontot keresnek egy évben!*

T: Ez is füllentés, mint annyi más. Az 1889. januárban közzétett beszámolóban pontos kimutatást talál minden pénzről, ami bármilyen forrásból valaha is befolyt 1879 óta. A minden forrásból összesen befolyt összeg (belépési díjak, adományok stb. stb.) ebben a tíz évben hatezer font alatt volt, és ennek nagy része az alapítók hozzájárulása volt saját személyes forrásaikból és irodalmi munkájukból eredően. Mindezt nyíltan és hivatalosan elismerték még az ellenségeink, a Psychic Research Society is. Most pedig egyik alapítónak sincs egy pennyje sem, az egyik túl öreg és beteg, hogy dolgozzon, mint korábban, nem képes időt szakítani az írói munkásságából arra, hogy pénzzel segítse a Társulatot, és csak írni tud teozófiai célból, a másik pedig továbbra is dolgozik, mint korábban, és azért csak kevés köszönetet kap.

K: *De biztosan szükségük van pénzre, hogy megéljenek, nem?*

T: Egyáltalán nem. Amíg van élelmük és szállásuk, még ha azokat néhány barát önfeláldozásából kapják is, kevés másra van szükségük.

K: *De különösen Madame Blavatsky nem tudna az elégségsenél is több pénzt szerezni az írásaiból?*

T: Amikor Indiában volt, átlagosan néhány ezer rúpiát kapott orosz és más írásokban való közreműködéséért, de az összeset átadta a Társulatnak.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Politikai írásokról van szó?*

T: Soha. Minden, amit indiai tartózkodásának hét éve alatt írt, ott megjelent nyomtatásban. Csakis India vallásaival, etnológiájával és szokásaival, valamint teozófiával foglalkozik – soha nem politikával, amiről semmit nem tud, de még kevésbé érdekli. Továbbá két éve visszautasított több szerződést, amiknek az összege kb. havi 1200 arany rubel volt, mert nem fogadhatta el azokat anélkül, hogy felhagyna a Társulatért végzett munkájával, aminek szüksége van minden idejére és erejére. Ezt dokumentumokkal tudja bizonyítani.

K: *De miért nem tudja mind ő, mind Olcott ezredes azt csinálni, mint mások – tekintélyes teozófusok – csinálnak: folytatják a saját hivatásukat, és az idejük maradék részét a Társulatért végzett munkára áldozzák?*

T: Mert két mester szolgálata, akár szakmai, akár emberbaráti munkáról is van szó, csak szenvedést okozna. Minden valódi teozófus erkölcsileg köteles a személyest feláldozni a személytelennek, saját *jelenlegi jólétét* más emberek *jövendő* hasznára. Ha az alapítók nem mutatnak példát, ki fog?

K: *Sokan vannak, akik követik ezt a példát?*

T: Kötelességem az igazat válaszolni. Európában összesen talán fél tucat, az ennél nagyobb számú nemzeti társulattól.

K: *Akkor nem igaz, hogy a Teozófiai Társulatnak saját hatalmas tőkéje vagy dotációja van?*

T: Nem igaz, mert egyáltalán semmije sincs. Most még azt az egy fontos belépési díjat és a kicsi éves tagdíjat is megszüntettük, és még az is kétséges, hogy az indiai központban dolgozók nem fognak-e hamarosan éhen halni.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Akkor miért nem emelik a hozzájárulás mértékét?*

T: Mi nem az Üdvhadsereg vagyunk, *nem tudunk és soha nem is koldultunk*, és soha nem fogjuk követni az egyházak és szekták példáját, és „rendezünk gyűjtést”. Az, amit alkalmanként a Társulat támogatására küldenek, az a kis összeg, ami néhány önfeláldozó tagunk hozzájárulása, mind önkéntes adomány.

K: *Vizsont hallottam nagyobb pénzüsszegekről, amit Mme Blavatsky kapott. Azt mondták négy éve, hogy ötezer fontot kapott egy gazdag, fiatal „tagtól”, aki elutazott, hogy csatlakozzon hozzájuk Indiában, és tízezer fontot egy másik gazdag és jól ismert amerikai úrtól, az egyik tagjuktól, aki Európában halt meg négy éve.*

T: Mondja meg azoknak, akik ezt mondták önnek, hogy durva hazugságot állítanak vagy ismételnék. „Madame Blavatsky” *soha nem kért vagy kapott EGY PENNYT* sem, sem a fent említett két úrtól, sem bárki mástól semmi hasonlót a Teozófiai Társulat megalapítása óta. Próbálja meg bármely élő ember bizonyítani ezt a rágalmat, és könnyebbnek fogja találni azt bebizonyítani, hogy a Bank of England csődbe ment, mint hogy az említett „alapító” valaha is pénzt keresett a teozófiából.

Ezt a két rágalmat két előkelő származású hölgy indította el, akik a londoni arisztokráciához tartoznak, és azonnal megtaláltuk és megcáfoltuk őket. Ők a holttestek, két koholmány tetemei, amik a feledés tengerébe való eltemetésük után még egyszer a rágalmazás állóvizének felszínére emelkedtek.

K: *Azután beszéltek nekem számos nagy örökségről, amit a Teozófiai Társulatra hagytak. Az egyiket – mintegy nyolcezer fontot – valamilyen külön angol úr hagyta rá, aki még csak nem is tartozott a Társulathoz. A másikat – három- vagy négyezer fontot – egy ausztrál társulati tag hagyományozta. Ez igaz?*

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

T: Hallottam az elsőről, és azt is tudom, hogy akár törvényes volt, akár nem, a Teozófiai Társulatnak soha nem volt belőle haszna, és az alapítókat sem értesítették hivatalosan róla. Ugyanis a Társulatunk akkor nem volt bejegyzett testület, és így jogilag nem létezett, a hagyatéki bíróság bírója – ahogyan elmondták – nem vett figyelembe ilyen hagyatékot, és az összeget az örökösöknek ítélte. Ennyit az elsőről.

Ami a másodikat illeti, ez teljesen igaz. A hagyatékozó egyik elkötelezett tagunk volt, és mindenét a Teozófiai Társulatra végrendelkezte. Amikor azonban az elnök, Olcott ezredes megvizsgálta az ügyet, azt találta, hogy a hagyatékozónak voltak gyerekei, akiket kitagadott valamilyen családi okból. Ezért tanácsot hívott össze, és az a döntés született, hogy a hagyatékot vissza kell utasítani, a pénzt pedig a jogos örökösöknek kell utalni.

A Teozófiai Társulat hűtlen lenne a nevéhez, ha hasznot húzna olyan pénzből, ami gyakorlatilag másokat illet, legalábbis teozófiai alapelvek szerint, nem pedig jogilag.

K: *Továbbá – és ezt a saját újságjukra, a Theosophist-re hivatkozva mondom – van egy indiai rádzsza, aki 25 ezer rúpiát adományozott a Társulatnak. Nem önök köszönték meg a bőkezűségét a Theosophist 1888. januári számában?*

T: Ezekkel a szavakkal tettük: „A Közgyűlés köszönetét fejezi ki H.H maharadszának... a 25 ezer rúpiás megígért nagylelkű ajándékáért a Társulati Alapítvány számára.” A köszönetet pontosan továbbítottuk, de a pénz még mindig „ígéret”, és soha nem érkezett meg a központba.

K: *De biztos, hogy ha a maharadsza megígérte, és megkapta a köszönetet az ajándékáért nyilvánosan és nyomtatásban, akkor be fogja tartani az ígéretét, nem?*

T: Lehet, bár az ígéret 18 hónapos. Én a jelenről beszélek, és nem a jövőről.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Akkor hogyan szándékoznak folytatni?*

T: Mindaddig, amíg a Teozófiai Társulatnak van néhány önfeláldozó tagja, akik dolgozni akarnak érte jutalom és köszönet nélkül, és amíg néhány jó teozófus támogatja alkalmi adományokkal, addig létezni fog, és semmi nem semmisítheti meg.

K: *Hallottam sok teozófust beszélni egy „a Társulat mögötti hatalomról” és bizonyos „Mesterekről”, akiket A.P. Sinnett munkái is említene, és akikről azt mondják, hogy ők alapították a Társulatot, hogy felügyeljék és védelmezzék azt.*

T: Kinevetheti, de így van.

K: *Úgy hallottam, ezek az emberek nagy adeptusok, alkimisták, és még ki tudja, mik. Ha át tudják változtatni az ólmot arannyá, és annyi pénzt tudnak csinálni, amennyit akarnak, ezenkívül akarataukból mindenféle csodát visznek végbe, ahogyan Sinnett „Occult World”-je elmondja, akkor miért nem biztosítják a pénzt önöknek, és támogatják az alapítók és a Társulat jóllétét?*

T: Mert nem egy „csodák klubját” alapítottak. Mert a Társulatot arra szánták, hogy segítsen az embereknek fejleszteni a bennük szunnyadó képességeiket saját erőfeszítéseiken és érdemeiken keresztül. Mert bármit is tudnak, vagy nem tudnak jelenségeken keresztül létrehozni, nem pénzhamisítók, és nem is fognak elhelyezni egy további és nagyon erős kísértést a tagok és a jelöltek útjába: *A teozófiát nem lehet megvenni.* Mindaddig, az elmúlt 14 évben egyetlen dolgozó tag sem kapott soha fizetést sem a Mesterektől, sem a Társulattól.

K: *Akkor egyáltalán egyetlen dolgozójuknak sem fizetnek?*

T: Mostanáig egyetlen egynek sem. Mivel azonban mindenkinek kell ennie, innia és ruhában járnia, mindazoknak, akiknek nincs semmi sajátjuk, és az egész idejü-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

ket a társulati munkának szentelik, biztosítjuk az életszükségleteket Indiában, a madrasi központban, bár ezek az „életszükségletek” igazából elég szerények! Most azonban, ahogyan a Társulat munkája olyan nagymértékben megnövekedett, és továbbra is növekszik (megjegyzendő: *a rágalmaknak köszönhetően*) Európában, több munkáskézre van szükségünk. Reméljük, lesz néhány tagunk, akiket ezentúl fogunk díjazni – ha ezt a szót használhatjuk a kérdéses esetekben. Ugyanis ezeknek a tagoknak mindegyike, akik arra készülnek, hogy *minden* idejüket a Társulatlak adják, ragyogó kilátásokkal rendelkező hivatali állást hagynak ott, hogy nekünk dolgozzanak *korábbi fizetésük kevesebb, mint feléért*.

K: *És ki fogja ehhez a pénzügyi alapokat biztosítani?*

T: Néhány olyan tagunk, aki egy kicsit gazdagabb, mint a többiek. Az az ember, aki arra spekulál, hogy pénzt csináljon a teozófiából, nem érdemelné meg, hogy a körünkben maradjon.

K: *De önök biztosan keresnek pénzt a könyveikkel, újságjaikkal és más publikációikkal, nem?*

T: A madrasi *Theosophist* az újságok közül az egyedüli, amely hasznos hoz, és ezt rendszeresen, évről évre a Társulatlak utalja, ahogyan a kiadói elszámolások bizonyítják. A *Lucifer* lassan, de folyamatosan nyeli a pénzt, soha nem is fedezte a költségeit – annak köszönhetően, hogy a jámbor könyvesboltosok és a vasúti elárusítóbódék bojkottálják. Franciaországban a *Lotus* – ami teozófusok magán, de nem túl nagy forrásából indult, akik az egész idejüket és munkájukat ennek szentelték – sajnos megszűnt létezni ugyanezen okok miatt. A New Yorki *Path* sem hozza be az árát, míg a párizsi *Revue Theosophique* csak most indult, egy hölgy tagunk személyes anyagi forrásából. Továbbá, amikor a londoni Theosophical Publishing Company ál-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

tal kiadott könyv pénzt hoz, a bevételt a Társulat szolgálataira fordítják.

K: *Akkor most kérem, mondjon el mindent a Mesterekről, amit elmondhat. Olyan sok képtelen és ellentmondó dolgot mondanak róluk, hogy az ember nem tudja, mit higgyen, és mindenféle nevetséges történet válik elterjedtté.*

T: Helyesen nevezheti ezeket „nevetségeseknek”!

K: *Hallottam sok teozófust beszélni egy „a Társulat mögötti hatalomról” és bizonyos „Mesterekről”, akiket A. P. Sinnett munkái is említene, és akikről azt mondják, hogy ők alapították a Társulatot, hogy felügyeljék és védelmezzék azt.*

T: Kinevetheti, de így van.

XIV.

A TEOZÓFIAI „MESTEREK”, VAGY „MAHÂTMÂK-K”

ŐK A „FÉNY SZELLEMEI”,
VAGY „ÁTKOZOTT KOBOLDOK”?

K: *Tehát kik azok, akiket önök „Mestereknek” neveznek? Egyesek azt mondják, hogy „szellemek” vagy valami más fajta természetfeletti lények, míg mások „mítoszoknak” nevezik őket.*

T: Egyik sem. Egyszer hallottam, hogy egy kívülálló azt mondja egy másiknak, hogy ők egyfajta „férfi szírének”, bármi is legyen egy ilyen teremtmény. Viszont ha arra hallgat, amiket az emberek mondanak, akkor soha nem lesz igaz elképzelése róluk. Legelőször is ők élő emberek, akik úgy születtek, ahogyan mi születünk, és halálra vannak ítélve, ahogyan minden más halandó.

K: *De azt híresztelik, hogy közülük egyesek ezer évesek. Igaz ez?*

T: Olyan igaz, mint a haj csodás növekedése Meredith Shagpat-jának a fején.* Valójában semmilyen teozófiai borotválásnak nem sikerült mindeddig levágnia. Minél inkább tagadjuk, minél jobban próbáljuk az embereknek elmondani az igazat, annál képtelenebb találgatásokká válnak. Úgy hallottam, Matuzsálem 969 éves volt, de mi-

* George Meredith regénye: *Shagpat megborotválása* az arab mesevilágból vett misztikus történet alapján (első kiad. 1856). – a ford.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

vel nem kényszerültem elhinni, nevettem az állításon, amiért attól kezdve sokan elkezdtek istenkáromló eretneknek tekinteni.

K: *Most komolyan: túlélük az átlagos emberi életkort?*

T: Mit nevez ön átlagos életkornak? Emlékszem, olvastam a *Lancet*-ben* egy mexikóiáról, aki majdnem 190 éves volt, de soha nem hallottam olyan halandó emberről, világi emberről vagy adeptusról, aki akár csak fele annyi ideig élt volna, mint amennyit Matuzsálemnek tulajdonítanak. Egyes adeptusok jelentősen túlélük azt, amit ön átlagos életkornak nevez, viszont ebben nincs semmi csoda, és nagyon kevesen foglalkoznak azzal, hogy nagyon sokáig éljenek.

K: *De mit jelent valójában a „Mahâtâmâ” szó?*

T: Egyszerűen „nagy lélek” – nagy az erkölcsi emelkedettségen és értelmi teljesítményen keresztül. Ha a „nagy” jelzőt rá lehet akasztani egy részeges katonára, mint Sándorra, miért ne hívhatnánk így azokat a „nagyokat”, akik sokkal nagyobb győzelmet arattak a természet titkai felett, mint amelyet Sándor valaha is aratott a csatamezőn? Mellesleg a fogalom indiai, és nagyon régi szó.

K: *És miért nevezik őket „Mestereknek”?*

T: Azért hívjuk őket „Mestereknek”, mert ők a mi tanítóink, és mert tőlük származik minden teozófiai igazság, bármennyire is pontatlanul fejezheti ki néhányunk azokat, mások pedig pontatlanul értették meg azokat. Hatalmas tudású emberek, és még szentebb életűek, akiket mi beavatottnak nevezünk. Hétköznapi értelemben nem aszkéták, bár biztosan távol tartják magukat az önök nyugati világának felfordulásaitól és viszályaitól.

* A világ egyik legrégebbi orvosi hetilapja. – a ford.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *De nem önző dolog így elszigetelni magukat?*

T: Hol van ebben az önzőség? Nem a Teozófiai Társulat sorsa-e annak elégséges bizonyítéka, hogy a világ nem áll készen az elismerésükre, sem arra, hogy hasznot húzzon a tanításaikból? Mi haszna lenne Clerk Maxwell professzornak belőlük, amikor a kis fiúk osztályát a szorzótáblára tanítja? Mellesleg ők csak a nyugattól szigetelik el magukat. A saját országaikban ugyanúgy a nyilvánosság előtt vannak, mint a többi ember.

K: *Nem tulajdonít nekik természetfeletti erőket?*

T: Ahogyan már mondtam önnek, nem hiszünk semmiféle természetfelettiiben. Ha Edison kétszáz éve élt volna, és találta volna fel a fonográfját, akkor valószínűleg elégették volna azzal együtt, és az egészet az ördögnek tulajdonították volna. Azok a képességek, amikkel rendelkeznek, egyszerűen minden emberben meghúzódó rejtett lehetőségek kifejesztései, és azok létezése, amit még a hivatalos tudomány is kezd elismerni.

K: *Igaz az, hogy ezek az emberek inspirálták egyes íróikat, és hogy sok, ha nem minden teozófiai művüket az ő diktálásukkal írták?*

T: Néhányan így tettek. Vannak olyan bekezdések, amiket teljesen, szó szerint ők diktáltak, de a legtöbb esetben csak sugallják a gondolatokat, és az írókra hagyják, hogy irodalmilag megformálják azokat.

K: *De ez már önmagában véve is csodálatos, tulajdonképpen maga a csoda. Hogyan tudják ezt megtenni?*

T: Kedves uram, ön nagyon el van tévedve, és maga a tudomány az, amely egy nem távoli napon meg fogja cáfolni az ön érveit. Miért kellene „csodának” lennie, ahogyan ön nevezi? A csoda állítólag valamilyen műveletet jelent, ami természetfeletti, míg valójában semmi nem létezik a

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

természet és a természeti törvények felett és túl. A „csoda” sok formája között, amik eljutottak a modern tudományos elismerésig, ott van a hipnózis, és erejének egyik fázisa. amit „sugalmazásként”, a gondolatátvitel egyik formájaként ismerünk, amit már sikeresen alkalmaznak adott fizikai betegségekkel, stb. szembeni csatában.

Nincs nagyon messze az idő, amikor a tudományos világ annak elismerésére fog kényszerülni, hogy ugyanolyan sok kölcsönhatás létezik az egyik és egy másik elme között, függetlenül azok távolságától, mint amennyi az egyik és egy másik test között van azok legszorosabb érintkezése közepette. Amikor két elme vonzódik egymáshoz, és az eszközök, amiken keresztül működnek, úgy hangolódnak, hogy mágnesesen és elektromosan válaszolnak egymásnak, nincs semmi, ami megakadályozná a gondolatok átvitelét egyikről a másikra tetszés szerint. Ugyanis mivel az elme nem olyan anyagi természetű, hogy a távolság el tudná választani azt elmélkedése tárgyától, ebből következően az egyedüli különbség, ami létezhet két elme között, egy *állapotbeli* különbség. Így, ha az utóbbi akadály leomlik, hol van a „csoda” a gondolatátvitelben bármilyen távolságra is?

K: *De azt csak elismeri, hogy a hipnózis nem csinál semmi ilyen csodálatos vagy bámulatos dolgot, mint amiről beszél?*

T: Éppen ellenkezőleg, jól megalapozott tény, hogy egy hipnotizőr képes hatni páciense agyára egészen addig, hogy saját gondolatainak, sőt, saját szavainak a kifejezését létrehozza páciense szervezetén keresztül. Bár a tényleges gondolatátvitel e módszerével elért jelenségek száma egyelőre kevés, feltételezem, hogy senki nem vállalkozik annak megmondására, hogy a tevékenységük meddig fog kiterjedni a jövőben, amikor a létrehozásukat irányító törvényt tudományosan jobban megalapozzák.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Így pedig, ha ilyen eredményeket lehet létrehozni a hipnózis pusztá alapelveinek az ismeretével, mi akadályozná meg a pszichikus szellemi képességek adeptusát, hogy olyan eredményeket hozzon létre, amiket ön ezeknek a törvényeknek a jelenlegi korlátolt ismerete alapján „csodának” nevezni kényszerül?

K: *Akkor az orvosaink a kísérleteikkel és próbálkozásaikkal miért nem tudják ugyanezt elérni?**

T: Mindenekelőtt azért, mert nem olyan adeptusok, akik a pszichikus és szellemi birodalmak titkainak és törvényeinek teljes megértésével rendelkeznek, hanem materialisták, akik félnek kilépni az anyag keskeny csatornáján kívülre. Másodszor pedig azért, mert jelenleg és mindaddig, amíg el nem jutnak annak elfogadásáig, hogy ilyen képességeket meg lehet szerezni, kudarcot kell vallaniuk.

K: *És lehetne őket tanítani?*

T: Nem, hacsak legelőször is fel nem készülnének azaz, hogy azt a materialista salakot, amit felhalmoztak az agyukban, kisöpörnék az utolsó atomig.

K: *Ez nagyon érdekes. Mondja, sok teozófust is inspiráltak, vagy sokaknak diktáltak ezek az adeptusok?*

T: Nem, éppen ellenkezőleg, nagyon keveset. Az ilyen tevékenységekhez különleges körülmények kellenek. A „Sötét Testvériség” – „az Árnyék Testvérisége” és a dupla-k, ahogyan mi nevezzük őket – egyik gátlástalan, de képzett adeptusának sokkal kevesebb nehézséggel kell

* Mint például Brenheim professzor és Dr. C. Lloyd Tuckey Angliából, Beaunis és Liégeois professzorok Nancy-ből, Delboeuf Liégeből, Burot és Bourru Rochefort-ból, Fontain és Sigard Bordeaux-ból, Forei Zürichből, Despine doktorék Marseilles-ből, Van Renterghem és Van Eeden Amszterdamból, Wetterstrand Stockholmból, Schrenck-Notzing Lipcséből, és sok más kiváló orvos és szakíró.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

megküzdnie. Ugyanis mivel nincsenek szellemi természetű törvények, amik megakadályoznák a tevékenységüket, egy ilyen dugpa varázsló minden teketória nélkül irányítást szerez bármely elme felett, és saját gonosz képességei szolgálatába állítja azt.

A mi Mestereink azonban soha nem tesznek ilyet. Nincs joguk – még ha el is kerülhetnék, hogy „fekete mágiát” használjanak –, hogy teljesen a hatalmuk alá hajtsák bárki halhatatlan Én-jét, és ezért csak az alanyuk fizikai és pszichikai természetében cselekednek, teljesen érintetlenül meghagyva ezáltal az utóbbi szabad akaratát. Következésképpen, hacsak egy személy fizikai kapcsolatba nem lép a Mesterekkel, és a Tanítói iránti teljes bizalom és elkötelezettség erénye nem segíti, az utóbbiak, amikor csak a gondolataikat átadják olyan valakinek, akinél ezek a feltételek nem teljesülnek, nagy nehézséget tapasztalnak az adott személy hatáskörének ködös káoszán való áthatolás-kor.

De nem ezen a helyen tárgyaljuk az ilyen természetű témákat. Elég annyit mondani, hogy ha az erő létezik, akkor vannak olyan Értelmek (testet öltöttek vagy testetlenek), amelyek irányítják ezt az erőt, és élő tudatos eszközök, amiken keresztül átadódik és amik segítségével áttevődik. Nekünk csak a „fekete mágiától” kell őrizzük.

K: *Valójában mit ért ön „fekete mágián”?*

T: Egyszerűen a pszichikus képességekkel, vagy a természet bármely titkával való visszaélést, az okkultizmus erőinek önző és bűnös célokra való felhasználását. Egy hipnotizőrt, aki „sugalmazási” képességeit kihasználva arra kényszeríti páciensét, hogy lopjon vagy gyilkoljon, mi „fekete mágusnak” nevezünk. A párizsi Dr. Brown-Sequard híres „megfiatalító rendszere” valamilyen undorító állati injekcióval az emberi vérbe – egy olyan felfede-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

zés, amit Európa minden orvosi tanulmányában tárgyalnak – ha igaz, öntudatlan fekete mágia.

K: *De ez középkori hit a boszorkányságban és varázslásban! Még magát az ilyen dolgokban hívó törvényt is megszüntették.*

T: Annál rosszabb a törvénynek, mivel a megkülönböztető-képesség hiánya miatt több igazságszolgáltatási tévedés és bűntény elkövetéséhez vezetett. Egyedül a fogalom az, ami megrémíti önt, annak „babonaság” csengőjét rázva. A törvény nem büntetné a hipnotikus képességek rosszra történő alkalmazását, ahogyan említettem? Nem, már nagyon is bünteti Franciaországban és Németországban, viszont méltatlankodva visszautasítja, hogy nyilvánvaló „varázslás” bűncselekményének a büntetésére használták. Ön nem hihet az orvosok és mesmerizálók vagy hipnotizőrök általi sugalmazás erejének a hatásosságában és valóságosságában, majd pedig utasíthatja el, hogy higgyen ugyanazokban az erőkben, amikor azokat gonosz szándékból használják. Ha pedig nem utasítja el, akkor ön hisz a „varázslásban”!

Nem hihet a jóban, és tagadja a rosszat, fogadhatja el a valódi pénzt, és utasíthatja el, hogy hitelt adjon olyan dolognak, mint a hamis pénz. Semmi nem létezhet az ellentéte nélkül, és semmilyen nappal, fény és jó nem tudna megjelenni ilyenként a tudatában, ha nem lenne éjszaka, sötétség és rossz, hogy kontrasztot, ellentétet jelentsen számukra.

K: *Valóban, ismerek olyan embereket, akik miközben nagyon hisznek abban, amit ön nagy pszichikus vagy mágikus erőknek nevez, nevetnek már a boszorkányság és a varázslás említésekor is.*

T: Mit bizonyít ez? Egyszerűen azt, hogy logikátlanok. Annyival rosszabb nekik ismét. Mi pedig tudván tudunk a jó és szent adeptusok létezéséről, ugyanilyen teljesen hi-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

szünk a rossz és istentelen adeptusok vagy dugpa-k létezésében.

K: *Viszont, ha a Mesterek léteznek, miért nem jönnek elő minden ember színe elé, és cáfolják meg egyszer és mindenkorra azt a sok vádat, amiket Madame Blavatsky és a Társulat ellen felhoztak?*

T: Milyen vádak?

K: *Azt, hogy nem léteznek, és csak a Madame találta ki őket. Hogy szalmabábok, „leánykák és fecsegők Mesterei”. Nem sérti mindez a jó hírét?*

T: Milyen módon tudna valójában egy ilyen vádaskodás ártani neki? Keresett-e valaha is pénzt a feltételezett létezésükön, vagy származott-e belőle haszna vagy dicsősége? Azt mondom, hogy csak sértegetéseket, ócsárlást és rágalmazásokat kapott, amik nagyon fájdalmasok lettek volna, ha nem tanult volna meg régen tökéletesen közömbös maradni ilyen hamis vádakra. Mert végül is mit számít?

No de ez egy kimondatlan bók, amit, ha az ostobákat, a vádlóit nem ragadta volna el vak gyűlöletük, kétszer is meggondoltak volna, mielőtt kijelentik. Azt mondani, hogy ő találta ki a Mestereket, azt jelenti, hogy neki kellett kitalálnia annak a filozófiának minden részletét, amit valaha is a teozófiai irodalomban kiadtunk. Neki kellett lennie azon levelek szerzőjének, amikből az *Esoteric Buddhism*-ot a szerzője megírta, minden tanítás egyedüli kitalálójának, amik a *Titkos Tanítás*-ban található, amit, ha a világ pártatlan lenne, a tudomány sok hiányzó láncszemének szolgáltatójaként kellene elismernie, amit majd évszázadok múlva fognak felfedezni.

Amikor azt mondják, amit állítanak, azt is elhiszik, hogy sokkal okosabb, mint az a több száz ember (sok *nagyon* okos, nem pedig néhány tudós ember), akik elhiszik,

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

amit mond – mivel valamennyiükből bolondot kellett csinálnia! Ha igazat beszélnek, akkor neki sok Mahâtâmâ egybegyűrásának kell lennie, mint a matrjoska babák sorozatának.

K: *Pontosan ezt mondják. De nem túl fájdalmas neki, hogy nyilvánosan csalónak nyilvánítják, mint „a kor legtökéletesebb szélhámosa, akinek a neve rászolgál, hogy megismerje az utókor” – ahogyan megtette ezt a „Society for Psychical Research” jelentése?**

T: Fájdalmas lehetne, ha igaz lenne, vagy olyan emberektől származna, akik kevésbé elvakultan materialisták és előítéletesek. Mivel erről van szó, személyesen megvétéssel kezeli a dolgot, míg a Mesterek egyszerűen nevetnek rajta. Igazság szerint ez a legnagyobb bók, amit kaphatott, csak ismételni tudom.

K: *De az ellenségei azt állítják, hogy a bűntény bizonyítást nyert.*

T: Hogyne, elég könnyű ilyet állítani, amikor te állítod fel a bíróságot, az esküdszéket és a vádhatóságot egyszerre, ahogyan ők tették. De a közvetlen követői, az ellenségeink kivételével, ki hisz benne?

K: *De elküldtek Indiába egy képviselőt, hogy kivizsgálja az ügyet, ugye?*

T: Igen, és a végső következtetésük teljesen ennek a fiatal úrnak az ellenőrizetlen kijelentésein és nem bizonyított állításain nyugszik. Egy ügyvéd, aki végigolvasta a

* Ezt a dokumentumot, amit az SPR 1885-ben tett közzé, hitelezte a Dr. Vernon Harrison, az SPR rangidős tagja és a hamisítások szakértője által végzett vizsgálat. Az eredményeit a *Journal of the Society for Psychical Research* 1986. áprilisi számában, valamint 1997-es *H.P. Blavatsky and the SPR: An Examination of the Hodgson Report of 1885* című monográfiájában hozta nyilvánosságra. [A kiadó megjegyzése.]

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

jelentését, azt mondta egy barátomnak, hogy a gyakorlatában még soha nem látott „egy ilyen *nevetséges* és önmagát hiteltelenítő dokumentumot”. Az egész tele van feltételezésekkel és „*munkahipotézisekkel*”, amelyek kölcsönösen kiütik egymást. Ez egy komoly vád?

K: *Viszont súlyos sérülést okozott a Társulatnak. Akkor miért nem védte meg legalább a hírnevét egy bíróságon?*

T: Először is azért, mert teozófusként kötelessége, hogy figyelmen kívül hagyjon minden személyes sértést. Másodszor azért, mert sem a Társulatnak, sem Mme Blavatskynak nem volt elvesztegetni való pénze egy ilyen perre. Végül pedig azért, mert nevetséges lett volna mindkettő számára, hogy hűtlenek legyenek az alapelveikhez egy ostoba, öreg brit herélt kosok nyája által indított támadás miatt, amiket valamilyen csintalankodó ausztrál kisbárány bírt rá, hogy a szarvukkal ökleljenek.

K: *Ez hízelgő. De nem gondolja, hogy igazán jót tett volna a teozófia ügyének, ha hivatalosan megcáfolta volna az egész dolgot egyszer és mindenkorra?*

T: Talán. De elhiszi azt, hogy bármely angol bíróság vagy bíró valaha is elfogadná a pszichikus jelenségek valóságosságát, még ha teljesen előítéletektől mentes is volt korábban? Amikor pedig visszaemlékezik arra, hogy ellenünk uszítottak az „orosz kém” pánikkal, az *ateizmus és hitetlenség* váddal és az összes többi rágalommal, amiket ellenünk terjesztettek, akkor látnia kell, hogy egy ilyen próbálkozás arra, hogy egy bíróság igazságot szolgáltatson, a hiábavalónál is rosszabb lenne! Mindezt jól tudták a pszichikus kutatók, és alapként és előnyükként használták ki, hogy a pozíciójukat a fejünk fölé emeljék, és a mi kárunkra mentsék magukat.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Az S.P.R. most teljesen tagadja a Mesterek létezését. Azt mondják, hogy kezdettől a végéig volt egy romantikus regény, amit Madame Blavatsky saját maga eszelt ki.*

T: Nos, lehet, hogy sok, ennél kevésbé okos dolgot megtett. Mindenesetre a legkisebb kifogásunk sincs ezzel az elmélettel szemben. Ahogyan mostanában mindig is elmondja, szinte azt szeretné, ha az emberek nem hinnének a Mesterekben. Nyíltan kijelenti, hogy az embereknek inkább azt kellene komolyan gondolniuk, hogy az egyedüli „Mahâtâmâ-föld” az agyuk szürkeállománya, és hogy röviden, saját belső tudatának mélységeiből ásta őket elő, mint hogy a neveiket és a magasztos eszmét olyan alávalóan megszenteltségtelenítsék, mint ahogyan most teszik.

Eleinte felháborodva védelmezte a létezésüket bármilyen kételkedéssel szemben. Most azonban már soha nem veszi a fáradságot, hogy bizonyítsa vagy cáfolja azt. Hadd gondoljanak az emberek azt, amit akarnak.

K: *De persze ezek a Mesterek valóban léteznek, ugye?*

T: Azt állítjuk, hogy igen, *valóban*. Mindazonáltal ez nem sokat segít. Sok ember, még néhány teozófus és volt teozófus is azt mondja, hogy soha, semmilyen bizonyítékuk nem volt a létezésükre. Rendben van, de akkor Mme Blavatsky ezzel az alternatívával válaszol: Ha ő találta ki őket, akkor ő találta ki a filozófiájukat és azt a gyakorlati tudást is, amit néhányan elsajátítottak. Ha pedig így van, akkor mit számít, hogy léteznek-e, vagy sem, mivel ő maga itt van, és legalábbis az ő létezését aligha lehet tagadni. Ha a tudás, amit a feltételezés szerint ők adtak át, lényegében jó, és ilyen sok, átlagosnál magasabb intelligenciával rendelkező ember elfogadja, akkor miért kell ekkora felzúdulást keltenie ennek a kérdésnek? Tény az, hogy a szélhámosságát *soha nem bizonyították*, és mindig is el fog akadni a bíróságon, míg az bizonyos és tagadhatatlan tény,

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

hogy – bárki is találta ki – a „Mesterek” által hirdetett filozófia az egyik legnagyobb és leginkább jótékony filozófia, ha egyszer helyesen értik meg. Így a rágalmazók, akiket a legalantasabb és legaljasabb érzések mozgatnak – a gyűlölet, a bosszúvágy, a rosszakarat, a megsértett hiúság vagy a letört becsvágy érzése –, egyáltalán nincsenek tudatában, hogy a legnagyobb adót fizetik az ő intellektuális erői számára. Legyen így, ha szegény bolondok így akarják. Valójában Mme Blavatsky-nak a legkisebb kifogása sincs az ellen, hogy az ellenségei *háromszoros* adeptusnak, ráadásul egy „Mahatmának” mutatják be. Csak az van akarat ellen, hogy saját szemében varjúként pávatollakkal hivalkodva pózoljon, és ez a mai napig arra kényszeríti, hogy ragaszkodjon az igazsághoz.

K: *De ha ilyen bölcs és jó emberek vannak, hogy vezessék a Társulatot, hogyan lehet, hogy ilyen sok hibát követtek el?*

T: A Mesterek *nem* vezetik a Társulatot, de még az alapítókat sem, és soha senki nem állította, hogy igen, csupán figyelemmel kísérik és védelmezik. Ezt egyszerűen az a tény bizonyítja, hogy semmilyen hibázás nem volt képes tönkre tenni, és semmilyen belső botrány és a legveszélyesebb külső támadás sem tudta legyőzni. A Mesterek a jövőt nézik, nem a jelent, és minden elkövetett hiba sokkal inkább felhalmozódó bölcsességet jelent a jövő számára.

Az a másik „Mester”, aki elküldte az embert az öt talentummal, nem mondta neki, hogy duplázza azt meg, ahogyan nem óvta meg az ostoba szolgát sem attól, hogy az egy talentumát eltemesse a földbe. Mindenkinek a saját tapasztalásaival és érdemeivel kell megszereznie a bölcsességet.

A keresztény egyházak, akik jogot formálnak egy sokkal magasabb Mesterre, magára a Szentlélekre, mindig is

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

bűnösök voltak, és most is azok nemcsak a „hibákért”, hanem az évszázadok alatt elkövetett véres bűncselekmények sorozatáért. Viszont azt hiszem, egyetlen keresztény sem tagadná meg a hitét *abban* a Mesterben, noha az ő létezése sokkal inkább hipotetikus, mint a Mahâtmâ-ké, mivel soha senki nem látta a Szentlelket és az egyháznak nyújtott iránymutatását, ráadásul a saját egyháztörténetük határozottan ellentmond ennek. *Errare humanum est.*^{*} De térjünk vissza a témánkhoz.

VISSZAÉLÉS A SZENT NEVEKKEL ÉS FOGALMAKKAL

K: *Akkor amit hallottam, nevezetesen, hogy sok teozófiai írójuk azt állítja, hogy ezek a Mesterek inspirálták, vagy hogy látták és beszéltek velük, nem igaz?*

T: Lehet, hogy igaz, lehet, hogy nem. Honnan tudhatnám? A bizonyíték terhe bennük nyugszik. Néhányuk, egy kevés – tényleg nagyon kevés – vagy szándékosan hazudott, vagy hallucinált, amikor ilyen inspirációval dicsekedett, másokat pedig valóban nagy adeptusok inspiráltak. A fát a gyümölcséről ismerjük meg, és mivel minden teozófust a cselekedetei alapján kell megítélni, nem pedig az alapján, hogy mit ír, vagy mond, ezért *minden* teozófiai könyvet azok érdemei szerint kell elfogadni, nem pedig bármilyen tekintélyre való hivatkozás alapján, amire esetleg hivatkoznak.

K: *De vonatkozik-e ez Madame Blavatsky saját munkáira – például a Titkos Tanítás-ra?*

T: Természetesen, nyomatékosan kijelenti az Előszó-ban, hogy azokat a tanításokat ismerteti, amiket ő a Meste-

^{*} Tévedni emberi dolog.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

rektől tanult, de nem formál jogot semmilyen inspirációra azzal kapcsolatban, amit a továbbiakban leírt. Ami a legjobb teozófusainkat illeti, ők is inkább így tennének ebben az esetben, nehogy a Mesterek nevei bármilyen módon belekeveredjenek a könyveinkbe.

Néhány kivételtől eltekintve a legtöbb ilyen mű csak tökéletlen, kifejezetten téves és félrevezető. Rengeteg olyan megszeháztelenítés van, amihez a két Mester nevet hozzákapcsolják. Alig van olyan médium, aki ne állítaná, hogy látta őket. Minden hamis, csaló társaság kereskedelmi okokból most azt állítja, hogy olyan „Mesterek” vezetnek és irányítják őket, akikről azt feltételezik, hogy sokkal magasabb szintűek, mint a mieink! Sok és súlyos bűnt követnek el azok, akik ilyen kijelentéseket tesznek, amit a haszon, a hiúság iránti vágy, vagy a felelőtlen médiumítás ösztönöz. Sok embert kifosztottak a pénzétől ilyen társaságok, akik azt ajánlják, hogy a hatalom, a tudás és a szellemi igazság titkait adják el az értéktelen aranyért.

Ami a legrosszabb, hogy az okkultizmus szent neveit és azok szent viselőit belerángatták ebbe a bűzös mocsárba, amit megfertőzött az aljas indítékokkal és erkölcstelen praktikákkal való kapcsolatuk, miközben emberek ezreit tartják vissza az igazság és a fény ösvényétől a hiteltelen és gonosz beszámolókkal, mint amikkel az ilyen sarlatánok, szemfényvesztők és csalók az egész témakört beárnyékolják.

Ismét csak azt mondom, hogy minden komoly teozófus ma már szíve legmélyéből sajnálja, hogy ezeket a szent neveket és dolgokat valaha is megemlítette a nyilvánosság előtt, és a leghőbb vágya, hogy ezeket titokban tartsuk megbízható és elkötelezett barátok szűk körén belül.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Nyilvánvaló, hogy a nevek manapság nagyon gyakran felbukkannak, én pedig nem emlékszem, hogy bármikor is hallottam volna olyan személyekről, mint a „Mesterek” egészen mostanáig.*

T: Így van, és ha a hallgatás bölcs alapelve szerint cselekedtünk volna ahelyett, hogy közhirré és kinyomtatottá tettük volna mindazt, amit tudunk és hallottunk, az ilyen megszenstelenítések soha nem fordultak volna elő. Vegyük észre, hogy csak 14 évvel ezelőtt, a Teozófiai Társulat megalapítása előtt mindenki a „szellemekről” beszélt. Ezek ott voltak mindenhol, mindenki szájában, és senki még csak véletlenül sem álmodott arról, hogy élő „adeptusokról”, „Mahatmákról” vagy „Mesterekről” beszéljen. Az ember még a rózsakeresztesek elnevezéséről is alig hallott, míg olyan dolog létezését, mint az „okkultizmus” csak nagyon kevesen gyanították.

Most mindez megváltozott. Sajnos a teozófusok voltak az elsők, akik ezekről a dolgokról beszéltek, hogy ismert tényé tegyék a keleti „adeptusok” és „Mesterek”, valamint az okkult tudás létezését, mostanra pedig az elnevezés közkinccsé vált. Most a szent nevek és dolgok megszenstelenítését eredményező következmények karmája a fejünkre hull. Mindaz, amit ilyen dolgokról talál a forgalomban levő irodalomban – és ilyen nem kevés van – visszakövethető a Teozófiai Társulat és alapítói által elindított, ebbe az irányba mutató impulzushoz. Az ellenségeink a mai napig hasznát húznak a tévedésünkből.

A legújabb könyvet, amely a tanításaink ellen irányul, állítólag egy húsz éve egyhelyben álló adeplus írta. Nos, ez kézzelfogható hazugság. Ismerjük a leíró és az inspirálóit (mivel ő maga túlságosan tudatlan, hogy bármi ilyesmit írjon). Ezek az „inspirálók” élő személyek, értelmi képességeikkel arányos bosszúvággal és gátlástalansággal, és nem egy, hanem számos ilyen hamis adeplus van. Az

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

„adeptusok” mondaköre, amit pörölyként használnak a teozófus fejek betörésére, kb. húsz éve kezdődött Emma Hardinge Britten Art Magic-jének és Ghost-Land-jének „Louis”-ával, és most a The Light of Egypt „adeptusával” és „szerzőjével” végződik, amely művet a spiritiszták írták a teozófia és annak tanításai ellen. De értelmetlen azon bánkódni, mi történt, és mi csak abban a reményben szenvedhetünk, hogy az indiszkréciók talán kicsit könnyebbé tette másoknak, hogy megtalálják az utat ezekhez a Mesterekhez, akiknek a neveit most mindenhol alaptalanul emlegetik annak a sok baklövésnek a következtében, amiket elkövettünk.

K: *Nem fogadják el „Louis-t” adeptsuként?*

T: Senkit nem ítélünk el, ráhagyjuk ezt a nemes feladatot az ellenségeinkre. Az Art Magic, stb. spiritiszta szerzője lehet, hogy ismer ilyen adeptsut, lehet, hogy nem – és ezzel sokkal kevesebbet mondok, mint amit az a hölgy mondott és írt rólunk és a teozófiáról az elmúlt több évben. Ez az ő saját dolga. Csak amikor a misztikus látomás komoly színpadán egy állítólagos „adeptus” „szelleme” lát, feltehetően az angliai Greenwich-ben Lord Rosse távcsövén keresztül, amelyet az írországi Parsonstownban építettek fel, és onnan soha el nem mozdítottak (lásd: „Ghost Land”, I. rész, 133. és további oldalak), megengedhető nekem, hogy csodálkozzak annak az „adeptusnak” a tudományos kérdésekben való járatlanságán. Ez üt a mi Tanítóink tanítványai által időnként elkövetett minden tévedést és melléfogást! És ez az „adeptus” akarja most a mi Mestereink tanításait szétzúzni!

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

K: *Teljesen megértem az érzéseit ezzel az üggyel kapcsolatban, és természetesnek gondolom. Most pedig, mindannak tükrében, amit elmondott és elmagyarázott nekem, egyetlen téma van, amiről szeretnék néhány kérdést feltenni.*

T: Ha tudok válaszolni, fogok. Mi lenne az?

BEFEJEZÉS

A TEOZÓFIAI TÁRSULAT JÖVŐJE

K: *Mondja, mire számít a teozófiával kapcsolatban a jövőben?*

T: Ha ön a TEOZÓFIÁRÓL beszél, akkor az örökké létezett a múlt ciklusainak vég nélküli ciklusain keresztül, így örökké létezni is fog a jövő végtelenségében, mert a teozófia rokon értelmű az ÖRÖKKÉVALÓ IGAZSÁGGAL.

K: *Bocsánat, inkább a Teozófiai Társulat kilátásairól akartam kérdezni.*

T: Annak a jövője szinte teljesen azoknak a tagoknak az önzetlensége, lekiismeretessége, elkötelezettsége mértékétől, és végül, de nem utolsósorban a megszerzett tudásától és bölcsességétől függ, akikre a munka továbbvitele és a Társulat irányítása fog hárulni az alapítók halála után.

K: *Teljesen értem az önzetlenségük és elkötelezettségük fontosságát, de nem igazán tudom felfogni, hogy a tudásuk hogyan lehet ugyanolyan életbevágó tényező, mint a többi tulajdonság. Kétségtelenül annak az irodalomnak, ami már létezik, és amihez még mindig állandóan kiegészítéseket fűznek, elégnek kell lennie.*

T: Nem az ezoterikus tanítás technikai ismeretére utalok, bár az is nagyon fontos, hanem inkább annak a szükségességére, hogy a Társulatot vezető utódaink elfogulatlanok és tiszta ítélőképességűek legyenek. Minden, a Teo-

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

zófiai Társulathoz hasonló próbálkozás mindeddig kudarcra végződött, mert előbb vagy utóbb egy szektává torzult el, saját merev dogmákat állított fel, és így alig észrevehető mértékig elveszítette azt a vitalitást, amit egyedül az élő igazság tud megadni. Nem szabad elfelejtenie, hogy valamennyi tagunk valamilyen hitben vagy vallásban született és nevelkedett, és hogy mindannyian többé-kevésbé mind fizikailag, mind mentálisan generációjuk tagjai, következésképpen nagyon valószínű, hogy az ítélőképességüket eltéríti és öntudatlanul befolyásolja e hatások egyike vagy másika. Akkor, ha nem tudnak megszabadulni az ilyen belső előítéletektől, vagy legalább megtanulni felismerni azt azonnal, és így elkerülni, hogy tévútra vezessék, az eredmény csak az lehet, hogy a Társulat hajója ki fog sodródni ilyen vagy olyan gondolatok homokzátonyára, és partra vetett hajóroncsként feneklik meg, hogy szétmorzsolódjon és meghaljon.

K: *De mi lesz, ha elhárítják ezt a veszélyt?*

T: Akkor a Társulat életben fog maradni, és túléli a XX. századot. Fokozatosan átalakítja és áthatja a gondolkodó és értelmes emberek nagy tömegét a nagy ívű és nemes eszméivel a vallásról, kötelességről és filantrópiáról. Lassan, de biztosan szét fogja tépni a hitek és dogmák, a társadalmi és kaszti előítéletek vasbilincseit, le fogja rombolni a faji és nemzeti ellenszenveket és gátakat, és utat fog nyitni minden ember testvériségének gyakorlati megvalósításához. A tanításain keresztül, a filozófián keresztül, amit elérhetővé és megérthetővé tesz a modern elme számára, a nyugat meg fogja tanulni megérteni és értékelni a keletet annak valódi értékén.

Továbbá a pszichikus erők és képességek fejlődése, amelyeknek az előjelei már láthatók Amerikában, egészségesen és normálisan fog haladni. Az emberiség meg fog

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

menekülni a szörnyű mentális és testi veszélyektől, amelyek fenyegetik, és amelyek elkerülhetetlenek, ha ez a fejlődés az önzés és a gonosz szenvedélyek melegágyában történik meg. Az ember mentális és pszichikus fejlődése harmóniában fog haladni az erkölcsi fejlődésével, miközben az anyagi környezete tükrözni fogja a békét és a testvéri jóakaratot, amik uralkodni fognak az elméjében a viszálykodás és a küzdelem helyett, amik napjainkban mindenhol szemmel láthatók.

K: *Tényleg elragadó kép! De mondja, tényleg úgy véli, hogy mindez egyetlen rövid évszázad alatt megvalósítható?*

T: Aligha. De el kell önnek mondanom, hogy minden évszázad utolsó negyedében azok a Mesterek, akikről beszéltem, kísérletet tesznek arra, hogy segítsék az emberiség szellemi fejlődését szembetűnő és határozott módon. Minden évszázad vége felé mindig megtalálhatja a spiritualitás – vagy ha jobban tetszik, nevezze miszticizmusnak – kiáradását vagy felemelkedését. Valamely egy vagy több személy megjelent a világban az ő ügynökként, és átadott nagyobb vagy kisebb mennyiségű okkult tudást és tanítást. Ha szeretné, nyomon követheti vissza évszázadról évszázadra, ameddig csak a részletes történelmi leírásaink kiterjednek.

K: *De milyen hatással van ez a Teozófiai Társulat jövőjére?*

T: Ha a jelenlegi próbálkozás a Társulatunk formájában jobban fog sikerülni, mint az elődei sikerültek, akkor létezni fog egy szervezett, élő és egészséges testületként, amikor eljön az idő a XX. századi erőfeszítés megtételére. Az emberi elmék és szívek általános állapota akkorra haladottabb és tisztább lesz a tanításai elterjedésének következtében, és ahogyan mondtam, az előítéleteik és a dogmatikus illúziói – legalábbis bizonyos mértékben – el fognak tűnni.

KULCS A TEOZÓFIÁHOZ

Mindezeken felül hatalmas elérhető irodalom fog az emberek rendelkezésére állni, és a következő impulzus emberek számos és *egyesült* testületére fog rátalálni, amelyek készen állnak az Igazság új fáklyavivőjének üdvözlésére. Az emberek elméjét felkészültnek fogja találni az üzenetére, egy nyelv készen fog állni neki, amibe becsomagolja az általa hozott új igazságokat, és egy szervezet várja az érkezését, amely el fogja távolítani a pusztán mechanikus, anyagi akadályokat és nehézségeket az útjából. Gondolja el, hogy az, akinek ilyen lehetőség adatik, milyen sok mindent tudna elérni.

Hasonlítsa össze azzal, amit a Teozófiai Társulat eddig elért az elmúlt 14 évben ezeknek az előnyöknek bármelyike nélkül, körülvéve gátló körülmények seregei által, amik nem fogják akadályozni az új vezetőt. Vegye figyelembe mindezt, és mondja meg, vajon túlságosan derűlátó vagyok-e, amikor azt mondom, hogy ha a Teozófiai Társulat túlél, és küldetéséhez, eredeti indítékaihoz igaz életet él a következő száz év folyamán, mondja meg, ha túl messze megyek, amikor azt állítom, hogy a föld egy mennyország lesz a XXI. században, összehasonlítva az-
zal, ami most!

HELENA PETROVNA BLAVATSKY (1831-1891)

Helena Petrovna Hahn Jekatyerinoszlavban (ma Dnyepropetrovszk, Ukrajna) született. Apja, Peter von Hahn ezredes német (mecklenburgi) nemesi családból származott, felmenői háromszáz évvel korábban telepedtek le Oroszországban. Anyai ágon ősi orosz hercegi családok, a Fagyejevek és a Dolgorukijok sarja, akik családfájukat a IX. századig vezették vissza. Helenát – apja katonatiszti elfoglaltsága, illetve anyja betegsége és korai halála miatt – főként nagyszülei nevelték. A lánynak nyugatias, úri nevelést biztosítottak, de Helena ott élt a XIX. század elejének orosz valóságában, parasztok és katonák között, és ez a világ telve volt a maga földi vaskosságával, népi hiedelmeivel, babonáival és mély vallásosságával.

Helena pszichikus képességei, tisztánlátása már gyermekkorától fogva megmutatkozott, a hatáság is többször kikérte a véleményét egyes elkövetett bűntények felderítésénél. Végigolvasta a családi könyvtárban megbújó több száz okkult könyvet, köztük Paracelsust és Agrippát, akiknek művei már nem tudtak „újat mondani” a tizennégy

FÜGGELÉK

éves ifjú hölgynek. Már ekkor nyolc nyelven olvasott és beszélt. Gyönyörűen, koncert-szintűen zongorázott.

A társadalmi konvenciók és a családi normák által megkövetelt kötöttségeket nem tűrő lázadó természetéhez, kemény akaratához, öntörvényű személyiségéhez jól illett kedvenc időtöltése, a lovaglás, természetesen lehetőleg a legszilajabb lovon.

A család életformája volt az utazás, és mikor Helena nagyapját kinevezték Grúzia kormányzójának, nagyszülei-vel ő is Tifliszbe (ma Tbiliszi) költözött. Tizenhét évesen dachból és a környezetéből való kitörési vágytól hajtva hozzáment a nála jóval idősebb Nyikifor Blavatsky tábornokhoz, akitől háromhónapnyi rettenetes együttélés után megszökött. A házasság ugyanis nem a megszabadulást, hanem újabb elviselhetetlen kötöttséget hozott számára. Konstantinápolyba szökött, majd egy okkultista herceg barátja segítségével onnan tovább folytatta útját.

Már gyerekkorában több kritikus helyzetben érezte, hogy egy védelmező óvja az életét, és 1851-ben Londonban személyesen is találkozott védelmezőjével, akit gyermekkori látomásaiból olyan jól ismert. Azt követően még néhányszor találkozott Mesterével, Moryával, aki beszélt neki arról a feladatról, amit Blavatskynénak kell majd a jövőben elvégeznie az ő irányítása alatt.

A következő tizenöt évben kétszer-háromszor körbeutazta a Földet. Világvárosokban és Isten háta mögötti helyeken élt, látott és tanult, keresett és tovább keresett, tökéletesítette képességeit. Járt Egyiptomban, ahol mágiát tanult egy idős kopttól, bejárta Európát, Kanadában a vörös indiánok kultúrájával, Illinoisban a mormonok tanai-
val ismerkedett, New Orleansban a voodoo szertartásokat tanulmányozta, míg Peruban az ősi civilizációkat, majd Indiában töltött éveket. Tibetbe – többszöri próbálkozása ellenére – csak a későbbi években sikerült bejutnia. Ba-

FÜGGELÉK

kancsban és gyakran férfiruhába öltözve utazott. Oroszországba tíz év múltán tért vissza, ahol éppen spiritiszta-őrület volt, és Helena Petrovnát képességei alapján médiumnak vélték. Később a Kaukázusba költözött, ahol a bennszülött törzsek között töltött el öt évet. Ez az átmeneti korszak arra szolgált, hogy akaratával teremteni tudjon, hogy megtanulja pszichikus erejét uralma alá hajtani.

Számtalan fizikai-pszichikai krízisen ment keresztül, miközben megszerezte az irányítást okkult erői fölött. Mindez egyfajta előkészület volt, hogy felkészüljön igazi életfeladatának teljesítésére.

1866-ben ismét kezébe vette a vándorbotot, elhagyta Oroszországot, a Balkánon, Egyiptomban, Szíriában és Olaszországban járt. Itt harcolt Garibaldi oldalán a mentánai csatában és súlyosan megsebesült. 1868-ban már újra Indiában, majd Tibetben van, hogy ott okkult képességeit tökéletesítse. A következő állomás Görögország, majd Egyiptom, ahol hajótörést szenvedett. Kairóban egy időre letelepedett és sikertelen kísérletet tett egy spiritiszta társulat alapítására. Az 1870-es évek elején ismét utazgatott: Szíria, Palesztina, Libanon, majd Kelet-Európa az úti célja.

Képességeinek nagyon széles skáláján játszott – egészen prózai foglalkozásoktól a magas művészi tevékenységig szinte mindent megtapasztalt: volt Oroszországban sikeres kereskedelmi vállalkozó, majd egy művirágkészítő gyárat virágoztatott fel, de dolgozott egy nyakkendő-készítő üzemében is, amikor Amerikában élt. Emellett Madame Laura művésznéven koncertezett Orosz- és Olasz-

FÜGGELÉK

országban, Párizsban pedig festő és karikaturistaként kereste kenyerét.

1873-ban New Yorkba utazott Mestere utasítására, majd a rá következő évben – szintén az ő utasítását követve – ellátogatott Eddy elhíresült farmjára, amely különféle spiritiszta jelenségek színhelye volt. Itt találkozott Henry Steel Olcott ezredessel, akivel 1875. november 17-én New Yorkban megalapították a Teozófiai Társulatot.

H.P.B. ekkor már a „Fátyoltalan Izisz” című könyvén dolgozott, amely aztán világszerte komoly érdeklődést váltott ki. Túl azon, hogy az első kiadás tíz nap alatt elfogyott, a könyv hét hónap alatt három kiadást ért meg. Ezért a művéért szabadkőműves diplomát kapott, a műben kifejtett – a vallási dogmatizmussal és a tudományos materializmussal szembeni – szabadkőműves gondolatok elismeréseképpen.

Az időközben amerikai állampolgárságot kapott Blavatskyné 1879-ben Olcottal együtt a Mester utasításait követve Bombay-ba ment, ahol egy angol újságíró – A.P. Sinnett – segítségével próbálta felhívni a figyelmet a mai szóhasználatban „paranormális” jelenségekre. Még ebben az évben elindították a The Theosophist című folyóiratot, amely világszerte kiterjedt levelezést indított meg. 1882-ben a Teozófiai Társulat központja hivatalosan Indiába, a Madras (ma Chennai) melletti Adyarba költözött, ahol ma is működik. Blavatskyné 1879-80 között számos indiai körutazáson vett részt.

A 80-as években Blavatskyné egészségi állapota igen megrendült, valójában Mesterei közbenjárása állította helyre annyira egészségét, hogy még folytatni tudja a munkáját. Támadások is érték időközben, az angliai Pszichikai Kutató Intézet egyoldalú jelentésében csalónak és szélhámosnak titulálta. (Ezt a jelentést csak száz évvel később vizsgálták felül, amikor is hivatalosan megállapított-

FÜGGELÉK

ták, hogy egészében elfogult és nem helytálló!) Eközben ő Würzburgban keményen dolgozott a „Titkos Tanítás” című fő művén, amiről talán a legtöbbet lehet hallani, de amit kevesen ismernek és talán még kevesebben értenek, mivel feldolgozása komoly előtanulmányokat igényel. Az akkor környezetében élők szerint a mű valódi szerzői a Testvériség Mesterei. Ebben az

esetben is – úgy, mint a Fátyoltalan Izisz esetében – a Mesterek összegyűjtötték az anyagot és H.P.B. „belső látása elé tették”. Ez a mű, amelynek első két kötetét 1888-ban adták ki, ott feküdt többek között Albert Einstein éjjeliszekrényén is, aki korszakalkotó eredményeihez Blavatskyné metafizikáján keresztül jutott el.

Ez a különleges asszony 1887-ben angol teozófusok egy csoportjának hívására végleg Londonba költözött, ami aztán a teozófiai munka európai központja lett. Itt halt meg 1891. május 8-án. Halála egy rendkívüli földi életnek vetett véget, munkája hatását évszázadokig érezheti az emberiség. Az évezredek és évmilliók kódébe vesző Ősi Bölcsesség egyes részeit átadta a világnak, és ezekből az ismeretekből nőtt ki a XX. és XXI. század okkultizmusa, illetve számtalan ezoterikus irányzata.